Alain Badiou filozof ahmed

filozof ahmed

Alain Badiou

çeviren
Ayberk Erkay

Alain Badiou (1937) Rabat, Fas doğumlu Fransız filozof; "post-postmodernizm" döneminin en etkili düşünürlerinden. Felsefe metinlerinin yanı sıra kaleme aldığı edebi eserlerle –romanları, tiyatro oyunları ve denemeleriyle– de adından övgüyle söz ettiren tam bir "filozof-yazar". Bütün bu meziyetlerinin yanına siyaset alanında Fransız solu ve komünist geleneğinin önde gelen isimlerinden biri olmayı da eklemiştir. Fransız Genç Komünistler Birliği'yle başlayan siyasal mücadelesini L'Organisation Politique içerisinde uzun yıllar sürdürmüştür. İlerleyen yaşına rağmen hâlâ Slavoj Žižek'le birlikte yeni bir "Komünizm Fikri"nin yeşerip serpilmesi için çaba harcamaktadır. Sonraki yıllarda dersler vereceği, Felsefe Bölümü başkanlığını yürütüp emekli olacağı École Normale Supérieure'den (ENS-Ulm) mezun olan Badiou, Althusser ile Lacan'ın öğrencisi olmuştur. Paris'teki ENS'de hocalığının yanı sıra Uluslararası Çağdaş Fransız Felsefesi Çalışmaları Merkezi'nin yöneticiliğini üstlenmiştir. Ayrıca Uluslararası Felsefe Okulu'nda dersler vermiştir. Felsefe metinlerinde matematiğe epeyce bir yer açmasıyla da tanınan Badiou'nün, kilit felsefe yapıtları sayılan *Varlık ve Olay* (*L'être et l'événement*, 1988), *Özne Kuramı* (*Théorie du sujet*, 1982) ve *Dünyaların Mantıkları* (*Logiques des mondes. L'être et l'événement, 2*, 2006) dışındaki pek çok kitabı son yıllarda Türkçeye kazandırılmıştır. Yazınsal yapıtları arasında da bir "roman-opera" olan *Kırmızı Eşarp* (*L'Écharpe rouge*, 1979) ile elinizdeki kitapla yayımlamaya başladığımız *Ahmed Dörtlemesi: Uyanık Ahmed, Filozof Ahmed, Ahmed Kızıyor, Balkabakları* (*Ahmed le subtil, Ahmed Philosophe, Ahmed se fâche, Les Citrouilles*, 1994-1996) başlıklı eserleri sayılabilir.

Ayberk Erkay Edebiyatçı, çevirmen. Fransız edebiyatı, çağdaş felsefe ve tiyatro kuramları eğitimi aldıktan sonra bu alanlarda uzmanlaştı, akademik ve yazınsal çalışmalarını bu alanlarda sürdürdü. Başta Fransızca olmak üzere, farklı Batı dillerinden çok sayıda edebi eseri Türkçeye çevirdi. Türkçeye kazandırdığı yüzden fazla tiyatro oyunu, çok sayıda düzyazı ve poetik metnin bir kısmı farklı yayınevleri tarafından yayınlandı, oyun çevirilerinden birçoğu profesyonel ve amatör topluluklar tarafından sahneye taşındı. Rimbaud, Stendhal, Mallarmé, Apollinaire, Aragon, Tzara, Artaud, Vian, Céline, Koltès gibi Batı edebiyatının farklı mecralarında eser vermiş isimlerden yaptığı çevirilerin yanı sıra kıyıda kalmış metinler üzerine yaptığı araştırmalar, yazınsal çalışmalar ve çevirilerle alana katkıda bulundu, çağdaş birçok ismin tanınmasına vesile oldu. Yazınsal çalışmalarını ve akademik faaliyetlerini Batı edebiyatında dramatik ve poetik metinler üzerine yoğunlaştırmakla birlikte, edebi çeviri uğraşına ara vermeden devam etmekte, edebi metin koleksiyonları hazırlamakta ve gölgede kalmış metinlerin izini sürerek bir edebiyat arkeolojisi alanı oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

pharmakon yayınevi
Cumhuriyet Mah. Bayındır Sk.
No: 27/29 (Aksoy Çarşısı)
Kızılay-Ankara
Tel: 0 538 6708498
Sertifika No: 26420

www.pharmakonkitap.com
pharmakonyayinevi@gmail.com

Ahmed Dörtlemesi: II
Filozof Ahmed – Çocuklar ve diğerleri için otuz dört kısa oyun
[Ahmed Philosophe – Trente quatre petites pièces pour les enfants et pour les autres]
Alain Badiou

Tiyatro-Felsefe Dizisi: 1 Komedya-Fars / 01

dizi editörü: Ayberk Erkay
fransızcadan çeviren: Ayberk Erkay
yayıma hazırlayan: Erkan Uzun
kapak tasarımı: Nadir Çakır
kapak illüstrasyonu: Mustafa Arslan
logo tasarımı: Provoajans
son okuma: Sarp Erk Ulaş
sayfa tasarımı: Emiralp Emre
baskı: Pelin Ofset – 0312 3952580
sertifika no: 16157

ISBN 978-605-84614-6-8

birinci basım: Pharmakon, Ankara, 2016

Filozof Ahmed

Çocuklar ve diğerleri için
otuz dört kısa oyun

Alain Badiou

Fransızcadan çeviren
Ayberk Erkay

❦ Alain Badiou
Ahmed Dörtlemesi: II
Filozof Ahmed – Çocuklar ve diğerleri için otuz dört kısa oyun
[Ahmed Philosophe – Trente quatre petites pièces pour les enfants et pour les autres]
Türkçesi: Ayberk Erkay
ISBN 978-605-84614-6-8
Pharmakon, Şubat 2016, Ankara, 240 sayfa ❦

İçindekiler

Önsöz

1

"Ahmed" benim için her şeyden evvel bir çocukluğun, bir yalnızlığın, bir siyasetin ve bir tesadüfün adıdır.

Çocukluk. Lisedeyken, çılgınlığı ve aydınlığı bünyesinde buluşturmuş istisnai bir öğretmenin yönetiminde, Molière'in *Scapin'in Üçkâğıtları* oyununda rol almıştım. On altı yaşında, gece vakti, elinde sopa, küçük bir şatonun avlusunda bir başına boy göstermek derin izler bırakıyor insanda. Aynı *Üçkâğıtlar*, zamanında, tiyatroya dair duyduğum ilk heyecana da vesile olmuştu; oyunda rol almamdan birkaç yıl önce, Toulouse'da, Le Grenier kumpanyası tarafından sahneye konulan ve başrolünde, ileride Jean Vilar'ın en yakın yol arkadaşlarından biri olacak olan Daniel Sorano'nun yer aldığı *Üçkâğıtlar* temsili bendeki ilk tiyatro heyecanını alevlendirmişti. Gencecik bir adamla Fransız tiyatrosu tarihindeki çok önemli bir dönem –yerinden yönetimi ve "halk" tiyatrosunu kapsayan bir süreç– sanki bu oyunun gölgesinde buluşuyordu. Scapin ömrüm boyunca hiç peşimi bırakmadı ve bu takibin sonu, nihayetinde, Molière'in oyununun yeniden yazımına (benim *Uyanık Ahmed*'im) kadar vardı ki bu öykü, çocukluk hayallerinin ne kadar uzağa gidebileceğinin ve süresi ya da biçimi öngörülemez olmasına rağmen bu hayallere sadık kalmaya ne kadar meyilli olduğumuzun bir göstergesi.

Yalnızlık. 1984 sonbaharında, çocukluğumu geçirdiğim ve Scapin'i oynadığım Toulouse şehrine yakın bir yerde, kırsalda, yalnız başımaydım. Yalnızlık, zamanı sonsuzluğa varana dek

genişletir ve insan, bu genişleme sürdükçe hafif bir iç sıkıntısı duymaya başlar; öyle ki, düşler ve yaratılar, bütün güçleriyle, hem boş saatleri doldurmaya, hem de sıkıntıyı sembolik bir kurtarıcıya havale etmeye çalışırlar. O dönemde, benim açımdan felsefe alanında yeni bir eser ufukta görünmüyordu. *Özne Teorisi* kitabım daha yeni yayımlanmıştı (1982) ve *Siyaset Düşünülebilir mi?* metnimi henüz tamamlamıştım. Birden, bir hatıranın insanı ansızın yakalaması, çocukluğunun insanın karşısına bir anda çıkması, bir közün yeniden alev alması misali, kendimi *Scapin'in Üçkâğıtları*'nın arasında buldum; bütün bu üçkâğıtları, sahne sahne, satır satır, bir günümüz banliyösüne taşımaya karar verdim ve bu teşebbüsün kahramanı, elinde sopasıyla, entrikaların efendisi, dil üstadı Ahmed oldu. Oyunu iki haftada, sanki yaktığım her sigara heyecanımı körüklüyormuş gibi, müthiş, tuhaf bir coşku içerisinde tamamladım. Tabii bu coşkuyu, sahneleri yazdıkça, düzenli aralıklarla dostlarıma göndermek suretiyle kontrol altında tutuyordum ve kahkahalar eşliğinde bana dönen tepkiler, çok da yanlış bir yolda ilerlemediğimi gösteriyordu.

Siyaset. 1984 yazına, resmî söylemde "mülteciler" olarak adlandırılan fakat aslında şehirlerimizde yaşayan emekçilere karşı alınan katı tedbirler ve ağır vergi yükümlülükleri damga vurmuştu. Perdelerin ardında pusuya yatmış aşağılık katiller, gürültü yaptıkları bahanesiyle genç Arapları öldürmüş, polisler banliyödeki birkaç gürültücü serserinin üzerine sorgusuz sualsiz şarjör boşaltmış, hükümet ise, aşırı titiz, bezdirici yöntemlerle, nereli olursa olsun her emekçinin sahip olduğu en temel insanlık hakkını, yani ailesini, yaşadığı ve çalıştığı yerde ikame ettirme hakkını sınırlandırmaya, daha doğrusu engellemeye çalışma yolunu seçmişti. Bu alçaklıkların beni sevk ettiği soğuk, politik kararlılık, doğal olarak, *Uyanık Ahmed*'in satırlarında, ideolojik bir vaaz olarak değil, kendime tanıdığım bir "farslaştırma" (fars türüne bürüme) özgürlüğü, köşe bucak kovalanan bu insanların sahip olduklarını düşündüğüm –ve uzun zamandır onlarla birlikte çarpıştığım için sahip olduklarını bildiğim– müspet bir kuvvet ve de hem sol hem sağ cenaha güleryüzle göz kırpan saygın devlet memurlarının gülünç taşkınlıkları biçiminde kendini gösterdi.

Tesadüf. 1984 yılı, benim tiyatroyla olan bağım açısından sıradan bir yıl değildi. Temmuzda, Avignon festivalinde, librettosunu yazdığım bir opera olan *Kırmızı Eşarp* sahnelenmişti. Başlı başına karmaşık, apayrı bir hikâyedir bu. *Kırmızı Eşarp* aslında 1979'da yayımlanmış bir kitaptı ve kapağında belirtildiği üzere, türü "roman-opera" olarak geçiyordu. Claudel'in *Saten Ayakkabı*'sından ödünç alınmış Katolik arka planın yerine yüzyılın devrimci referanslarının bütününü kapsayan bir sistemin yerleştirildiği büyük bir freskti *Kırmızı Eşarp*. İşçi ayaklanmaları, köylü isyanları, ulusal bağımsızlık savaşı, parti içindeki çatışmalar, öğrenci olayları, baskılar, kumpaslar, fedakârlıklar ve Devlet iktidarının çıkmazları. Bütün bunlar, güçlü aşk hisleriyle yoğruluyor, parodiyle, yoğun imge ve anıştırmalarla yüklü, ritimli dev "bestelerin" lirizmi arasında değişkenlik gösteren bir dil tarafından sahneye taşınıyordu. Daha sonraları "Marksizm-Leninizm'in şeffaf mezarı" adını verdiğim bu karma eseri kıymet verdiğim birçok tiyatro insanına yolladım. Antoine Vitez bu eserden olağanüstü derecede etkilendi ve bunu söylemek için beni yanına davet etti. Bu hayranlık verici adamla uzun yıllara yayılacak olan yakınlığım işte bu vesileyle başladı. Vitez, *Kırmızı Eşarp*'ı bir opera librettosuna dönüştürmemi istedi benden, müziği arkadaşı Georges Aperghis'e emanet edecek ve sahnelemeyi de kendisi üstlenecekti. Sonuçta ortaya tamamen özgün, şaşkınlık verici bir iş; devrimci yeminlerin inkâr edildiği, parlamenter liberalizmde buluşmanın revaçta olduğu bir dönemin –1980'li yılların başları– akışına tamamen ters bir iş çıktı. Aperghis'in oyunsu enerjisiyle birleşen Yannis Kokkos'un, öyküdeki tipleri yarı kuklalara dönüştüren mobil bir kukla tiyatrosu sahnesini ve tragedyaya büyü katan koyu kızıl, gece karası şiirin yer aldığı diyapozitifleri yansıtan büyük sahne projektörlerini içeren sahne düzenlemesi, müthiş bir gösteriye dönüştü. Antoine Vitez, ateşini ve efsanesinin ağırlığını koymuştu sahneye. İşte *Uyanık Ahmed*'i, benim için mucizevî bir sanat armağanı olan bu Avignon macerasının yüreğimde yarattığı heyecanın tesiri altında kaleme aldım. O sıralarda, dostum Antoine Vitez'in birkaç yıl sonrasında hayatını kaybedeceği aklımın ucundan bile geçmiyordu. Vitez, o dönemde

Comédie-Française'in müdürüydü ve 1987 yılında seyirciye açık bir okumasını gerçekleştirdiği ve ustalığıyla katılımcıları kahkahalara boğduğu *Ahmed*'i sahneye koymayı planlıyordu. Daha rahat nefes alabilmek adına bugün hâlâ gerçekliğinden şüphe duymayı tercih ettiğim bu ölüm, uzun bir süre tiyatrodan uzak kalmama sebep oldu. *Uyanık Ahmed* bir çekmecede uyuya kaldı. Yaşamın tesadüfleri, tanışmalar. Ölümün tesadüfleri, yitirişler.

2

Vitez'in *Uyanık Ahmed* okumasının dinleyicileri arasında, o dönemde kendisinin Chaillot Ulusal Tiyatrosu'ndan arkadaşı, tiyatronun program ve yayınlarından sorumlu ismi Jean-Pierre Jourdain de bulunuyordu. 1990'lı yılların başında, Jean-Pierre Jourdain, Reims Ulusal Drama Merkezi'nde, genç yönetmen Christian Schiaretti'nin genel sekreteri oldu – ki Schiaretti, Jourdain'e göre, özgün üslubu, tiyatro algısı, yazarla tiyatronun kolektif kurumsallığını buluşturma arzusu, kısaca hemen her şeyiyle, *Uyanık Ahmed*'in işaret ettiği tiyatralliğe uygun görünen bir isimdi. Jourdain yazdıklarımı Christian Schiaretti'ye verdi ve nihayetinde Jourdain'in tanısı doğru çıktı. Yaşamın tesadüfleri, öngörülemeyen buluşmalar, yeniden ayağa kaldırdı beni. Hemen her ânında yitirdiğim dostumla yüzleştiğim hissini taşıyarak, Comédie de Reims'in barında, dinleyicilerin huzurunda, kaleme aldığım oyunun okumasını bu sefer kendim yaptım. Ah! Çocukluğum, yeniden kavuşmuştum ona! Kahkahalar havada uçuşuyor, ben yeniden Scapin oluyordum! Schiaretti bu çağdaş sahneleme üzerine uzun zaman çalışmıştı. Farsın üslubuna dair büyük mesai harcamış, farsın sahneyle seyirci arasında zorunlu kıldığı disiplinli ve öncü ilişkiye uygun oyuncuları bir araya getirmişti. Ahmed'i maskeyle sahneye çıkarmak, dehasına şahit bırakan dokunuşlardan yalnızca biriydi; Erhard Stiefel'den özgün bir maske hazırlamasını istemişti ve ortaya çıkan eser, bunu söylemenin abartılı olacağını hiç sanmıyorum, bir başyapıttı. Böylece Ahmed, aslının kopyası, herhangi bir "mülteci" değildi artık; gücünü dilinden, üçkâğıtlarından ve zekânın üstünlüğünü ortaya

koyan özgür ve somut eylemlerinden alan, komedyanın ve farsın, ışıkların altında, sahnede, "aşağıdaki" insanların intikamını göstermek için faydalandığı ve o insanların tetikte bekleyen zihinlerine kuvvet veren o tükenmez hayatta kalma ve var olma arzusunu temsil eden bütün oyun kişilerinin mirasçısıydı. Ahmed, yüzleri açık kişilerden oluşan iki cephenin arasındaydı: Bir yanda uyuşuk ve alaycı, her şeyi her zaman en kolay yoldan yapmak isteyen gençler, diğer yanda ufak çaplı saygınlar, komünist belediye başkanı Lanterne, muhafazakâr vekil Madam Pompestan, faşist işçibaşı Moustache, sendikacı, kanaat önderi Rhubarbe ve kendi arzularının efendisi Ahmed tarafından –üstelik Ahmed'in ekmeğine yağ sürerek– oyuna getirilen, rezil edilen, bilip bilmeden konuşan, hoyrat bir özgüvenle yoğrulmuş, duruma göre görüş değiştiren ufak çaplı topluluk önderleri. Bütün bunlar sahnede belirgin, melankolik bir havaya bürünüyor, öte yandan Ahmed, iki farklı çehreye sahip bir yalnızlıkla boğuşuyordu: Kimsenin kökenini bilmediği yaratıcı dehası ve bütün sorunlarla boğuşup üstesinden gelmesine rağmen teşekkürden mahrum kalması. İşte tam da bu yüzden, *Uyanık Ahmed*'in 1994 Avignon festivalinde Comédie de Reims tarafından sahnelenen temsilleri, tıpkı 1995 yılında Paris çevresinde ve taşra şehirlerini kapsayan turnede olduğu gibi, halkın büyük takdirini kazanırken, dolaysız, dilsel, berrak, olumlayıcı, klasik geleneği (edebi olduğu kadar sahnesel anlamda da) çağdaş radikal kaygılarla bağdaştıran bu tiyatroya hazır olmayan eleştirmenlerin hoşnutsuzluğuyla karşılaştı.

Maskeli bir kahraman, tanıdık tiyatro tipleri, farsın alışılagelmiş taslakları... Bu "Ahmed olayı"nın *commedia dell'arte*'ye ne borçlu olduğunu söylemenin zamanı geldi sanırım. Yanıtım şu: Hiçbir şey, zira bu oyun, bugün, nostaljiden yahut lüzumsuz bir bellekten medet ummadan, üç asır önce İtalyan tiyatrosu tarafından yapılmış olanı yapmak niyeti taşıyor. Ahmed serisinde (ki dört oyundan oluşuyor: *Uyanık Ahmed*, *Filozof Ahmed*, *Ahmed Kızıyor*, *Balkabakları*) Arlequin, Pantalon, Colombine gibi figürlerin ne bir sözü, ne de taklidi mevcut... Burada belirgin olarak söz konusu olan, tamamen farklı durumlardan ve arzulardan doğan yalnızlıkları ve esneklikleri karşılaştırılabilir olan çağdaş ti-

yatro tipleri yaratma arzusudur. Tek bir örnek vereceğim. İtalyan tiplerinin temel özelliklerinden birisi, hem yemek yemekte, hem cinsellikte, hem de maddi anlamda doymak bilmez olmalarıdır. Bu açlıkları, bedensel enerjileri tarafından sürekli sözlerine taşınır ve buna uygun olan edebi tür "canovaccio"dur. Şüphesiz, Ahmed ve etrafındaki tipler, kendilerine uygun bedensel ve görsel "gereçlerden" faydalanırlar: Ahmed, maskenin disiplinine teslim olmuş, becerikli ve çevik bir sahne sporcusu; Madam Pompestan, göze ne fazla bayağı, ne fazla hoş görünen, kadın kılığında kibirli bir erkek; Rhubarbe, kadife pantolonlu, ağzından piposunu düşürmeyen, muhatabını canından bezdiren bir geveze; Moustache, kavgaya hazır, beyaz atletli dev bir çam yarması; Fenda, tropik kuşlardan aşağı kalmayan renkliliğiyle, çekici bir Afrikalı ve Camille deri ceketli bir çıtırdır. Reims'in kostümcüsü Annika Nilsson, oyun kişilerinin her biri için, zamandan bağımsız, karakteristik kostümler hazırlamıştı. Ahmed'in siyah pelerini, kırmızı ve yaldızlı ceketi, Madam Pompestan'ın yeşil (ya da mor) tayyörü, Fenda'nın gök mavisi cafcaflı tuniği, Rhubarbe'ın kadife takımları: Hepsi de, XVII. yüzyılı anımsatmakla beraber, gerçekçi olmaktan ziyade sembolik düzeyde, günümüz toplumunun hırslarının ve heveslerinin göstergeleridir. Tüm bunlar bir yana, bu kişiler için asıl mesele, temel anlamda, ne bu açgözlü dünyada hayatta kalma mücadelesi, ne de kendini gösterme kaygısıdır. Onlar açısından asıl sorun, mevcut dünya gerçeklerinde, sahip oldukları kapasitedir ve bu kapasite, onlara ait olan dil vasıtasıyla, arzularını isimlendirdikleri, düşmanlarını belirledikleri, üstün bir zekâ tarafından kandırıldıkları ölçüde kesin olarak saptanabilir niteliktedir. Gülünç saygınları bile niteleyen her şeyden evvel jargonlarıdır. Zira beden dile hizmet etmelidir, dil bedene değil, ki bu dil ister tektipleşmiş, daraltılmış, komikliği, gerçeklikle kopardığı bağlarda barınan bir dil olsun (Lanterne, Pompestan, Rhubarbe), ister fakir, hükümsüz ve bu güçsüzlüğünden yakınan bir dil olsun (gençler), ister hınçla dolup taşmış, vahşi bir dil olsun (Moustache), isterse de bütün kaynaklardan faydalanan, kurnazlıklara yönelen, bütün durumlara hâkim olan, her daim dolaysız diyagonal bir dil, anarşist ve çenebaz zekânın dili olsun (Ahmed).

İşte ben, nihayetinde, tiyatral tiplerimi bu her daim dolaysız fakat aynı zamanda bir manzara kadar çeşitlilik ve bileşken barındıran dilsel şiirsellikle bütünleştirdim ve Christian Schiaretti ile Reims'in muhteşem oyuncuları onları sahneye taşıdılar.

Doğrusunu söylemek gerekirse, projemizin Molière'den esinlenmiş bir farsı sahneye koymaktan daha büyük bir şey olduğunun farkına *Uyanık Ahmed*' in provaları ve temsilleri esnasında vardık. Zira Ahmed'in, Rhubarbe'ın, Pompestan'ın, Fenda'nın, Moustache'ın, Camille'in ve diğerlerinin orada yaşadıklarını görmek, yalnızca kendimizi bütünüyle adadığımız tiyatral işlemlerin sağlamasına ulaşmak ya da seyirci tarafından hedefine ulaştığı işaret edilen bir gösteri sahneye koymak anlamına gelmiyordu; bu figürler sayesinde gerçeği tiyatralleştirebileceğimize ve şiirselleştirebileceğimize ve dahası tiyatralleştirmek ve şiirselleştirmek zorunda olduğumuza ikna olmuştuk.

Bunaltıcı bir Avignon akşamını hatırlıyorum. Schiaretti'yle birlikte çınarların altında içiyorduk ve bu boş, keyfe keder zamanlarda âdetten olduğu üzere uçsuz bucaksız hayaller kuruyorduk. Dedik ki neden Ahmed'in, edebi ve sahnesel yeniliğini görmeyi beceremeyen eleştirmenlere karşı öfkesini kusmasına müsaade etmeyelim? *Ahmed Kızıyor* fikri işte böyle doğdu. Peki dedik sonra, neden doğrudan çocuklara, eleştirmenlerin aksine, her şeyi anlayarak, her şeye, on yıl geçmişi olan, kendilerinden daha yaşlı olan (1984'te yazılmış olan *Uyanık Ahmed* hatırladığıma göre 1994'te sahneye konulmuştu) siyasi göndermelere bile gülerek, asla torpil geçmeden, daima bize destek veren çocuklara seslenmeyelim? Ve madem ben bir filozoftum, dilsel yetileri sınırsız olan Ahmed'in onlara yönelik felsefe dersleri vermesine neden ön ayak olmayacaktım? Ertesi yıl *Filozof Ahmed*' e dönüşecek olan ateşin ilk kıvılcımı da işte böyle doğdu. Daha sonraları, yazın sonuna doğru bir akşam, Comédie de Reims'deki arkadaşlarıma Vitez'in vefatı üzerine rafa kalkan eski bir projeden söz ediyordum: Aiskhylos ile Euripides arasındaki düellonun yerini Brecht ile Claudel arasında yaşanan bir tartışmanın alacağı, Pirandello'nun Sofokles'in rolünü üstleneceği, Ksantias'ın kölesi olarak karşımıza çıkacak olan Ahmed'in Dionysos yerine Cehennem'e

doğru yol göstereceği ve Madam Pompestan'ı Kültür Bakanı olarak karşımızda bulacağımız, Aristofanes'in *Kurbağalar*'ının çağdaş bir uyarlaması. Harika olur! dediler Reims'deki arkadaşlarım ve böylece, oyunların metinlerini sahnelendikleri dönemde yayımlayan ve aradan geçen on yılın ardından dört oyunu bir araya getirme fikriyle karşıma çıkan –ki onlara içten teşekkürlerimi sunuyorum– Acted Sud tarafından yayımlanan bu dörtlemenin son parçası olan *Balkabaklari*'nın yazımına başlamış oldum.

3

Neden Ahmed? Neden bir Cezayirli? Pekâlâ siyahî bir Afrikalı da olabilirdi (ki dilbilimsel açıdan hünerli tiplerden biri olarak Afrikalı bir kadını, Fenda'yı seçtim). Eğer bir Alman olsaydım, Ahmed şüphesiz bir Türk olurdu, Belçikalı olsaydım, Faslı olurdu, Yunanlı olsaydım, Arnavut olurdu, Macar olsaydım, Çingene olurdu, İngiliz olsaydım, Pakistanlı, A.B.D. vatandaşı olsaydım, Meksikalı olurdu ve bir İtalyan olsaydım, bir Sicilyalı, Sardunyalı, Kalabriyalı ve hattâ bir Napolili olması bile yeterli olurdu. Bütün bu ihtimallerde esas olan unsur, Kuzey'e yerleşmiş insanların hayatlarının ve üretimlerinin kendisine dayandığı, özgürlüğünü, sürekli olarak, her an yeniden elde etmek için korkakların öfkesine ve kindarlığına karşı mücadele etmesi gereken "Güneyli" emekçidir. Onun dirayetinin, zekâsının, çetinliğinin, canlılığının, dil ustalığının ve topluma karşı direnme yeteneğinin kaynağı işte bu şartlardır. Mao Zedong şöyle söylemişti: "Köylünün gözleri doğruları görür." Biz de şöyle söyleyelim, Güneyli emekçinin gözleri uzağı görür. İyi ki de uzağı görür zira eğer yalnızca yakını görebilseydi, etrafını sarmış olan felaketlerden başka şey göremezdi: Sıradanlaşmış ırkçılık, özünde zenginlik ve çeşitlilik bulunanlara karşı duyulan kıskançlık, bin bir surette kendini gösteren adaletsizlik, ayrımcı yasalar, tecrit, zor çalışma şartları... Ama Güneyli emekçi uzağı görür, bütün yaşamı durmadan yol alan bir gemiye benzer, kurnazlığını, kaba kuvvetini ya da aklını kullanacak ve çocukları, ileride, onun sahip olmadıklarına sahip olacaklardır. Ayrıca toplumun çevirdiği do-

laplardan da haberdardır, çünkü toplum, o dolapları çevirmesini ona yasaklamıştır.

Tiyatroda "diyagonal" olarak adlandırdığım kişi, işte gerçekteki bu mevcudiyete işaret ediyor. Bu "diyagonal" kişi, komedinin, ezelden beri, olmazsa olmazıdır. Antik komediye hareket veren köle, klasik komediye hareket veren uşaktır. Lâkin modern emekçi benzer bir işleve sahip olmamıştır zira ona politik bir misyon yüklenmiş, kişiliğine farstan ziyade efsanenin yakışacağı kabul görmüştür. Fakat artık bu misyonun izleri dahi okunmuyor; Devrim, artık, emekçinin durumunu ciddi anlamda sahiplenebilecek bir Fikir değil. Bu yüzden, hizmet ettiği ölçüde ve sürede özgür olabilen Güneyli emekçi, sahnede ve maskenin sonsuzluğunun ardında, dünyanın farsa dönüşmesinden faydalanabilmeli, kurnazlığıyla bütün engelleri yıkıp geçebilmeli, tüm mevcut dilleri evirip çevirebilmeli ve doğal kullanıcılarına karşı kullanabilmelidir ve tüm bunları yapmaya mecburdur. "Diyagonal" olan bu etkidir, karenin diyagonalinin, kenarıyla aynı ölçüye sahip olmaması gibi. Saf ve yalın vahşi kapitalizme teslim olmuş bir dünyanın toplumsal karesinde, bir anda çıkagelen Ahmed öyle bir karıştırır ki ortalığı, kahkahalar arasında ve kahkahalar sayesinde, bu dünyayla ortak hiçbir ölçüye sahip olmayan bambaşka bir boyut ortaya çıkar – ki şüphe yahut kaygı da, aksi yönde benzer etkiye sahiptir. Bu anlamda, "yabancı" olması, başka bir yerden gelmiş olması, bir metafordur: Gerçekte, o buralıdır, ama gerçekliği, sahtesinde ve benzerinde görünür hale gelen bir "buraya" aittir. Bazı seyirciler Ahmed'in "gerçekdışı" bir karaktere sahip olduğunu, diğer kişilerin de, Rhubarbe'ların, Moustache'ların, Pompestan'ların "aşırı yüklü" olduklarını ileri sürdüler. Hoşuma giden bir durum bu. Çünkü diyagonal Ahmed, saf tiyatral enerjisiyle, gerçeğin gerekliliği olarak ortaya koyduğumuz şeyin (piyasa ekonomisi, seçimler, insan hakları, sol ve sağ, finans dünyası...) saf bir söylemden ibaret olarak görülebilecek ve sökülebilecek bir yapı olduğunu gösterir. Ve Ahmed'in rezil rüsva etmekten hiç bıkmadığı toplumsal oyunun figürleri, Ahmed tarafından ifşa edilmiş bu söylemlerin sahne üzerindeki kırılgan bedenleri ve komik seslerine dönüşürler (ki Ahmed bu söy-

lemleri, hakiki ve profesyonel sahiplerinden daha iyi kullanır). Diyagonal Ahmed'i, kendince, bir filozof yapan, süratli tiyatral durumlar dâhilinde, söylem boşluğunun, edepsiz curcunanın bu çılgınca üretimidir işte. Kendi saf eylemiyle, sabit fikirlere dayalı saplantılı bir mantığı yerle bir edendir o.

4

Felsefe ile fars arasındaki yazınsal ilişki üzerine çok sayıda soru yanıtladım. Matematik ve düşünce tarihiyle yüklü *Varlık ve Olay*'daki devasa kavramsal inşadan, sahnelerimdeki hızlı edimlere ve "kaba" döngülere nasıl geçebiliyorum? Oldukça yerinde bulduğum bu soruya yanıtım şu ki, komik unsuru tasarlarken, benim açımdan, ne yoğun kelime oyunlarından, ne basitlikten, ne cinsel imalardan, ne dayaktan, ne de boklu şeylerden vazgeçmek söz konusu oldu. Öte yandan, olayların akıbetine, ***deus ex machina*** tarzında, keyfimce yön verdim ki bu da beni, oyunun tek yönlü bir ders iletmesine alet olmaktan kurtardı.

Platon'dan bu yana, felsefeyle tiyatro arasındaki ilişki, hem başat hem de zor olagelmiştir. Filozof, tiyatroda, bile isteye, simulakranın ve taklidin tehlikeli iktidarının, tekinsiz gücünün bir suretini görür. Peşinde olduğu özgünlük, tiyatrallik ve tiyatralliğin müphem tabiatıyla hemen hiç uyuşum göstermez. Çağdaş düşünce, temsilin aldatıcı vasıflarına karşı mücadele içindedir. İyi ama, hileli ışıkların altında, ödünç kostümlerin ardında hemen her akşam gerçekleşen, temsilin en görkemli hali değil de nedir?

Felsefe ve tiyatro arasında bir sentez oluşturmaya yönelik ilk girişim, sahneyi, didaktik bir felsefe mekânı olarak kabul etmektir. Durumlar ve kişiler, hiç şüphesiz –söz konusu temsilin çözümlenebilir göndergesinin kavramsal bir durum olmasıyla birlikte– felsefece soyut yapısı tasvir edilmiş bilinç biçimlerini temsil edeceklerdir. Sartre tiyatrosu bu yoldan ilerlemiş ve bu tercih mükâfatsız kalmamıştır. Gelgelelim, felsefe ve tiyatronun, böylesi bir işlemden zarar görmeden çıkıp çıkmayacağını kestirmek kolay değildir. Bu geçiş esnasında, tiyatro, şiirsel enerjisini kaybeder, felsefeyse, salt bir fikir biçimlendirme teşebbüsüne

dönüşme tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Hiç şüphesiz Sartre varoluşçuluğu, felsefe gibi, bu tür bir nakil söz konusu olduğunda, benimki gibi kavramsal (hattâ Platoncu) bir düşünce teşebbüsünden daha homojendir.

Benim yönelimim bütünüyle farklı. Ben tiyatronun, kendi içinde, kendi kaynaklarında, düşüncenin son derece aktif bir biçimi olduğuna, düşüncenin bir eylemi olduğuna inanıyorum. Tiyatro, Mallarmé'nin söylediği gibi, "üstün" bir sanattır. Komedi ve fars ise, bu düşüncenin "alçak" notaları değil, tam aksine, Hegel'in tiyatro estetiğinde gayet net olarak ortaya koyduğu üzere, onun en saf, en zor notalarıdır. Fars, durumlardaki anlık, aracısız zekâ ve tutku dolaşımını yakalamayı, günlük sıradanlık içinde barınan kahramanlığı çekip çıkarmayı, herhangi bir dilsel olayın, kahkaha aracılığıyla, yepyeni bir zafer öyküsüne, kahramanlığa dönüşme imkânı yakalamasını sağlamayı hedefler. Bütün bunlar, örnek olarak Chaplin sinemasının göstermiş olduğu gibi, aynı zamanda hem yeni hem de kanıtlanmış, hem tutarlı hem de uçarı biçimleri gerektirir.

Tiyatro metni yazarken kesinlikle felsefeden yola çıkmıyorum. Tiyatrodan yola çıkıyorum; bilhassa bu dörtlemenin son üç oyunu, oyuncular, ışıkçılar, müzisyenler, kostümcü, teknik ekip, sahne tasarımcısı ve yönetmen için yazılmıştır. Provalara ve çalışmalara katılıyorum; sözcüklerin kimyasını besleyen, sahnenin fiziğidir.

Peki neden *Filozof Ahmed*? Ahmed'in söylemlerine bakacak olursak, bu otuz dört skeçte, felsefe, iddia ettiği yerde bulunmuyor. Ahmed'in amacının, muhatabını hükmü altına almak, dil topraklarında ona yolunu kaybettirmek ya da aynı zamanda hem tiyatral hem öznel olan hükümranlığının kıymetini kabul ettirmek olduğu hiç zorlanmadan (bir o kadar da lüzumsuz olacağını sanıyorum) gösterilebilir. Ayrıca felsefi tezahür "savlarının", yalnızca Ahmed'in tiyatral hüneriyle (çevikliği, muhatabına uyum sağlaması ya da seyirciyi etkilemeye yönelik şiddetli arzusu) foyası meydana dökülecek safsatalardan ibaret olduğunu da görebiliriz. Düşünce özgürlüğünün bir mutluluk olduğunu "kanıtlamaktan" başka bir amaç taşımayan somut imlemelerle kavramlar arasında mekik dokuyan uydurma bir dilin tezahürü, anlık olaylardan far-

kı bulunmayan durumlar tarafından yönetilirler. Ahmed, Moustahce'ı içerisi ve dışarısıyla ilgili karmaşık fikirlerle bunaltırken, asıl gayesi işemesine engel olmaktır ki Moustahce'ın o an için istediği tek şey işemektir. Fenda'nın, Ahmed'in zaman üzerine fikirlerine karşı bitmek tükenmek bilmeyen itirazlarda bulunmasının asıl sebebi, her şeyden evvel, hemen oracıkta sevişebileceklerine onu ikna edebilmektir. Ahmed'in, Rhubarbe'ı ölçüye dair, büyük ve küçük olanın göreceliğine dair soyutlamalarla sıkıştırırkenki gayesi, "götü havalara kalkmak" deyimini kelime anlamına indirgemek suretiyle, Rhubarbe'ın "demokrasi" anlayışının vasatlığını, bir kez daha, gözler önüne sermektir. Madam Pompestan, Ahmed'in istemesi üzerine, "yasa" ve "Fransız ulusu" kavramlarını tanımlamaya uğraşırken, aslında Ahmed'e, değerli ve geçerli olması gereken yegâne kuralın, nereden gelmiş olurlarsa olsunlar burada yaşayan insanların, gerekirse sopa dâhil şiddet vasıtasıyla, rahat bırakılmaları gerekliliği olduğunu doğrulama fırsatı vermiş olur. Ve Ahmed'in sonsuzluk ve birçok kavramları üzerine monoloğunun gayesi, tiyatral yoğunluğun ve seyircilerin üzerine sıçrayan sözcüklerin sarhoşluğuyla bedenin ele geçirilmesini, kaygıyı ve maskeli kahramanın meçhul yalnızlığını bir nebze olsun hafifletmektir.

Filozof Ahmed'deki belirgin felsefe, tapon bir felsefedir; oyuna, hem Ahmed'in hem de protagonistlerin (ana karakterlerin) oyunlarına yönelik bir gereçtir. Diyagonal kişinin hizmetine sunulmuş, emsallerine eklenen, bir dil kaydıdır. Skeçlere adlarını veren (hiç, sonsuzluk, millet, tesadüf, ölüm, birçok, özne vs.) kavramların kendileri, sıradan dilin parçası olan tabirlerden alınmış tiyatral bir durumu işaret etmeye yararlar. "Tesadüf" başlıklı skeci ele alalım. Skecin ana taslağı doğrudan burleskten geliyor: Moustache'ın başına tekrarlanmak suretiyle düşen bir çiçek saksısı söz konusu. Ahmed, Moustache'ı çiçeğin düştüğü yere dönmeye ikna etmek için, tesadüf üzerine engin bir retorikten faydalanacak, kurbanını, tesadüf ile zorunluluk arasındaki ayrım üzerine fars temalı deneysel bir dersin parçası yapacaktır. Ahmed, hiç şüphesiz, Fransız filozof Cournot tarafından formüle dökülen tesadüf teorisini bilmekte ve bu bilgiyi, imgesel oldu-

ğu kadar soyut olan diline aktarmaktadır: Tesadüf, iki bağımsız nedensel olay dizisinin kesişmesidir (Moustache'ın yürümesi ve saksının düşmesi). Fakat elbette işin içinde hile vardır ve malum "teorinin" Moustache'ı hipnotize etmekten başka bir işlevi yoktur. Bununla ilgili olarak Schiaretti'nin aklına harika bir fikir, gerçek bir tiyatro fikri gelmişti: Hileyi açıkça göstermek. Saksı bir iple makaraya bağlanacak ve Ahmed ipin ucunu tutacaktı. Tesadüf üzerine nutuk atarken, ipin ucunu Moustache'a verecek, Moustache da bütün dikkatini Ahmed'in açıklamalarına vermiş olduğundan, biraz saflığı biraz bönlüğü neticesinde ipi tutacak, kendi ipini çekecekti. Bütün bunlar, felsefi söylem, bir tiyatro gereci olarak işlediği anda, farsın hileleri ve kumpaslarına teslim olmuş bir dile dönüştüğü anda, algılanabilir olur.

Gelgelelim, bu tür bir sahne, felsefeye iki şekilde temas eder. İlk olarak, söylem, geçiş esnasında, tiyatral dinamiklere kapılmış olsa da, sesini yine de duyurabilir ve bizler onun ustalığından, çeşitliliğinden ve zaferinden keyif alabiliriz. Ayrıca ve bilhassa, bu sahnesel durum, durumu düşünmenin, durumu hızlı bir şekilde, hüküm altındaki bir dilde düşünmenin –özellikle zarar verici, fesat toplumsal ilişkilere maruz kaldığımızda– tükenmez bir neşe ve dirayet kaynağı olduğunu bizlere gösterir. "Güneyli emekçi", toplumun önde gelenleriyle ve düşmanlarıyla ilişkisi, toplumsal bir oyun, kurbanı olduğu bir infaz ve cinsel entrikaların karmaşası söz konusu olduğunda, düşünceden ve sözden, güvenlik ve ışık sağlayabilir kendine. Felsefe, evet: neşeli bilim olarak.

5

Bu neşeli bilim *Filozof Ahmed*'i çocuklar için yazdığımı açıklıyor. Peki ne demektir "çocuklar için"? Bunun tamamen çocuklara ayrılmış, yalnızca onlara hitap eden bir tiyatro anlamına geldiğini sanmıyorum. Tam aksine. Bence çocuklar, tiyatro izleyicisi bütününün, en güç beğenen, en gözü açık, en tutkulu, saygı duyduğumuz ve paternalizme, demagojiye yeltenmeden hitap ettiğimiz bölümünü oluştururlar. Her çocukluğun, benim çocukluğumun olduğu gibi, tiyatroyla doğal ve derin bağları vardır, zira

her çocukluk, oyunun ne olduğunu, önemini ve hakikatini bilir. *Filozof Ahmed*'i çocuklar için yazdıysam, bunun asıl sebebi, bu tür bir "felsefenin" neşeli bilgisinin, yalnızca temel bir tiyatroyla (hava, ateş, su gibi temel elementler anlamında), saf bir tiyatroyla uyuşabileceğini düşünmemdir. Peki bu ne anlama geliyor? Tiyatro, bugün, hiç olmadığı kadar ağır. Hem maddi olarak ağır (harcanan parayı göze sokan yapımlar, opera dekorları vs.) hem manevi olarak ağır: Karamsar duygular, içler acısı haller, ıstıraplı bir nihilizm, vicdan azapları... Bana göre bu ağırlık, sahne üzerinde tipleştirmek istediğim güç ve düşünce kaynağını bütünüyle dışarıda bırakan, genel bir vazgeçişin neticesidir. "Kusursuz" (oyuncuların ustalığı, özenli ışık düzeni, sahnenin basit güzelliği, hem kaba hem şiirsel, çalışılmış bir dil) fakat aynı zamanda hafif ve saf, yani öze yönelmiş, dolaysız, enerjik, seyirciden kahkahasıyla, mevcudiyetiyle, yoğunlaşmasıyla destek görmeyi bekleyen bir tiyatroya duyduğum ihtiyaç hiç şüphesiz buradan kaynaklanıyor. Hareketli saflığıyla, sabit düşüncelerin korkak karamsarlığını sarsacak bir tiyatro. Tiyatro, bizleri çıkarların karanlık diktatoryasına sürükleyen, bulanık, çılgın ama bir o kadar da kıpırtısız dünyanın bir aynası, bir sureti olmasın istedim. Bulutların arasından sızan güneş olsun tiyatro, bir ışık, bir ayartma.

Çocuklar, böyle bir tiyatronun kefili ve yargıcı olabilirler. Diğer seyircileri peşlerinden sürüklemeyi, onları durgun hallerinden sıyırmayı, onlara kurnaz kahkahayı öğretmeyi ve kendilerine belli bir mesafeden bakmayı kabul ettirmeyi başarabilirler.

"Saf" bir tiyatroya yönelik bu istek *Filozof Ahmed*'deki biçimsel seçimler üzerinde etkili oldu. Bütün bir tiyatral durumu birkaç sayfaya sıkıştırmayı mecbur kılan çok kısa sahneler. Tiyatroyu özüne, solilog (kendi kendine konuşma) ya da çatışma biçemine daraltan, en fazla iki kişilik konuşmalar. Farsın arketiplerinin sistematik olarak kullanılması: Aldatma, kılık değiştirme, sopalama, kovalamaca, doğal eylemler (işemek, osurmak, öpmek, burnunu karıştırmak...), parodi. Kelime oyunlarını, sesteş kelimelere dair nükteleri, küfürleri, aynı zamanda imgeleri, anımsatmaları, aynı zamanda kavramları, tekerlemeleri, Molière tarzında "deneyleri" (Sganarelle'in Don Juan'a tanrının varlığı-

nı kanıtlaması) içeren hem sıkıştırılmış hem şiirsel bir dil. Söze olduğu kadar harekete dayalı olan doğaçlamalar. İkincil bir vahametin oyunu olan, hızla akıp giden, tıpkı dünyanın gerçekliğinin, her şey apaçık ortada, aydınlıkta olduğu anlarda bile ancak aralıklarındaki, karanlık kuytularındaki kurgu sayesinde açığa çıkması gibi hiçbir şeyin yasak olmamasına, hiçbir şeyin önceden belirlenmemiş olmasına bağlı, rengârenk bir berraklık.

Bütünüyle ifşa edilmiş, maddesel ve belirgin, böylesi bir tiyatro, ölümün karşısında düşüncenin zaferi lehine bahse tutuşmaktır. "Kahrolsun ölüm!" der Ahmed. Fransa'da ve İtalya'da bu metne kucak açan sanatçıların bu söze nasıl sadık kaldıklarını söylemeden geçmek istemem. *Filozof Ahmed* fazlasıyla talepkâr bir gösteri. Sahnelerin kısalığından ötürü, oyuncuların telafi için hiç vakitleri yok, ilk saniyeden itibaren oyunun kusursuz olmasını sağlamak zorundalar. Farsın işleyişinin gerektirdiği enerji nedeniyle, bedenlerini ve seslerini disiplin altında tutmalılar. Arka arkaya hızlıca sıralanan durumların çeşitliliğinden dolayı, yönetmen, ışıkçılar ve müzisyenler, sağlam, ritmik bir vurgulama yaratmaya mecburlar. En küçük bir aksama, en küçük bir takılma ânında fark edilebilir. Saf tiyatro, bile isteye açığa vurulmuş bir tiyatrodur. "Kahrolsun ölüm!" aynı zamanda şu da demektir: Tiyatro, böylesi bir gösterinin her saniyesinde yaşama tutunmalı ve onu korumalıdır. Hiçbir hilenin, hiçbir sembolün, hiçbir etkileyici efektin, hiçbir sonsuz düşüncenin burada ona yardımı dokunmaz. Farsın skeçleri öze doğru şekillenirler, dünyanın özü burada tiyatronun özüyle buluşur. Bu bahsi geçenler sahnedeki sanatçıları koruyup kollamazlar, onları mecbur bırakır ve tüketirler. *Ahmed Kızıyor*'da, Camille düşünmenin yorucu olduğundan dert yanar. Ahmed dörtlemesi, böylesi bir yorgunluğun, böylesi bir kusursuzluğun neşesine davet eder seyircileri.

6

Dörtleme, düşüncenin tiyatroyla olan aktif ilişkisini, birbirinden çok farklı dört biçimde ele alıyor. *Filozof Ahmed*'in kısa skeçlerindeki çarpıcı özgünlükten daha evvel bahsettim. *Uyanık*

Ahmed bir entrika komedisi, bu türün alışılagelen bütün kaynaklarını kullanıyor: Gençler yaşlılara karşı, ezilenler saygınlara karşı, kılık değiştirmeler, yalanlar, yanlış anlamalar ve sonradan farkına varmalar, caymalar ve zorbalıklar. *Ahmed Kızıyor* ise daha düşündürücü, karanlık atmosfere sahip bir oyun. Sürrealist bir kileri (örümcek adam, Athena, Romeo ve Juliet parodisi, itfaiyecilerin lirik monologları, Ahmed'in dublörü, hepsi bir arada), provokatif niteliğini halen koruyan bazı meseleleri (Bir Arap nedir?) ve Ahmed ile Camille çiftinin melankolik öyküsünü aynı yerde buluşturuyor. Bu oyunun konusu, uydurduğu figürlerin dört yana savrulmuş şiirinden başka bir şey değil. *Balkabakları*, dörtlemenin en iddialı, en saçaklı yapısı. Benim tercih ettiğim de budur. XX. yüzyıl tiyatrosunun Cehennem'de bilançosunu çıkarmaya benzetebilirim bu oyunu. Brecht, Claudel ve Pirandello'ya rastlarız, fakat yalnızca oyun kişileri olarak değil, metnin her ânında, üzerlerinde az çok oynanmış özlü sözlerle süslenmiş olarak. Aslında oyunun seyirciye söylemek istediği, tiyatronun, Aristofanes'in büyük tragedyalarını sahneye koyduğu zamanlardaki kadar güçlü olduğudur. Koronun –zira oyunda dağın devlerinden oluşmuş bir koro da var– bunu ifade ettiği sözlerine yer vererek son noktayı koyuyorum.

Ve sahne gösterir bizlere bu azap yolunun her durağında
Değişecektir istikameti varoluşun
Ya söküp atacaktır insan kendi çarklarını
Ya rıza gösterecektir gizlice
İkbaline mani olana.

A.B.

[Alain Badiou, bu önsözü, Actes Sud tarafından tek cilt halinde yayımlanan *Ahmed Dörtlemesi* için kaleme almıştır.]

Ahmed Dörtlemesi: II

Filozof Ahmed

Çocuklar ve diğerleri için
otuz dört kısa oyun

KİŞİLER

AHMED

RHUBARBE

MOUSTACHE

MADAM POMPESTAN

FENDA

CAMILLE

FATIMA

AHMED'İN DUBLÖRLERİ

İBLİS

1. Hiç

Ahmed, Moustache.

Ahmed sahneye girer ve sopasını, tehditkâr bir tavırla, seyircilere doğrultur.

AHMED
Siz neye bakıyorsunuz? Bakacak bir şey yok ki burada. Bendeniz, Ahmed, bir şey değilim, bilakis bir hiçim. Kesinlikle bir hiçim. Ayrıca bir hiçe baksanız ne olur, hiç bakmasanız ne olur? Aynı şey neticede. Neyse siz bilirsiniz, buyurun bakın madem, gözünüz hiç görsün.

Ahmed'in hiç üzerine doğaçlaması. Ufaldıkça ufalır, yok olur gider.

Tabii şimdi aranızdan biri çıksa, hani kafası çalışan, hani tilki mi tilki, hani Ahmed artı Einstein seviyesinde bir zekâya sahip, kurnaz bir dâhi çıksa, geçse karşıma, hiç-suratıma bakıp da dese ki: "Ey seni gidi hiç-Ahmed, söyle bakayım bana, sen nereden biliyorsun bir hiç olduğunu? Madem bir hiçim diyorsun, madem bunu biliyorsun, demek basbayağı bir şeysin ki o yüzden biliyorsun! Çünkü hiç denen şey hiçten başka bir şey değildir ve hiç denen şeyin de pek bir şey bilmesi mümkün değildir. Hele hiç nedir onu bilmesi hiç mümkün değildir. Neymiş, hiç çıkacakmış da diyecekmiş ki ben hiçin ne olduğunu biliyorum! Peh! Hadi oradan! Hiçin ne olduğunu bilmek için evvela bir şey olmak lâzım gelir, hiç nedir, ne değildir, bir hiçin bileceği şey değildir." Ne olacak o zaman? Çıksa biri sıralasa bunları suratıma ne olacak? Ben söyleyeyim, bendeniz, Ah-

med, babayı bir güzel almış olacağım. Tabii hiçin babayı alması mümkün bir şeyse. Bak şimdi, sahi bir hiç babayı alabilir mi acaba? Mesela dönbaba dönmek mümkün ama hiçbaba dönmek mümkün mü? Değil tabii. Şambabası diye tatlı var, hiçbabası diye var mı? Hiç, baba, şam, dön, hiçdön, babaşam…

Ahmed'in hiç ve diğerleri üzerine doğaçlaması.

Aman neyse ne, neyin ne olduğu belli. Tabii öte yandan, ben, Ahmed, eskiden bilmiyordum bir hiç olduğumu, belki de bilmeden ölüp gidecektim bu dünyadan. Neyse ki Moustache çıktı karşıma. Albert Moustache. Onun sayesinde öğrendim bir hiç olduğumu. Bakın efendim misal, bu zatı muhterem, Moustache, katiyen bir hiç değildir. Bir kere bıyığı vardır Moustache'ın. Kapı gibi cüssesi vardır Moustache'ın. Sarges-les-Corneilles'in yüzeyinde bir ağırlığa sahiptir Moustache. Düpedüz bir şeydir Moustache, katiyen bir hiç değildir. Günlerden bir gün… Yok vazgeçtim, anlatmayacağım. Burada Ahmed olarak bir hiçin konuşmasına vesile olmam yakışık almaz. Hiç dediğin konuşmaz, normali budur. Gelsin kendisi anlatsın size. Bir şeyi ancak bir şey anlatabilir. Normali bu. Moustache! Moustache!

Moustache sahneye girer.

Moustachecığım, rica etsem bu hanımlara ve beylere, benim, Ahmed'in kim olduğundan azıcık bahseder misin lütfen?

MOUSTACHE

Sen diye bir şey yok ki. Siz diye bir şey var. Sen o size dâhilsin. Siz, sen dâhil, alayınız, bok varmış gibi kalktınız geldiniz buraya. Afrika'dan gelip, Ortadoğu'dan gelip serdiniz postu. Sizin yüzünüzden sosyal sigortada üç kuruş para kalmadı, memleket işsiz kaynıyor, iş de kalmadı yapacak, çöpçü olayım desen o bile yok. Öcü gibi bir tanrıya inanıyorsunuz ne akla

hizmetse. Sen yalnız sen olsaydın belki birisi olurdun, orasını bilemem! Sen bir falan değilsin, alayınız birsiniz. Alayınız aynı bok! Alayınız aynı bokun soyu! Artık anlayana!

AHMED
Yavaş gel bakalım dombili! Ben birisi değil miymişim yani?

MOUSTACHE
Alayınızı toplasan bir hiç etmez!

AHMED
Ne demiştim ben size? Hiçim demiştim. Ama beyefendiye göre bir hiç bile etmiyormuşum! Eh hiç demek değildir ki bu, basbayağı bir şey demektir! Bir hiç etmiyorsan, elbet bir şey ediyorsun demektir! Hiçten fazlaysan da bir şeysin demektir, hiçten azsan da bir şeysin demektir.

MOUSTACHE
Götü boklu herif! Sen yine benim kafamı bulandırmaya çalışıyorsun! Hiçten az demek, hiçten de hiç demektir.

AHMED
Söyle bakalım o zaman hiçin azı çoğu nasıl oluyormuş? Hiçin içinde hiçten başka bir şey yoktur bir kere, cahil domuz seni. Hiçin fazlası yine hiçtir. Hiç dediğin öyle kafasına göre değişmez. Aynı sıfır gibidir. Sıfırın üstüne çıktın mı yanarsın, altına düştün mü donarsın. Sıfırın altında olsaydım donuyor olmam gerekirdi. Bak bakalım donmuş muyum? Eh hani, ne oldu…

O ne hal Moustache, valla sen dondun gibi asıl! Sıfırın altına mı düştün yoksa? Bak demek ki hiçin altında eksi otuz hiç iyi gelmiyormuş sana! Eh dışarısı hiçin altına düştü mü kıçı donar adamın tabii böyle!

Moustache gerçekten donmuş, taş kesilmiştir.

MOUSTACHE
Sıçtığımın işine bak! Kardan adama döndüm resmen.

AHMED
Aman yanlış olmasın, kardan değil hanımlar, beyler, karşınızda Moustache, buzdan adam! İçi nasıl boşsa donuverdi zavallım, hiç olacak iş değil, hiç!

MOUSTACHE *boğuk bir sesle*
Lanet Arap buzdolabına çevirdi beni.

AHMED
Sesi tok geliyor mu bakalım?

Ahmed sopasıyla Moustache'a vurur. Moustache paramparça olur.

Eyvahlar olsun! Kanıtımı kırdım. Bir hiç olduğumun, hiçten dahi hiç olduğumun biricik kanıtı canım Moustache'ımı kırdım! Hiçbir şey bilemeyeceğim artık. Aman neyse! Zaten hiçbir şeyi ancak hiçbir şey bilebilir. Nihayetinde benim bir sopam var, sopa dediğin de epey bir şeydir bu dünyada. Verin eline sopayı bir hiçin, bakın nasıl bir şey oldum sanacak kendini! Olur da birileri bir hiç olduğunuzu iddia edecek olursa, çıkarın sopayı vurun kafasına, hemen sönüverir ateşi, ânında inanır bir şey olduğunuza.

Neyse, sönen sönsün de benim acil ısınmam lâzım.

Ahmed'in ısınma üzerine doğaçlaması. Sıcaktan bunalmış gibi yapar, Moustache toparlanır, tekrar ayağa kalkar.

MOUSTACHE
Neredeyim ben? Kimim ben? Nereye gidiyorum? Kime gidiyorum? Nerede ısınıyordum ben? Kim ısıtıyordu? Kim?...

AHMED *Moustache'a yine sopayla vurur*
Bir hiçe "senden hiçbir şey olmaz" diyenden hiçbir şey olmaz.

Moustache yine paramparça olur.

AHMED *alnını silerek*
Size bir şey diyeyim mi, şu dünyada bir şey olmak, inanın bana, hiç kolay iş değil…

2. Olay

Ahmed.

Ahmed yerinde duramıyor, oradan oraya, telaş içinde sahneyi arşınlıyordur.

AHMED

Kesin bir şeyler olacak. Size de öyle gelmiyor mu? Vallahi bir haller olmuş herkese, tuhaf işler dönüyor. Kime rastlasam bir tuhaf.

Moustache denen uğursuzla karşılaştım. O kadar bakıştık ama benim, Ahmed'in, Sarges-les-Corneilles'de lüzumsuz yere oksijen tüketen bir yaratık olduğumu söylemeden geçti gitti yanımdan. Bütün Arapların ilk gemiye binip doğru evlerine dönmeleri gerektiğini de söylemedi. Valla hayretler olsun, hiçbir şey söylemedi Moustache! Hattâ yalan olmasın ama selam bile verdi gibime geldi! Vay be, kim inanırdı ki gün gelecek, Moustache Ahmed'e selam verecek! İnsanlık buna hazır mı ki acaba?

Arkadaşım Rhubarbe'la karşılaştım. O da farklı oluşuma saygı duyduğunu söylemeden gitti. Aynı kültüre ait olmadığımızı, farklı kültürlerin mirasçıları olduğumuzu fakat dünya üzerindeki bütün kültürel, dinsel, cinsel, etnik, puro tüttürüp şiddet körükleyen toplulukların birbirlerine saygı duymak zorunda olduklarını söylemedi. Sol böğrümüze tekme yediğimiz vakit

sağ yanağımızı çevirmemiz gerektiğini de söylemedi. Rhubarbe, Rhubarbe olalı görülmüş şey değildir, lafı döndürüp insan haklarına bile getirmedi! Etik değerlere değinmedi! Demokrasiyle ilgili tek kelime dahi çıkmadı ağzından! Valla inanılmaz!

Kız arkadaşım Fenda'yla, göğün mavisiyle altının sarısını buluşturan elbisesiyle Afrika'nın bağrından yola çıkıp, şu zavallı Sarges-les-Corneilles'in solgunluğuna bir tutam ihtişam, bir damla haz katmaya gelmiş olan güzeller güzeli Siyahî prensesimle karşılaştım. Vallahi onda da vardı bir haller! Sözü evliliğe getirip, biz Arap erkeklerinin, zamanı gelince büyüyüp adam olmamız gerektiğini söylemeye tenezzül etmedi bu sefer. Barış ve huzurun hüküm sürdüğü mutlu bir yaşama, güzellikleri kapılar ardına hapsederek, kara çarşaflarla örterek sahip olunabileceğini zannetmenin çocukça bir düşünce olduğunu söylemedi. Bir kadının, içinde alev alev yanan arzuları, yeri geldi mi tek bir bakışıyla, üç tel saçıyla, canının istediği erkeğe gayet güzel gösterebileceğini, hattâ bunun çırılçıplak soyunmaktan bile daha tesirli olacağını da söylemedi. Hiç böyle şeyler söylemedi vallahi. Hattâ yanlış duymuşumdur muhtemelen ama "kendine iyi bak Ahmed" gibi bir şeyler bile söylemiş olabilir! Pes artık!

Zaten bende de bir tuhaflık var bugün. Sabah kalktım, oturdum ne yapayım diye iki saat düşündüm, bir tanecik güzel fikir gelmedi aklıma. Önce dedim acaba otopark görevlisi kadının şapkasını mı alıp kaçsam? Sonra dedim kim uğraşacak? Dedim oy sandığına bulaşık deterjanı boşaltıp ticaret odası seçimlerini mi sabote etsem? Dedim ne lüzum var? Dedim süpermarkete dört kere bomba ihbarı yapıp dört kere içerisini mi boşalttırsam? Daha düşünürken sıkıldım. Dedim belediye meclisi toplantısında çıplak kadın fotoğrafları mı dağıtsam? Eh ellinci baskı olacak. Dedim emniyet müdürünün fotoğrafını afişlere bastırsam da altına "Wanted" mı yazdırsam?

Ölme eşeğim ölme. Yok yani, bugün hiçbir şey yapasım gelmedi, gelmiyor, ama keyfim de yerinde, içim rahat. Bekliyorum.

Kesin bir şeyler olacak.

Valla demeyeyim diyorum ama sizde de var bugün bir tuhaflık. Neyin peşindesiniz bakayım, geçip oturmuşsunuz karşıma bir şey varmış gibi, ne bakıyorsunuz bana öyle? Hiç numara yapmayın, adım gibi biliyorum aklınızdan geçeni ben sizin. Hepiniz diyorsunuz ki içinizden: Kesin bir şeyler olacak. Tabii canım, yoksa ne işiniz var burada, herkesin işi var, gücü var, benim yok mu sanki, benim de var. Ama niye buradayız, çünkü buraya, birlikte beklemek için geldik. Bekleyelim madem.

Bekleyiş üzerine doğaçlama.

Bekliyoruz ama sonu nereye varacak bakalım? Benim aklımı asıl o kurcalıyor. Bir yere varacak elbet, orasına şüphe yok. Ama nereye? Yukarı mı? Sağa mı? Sola mı? Arkaya mı, ta en dibe mi? İşin sonunun nereye varacağını bilmeyince geriliyor insan. Nereye varacağını bilse, ona göre hazırlığını yapar, sağını solunu kapatır, gerekirse kule gibi bir şey diker, barikat döşer, olmadı kapan kurar, ne bileyim. Ama nereye varacağını bilmeyince sinirleri bozuluyor insanın tabii, sağına soluna bakmaya başlıyor, geriliyor, eh tehlikenin nereden geleceği belli mi olur? Büyük tehlikeler var etrafta. Uyarmış olayım da ben sizi. Gözünüzü dört açın. Boş durmayın beklerken.

Bekleyiş üzerine yeni bir doğaçlama.

Dikkat! Soldan geliyor! Yukarıdan! Siper alın! Koruyun kulakları!...
Yok. Değilmiş. Bir şey yok. Yanlış alarm. Bence neyin ne ola-

cağı belli değilken insanın başına gelebilecek en kötü şey yanlış alarmdır. Zaten sinirler laçka, beklemekten anası ağlamış adamın, bir de sol taraftan geliyor diye yanlış alarmı dayadılar mı, haydi hayırlı işler. Alarm veriyorsun, bari gerçek olsun! Yanlış alarm, şu dünyadaki en pis, en uğursuz şeylerden birisidir. Neyse! Bekleyelim.

Bekleyiş üzerine doğaçlama.

Yalnız dikkatinizi çekmek isterim, bazen, yanlış alarmın insanı rahatlattığı da olur. Beklemenin gerginliğini alır. Yanlış alarm, doğası gereği, bir netice vermez. Bir şey olacağını zanneder insan ama olmaz. Lâkin bir şey olduğunu sanmış oluruz yine de. Bu hep böyle olur. Böyle olmasa beklediğimizle kalır, bekleyişin inancımızı yıpratmasına müsaade etmiş oluruz. Nihayetinde hiçbir şey olmayacağına bile inanmaya başlarız. Allah'tan bir şey olacağından şüphemiz yok. Fakat bir şeyden daha şüphe etmememiz gerekir ki, o da haddinden fazla beklemenin, insanın inancını zayıflatacağıdır. Demek ki neymiş neticede, yanlış alarm denen şeyin insanı çileden çıkardığı doğruymuş fakat aynı yanlış alarmın, insana derin bir nefes aldırdığı da olabiliyormuş. Üstelik hatalı olmasına rağmen! Eh şimdi doğruya doğru, olacak dediği şey olmadığına göre hatalı bir şeydir yanlış alarm. Ama bazen, bunu itiraf etmekte bir sakınca yok sanırım, hata yapmak da insanı rahatlatır. Şayet haklı çıkmak için sonsuza kadar beklemek gerekiyorsa, haksız olsam bundan iyiydi diye düşünmeye başlar insan. İyi bir yanlış alarm, hani şanına lâyık, gerçek bir yanlış alarm, insanı kudurtur, doğrudur, kabul ama rahatlatır da. En azından bir süreliğine. Çünkü bir süre sonra, yanlış alarmın kesin olarak yanlış bir alarm olduğunu anladığımızda, bir şey olmadığını kendi gözlerimizle gördüğümüzde, gerisin geri başa dönüp, olacak şeyin olmasını beklemeye kaldığımız yerden devam etmemiz gerekir. Üstelik ve tabii ki, sonunun nereye varacağını bilmeden.

Bekleyiş üzerine doğaçlama.

Yolunda gitmeyen bir şeyler var. Bir şeylerin olması gerekiyordu. Sakın başka yerde olup da bitmiş olmasın? Yeri mi şaşırdık yoksa? Öf yordu beni bugün. Hiçbir şey öngördüğüm gibi gitmiyor. Biraz daha bekleyelim bakalım ama hiç umudum kalmadı açıkçası.

Bekleyiş.

Aman canım, ne yapalım. Özür dilerim sizleri de beklettiğim için. Ama tuhaf bir durum vallahi... Neyse artık. Belki başka bir yerde olmuştur, öğrenmeye çalışırız bakalım. Başka bir yerde olmuşsa kesin çok büyük bir şey olmuştur zaten. Tabii öğrenmesi de kolay olmayacak. Sizleri haberdar edeceğim. Kusuruma bakmayın.

Ahmed sık sık arkasına bakarak, yavaş adımlarla sahneden çıkar. Sonunda gözden kaybolur. Kısa bir müddet sessizlik. Ardından, salondaki herkesi yerinden sıçratacak denli şiddetli bir patlama duyulur. Patlamanın ardından, büyük, kırmızı bir tüy, rüzgâra kapılmış gibi havada süzülerek, tavandan aşağı düşer ve sonunda sahneye konar. Bunun üzerine Ahmed arka taraftan sahneye girer, etrafına bakınır, sonra tüyü yerden alır ve seyircilere gösterir.

Alın işte! Olan oldu artık. Olan oldu. Bütün önlemleri almıştık hâlbuki. Bütün her yeri kontrol etmiştik. Siz şahitsiniz. Yemedik içmedik, buna çalıştık. Ama olan oldu yine işte, hep böyle olur zaten. Ummadığın ânı kolluyor sanki illet şey. Bazen daha beklemeye başlamadan olur olan, o daha beter! Valla şahsen, şu ömrümde, bir olayın, beklendiği zamanda olduğuna bir kerecik denk gelemedim. Daha beklemeye başlamadan oluyor mu, oluyor. Beklemeye başladıktan çok sonra oluyor mu, o zaman da oluyor. Ama beklediğiniz anda olacağını zannediyorsanız daha çok beklersiniz! Netice şu ki, bir olayın

olmasını beklemek, zaman kaybından başka bir şey değildir. Eh sürpriz olsun, daha güzel. Tabii kolay da değil bir olayın sürpriz şekilde gerçekleşmesi, ama ne yapalım, başka çaremiz mi var… Derim ki beklemeyelim artık. Bugünden itibaren, hiçbir şeyi beklemeyelim. Zararın neresinden dönsek kârdır! Haydi bakalım, bir dahaki sefere görüşürüz. Bir dahaki sefer kesin olacak. Üstelik sürpriz!

3. Dil

Rhubarbe, Ahmed.

Rhubarbe sahnededir, gergin bir hali vardır.

RHUBARBE
Of iki saat kaldı. İki saat içinde başvuruyu yapmam lâzım. Yazıklar olsun Rhubarbe, şurada iki saat sonra gidip resmî başvuruyu yapacaksın ama bir isim bulamadın hâlâ.

Ahmed sahneye girer, Rhubarbe'a görünmeden bir müddet onu dinler.

İsim bu canım, önemsiz şey değil ki! Her şeyin başı! Çıkıp demeyecek mi kimse: Efendim kendimi takdim edeyim, bendeniz, aidatını düzenli ödeyen, aktif, hattâ hiperaktif, vefakâr bir üyesiyim şeyin… şeyin… haydi buyur bakalım, ne desin şimdi bu adam, isim mi var ortada! Onun haricinde her şey hazır kafamda, yolsuzluğa geçit vermeyecek, etik değerlere sahip, bilinçli yurttaşlarımızın gerçekten ama gerçekten hizmetinde olacak bir kurum, dinamik bir yapı kuruyorum. Gel gör ki isim bulamıyorum. İçeriğinin hakkını verecek bir isim lâzım.

AHMED
Yardım edebilir miyim Rhubarbe?

RHUBARBE *yerinden sıçrayarak*
Ahmed! Ödümü patlattın! Edemez olur musun, tam senin kalemin, dille ilgili bir sorun yaşıyorum.

AHMED
Hallolmuş farzet öyleyse! Fransız dilinin üstadına rast geldin. Siz Fransızlar, malum, dilinizi doğal yollardan öğrendiniz. Gerçi ne konuştuğunuz belli değil ama olsun, siz de haklısınız, Fransızca denen dil doğal bir şey değil ki! Ama unutma ki dilde belirginlik ve sözdizimi her şeydir. Sizler şöyle diyorsunuz mesela: "Olaya bak arkadaş!" Lâkin Ahmed, bu dili doğal yollardan değil, suni yollardan öğrenmek zorunda kalan ve bu sayede bu dile sizden çok daha iyi uyum sağlamış olan Ahmed, asla ama asla "olaya bak arkadaş" gibi bir cümle sarf etmez. Ahmed şöyle der: "Bakınız bu son derece kayda değer bir hadise." Yine misal, çoğu Fransız şöyle der: "Arabanı gördüm dün akşam, ne iş?" Bense şöyle derim: "Dün güneşin battığı vakitlerde seni gördüğümde, otomobili hangi vesileyle kullanmak niyetindeydin acaba?" Gördün mü farkı? Şöyle diyorsunuz mesela: "Ağzına sıçtığımın herifi kaç zamandır başka hatunla takılıyormuş!" İnsanın bedbahtlığını böyle rezil tabirlerle dile getirmesi utanç verici bir durum! Ben bir kadın olsaydım, aman ağzımdan yel alsın, Yarabbim beni korusun, derdim ki: "Heyhat! Yüreğimin seçtiği adam alevini en uzak diyarlara taşımış." Az konuşacak, öz konuşacaksın, Fransızca dediğin budur! Hele bir de hece ölçüsüyle söyledin mi tadından yenmez: "Yüreğimin seçtiği, taşımış alevini, en uzak diyarlara." Ne olur sanki böyle konuşsa herkes! Mahallemiz cennete döner vallahi. Neyse. Neyin ismini bulamadın Rhubarbe? Ben bütün isimleri bilirim.

RHUBARBE
Bir dernek kuruyorum. Acayip olay olacak!

AHMED

Aman Yarabbi! Ne kadar iğrenç bir jargon! "Şaşkınlık verici bir yenilik" diyemiyor musun? Ya da ne bileyim, "bugüne dek örneği görülmemiş, rakipsiz bir kurumsal yapı" diyebilirsin.

RHUBARBE

Aman peki tamam. Nasıl dediydin? "Yeniliği görülmemiş kurumsal bir şaşkınlık" Of iyice karıştırdın kafamı! Neyse bak mesele şu, önemli olan yurttaşlarımızı harekete geçirmek; böylece etik değerler çerçevesinde, güçlü bir birliktelik ruhuyla, global anlamda kontrolü ele geçirmelerini ve piyasa ekonomisine karşı, hem saydam hem de etkin bireysel teşebbüslerde bulunmalarını mümkün kılmış olacağız. Daha kabaca ifade edecek olursam, zira öncü bir yurttaşın toplumun her kesimine hitap edebilmesi gerekir, her bir yurttaşın, kendi kültürel köklerini muhafaza ederek, tabii yalnızca köklerini değil, tohumlarını ve saplarını da, hattâ mümkünse çiçeklerini de, yani demek istediğim kültürel köklerinden filizlenecek çiçekler, neticede hedefimiz… of! Bildiğimi de unutturdun. Aman be lanet olsun! Herkes saçmalamayı kesip, yola gelecek işte, o kadar!

AHMED

Yapma Rhubarbe! Pes etme hemen! Devam et: "Serseriliği bıraksınlar ve müşterek yaratıcılığın pınarlarından süzülen ahlâki sorumluluğun bilincine vararak, Sarges-les-Corneilles'in verimsiz topraklarında hüküm süren yaşamın çetinliğine karşı mücadele versinler." Buradan köklere bağlarsın mevzuyu istersen. Sözdiziminin vasıtalarıyla düşüncenin sentezine ulaşmak, işte budur Fransızca!

RHUBARBE

Tamam anladık, okey.

AHMED

"Söylemiş olduklarını gayet iyi anladım ve itirazını haklı buluyorum."

RHUBARBE
Ne saçmalıyorsun?

AHMED
Söylediklerini Fransızcaya çeviriyorum. Ne demek "anladık, okey", korkunç, söylenecek şey değil! Ben de sana "itirazını haklı buluyorum" demeyi önerdim.

RHUBARBE
Of yeter! Derdim buymuş gibi! Canım arkadaşım, bak bir saat içinde valiliğe gidip, dernekle ilgili başvuruyu yapmam lâzım ama daha ismi yok ortada derneğin.

AHMED
Yurttaşları harekete geçirmek demiştin değil mi? "Sivil Dinamitler Derneği" olsun öyleyse. Gayet hoş bir metafor.

RHUBARBE
Bilmem ki. Biraz sert geldi, birliktelik kısmı da mühim ayrıca.

AHMED
Pekâlâ, hiç sorun değil. "Sivil Dinamitlerin Ahengi Derneği" olsun öyleyse. "Birliktelik" biraz ukala kaçıyor. "Ahenk" daha güzel, eski bir kelime, çok yakışır!

RHUBARBE
Sahi mi diyorsun? Biraz uzun olmadı mı?

AHMED
Kısa olsun diye belirginlikten taviz mi vereceksin? Yanlış bir hesap bence.

RHUBARBE
O halde etik değerleri, yolsuzluğa karşı dâhili demokratik mücadeleyi de es geçmemek gerek.

AHMED *bir müddet düşündükten sonra*
"Dürüst ve Şeffaf Sivil Dinamitlerin Ahengi Derneği" deyiver öyleyse.

RHUBARBE
Bu hakikaten uzun oldu. Üstelik kontrolün bizzat ele alınması, yani global ölçüde halihazırda belirlenmiş olan insani değerlerin kontrol altına alınması kısmını atladın.

AHMED
Bak bir de laf ediyor ismi uzun oluyor diye, sanki üyesinden fazla vasfı olan dernek kurmaya kalkan benim! Hayret bir şey! İsim dediğin, her neyin ismiyse, onun bütün vasıflarını işaret etmek zorundadır, ne yapalım! Nasıl olacaksa artık... Neyse dur bakalım... Problemimiz insanlar, eller, kontrol vesaire... bütün bunları ifade edebilecek güçlü bir metafor bulmak lâzım... ya da sıfatların yerini değiştirmek... hah buldum! Şöyle diyebilirsin: "Ahenkli ve İnsani Sivil Dinamitlerin Şeffaf Globalliğe Kavuşturulması ve Adilane İdaresi Derneği." Hiç fena olmadı.

RHUBARBE
Fena olmadı da derneğin somut yönünün, eylemsel vasfının gölgede kalması içime sinmedi. İdeolojik bir şeymiş gibi geliyor kulağa. İdeoloji mi kaldı canım artık, geçtik o devirleri. Canımıza okuyacakları kadar okudular!

AHMED
Son derece haklısın! Pekâlâ, o halde vurucu bir imgeye ihtiyacımız var, sağa sola sapmadan doğruca somut eylemi hedeflediğimizi gösterecek bir imgeye. Düşünüyorum... Al bakalım, şuna ne diyorsun: "Ahenkli Sivil Dinamitlerin İnsani Değerlerle Globalleşmesi ve Şeffaf ve Adilane İdaresinin Dolaysız Tesiriyle Somut Kasırgaların Aşılması Derneği." Bunda bütün vasıflar mevcut.

RHUBARBE

Bak işte bu sefer oldu, hem gayet açık, hem eksiksiz. Biraz uzun ama olsun, bütün programı kapsayan bir isim. Kandırmacası yok, yalanı yok, ideolojik bir martaval değil. Mevzu neyse, ismi de o. Oh be, içime sindi yeminle! Kısaltınca ne oluyor?

AHMED

"Ahenkli Sivil Dinamitlerin İnsani Değerlerle Globalleşmesi ve Şeffaf ve Adilane İdaresinin Dolaysız Tesiriyle Somut Kasırgaların Aşılması Derneği." Bakalım, bağlaçları atıp, bir iki ufak ayarlama yaparsak, şöyle bir şey oluyor: A.S.İ.D.İ.G.Ş. A.D.O.T.E.S.O.M.K.A.D.E.R. Valla kulağa harika geliyor, asidigşadotesomkader.

RHUBARBE

Doğruymuş sahiden, dilde imkânsız yokmuş! Bütün planlarımı şu birkaç sözcükle, böylesine açık, böylesine dolaysız bir şekilde ifade edebileceğim hayatta aklıma gelmezdi! Teşekkür ederim Ahmed. Ben de buna benzer bir şeyler bulurdum ama kafa kafaya verince daha hızlı bulduk tabii. Neyse, haydi bakalım, ben valiliğe kaçıyorum.

AHMED

Kelimesi kelimesine kaydettirmeyi unutma. İsim dediğin nazik bir makinedir! Kurcalamaya gelmez!

RHUBARBE

Yok yok, kazıdım aklıma. Hoşçakal!

AHMED

Hoşçakal! *(Ahmed yalnız kalır, gülümseyerek bir şarkı mırıldanır)* Bakalım kaç kâğıda sığdırabilecek valilikteki memur!

Rhubarbe, soluk soluğa, geri gelir.

RHUBARBE
Kısaltması neydi şunun?

AHMED
Asidigşadotesomkader.

RHUBARBE
Asitiktatotesmoskader.

AHMED
Yaklaştın, ha gayret.

RHUBARBE
Asitlidotesmikader! Asitlidomatesmikader! Oh be! Tamamdır! Nasıl da güzel kısalıyormuş, akılda kalmaması mümkün değil: Asitli domates mi kader!

AHMED
Asitli domates mi kader! Vallahi harika, müthiş bir çevreci slogan oldu bu! Bak gördün mü, bu kısaltmayla fazladan bir vasıf daha kazanmış oldu derneğin.

RHUBARBE *ukala bir tavırla*
Bazen Ahmed, sözcüğün kendisi yaratır nesnesini. Neyse haydi ben kaçtım.

Kulisten, Rhubarbe'ın kendi kendine, "asitli domates mi kader", "asitli domates mi kader" diye tekrarladığı duyulur, sesi giderek uzaklaşır.

AHMED
Sözcük başka şeydir, şeyin kendisi başka şey, aralarında da hiçbir şey yoktur. Var diyen çıksın göstersin ne varmış! Uzun kulaklı eşek mi varmış mesela? Pek de sevindi matah bir şey bulmuş gibi: Asitli domates miymiş kader! Ne şeyi şeye benziyor, ne ismi isme. Bir kendisi eşeğe benziyor, o kadar!

4. Yer

Fenda, Ahmed.

Ahmed seyircilerin arasında oturuyordur. Fenda hışımla sahneye girer.

FENDA
Ahmed! Ahmed! Neredesin?

AHMED *yerinden*
Buradayım.

FENDA
Orası neresi?

Devamında gelişen olaylara dair: Fenda'nın açısından bütün evren sahneden ibarettir ve "burası" ya da "orası"nın işaret edebileceği yegâne mekân, sahnenin üzeridir. Buna karşın, Ahmed'e göre evren, içinde bulunduğu salonu da içerir.

AHMED
Canım burası işte! Bildiğin burası! Daha nasıl anlatayım?

FENDA *sahneye göz atarak*
Eh burada kimse yok ki! Sen yine benimle dalga mı geçiyorsun seni gidi çöl soytarısı seni!

AHMED

Buradayım diyorum sana! Orada değil! Oraya bakarsan göremezsin tabii, buradayım burada!

FENDA

Ay yordun beni vallahi! Ben nereye bakıyorum sanki, buraya bakıyorum işte! Sen kesin başka yerdesin gene, ben bilmem mi malımı? Ara ki bulasın şimdi, hangi delikten çıkacaksın bakalım!

AHMED

Başka yere bakan sensin! Ayrıca ben seni tanımıyorum sanki! Gözün hep başka yerlerde! Buradayım diyorum yahu, burada, burada! Senin olduğun yerde değil! Burada!

FENDA

Söyler misin bana vahamın neşesi mavi domuzcuğum, "burası" diyorsun da, hangi akla hizmet o burasının benim bulunduğum yerden başka bir yer olmasını bekliyorsun? Başka yerden bahsediyorsan orası burası değildir, buradan bahsediyorsan, burası, burası neresiyse orasıdır, burası olmayan her neresiyse, orası burası değildir!

AHMED

Azıcık düşün rica ediyorum baobap diyarının prensesi gün ışığım! Ben sana diyorsam ki ben buradayım, ne demektir bu, demektir ki ben orada değilim, senin olduğun yerde değilim! Benim buram burası, senin buran orası! Şuncacık şeyi de anla canım! Bütün buraların orada olacak hali yok ya! Benim buram burada işte, burası!

FENDA

Ben de her yere baktım diyorum sana. Sakın ola hafife alma gözümün kuvvetini, palmiyelerin üzerinde dönen kartalları kıskandırır gözümün keskinliği! Ne kadar burası varsa, hepsi-

ne teker teker baktım diyorum. Belli canım ne olduğu, defolup gitmişsin yine bir yerlere, yerinde durma özürlü alçak herif!

AHMED *etrafındaki seyircilere*

Şuna siz anlatır mısınız rica etsem, söyler misiniz şu göz kamaştıran inatçı keçiye benim burada olduğumu lütfen! Belki size inanır!

FENDA

Tabii canım, ben de inanırdım zaten senin suç ortaklarına, seni gidi kırk haramili Ali Baba seni. İstedikleri kadar bir taraflarını yırtsınlar, ben yalnız içimdeki sesi dinlerim efendiler! Askerlerine söyle anlatsınlar diledikleri masalı, kadın dediğin gözünün gördüğüne inanır! Elbet elime düşeceksin yan çizenlerin efendisi! Orası burası belli olmayan namussuz seni!

Fenda kulislerin bulunduğu tarafa doğru döner.

AHMED

Bu tarafa doğru, bu tarafa! O tarafa değil! Sırtını döndün bana! Buraya doğru dön! Yahu dönme o tarafa! Yeminle söylüyorum kulağında sorun var bunun! Buradayım diyorum sana!

FENDA

Valla hiçbir yerde yok! Hangi cehenneme saklandı anlamadım ki?

AHMED *yılmıştır*

Buradayım, burada! Herkes görüyor, bir sen görmüyorsun beni! Bırak etrafına bakmayı da buraya bak artık!

FENDA

Sen de çenesi düşük murabutkuşu gibi aynı şeyi tekrarlayıp durmayı bırak o zaman! Buradaymış! Yoksun işte burada, herkes görüyor, kimse yok burada, bir ben varım. Ah ama

sana yapacağımı biliyorum ben, burasıymış orasıymış, yakınmış uzakmış hiç fark etmez, seni bir elime geçireyim göreceksin gününü, hesabını soracağım ben sana bunun!

Fenda kulise girer ve gözden kaybolur. Kulisin altını üstüne getirdiği gürültülerden anlaşılır.

AHMED
Allah'ım Yarabbim! Uyuyan timsaha dert anlatmaya çalışsam şimdiye başarmıştım vallahi! Eh ben oraya gideyim bari. Mecbur gideceğim zaten, başka çarem mi var? Burada kalsam, o da orada kalacak, mümkün değil bir araya gelemeyeceğiz.

Ahmed yerinden kalkar ve sahneye çıkar. Fenda sahneye döner, yıllardır girilmeyen bir kileri karıştırmış gibi bitkin düşmüş, üstü başı toz içinde kalmıştır.

FENDA
Hah! Nihayet geldin buraya! Bana bak, bundan sonra canın çocuk gibi hırsız polis oynamak istediği zaman bana önceden haber ver! Beyinsiz!

AHMED *az önce oturduğu yeri göstererek*
Yahu orada oturuyordum iki saattir! Bir yere falan gitmedim! Oradaydım! Sor bütün bu insanlara! Oradaydım, hiçbir yere kıpırdamadım!

FENDA
Madem oradaydın, ne diye gırtlaklanan domuzlar gibi buradayım diye bağırıyordun? Yalancı pislik!

AHMED *bunalmıştır*
Diyorum ki demin oradaydım. Şimdi buraya geldim çünkü sen başka yere bakıyordun, oraya değil!

FENDA

Bütün o suç ortaklarınla birlikte hep bir ağızdan orman kaçkını gibi "buradayım" diye bağırıyorken seni ne diye orada arayacakmışım hiç anlamadım vallahi! Ama bil ki dediğini dinleyip, *(kulisi göstererek)* oraya da baktım. Üstelik bir kere de değil, görmemişimdir diye iki kere baktım! Girebileceğin bütün deliklere teker teker baktım! Seni ararken kendi ağına dolanmış örümceğe döndüm! Buraya, oraya, başka yere… her yere baktım, her yere! Bana bunun hesabını vereceksin! Hiç komik değil!

AHMED

İyi de *(salonu göstererek)* orasıyla… *(kulisi göstererek)* orası… aynı orası değil ki! Yönün şaşmış senin!

FENDA

Yönüm şaşmışmış! Sen git bu masalları başka kadınlara anlat! Ben yönümü bulmasını gayet iyi bilirim, benim yönüm şaşmaz, gerekirse develer gibi yıldızlara bakar yine bulurum yönümü! Ayrıca şunu da kafana sok: *(Kulisi göstererek)* Orası da… *(salonu göstererek)* orası da… burası değil canım! Yön şaşkını yalancı herif seni!

AHMED

Peki, tamam, o halde buracıkta öp beni! Öp de iyice şaşırayım yönümü!

FENDA

Artık başka bahara, yerinde duramayan şirinlik abidem. Buradayım deyip de başka yerden çıkmadığın zaman bir öpücüğü hak edersin belki.

Fenda sahneden iner, dışarı çıkmak üzere salonu baştanbaşa geçer.

AHMED

Fenda! Fenda! Bak şimdi demin olduğum yerdesin işte! Anladın mı? Oradaydım işte ben demin!

FENDA

Burada mı? Burada mıydın? Eh niye bana öyle söylemedin?

AHMED *afallar*

Yahu kaç kere söyledim ya oraların emsalsiz güzelliği!

FENDA

Valla benim bildiğim, ben ne zaman burada olsam, sen oralarda bir yerde oluyorsun! Olduğum yerde olmamandan bıktım usandım! Bir kerecik de burada ol be adam! Ben buradayım, beyefendi Allah bilir nerelerde! Valla sen kaybedersin şekerim.

Fenda çıkar.

AHMED *ellerini göğe doğru kaldırarak*

Kadın! Kadın! Neredesin ey kadın? Ne buradasın, ne orada, ne başka yerdesin... Ey yersiz kadın, ey ulaşılmaz kadın!

5. Sebep ve Sonuç

Ahmed.

Ahmed Ortadoğulu bir hikâye anlatıcısı gibi bağdaş kurmuş, sahnede oturuyordur.

AHMED

Sizlere çok komik bir hikâye anlatacağım. Vakti zamanında, develerin tellallık, pirelerin berberlikle meşgul olduğu devirlerde, Sarges-les-Corneilles'de, adına Moustache denen, çirkin mi çirkin, çam yarması kılıklı, Allah'ın belası bir herif yaşardı. Albert Moustache. Gözünüzde canlanmış olmalı tipi! Bu Moustache, beni ne zaman görse şöyle derdi: "Siz Cezayir'de doğmuş olan Araplar, ne demeye buralara geldiniz de hangi hakla bizim turtalarımızı yiyorsunuz?" Yine bu aynı uğursuz Moustache, siyahî bir bomba olan kız arkadaşım Fenda'yı görünce de hep şöyle derdi: "Siz Timbuktu'da doğmuş olan Zenciler, ne demeye Sarges-les-Corneilles'e geldiniz de hangi hakla kıçınızı sallaya sallaya etrafta dolaşıyorsunuz?" Bu işin esrarını bir türlü çözemediğinden dolayı içi içini kemiriyordu Moustahce'ın. Zira kendisi Sarges-les-Corneilles'de dünyaya gelmişti, Sarges-les-Corneilles ilkokulunda tembelliği tatmıştı, askerlik hizmetini Sarges-les-Corneilles itfaiyesinde yapmıştı, Sarges-les-Corneilles'de doğmuş olan bir şirretle evlenmişti, Sarges-les-Corneilles'de üç oda bir salon bir evde oturuyordu, Sarges-les-Corneilles'deki bir fabrika olan Bombasan'da çalışıyordu ve adı Pisişer olan bir

kurt köpeği vardı ki bu Pisişer, Sarges-les-Corneilles'li Düzsıçar adlı bir dişi köpeğin ve yine Sarges-les-Corneilles'li Bolkusar adlı bir erkek köpeğin yavrusuydu. Kendi adıma, Sarges-les-Corneilles'li Moustache denilen bu insan cinsinin yeryüzünde bir eşi daha olduğunu hiç zannetmiyorum. Neyse, günler, aylar geçti, Afrika'dan değişik tipli insanların, ömürlerini denizlerde geçirmiş insanların, üç farklı dil konuşan insanların, birden fazla kadına kocalık eden erkeklerin, cumartesi sabahları Sarges-les-Corneilles pazarına renkleri ve güzellikleriyle hayat veren kadınların mahallede çoğaldıklarını görmek Moustache'a hiç iyi gelmedi, bunu bir türlü atlatamadı. Bir gün ona şöyle dedim: "Sevgili Moustache, size asıl sıkıntı veren şey, sebebi ve sonucu göremiyor olmanız." Pek hoşuna gitmemiş olacaktı ki bu söylediklerim, böğürerek şöyle yanıt verdi Moustache: "Gene yutturmaya çalış bakalım İslamcı zırvalarını! Sebepmiş, sonuçmuş! Ben de yedim! Sebebi çük, sonucu da göt, oldu mu!" Lâkin bendeniz, bizim ihtiyar Moustache'ı nasıl yola getireceğimi gayet iyi biliyordum. "Sorun şu ki, bakın tekrar ediyorum, siz yalnızca sonucu görüyorsunuz: Yani sizin gibi olmayan, en azından size göre sizin gibi olmayan, zira artık en az sizin kadar sizin gibi olan bir sürü insanı görmekle yetiniyorsunuz. Neden en az sizin kadar diyorum, çünkü bazı günler, ki bilhassa kafayı bulduğunuz günler oluyor bu günler, siz bile size pek benzemiyorsunuz. Neyse geçelim şimdi bunu. Önemli olan sizin sebebi görmüyor olmanız. Oysa sebebi belli olmayan bir sonucun insanın rahatını kaçırması kaçınılmazdır. – Sen söyle o zaman, diye böğürdü bunun üzerine Moustache, neymiş o sıçtığımın sonucun sebebi? – Şöyle bir iyice bakın bana bakalım, diye çektim kılıcımı kınından – Senin gibileri görmediğim gün yok ki lanet Müslüman, diyerek o da davrandı kılıcına – Sonuç ben mi oluyorum o halde, diye savurdum buna kılıcımı, sebepsiz yere bunca tadınızı kaçıran sonuç şuncacık ben miyim? – O meymenetsiz tipin sebepsiz bir sonuca pekâlâ benziyor, diye kusmak suretiyle biraz olsun sakinleşti. – O halde, diye yol

gösterdim kendisine, inceleyin beni. Sonucu inceleyin, inceleyin ki sebebi göresiniz. Zira kesin bir şey varsa, o da şudur ki, sebep, sonucun içinde muhakkak mevcuttur. – Hiç niyetim yok! O kara suratından başka ne göreceğim seni inceleyip, diye cıyak cıyak bağırmaya başladı. – Daha yakından inceleyin, diyerek itirazda bulundum. Zira sonucun içinde sebebe rastlamayacak olursanız, bir mucizeye, kendi başına meydana gelmiş olan bir sonuca tanıklık etmiş olacaksınız. – Sarges-les-Corneilles'i dolduran İslamcı sürüsünün ve libido patlaması Zencilerin yüce Tanrı'nın mucizeleri olduğuna inandırmaya falan mı çalışıyorsun sen beni? – Bırakın dalga geçmeyi, diye ısrar ettim burnunun dibine kadar girerek, sıkı bir inceleme bekliyorum sizden!" Sonunda Moustache'ı ikna etmeyi başardım, gözünde bir ışığın yandığını gördüm, bakışlarını bana sabitledi, beyninin tüm yumuşak kasları gerildi, gözlerini devirdi ve horozibiği gibi kıpkırmızı kesildi... Vallahi tamamdı! Bulmuştu cevabı! "Buraya geldin" dedi, "çünkü olduğun yerden daha iyi bir yere gitmeye karar verdin." – Moustache, diyerek aldım hemen sözü, parmağınızı tam da sebebin üzerine bastınız. Ama, diye sürdürdüm konuşmamı, peki ya siz, siz neden Sarges-les-Corneilles'de kalıyorsunuz? Dünyada Sarges-les-Corneilles'den daha iyi bir yer yok mu? – Başlatma şimdi sıçtığımın gecekondu mahallesine, diyerek fikrini beyan etti. – Eh demek ki, diye fısıldadım kulağına, durum biraz vahim. Eğer ki insanların burada olmalarının sebebi daha iyi bir yerde yaşamak istemeleriyse ve eğer ki siz, daha iyisi için değil, tam aksine, en kötüsü için burada kalmayı tercih ediyorsanız... buradan varacağımız acı ama gerçek netice şudur ki, sebepsiz sonuç, bizzat sizsiniz Albert Moustache, ben değilim." Bunun üzerine Moustache'ın gözlerinin giderek ufaldığını ve şirin bir domuzcuk gibi bakmaya başladığını fark ettim. "Beni inceleyince bile, diye mırıldandı sesinde ince bir sızıyla, Sarges-les-Corneilles'den neden ayrılmadığım görülmüyor mu?" Bunun üzerine onu iyice inceledim ve sonra şöyle yanıt verdim: "Hayır, hiçbir şey

görünmüyor. Siz buradasınız çünkü doğduğunuz günden beri buradaydınız. Bu geçerli bir sebep değil maalesef. Bu söyleyeceğime alışmanız lâzım Albert Moustache: Sizin canınızı asıl sıkan şey, bizzat sizsiniz, sebepsiz bir sonuçsunuz siz."
O zamandan beri ağlıyor Albert Moustache. Vallahi billahi! Durmadan ağlıyor. Köpeği Pisişer koynuna girip anlamaya çalışıyor derdini ama nasıl anlasın hayvancağız?

Üzücü bir hikâyeymiş aslında. Kusura bakmayın...

6. Siyaset

Madam Pompestan, Ahmed.

Madam Pompestan, kötü, tekinsiz bir mekânda bulunuyormuş gibi, tedirgin adımlarla sahneye girer. Ahmed sahnenin önünde oturuyor, gözlerini seyircilere dikmiş, kayıtsızca bakıyordur.

MADAM POMPESTAN
Ay bu ne izbe yermiş böyle! Aman çantana sahip ol kızım! Unutma, buraya bir amaç uğruna geldin sen, o kibar ayacıklarınla Fransa Birlik ve İntizam Partisi'nin geleceği uğruna bu leş banliyölerin çamurlarında yürümek zorundasın. *(Ahmed'in orada olduğunu fark eder.)* Şu meşhur Ahmed bu muymuş yani, hani şu *(kahkaha atarak)* filozof dedikleri? Ay şunun tipine bak! *(İyice sokularak, dikkatle Ahmed'i inceler.)* Ay ne acayip kafası varmış bu Müslüman'ın. Tahtadan mıdır nedir! *(Maskeye dokunur, Ahmed hiç kıpırdamaz.)* A ah! Resmen tahta canım bu! Ay burası tahta Araplarla mı dolu yoksa?

AHMED *sopasını, sanki devasa bir erkek organıymış gibi çıkararak*
Bu ne güzellik bağyan vekilim, nazar değmesin, gelin bir tahtaya vurun!

MADAM POMPESTAN
Üstüme iyilik sağlık! Bir filozofun ağzına yakışacak şeyler mi bunlar! Kaldırın bakayım onu ortadan!

AHMED *birden ayağa fırlar, alaycı fakat kibardır*
FRABİP'in değerli bağyan vekilinin bu ziyaretini hangi vesileye borçluyuz acaba? Bu ne sürpriz! Bu ne hayırseverlik! Vallahi ne diyeceğimi bilemiyorum, havalara uçacağım şimdi mutluluktan, uçan halıma atlayım da iki uçup geleyim müsaadenizle!

Üst makamdan bir şahsın beklenmedik ziyareti karşısında şaşkına dönen birinin hizmetkârlığa varan davranışları üzerine doğaçlama.

MADAM POMPESTAN
Tamam tamam, yeter. Öyle halı falan da demeyin bana. Onu bunu halının altına süpüreceğim diye canım burnumdan geliyor zaten, benim kıymetli sindirilmiş cumhuriyetçi Müslüman kardeşim. Şimdi biraz ciddi konuşalım sizinle, zira ben ciddi bir kadınım, laf ebeliğini marifet zanneden bir kadın değilim, kafam erkek gibi çalışır benim, erkek kafalı bir kadınım ben…

AHMED *yakından bakarak*
Maalesef haklısınız!

MADAM POMPESTAN
Rica ediyorum ama! *(kıkırdayarak)* Bir sopam eksik, olsa göstereceğim!

AHMED
Olsun canım, halınız var sizin de.

MADAM POMPESTAN
Ay o halının altı doldu taştı canım, maymun iştahlı karıların yüzünden! Bak canım Ahmedciğim, ben Ulusal Eylem Kadınları Derneği'nin başkanıyım. Eğri büğrü yöntemlerle dahi dosdoğru hedefe yürümesini bilirim. Düşünebiliyor musun

ki sanki tenezzül edermişim gibi, beni, Sarges-les-Corneilles'deki manastır restorasyonu için toplanan yardım paralarını partimin zimmetine, hattâ kendi zimmetime geçirmekle itham ediyorlar. Böyle halın olursa olacağı bu tabii, mahvoldum ben, halıyı da beni de uçurmalarına az kaldı.

AHMED

Sayın bağyan vekilim, kafese kapatılmış sinekkuşları gibi kafamın içinde döne döne zihnimi bulandıran iki soru var. Birincisi, ithamlar doğru mu? İkincisi, bendenizin, laik Müslüman ve yüce filozof Ahmed'in, yok halının altı, yok minarenin kılıfı, bunlarla ne alakam var?

MADAM POMPESTAN

Ay kılıf dedi! Resmen malum oldu adama! Söyledi çat diye! Kılıf tabii ya! Benim bir kılıfa ihtiyacım var! O sapık yargıçların, kanla beslenen basının karşısına nasıl çıkayım bu kadın halimle, siyasetçi bir kadının kendini saklaması şart! Hem de saçının telinden ayak parmağının ucuna kadar!

AHMED *Madam Pompestan'ın bacaklarını süzerek*

Valla yazık olacak ama... Ne bulayım size, başörtüsü, türban, çarşaf, ne dilersiniz?

Doğaçlama: Ahmed, Madam Pompestan'ı, direnmesine rağmen, çarşafla örter. Sonunda Madam Pompestan baştan ayağa kapanır.

MADAM POMPESTAN *eteğini yukarı çekerek*

Bu kadarı da fazla canım! Batılı bir kadını, bir başkası ne soyabilir, ne kapatabilir! Biraz usul öğrenin lütfen!

AHMED

Peki siz ne tür bir kılıfla kapatmayı düşünüyorsunuz o manastır rezilliklerini?

MADAM POMPESTAN

Onu siz bulacaksınız. Ben Moustahce'ın aklına uydum. Moustache dedi ki bana: "Sayın vekilim, gidin filozof Ahmed'i bir görün, kendisi bir Arap'tır ve bir hiç olmaya bile lâyık olmayan birisidir fakat banliyöde her şey ondan sorulur. Sizin bu manastırların, halıların, uçanların, kaçanların hakkından gelebilecek birisi varsa, o da yalnızca kendisidir." Tabii canı sıkıldı biraz bunu itiraf ederken ama aynen böyle söyledi: Bu işin hakkından gelebilecek tek kişi sizmişsiniz.

AHMED

Çömelin dört ayak üzerine.

MADAM POMPESTAN

Çömeleyim mi? Kafayı yediniz herhalde!

AHMED

Bunun hakkından ben geleceğim, yanlış mıyım? Çaresini ben bulacağım, yanlış mıyım? Kılıfını da ben uyduracağım, yanlış mıyım? Valla böyle sırık gibi ayakta durursanız kılıf mılıf uyduramam ben, etim ne budum ne, dört ayak üzerine çömelirseniz düşünürüz, belki halledebiliriz öyle.

MADAM POMPESTAN

Sizin kadar değişik, tuhaf, acayip bir filozof ilk defa görüyorum.

AHMED

Felsefe, insan denilen iki ayaklı hayvanı, iki ayaklı düşünen bir varlığa dönüştüren şey değil midir? Peki dört ayaklı siyasetçileri, iki ayaklı siyasetçilere dönüştüren şey yine felsefe değil midir? Dört ayağınız üzerinde koca manastırı yediniz yuttunuz. Kolay mı bulmak bunu örtecek kılıfı! Bulamazsak vay haline itibarınızın, zor durur vallahi ayakta! Çömelin bakayım haydi!

MADAM POMPESTAN *dört ayak üzerine çökerek*
Ay neler yaptırıyorlar insana, ne günlere kaldık! Hep o bitli yargıçların yüzünden!

AHMED *son derece ukala bir tavırla ve gereken doğaçlama hareketlerle*
Siyasetiniz gereği fırsatını buldunuz mu yürütmekten geri durmadınız. Güzel. Lâkin gün geldi, iş üzerinde yakalandınız. Olabilir. Buyurun doktorunuz Ahmed'in reçetesi: Hiçbir siyasi faaliyetin üzeri örtülemez. İnsanlar, hattâ ve bilhassa çocuklar bile, örtünün altına elbet bakarlar. Fark edilmeden masaya örtü örtmek bile mümkün değildir. Siz gelin en güzeli siyasetinizi değiştirin Madam Pompestan! Tek yöntemi bu değil ya canım, bir sürü siyaset mümkün, başka birini deneyin! Valla demeyeyim diyordum ama sizinkisi çok sıkıcı. Ömrünüz çürüyor iki kıytırık dolap çevireceğim, zayıfları, misal beni, Ahmed'i düdükleyeceğim diye, tabii Allah biliyor ben öyle kolay lokma olmam. Neyse, ne oldu neticede, manastırmış, halıymış, kılıfmış derken feleğin sillesini yediniz tabii. Foyanız ortaya çıkınca da bu bok çukuruna kadar lütfedip, Allah'ın Arap'ının önünde dört ayak üzerinde çömelmeye mecbur kaldınız. Azıcık aklınızı kullanın canım! Bir dönün etrafınıza bakın, bir açın gözünüzü! Yalnızca Devlet, hükümet, seçimler, rüşvet yok ki bu dünyada! Yalnızca polisler ve noterler yok ki! Düşünen insanlar var, zapt edilemeyen gerçekler var, irade var, göz ardı edilen ihtimallerin gerçekleşme özgürlüğü var! Hiç gitmediğiniz yerlere gidin Madam Pompestan, fare gibi peynir beklemek yerine özgür bir kadın olarak Devlet'ten neler talep edebileceğinizi öğrenin! Ha bir de şu ekonomik, sosyal, uluslararası, maddi zaruretlerinizle başımızı şişirmekten vazgeçin! Yahu değer mi bunca cefaya alt tarafı kasadan üç kuruş araklayıp, meclisten kıçıkırık iki yasa geçirebilmek için! Seyahat edin Madam Pompestan, etekleriniz yeryüzünün topraklarına sürünsün! Gerçek olanın, canlı olanın siyasetini yapın, ölü doğmuş olanın değil! İşte o zaman, o gün geldiğinde, yaşama dönüşen fikirleriniz, bembeyaz ipek bir çarşaf gibi örtecektir teninizi. Ahmed konuştu.

Ahmed oturur ve seyircilere bakar. Sessizlik.

MADAM POMPESTAN *hâlâ dört ayak üzerindedir*
Marifet mi şimdi böyle saçma sapan, kırıcı şeyler söylemek? Ay resmen kandırıldım! Moustache, beni kandırdın!

AHMED
Valla döşemeyi yalamayı sürdürmek istiyorsanız, sizin seçiminiz tabii. Ben size tüm kibarlığımla sahici örtüyü, siyasetinizin kapatmaya çalıştıklarını meydana çıkaran, hattâ bırakın o rezillikleri, tüm çıplaklığınızla bizzat sizi meydana çıkaran ve size hüngür hüngür ağlamaktan başka çare bırakmayan örtüyü gösterdim.

MADAM POMPESTAN
Görürüz bakalım kim kimi ağlatıyormuş pis Arap! O beğenmediğin bağyan vekile siyaset dersi vermeye kalkmak ne demekmiş göstereceğim ben sana! Defterini bizzat ellerimle düreceğim, bütün emniyeti peşine takacağım! Dört ayak üzerinde götürüp tıksınlar da kodese anlarsın o zaman kiminle uğraştığını!

Madam Pompestan ayağa kalkmak için debelenir ama bir türlü başaramaz, gizemli bir güç ayağa kalkmasına müsaade etmiyordur. Bu durumla ilgili doğaçlama. Ahmed, çok içinden gelmeyerek de olsa, ona yardım etmek ister fakat yardımı netice vermez.

AHMED
Dört ayak üzerine bir kerecik çökmeye gör, bir daha zor doğrulursun işte siyasatte.

MADAM POMPESTAN
İmdat! Adam öldürüyorlar!

AHMED

Neticede yalnızca iki tür siyaset mümkün galiba: Ya iki ayak üzerinde, ya dört ayak üzerinde. Bak iyi oldu bunu düşündüğüm, hemen gidip Rhubarbe'a da söyleyeyim bunu. Belki o da döşemeyi yalamak ister! Bir yanda tahta Araplar, bir yanda dört ayak üstünde siyasetçiler, vallahi değmeyin keyfimize!

Ahmed çıkar. Madam Pompestan, epey bir gayret, inleme ve çığlığın ardından, sonunda pes eder. Dört ayak üzerinde dışarı çıkar.

7. Birçok

Ahmed.

Ahmed üzgün bir halde, ayağını sürüye sürüye sahneye girer.

AHMED

Kalabalıksınız! Çok kalabalıksınız! Ama ben, Ahmed, tek başımayım. Bir koyun sürüsünün üzerinde yalnız başına dönüp duran bedbaht bir kartal gibiyim! Bakın uçuyor Ahmed, süzülüyor tepenizde, keskin gözleriyle en yağlınızı şıp diye bulması an meselesi! Kollayın kendinizi! Bir, çoğa karşı! Birin gagası, şişko kalabalığa karşı!

Yalnız kartal üzerine doğaçlama.

Öf olmuyor. Dev kanatlarım yüzünden yiyemiyorum. Gerçi yesem ne olacak aranızdan üç beş şişkoyu? Yine etten, tüyden, gagadan ibaret bir şey olacağım, yine tek başıma kalacağım, şanslı, kalabalık bir sürünün ortasında bir başıma ben. Zavallı kartal Ahmed, şuracığa tek başına tünemekten başka ne gelir elinden, oysa sizler, ha yenilmiş olun, ha yenilmemiş olun, hep ama hep kalabalıksınız! Heyhat, çokların arasında bir olmaya çalışmak, ne kederli yazgıdır bu!

Bu andan itibaren, Ahmed giderek daha hızlı konuşur, her paragrafın sonuna doğru, sanki havalanıp konan bir kuş gibi, yavaşlar.

Ben birim. Şüphesiz büyük talihsizlik. Ama ama ama. Ama. Ben bir neyim? Bir Ahmed miyim? Ahmed yalnızca bir isim. Daha bir sürü Ahmed var. Bir sürü insanın ismi Ahmed. Üstelik Moustache, uğursuz Moustache, Sarges-les-Corneilles meydanında rastlaştığımızda hep ne der bana, der ki bu kadar Ahmed, Fransa'ya fazla. Eh haddinden fazla Ahmed varsa, çoklar demektir, bir tane Ahmed yok demektir. Ben, Ahmed, isim olarak çok olduğuma göre bir tane değilim! Bir sürü Ahmed-kartal tünedikleri yerden havalanıp yağlı koyunların arasına dalmaya hazır! Tek başına yemek yok! Bir ziyafet var bugün! Bir şölen! Çok yaşasın her biri bir isimli kalabalık!... Ay yok! Her biri isimli! Her biri her isimli! Her biri aynı isimli. Birçok Ahmed'in ismini taşıyan her bir Ahmed, bir Ahmed'dir. Her birler çoktur ama her bir her bir, bir tanedir.

Ama ama ama. Ama. Ama bir tane nedir, Ahmed ismi bir değilse, zira bir sürüsünün ismiyse, hattâ epey bir sürüsünün ismiyse, neyin bir tanesidir? Bir sürü her birinin. Şunu bir inceleyelim. Şu biri bir inceleyelim. Evet, şimdi kendimi inceleyeceğim, inceleme başlasın.

Seyircilere çıkışır.

Siz de durmayın öyle boş boş, işe yaramaz bir sürüsü sizi, inceleyin bakayım kendinizi! Siz nesiniz sanki, birileri değil misiniz! Dalga geçmiyorum ben burada! Kendinizi çok sanıyorsunuz ama alt tarafı bir sürü birden ibaret bir yığınsınız! Haydi durmayın minik kalabalıklar sizi!

Bir Ahmed'in bir burnu var. Şüphe götürmez bir hakikat. Peki ben bir burun muyum? Ahmed-burun muyum? Burunlarınızı inceleyiniz lütfen! Burun inceleme başlasın. Pekâlâ, burnunuz üzerinde yapmış olduğunuz bilimsel inceleme sonucu hangi neticeye ulaştınız? Şüphesiz ki şu neticeye: Burnun bir değil, iki deliği var. Demek ki bir burun yok, iki bu-

run var. Peki ben iki delik miyim? İki-delik-Ahmed miyim? Burun-burun-Ahmed miyim? Bir değil ikiyim en azından. Gördünüz mü, azıcık bir çokluk, çoklukların en küçüğü, mini mini iki bile kurtardı beni bir olmaktan. Oh, ne güzel hava alıyorum iki deliğimden.

Tabii şimdi iki, doğruya doğru, çok da bir şey değil neticede. İki kere bir iki. Birden azıcık fazlası. Neredeyse bir. İki tanecik olsaydınız, size kalabalıksınız diyebilir miydim? Burnun da eti budu belli sonuçta. Öf kaçtı bütün havam iki deliğimden.

Ama ama ama. Peki her bir burun deliğimin içinde ne var? Lütfen burun deliklerinizin içerisini inceleyiniz. Parmağınızı sokmayın, ayıp denen bir şey var, ufak bir çubukla lütfen. Temizse büyük olmasında bir mahsur yok tabii.

Ahmed sopasıyla burnunu karıştırır.

Sağ burun deliğimin içinde göz alıcı bir öbek tatak var. Vallahi bir o kadar da sol burun deliğimin içinde yoksa, ben de bir şey bilmiyorum! Pekâlâ, incelemeye devam, biraz daha dipte ne var, tabii ki sümük var! Kumların üzerinde dans eden deniz suları gibi köpük köpük, dünyalar güzeli bir sümük! Ve kırkılmayı bekleyen yumuşak tüylü koyunlara benzeyen küçük bir kıl ormanı! Meğer ne kadar da kalabalıklarmış burun deliklerimin sakinleri! Ne de güzel arkadaşlık ediyorlar bana! Meğer yalnız da değil, bir de değilmişim!

Ahmed burnunu hışımla karıştırır.

Şu benim bir-Ahmed burnumdaki güzelim tatakların, köpüklü sümüklerin ve göz kamaştırıcı kılların en az şu salonda bulunan sizler kadar kalabalık olduklarına eminim. Valla daha dolu var içeride! Çıkıyor daha çıkıyor! Sol burun deliğinden tam dört tane! Hele bir makasım olsa da kılları kessem, asıl

o zaman görün siz curcunayı! Miting var sanırlar vallahi! Kıl defilesi! Çıkıyor da çıkıyor yeminle!

Peki her bir kılın içinde ne var acaba? Valla çok merak ediyorum her bir kılın içinde ne olduğunu! Eminim ağızlara lâyık bir sürü pislik vardır! Bana mikroskop lâzım burun deliklerimde sahnelenen kıllı gösterinin yıldızlarını bir bir incelemek için! Bir mikroskoba sopam! Acaba köpüklü sümüğün içinde neler vardır? Sümüğünüzü inceleyiniz lütfen! Kumların üzerinde biriken köpüklü deniz suyunda kerevitler vardır, dil balıkları vardır, istiridyeler vardır, bıçaklar, plastik şişeler, katran, karidesler, yosunlar, pireler, salyangozlar, midyeler, denizyıldızları, kremalı denizkestaneleri, çürümüş köpekbalığı dişleri vardır! Koskoca bir dünya barınır insanı alıp götüren dalgalarda. Valla düşünürken bile yoruldum, minicik bir dalgayla sürüklenen ufacık bir kum tanesinin üzerindeki bu koca dünyayı tahayyül etmek bile iflahını kesiyor insanın. Ay aman halim kalmadı.

Ama ama ama. Ama daha bu ne ki! Siz asıl bizzat bendeniz, namı diğer bir-Ahmed'in biricik burnundaki burun deliklerinden herhangi birinin dibindeki sümüğün içindekileri görün! Mahşer yeri! Eciş bücüş basiller, kıllı küçük yaratıklar, sıska mikroplar, bir deri bir kemik akyuvarlar, pisboğaz makrofajlar, pasif virüsler, aktif virüsler! İnanılmaz bir kalabalık! Burun deliğimin istikrarı için iktidara oy vermeye hazır devasa bir seçmen kitlesi! Valla benden pes. Şuncacık sözde birin kuytu köşesi bile çok mu çok ama çok mu çok kalabalık! Milyar kere milyar tane partikül var. İmdat! Vallahi yutacak bu çoklar biri! Ama Ahmed tek başına sizden milyar kere daha kalabalık! Sizler teksiniz bir kere, hep daha kalabalık olan benim.

Ama ama. Köpüklü sümük tarafından taşınan milyar kere milyar tane mikrobun her birinin içinde ne var? Bir sürü hücre var, sonra moleküller var, sonra atomlar var... Ay yeter,

yeter! Daha fazla incelemeyelim lütfen! Çıkartın çubukları burunlardan rica ediyorum. Bir olup da bu kadar kalabalık olmak zor zanaat neticede. Kaynıyor valla içerisi! Ben uyuyacağım. Burun deliklerimin içindekiler ne yaparlar, uyurlar mı, uyumazlar mı orasını bilemeyeceğim ama ben, bir-Ahmed, uyuyacağım dedim mi uyurum.

Ahmed yarı uykulu bir şekilde konuşur.

Ama ama. Ama uyursam bir bile olamam ki. Hiçbir şey olamam. Ya çok olacağım, ya hiç olacağım demek. Pöf! Dünyanın düzeni bu ne yaparsınız. Bir olunamıyor hiçbir zaman. Ne olursan ol, çok olmaya mecbursun. Her bir insan çok kalabalıktır. Her bir, sıfırla çok arasındadır. Dünyanın düzeni böyle. Dünyanın düzeni böyle.

Ahmed sahneye girdiği sırada olduğu kadar üzgün bir halde dışarı çıkar.

8. Tesadüf

Ahmed, Moustache.

Ahmed sahneye girer ve meraklı gözlerle etrafına, havaya, tavana doğru bakar.

AHMED

Moustache! Gelin! Asayiş berkemal.

MOUSTACHE *kulisten*

Şu sıçtığımın Sarges-les-Corneilles'inde şuradan şuraya gidilmez oldu, ya çöp kutusuna çarpıyorsun, ya bir Arap'a!

AHMED

Şükürler olsun ki Arap olmayan, Fransız oğlu Fransız çöp kutuları da var memlekette. Tabii çöp kutusu olmayan Araplar da mevcut. Haydi gelin Moustache, sesinizi duymak için yanıp tutuşuyor bütün bu insanlar.

Moustache sahneye adımını atar atmaz, tavandan, tam kafasının üzerine bir çiçek saksısı düşer.

MOUSTACHE *yalpalayarak*

Bu... bu... kim kurdu lan bu tuzağı? Haydutlar!

AHMED

Şans bu Moustache, şans.

MOUSTACHE

Şansmış! Şans eseri kırdırtma bana kafanı! Herifler çıksın gelsin bizi dövsünler, boğazlasınlar, soysunlar, çarpsınlar, yağmalasınlar, haplasınlar, aidslesinler, işsiz bıraksınlar, batırsınlar, kazıklasınlar, tecavüz etsinler, Müslümanlaştırsınlar, Yahudileştirsinler, entelektüelleştirsinler, illegalleştirsinler, metroseksüelleştirsinler, marjinalleştirsinler, sonra da neymiş, şansmış!

AHMED

Valla bu saydığınız Fransızlara özgü bedbahtlıkların şansla bir alakası var mı yok mu bilemem ama o harikulade kafanızın tam ortasına bir saksının düşmesi kesinlikle şansın eseri beyefendiciğim!

Birinci olay dizisini ele alalım: Sizi çağırıyorum, siz gerekli önlemleri alıyorsunuz ve sonra da Sarges-les-Corneilles'in merkezinde bulunan halk tiyatrosunun sahnesine çıkıyorsunuz. Şimdi ikinci olay dizisine bakalım: Afrika'nın bereketli topraklarını anımsatması umuduyla penceresinin önünü birkaç saksı çiçekle süslemek istemiş olan güzeller güzeli siyahî bir kadın, çiçeklerini sulamak için eğiliyor ve damarlarında dolaşan emsalsiz yangına birden hâkim olamayarak, bir dikkatsizlik sonucu, saksılardan birini aşağı düşürüyor. Bu iki olay dizisinin birbiriyle herhangi bir bağlantısı bulunuyor mu? Katiyen bulunmuyor. Her şeyden evvel bilimsel olarak biliyoruz ki Moustache, asaleti gereği, Sarges-les-Corneilles'de teni süt gibi beyaz olmayan hiçbir kadına yaklaşmaz. Şimdi olaylara bakalım: Çiçek saksısı, ikinci olay dizisini takiben, evrensel yerçekimi kaideleri gereği aşağı düşüyor. Moustache, birinci olay dizisini takiben, Fransız bilgeliğinin kaideleri gereği, ilerliyor. Bu iki eylem, birbirlerinden tamamen bağımsız olarak gerçekleşmelerine rağmen tam da Moustahce'ın kafasının tepesinde kesişiyorlar. Şiddetli bir kesişme. İşte sevgili Moustache,

şans da budur zaten; birbirinden tamamen bağımsız iki olay dizisinin şiddetli bir şekilde kesişmesidir şans dediğimiz şey.

MOUSTACHE
Bir kere de lotoyla kesişsek de yüzümüz gülse bari.

AHMED
Gelin baştan deneyelim, bakın görün bu defa hiçbir şey olmayacak. Böylece şansın varlığını da kanıtlamış olacağız. Zira eğer bir zorunluluk söz konusu olsaydı, aynı şey tekrar olurdu. Aynı sebep, aynı sonuç, zorunluluk budur. Haydi deneyip görelim.

Ahmed ve Moustache çıkarlar. Sahne bir müddet boş kalır, ardından Ahmed geri gelir.

AHMED
Moustache! Moustache! Gelin haydi! Şans gitmiş!

MOUSTACHE *kulisten*
Emin misin?

AHMED
Eminim. Şans tekrar edemez, eğer bir şey tekrar ediyorsa, işin içinde zorunluluk var demektir.

Moustache ihtiyatlı adımlarla sahneye girer, sık sık başını kaldırıp tavana bakar. Tam o anda kafasına ikinci bir saksı düşer.

MOUSTACHE *bayılmak üzeredir*
Katil var! Kaltak! Sıçtığımın saksısı!

AHMED
Şans!

MOUSTACHE
Şa… şa… bana bak seni boğarım! O gırtlağını şans eseri kopartırım. O boynunu alır dilim dilim doğrarım!

AHMED *Moustache'ın kafasını ovalayarak*
Sakin olun! Birinci olay dizisini düşünelim…

MOUSTACHE
Başlatma şimdi sıçtığımın olayına da dizisine de! Nerede lan o şans! Adamsa çıksın bakayım karşıma da göreyim!

AHMED *Moustache'ın kafasını ovalamaya devam ederek*
Ama adam değil ki canım, bir kesişmedir şans. Birinci olay dizisi, geçen sefer olduğu gibi, yine ikinci olay dizisinden bağımsız şekilde gelişti. Ne yaptık, düşündük taşındık, bir deney gerçekleştirdik. Peki bu esnada o eşsiz kadın, sulanmış çiçeklerin siyahî tanrıçası ne yapıyordu yukarıda? Bizim deneyimizi mi izliyordu? Düşünüyor muydu? Tabii ki hayır! Sabah keyfine kaldığı yerden devam ediyordu. Sonra ne oldu, yine bir şaşkınlık eseri, o baştan çıkarıcı kolunu azıcık öteye uzatıverdi ve hop! Saksı, Newton'un öngördüğü gibi aşağı düşmeye başladı. O sırada Moustache, demin olmadığı kadar ihtiyatlı bir şekilde, dikkatli adımlarla sahneye doğru ilerliyordu ve hop! Ne oldu, Moustache'ın kafasının ortasında şiddetli bir kesişme daha! Lâkin bu olayların birbiriyle bir alakası bulunmuyor Moustache. Gelin bir deney daha yapalım, inanın bu sefer hiçbir şey olmayacak. Şans iki kere denk geldi üst üste, lâkin unutmayın, aralarında bir bağlantı yoktu.

MOUSTACHE
Bir deney daha yapalımmış! Sen beni enayi mi sanıyorsun kıt zekâlı Müslüman!

Moustache hışımla Ahmed'in üzerine yürürken birden durur, gözlerini kısar, derin derin düşünmeye başlar. "Moustache düşünüyor" üzerine doğaçlama.

Dur bakayım, dur sen… Tamam, madem istiyorsun, gel bir deney daha yapalım Ahmedciğim! Yepyeni, güzel bir deney yapıp, birlikte bilime katkıda bulunalım. Şöyle yapacağız, bu sefer ilk önce ben gireceğim, sonra seni çağıracağım, sen geleceksin.

AHMED
Muazzam bir fikir! Vallahi kendi başınıza deneysel bilimi keşfetmiş bulunuyorsunuz, ne mutlu size Moustache! Koşulları çeşitlendirecek, böylece neyin şans, neyin zorunluluk eseri gerçekleşmiş olduğunu daha iyi görebileceksiniz. Moustache, size bir şey diyeyim mi, bu gidişle Nobel'i almanız yakındır!

MOUSTACHE
İstemez Nobel falan, ben istediğimi alacağım birazdan. Haydi bakalım, başlayalım.

Ahmed ve Moustache çıkarlar. Ardından Moustache, son derece dikkatli bir şekilde, geri gelir. Hiçbir şey olmaz. Sevinçten ağzı kulaklarına varır.

Ahmed! Ahmedciğim! Gel bakalım!

AHMED *kulisten*
Yolunda mı her şey? Gitmiş mi şans? Geliyorum.

Tam Ahmed içeri girdiği anda, Moustache'ın kafasına bir saksı daha düşer.

MOUSTACHE *afallar*
Yetişin adam öldürüyorlar! Cinayet var cinayet! İmdat! Polis! Sıhhiye! İtfaiye!

AHMED
Yine şans, yine şans.

MOUSTACHE *artık perişan vaziyettedir*

Kara götlü puşt! Şansına tükürdüğümün Arap'ı! Ben de sana bunu ödetmezsem! Görürsün lan sen! Kıçında patlatacağım o şansı senin!

AHMED

Yapmayın ama canım şimdi! Bende mi suç, sizin dâhiyane planınıza uyduk işte, ilk siz girdiniz. Zavallı kızcağızın sizin bilimsel fikirlerinizi takip edecek hali yok herhalde? Birinci olay dizisi, ikinci olay dizisinden, yine, bir kez daha, hem de hiç olmadığı kadar bağımsız bir şekilde gerçekleşti! Siz Moustache, bu sefer daha da dikkatliydiniz, daha ihtiyatlı davrandınız. Yukarıdaki o siyahî kadınsa, diyelim adı Fenda olsun, daha bir şaşkınlaştı, daha dikkatsiz davrandı. Bunlar apayrı, birbirinden bağımsız olaylar! Bütünüyle şans!

MOUSTACHE *kıpkırmızı kesilir, iyice düşünür taşınır*

Şimdi nasıl yapacağız biliyor musun bilim meraklısı Ahmedciğim? Ben burada duracağım, sen önce çıkacaksın, sonra gireceksin, çıkacaksın, gireceksin, çıkacaksın, gireceksin... Bak gör nasıl güzel olacak! Belki şansın yaver gider de o çok sevdiğin şansla yakından tanışma fırsatı bulursun!

AHMED

Valla bu fikir bir Newton'un aklına gelirdi, bir de Einstein'ın! Tamamen deneysel ve bilimsel bir varyasyon!

Moustache sahnenin bir kenarına saklanır. Ahmed defalarca sahneden çıkıp, geri girer. Hiçbir şey olmaz: Birçok denemenin ardından, ikisi de bir şey olmayacağından emin olur: Bu durum üzerine doğaçlama. Moustache haliyle biraz hayal kırıklığına uğramış ama yine de rahatlamıştır.

AHMED

Tamamdır, neticeye vardık! Üç defa şansa denk geldik ama

bu sefer zorunluluk devreye girdi. Zorunluluk, herhangi bir olay dizisinin, başka bir olay dizisiyle, bu şekilde, şans eseri olarak, denk gelmemesidir. Tıpkı demin olduğu gibi, her şey kendi çizgisinde ilerledi, ben dışarı çıktım, içeri girdim, yukarıdaki kadıncağız kalktı yerinden, penceresini kapattı ve neticede birbirimizden tamamen bağımsız hareket ettik. Şiddetli bir kesişme hâsıl olmadı.

MOUSTACHE *sahnenin ortasına geri gelerek*
Tamam anladık, olacağı kadar oldu zaten…

Moustache'ın kafasına dördüncü bir saksı düşer ve bu sefer Moustache yere yığılır, nakavt.

AHMED
Valla şansın da fazlasından hayır gelmiyor demek ki. Zorunluluğa dönüyor neticede.

Ahmed sahneyi boydan boya arşınlar, birçok defa, halinden gayet memnun şekilde, Moustache'ın üzerinden atlayarak geçer. Birden beşinci bir saksı yere düşer, Ahmed'i kıl payı ıskalar.
Ahmed, tavana doğru bağırır.

Hop! Ayıp oluyor! Bitti fizik dersi bitti!

9. Şiir

Ahmed.

Ahmed, sırtı seyirciye dönük vaziyette oturmakta, kitap okumaktadır. Arada bir arkasına döner, seyircilere doğru kızgın bir bakış atarak, saldırgan, kasvetli bir tonla tehditlerini sıralar.

AHMED
Uslu durun, asabımı bozmayın benim!

Bak hâlâ! Az kaldı tepemin tasının atmasına!

Kaşınıyorsunuz ama siz, bak vallahi fena olacak!

Delirtmeyin adamı, oturun adabınızla, son defa söylüyorum!

Laf dinleyin azıcık laf, çileden çıkartmayın insanı! Kötü olacak sonu!

Şiir okuyorum. Gürültüde şiir okunmaz! Sessizlik gerek! Öyle bir sessizlik ki gürlemeli şiirin musikisi bir martının kumlardaki adımları misali.

Şiir okurken, eşsiz bir hitabet kabiliyeti bahşedilmiş olan dilimin üzerinde Fransız dilinin müthiş tadını duyumsuyorum, tıpkı bir şarap, enfes bir şarabı yudumlar gibi. Mahzenlerde yıllanmış, seçkin şarapların en harikuladesi, Fransız dilimin

vasıtasıyla damağımda geziniyor. Ta ki ben, sözcüklerin ve cümlelerin sarhoşluğuna teslim olana dek.

Şimdi diyeceksiniz ki: "Ey sen, Ahmed, Müslüman adamsın, nereden bileceksin şarabı? Sen şarap içmezsin ki! Dinin sana yasaklamış şarabı!" Sizi gidi çakallar sizi! Kolay değil o kadar Ahmed'i alt etmek! Birincisi, sorarım size, adı Ahmed olan herkes illa Müslüman olacak diye bir kanun mu var? Yahut adı Dubois olan herkes Katolik olacak diye bir kanun mu var? İnsanın dini, taşıdığı isimde değildir ki, hele şeklinde şemailinde hiç değildir, insanın içinde barınan, yalnızca kendisini ilgilendiren inancıdır. Dolayısıyla din denilen şey dışarıdan görülmez. Bunda anlaştık mı çakallar? Güzel. İkincisi, bir insan hem Müslüman olup, hem de şarabın tadını biliyor olamaz mı? Yahut bir insan hem Hıristiyan olup, hem de cinsel hazzı tatmış olamaz mı? Cevap verin bakalım! Cevap yok tabii! Din, yani dışarıdan görülmeyen inanç, yasak olan şeyden bihaber olmak değildir. Yasak olan şeyi tanımayan, niçin yasaklanmış olduğunu anlayabilir mi? Tabii ki anlayamaz. Ve anlamadan itaat edenin sonu, upuzun kulaklı bir eşeğe dönüşmek olur. Güzel, bunu da koyduk cebe. Geldik üçüncüsüne, peki şarap içmeyen birisi, şarabın ne olduğundan illa ki bihaber olmak zorunda mıdır? Yahut Amerika'ya hiç gitmemiş birisi, Amerika'nın ne olduğundan bihaber olmak zorunda mıdır? Şayet yalnızca gördüğümüz şeyleri biliyor olsaydık, bilgimizin sınırı şu gözlerimiz olur ve dolayısıyla pek bir şey bilmiyor olurduk! Aldınız mı bakalım ağzınızın payını, çakal sürüsü sizi!

Bakın "şarap" kelimesi, yani daha kelimenin kendisi bile şarap hakkında bir fikir veriyor. Hele o kelimeye, "şaraba", bir şiirde rastgelmeye görsün insan, sanki o an boğazından geçiyormuş gibi olur o şarap, sözün emsalsiz gücünün tesiridir bu. Dinleyin şimdi: "Bir akşam vakti şakıyordu şişelerde şarabın ruhu."

Charles Baudelaire'dendi bu. Sözün emsalsiz gücüyle şarabın aktarılmasında gerçek bir ustaydı Charles Baudelaire. Ben hiç sıkılmam Charles Baudelaire'den. O yüzden şimdi sessiz olun çakallar sizi. Böyle lüzumsuz şeyler için çenemi yordurtmayın bana! Şiir okuyacağım. Şarap okuyacağım. Dilin üzerinde gezinen şarabın sözcüklerini. Evet.

Ahmed "Paçavracıların Şarabı" şiirinin son iki dörtlüğünü yüksek sesle okur. Bir okuma doğaçlaması şeklinde gelişen bu bölüm, çeşitli tekrarlamalarla, varyasyonlarla, yavaşlamalarla, beklenmedik vurgularla vs. ilerler.

"Akar altını uçarı İnsanlığın damarlarından,
Şarap, ulu ırmak Paktolos, gözleri kamaştıran
Geçer boğazdan, terennüm eder sergüzeştini
Hüküm sürer hünerleriyle gerçek krallar gibi.

Uyuşukluğunu dindirmek, nefretini boğmak için
Sessiz sedasız can veren ihtiyar lanetlenmişlerin,
Tanrı, vicdanında yara, yoktan var ol dedi uykuya,
İnsansa Şaraba can verdi, Güneş'in kutsal oğluna!"

Doğaçlama sona erer, Ahmed sopasını alır, seyircilere doğru döner.

Güzel olmadığını iddia etmeye kalkan olursa canını fena yakarım! Yok zevklermiş, renklermiş, yok tartışılmazmış, aman herkesin fikri kendineymiş, aman her şey göreceliymiş falan dinlemem, vallahi ayıklarım... Benim karnım tok efendim o masallara! Güzel olan güzeldir. Tartışılmaz. Tadılır. Önüne şarabı koydular mı tadacaksın, dilinin üzerinde şarabın şiirsel ezgisini gezdireceksin. Anlaşıldı mı?

Ahmed çıkar. Tam gözden kaybolmak üzereyken, sopasını sallayarak:

Bak bu da size son uyarım: Benim sinirlerimi tıngırdatmayın. Gözüm üstünüzde.

10. Özne (1)

Ahmed.

Ahmed, sanki klasik bir tragedyada rol alıyormuş gibi, asil bir tavır ve heybetli adımlarla sahneye girer.

AHMED

Maskemle ilerliyorum. Büyük bir filozof, çok büyük bir filozof, inanılmaz büyük bir filozof, bunu, benim, Ahmed'in demesinden üç asır önce söylemiş. Maskemle ilerliyorum. Latince söylemiş. *Larvatus prodeo.* İnsanın zihninde çınlayan bir söz, trajik bir özdeyiş misali tiyatral kulaklarda yankılanıyor. *Larvatus prodeo.*

Larvatus prodeo *üzerine doğaçlama.*

Yalnız dikkatinizi çekerim, kibarlık gösterip, Arapça söylemedim. Bazı çapsız çakallar, Aulnay-sous-bois'da doğmuş olduğumdan, "maskemle ilerliyorum"u Arapça söyleyemeyeceğimi zannedebilirler. Zira doğrudur, *larvatus prodeo* gibi bir şeyi Arapçaya tercüme edebilmek, Aulnay-sous-bois'da doğup büyümüş birinin boyunu gayet tabii ki aşar. Lâkin ben, Ahmed, Aulnay-sous-bois'da doğup büyümüş sıradan biri değilim. Bunun en sağlam kanıtı da, "maskemle ilerliyorum"u kusursuz bir şekilde Arapçaya tercüme edebilecek olmamdır. Şöyle söylenir bu söz Arapçada: *Kaddemu mütenekkiren*. Yaa! Nasılmış! Öyle kalırsınız işte!

Kaddemu mütenekkiren. Larvatus prodeo. Peki nereden çıktı bu? Şuradan çıktı, ben, bir Arap, sizlerin karşısında gerçekten maskemle ilerliyorum. Bunu Latince söylemiş olan o büyük filozof gibi değil yani. Sıkıysa Arapça söyleseymiş bu arada, beceremezdi ki, apışıp kalırdı tabii. Ayrıca kendisi Aulnay-sous-bois'da doğmuş birisi değil. Creuse'ün dandik bir köyünde doğmuş zavallım. Maske meselesine dönersek, sanki büyük olaymış gibi, kasım kasım kasılarak aynen şöyle söylemiş bu zatı muhterem: "Oyuncular gibi, bu dünyanın sahnesine çıktığımda, maskemle ilerliyorum." Oyuncular gibiymiş, söylemesi kolay! Valla şahsen bu büyük filozofun maske taktığını falan ben hiç zannetmiyorum. Bakın peruk demiyorum, o mümkün, o zamanlar herkes peruk takıyordu, o bilardo topu gibi pırıl pırıl kel kafalarının üzerine o perukları geçirip, lamba gibi dolaşıyorlardı ortalıkta! Bizim devasa filozof da keldi büyük ihtimalle ama maske takıyor muydu, hayır, gözümde hiç canlanmıyor vallahi. Bir latifeydi neticede onunkisi, "maskemle ilerliyorum", retorik bir numaraydı alt tarafı. O yüzden Latince söylemişti zaten, *larvatus prodeo.* Latince, Fransızcanın maskesiydi. *Larvatus prodeo* derken aslında şunu söylemiş oluyordu: "Maskeyle ilerliyor olmam hadisesini maskeyle gizliyorum." Tabii bu ciddi bir soru getiriyor akla. Bir maske maskelenebilir mi? Ben, o muzip dev filozofun aksine gerçekten maskeli olan ben, burada, sizlerin karşısında, maske taktığımı maskeleyebilir miyim?

Maskenin maskesi üzerine doğaçlama.

Anlaşıldı! Maskeyi maskelemek için en iyi yöntem maskeyi çıkarmaktır. Benim çıplak yüzüm, maskenin altında kalan şey değil, başlangıçtan beri maskelenmiş olan maskedir. Buyurun karmaşaya! Yüzümle maskelenmiş olarak sizlere doğru ilerliyorum ve yüzüme maskeyi taktığım zaman, aslında, maskemi çıkarmış oluyorum! Aman neyse ne, boş verin. Nasılsa bu saatten sonra hangisi maske, hangisi maskenin maskesi, hangisi maskenin altındaki şey, kimse bilemez.

Peki ya filozofun, şakacı *larvatus*'un, muzip *prodeo*'nun sahte maskesinin altında ne vardı acaba? Tabii bunun için sahte bir maskenin ne demek olduğunu kavramamız şart. Zira maske eğer sahte bir yüzse, buradan şu sonuca varırız ki, sahte bir maske, sahte bir sahte yüz olduğundan dolayı, aslında gerçek bir yüzdür! Ben size söyledim, karışık mevzu bu "maskemle ilerliyorum" Ben, Ahmed, her akşam sahnede maskemle ilerliyorum, lâkin bu ne anlama geliyor diye soracak olursanız, gördüğünüz üzere, buna bir yanıtım yok.

Yine de hazır bu noktaya varmışken şu bizim filozofun maskesinin altında ne olduğunu bilmek herkesin hakkı. Son tahlilde bu da bir yanıt. O vardı diyeceksiniz tabii de kimdi o? Adı Descartes'tı beyefendinin. Desbilles değildi, Despions değildi, Destapisvert de değildi. Descartes'tı. Kel kafasında perukla dolaşan lamba. Descartes: Tüm zamanların gelmiş geçmiş en büyük kel filozofu.

Descartes, hakkını vermek lâzım, bir sürü meşhur söz söyledi. Maskesiyle ilerleyerek, tıpkı benim gibi, inatla ve azimle, sözleriyle nam saldı dünyaya. Bilhassa dedi ki: "Düşünüyorum öyleyse varım." Bunu Latince söyledi, zira manyaktı kendisi, söyleyeceğini Latince söylemek gibi bir saplantısı vardı. Bu onun maskesiydi ya da sahte maskesiydi, gerçek yüzüydü, her neyse. Keldi ve Latin'di. *Cogito ergo sum* dedi, "düşünüyorum öyleyse varım."

Bakın aklıma bir fıkra geldi... yani çok komik değil ama... neyse...

Ahmed, fıkrasını, başından sonuna kadar, kendinden geçerek, deli gibi kahkahalar atarak anlatır.

Bir kral varmış... Kelmiş bu da... *(kahkahalar)* Havası bozulmasın diye peruk takarmış... Her gece yatmadan önce peru-

ğunu çıkarır, temizler, tarar, düzeltirmiş... *(kahkahalar)* Ama çok sakar bir kralmış bu, elinin kolunun hiç ayarı yokmuş... *(kahkahalar)* Bir gün, sarayda büyük bir ziyafet esnasında, kadehini havaya kaldırmak isterken kadehi peruğuna takılmış, peruk düşmüş yere... *(kahkahalar)* Tabii bizimki bozuntuya vermeyecek ya, bilmiş bilmiş kalkmış ayağa, seslenmiş hizmetçilere: "Düşürüyorum öyleyse kaldırın!"

Ahmed dik dik seyircilere bakar, sonra birden ciddileşir.

Neyse. Peki doğruluğu nedir acaba bu "düşünüyorum öyleyse varım" mevzusunun? Düşünün ki mesela, karşınızda ben, yüzümde maskemle, var olmadığımı düşünüyorum. Üstelik malumunuz, var olmadığımı iddia etmek için epey bir gerekçeye sahibim! Bir kere zaten ben, ben değilim. Maskem var, sahnede Ahmed kişisini oynuyorum, peki bütün bu hengâmede bana ne oluyor, yani aslında olduğum ben nerede? Ben, olduğum kişi değilim ama aynı zamanda, yine aynı ben, aslında olmadığım kişiyim! Olmadığım kişiyi olmayı oynadığıma göre, var olmadığımı düşünmek benim en tabii hakkım. Takip edebiliyor musunuz? Kendisi olmayan kişiyi takip etmek, işte tiyatro budur.

Peki ben, ben olmadığımı düşündüğüme göre, düşündüğüm takdirde ben olabileceğimi nasıl düşünebilirim? Tahayyül etmeye çalışın azıcık! Var olmadığımı düşünüyorum, öyleyse varım! Çorbaya döndü vallahi!

Çorbaya dönmüş düşünce üzerine doğaçlama.

Ah haa! Sisi aydınlatacak olan ışık doğmuş bulunuyor kafamda. Galiba anladım. Evet, gayet net ve açık şekilde anladım. Ahmed'i oynadığım esnada, sizin karşınızda maskemle ilerlediğim esnada, kim "öyleyse düşünüyor" oluyor? Kim "öyleyse var" oluyor? Tabii ki Ahmed oluyor. Maskemin ardına gizle-

niyor ve sırf o burada, sizin karşınızda olabilsin diye gereken her şeyi ben yapıyorum. Ama o düşünmüyor! Nasıl düşünsün ki Ahmed var olmadığına göre? Ahmed kâğıt üstünde bir yaratı, yazarın hayalgücünün bir ürünü, bir ektoplazma! Ama benim sayemde, maskemin altında özenle yaptıklarım sayesinde burada, sizin karşınızda var oluyor. Demek ki, ilk olarak, Ahmed şöyle diyebilir: "Varım ve düşünmüyorum."

Peki ya ben, maskenin ardındaki ben? Ben var mıyım? Hayır! Burada olan Ahmed, karşınızda olan o, ama ben yokum, ben Ahmed'im. Fakat iş düşünmeye geldi mi, kıçından ter akan yine ben oluyorum! Ahmed'in burada karşınızda olabilmesi için, her saniye, yok şunu yapmayı, yok bunu yapmayı, bir şeyler uydurmayı, size sözlerini aktarmakta olduğum Allah'ın belası yazarın kahrolası metnini hatırlamayı düşünmek zorundayım! Düşünüyorum, düşünüyorum, maskemin ardında, her boku düşüneceğim diye kan ter içinde kalıyorum. Sırf Ahmed burada olabilsin ve sırf düşünen ben, burada olmayayım diye. O halde, ben de şöyle diyebilirim: "Düşünüyorum ve yokum."

Karşınızda var olan ama düşünmeyen birini bulabilesiniz diye düşünen ama var olmayan birisi olmak, işte tiyatro budur!

Demek ki, düşünüyorum öyleyse varım, *cogito ergo sum*, istediği kadar Latince maskesinin ardına gizlensin, çalışmıyor arkadaş. Sıçtı Descartes bez getir. Valla ben hiç şaşırmadım, maskesi bile çakma adamdan ne beklenir? Gerçek maske böyle olur, sahte yüz, gerçek sahte yüz, sahte gerçek maske!

Maskenin şerefine doğaçlama.

Şayet felsefede kesin konuşmak istiyorsanız, söylemeniz gerekeni ben size söyleyeyim, iyi dinleyin şimdi, defteri olan çıkarsın not alsın. Gevezelerin çenesini kapatmak için kesin

çözüm. Bırakın herkes konuşsun, diyeceğini desin, sıra size geldi mi de son noktayı koyun gitsin. Diyeceğiniz şey şu: "Düşündüğüm yerde var olmam. Var olduğum yerde düşünmem." Alın size en kral söz!

Lâkin maalesef bana ait değil. Ahmed, düşündüğün ve var olmadığın maskenin ardında dürüst olmalısın, on numara laf ama biliyorsun ki sana ait değil. Son model *larvatus prodeo*'lardan birinin lafı. Adı Lacan. Lacoin değil, Laoù değil, Lamais değil, Lascar da değil. Lacan. Maskesini çıkarmış bir maskeli daha! Zira neydi piyesimizin öznesi? Piyesimizin öznesi maskeydi.

Başta sorduğumuz soruyu enine boyuna değerlendirmiş olduk. Bendeniz artık çekiliyorum. Alkışlarınızı kabul ederek birazdan sahneden ayrılacağım. Sırf Ahmed var olsun ve düşünmesin diye düşünmek ve var olmamak için ter dökmek güzel de eh bir yere kadar tabii! İnsanız neticede, bizim de var olasımız geliyor illa ki! Düşün düşün nereye kadar? Şimdi müsaadenizle var olduğum ve düşünmediğim yere gideceğim. Kulise. Beni kuliste görseniz tanıyamazsınız. Gerçi Ahmed'i de tanıyamazsınız. Düşünmemek zorunda olduğum için kulise girdim mi tam bir salağa dönüyorum. Olsun, var oluyorum! Bir salağım ben! Ahmed'in işi de fena, var olmamak zorunda olduğu için o da kâğıda falan dönüşüyor. Ama düşünüyor! Başka da bir şey yapmıyor zaten. Saf düşünceye dönüşüyor. Başka bir deyişle su buharına.

Maskemin ardına çekiliyorum. Öznenin ardına. Size gelince, derim ki, azıcık düşünün, azıcık var olun! Biraz ondan, biraz bundan. Maskeniz düştü bir kere!

11. Büyük ve Küçük

Rhubarbe, Ahmed.

Rhubarbe hıçkıra hıçkıra ağlayarak sahneye girer. Ahmed hemen onun ardından gelir fakat Rhubarbe onu fark etmez. Ahmed bir müddet Rhubarbe'ı dinler.

RHUBARBE
Bana dediler bana! Toplantının ortasında, acımadan, yüzüme yüzüme söylediler resmen! Biri de çıkıp itiraz etmedi domuzların. Dediler ki bana: "Rhubarbe, müsaadenle açık konuşacağız, burada dostlar arasındayız nasılsa, yuvamız burası bizim, ailecek yemeğimizi yiyoruz, aile sofrasında darılmaca olmaz. Diyeceğimiz şey şu sana: Senin götün fazla havalandı." Sekreter bile kıkır kıkır güldü not alırken: "Rhubarbe, senin götün fazla havalandı." Bu da mı gelecekti başıma!

AHMED
O kadar da havalanmamış canım.

RHUBARBE *yerinden sıçrayarak*
O kim be!... Ah, sendin demek Ahmed! Dikizliyor muydun sen beni?

AHMED
Kederine ortak oluyordum. Namusunu temizlemenin çaresini arıyordum. Gözyaşlarını silmenin. Öfkeni dindirmenin.

Bil ki senin de sıran gelecek. Bil ki o iftiracılar sürüsünün, o dangalak sekreterin karşısında son gülen sen olacaksın.

RHUBARBE
Öyle diyorsun da sekreterinden Arap'ına, başkanından üyesine bütün sendika koro gibi götün fazla havalandı deyince insan hiç inanamıyor bir daha gülebileceğine.

AHMED
Ölçü.

RHUBARBE
Ne ölçüsü?

AHMED
Toplantıda planlarını anlattın değil mi onlara? Büyük düşünmenin, tüm azınlıkların köklerini içinde barındıracak çok-ırklı bir kültür tohumunu Sarges-les-Corneilles'in toprağına ekmenin zamanının geldiğini söyledin. Etik, estetik ve elastik bir vizyona ihtiyacımız olduğunu söyledin. Birliksel, belediyesel, ailesel ve sömürgesel hareket sayesinde, insan haklarının, Sarges-les-Corneilles'de bürokrasi zırhının ardına gizlenmiş bütün pis kokuları def edebilecek yepyeni, taze bir soluğa kavuşacağını söyledin. Değil mi?

RHUBARBE
Duyan da toplantıdaymışsın zanneder! Aynen bunları söyledim, tabii daha akıcı, daha vurucu bir üslupla.

AHMED
Ah tabii, bilmem mi senin o meşhur rokfor kokulu üslubunu! Neyse, onlar da sana fazla büyük düşündüğünü, iki lafından birinin etik olduğunu ama bugüne kadar bir halta yaramadığını söylediler. Sonunda da götünün fazla havalandığı dile getirildi ve sen de salya sümük çıktın dışarı.

RHUBARBE
Çok zormuş ah çok zor. Büyüklük taslamakla, aşırıya kaçmakla suçlanmak çok zormuş meğer. Ben tevazudan başka şey bilmem ki. Demokrasi insanlara yakın olmalıdır, ayakları yere basmalıdır, somut fikirler, aşırıya kaçmayan mütevazı fikirler sunmalıdır. Etik budur: Halkın önüne bir milim dahi geçmemektir. Mahallenin mazlum, mülayim amcası gibi düşünmek, küçük, küçücük, mini minnacık fikirler üretmektir. Çünkü eğer önden düşünürsen, çok ilerisini düşünürsen, fazlasını düşünürsen ne olur, bir de bakmışsın totaliter olmuşsun. Bana "Rhubarbe, senin götün fazla havalandı" dediklerini duyunca dedim ki içimden, ah be zavallım, bak sana totaliter olduğunu söylüyorlar. Ben buna dayanamayıp ağladım.

AHMED
Ben sana söylüyorum: Ölçü. Mühim olan kesin ölçüyü saptamaktır, ölçü neyse doğrusu odur. Sen gördün mü bakayım bu bahsettikleri götü?

RHUBARBE *arkasına bakmaya çalışarak*
Yani çok görmedim, zor oluyor.

AHMED *sopasını alarak*
Gel ben bir ölçeyim madem.

Doğaçlama: Ahmed, sopasıyla, Rhubarbe'ın kıçının kesin yüksekliğini ölçer.

Tam düşündüğüm gibi. Deniz seviyesinden çok yukarıda değil.

RHUBARBE
Ama "fazla havalandı" dediler! Senin götün fazla havalandı dediler bana!

AHMED
İyi güzel de küçük olandan daha büyük olan bir şey yine de küçük bir şey olabilir, öyle değil mi?

RHUBARBE *bu sonuca çok sevinmiştir*
Yani götüm fazla havalanmamış mı? Hâlâ mütevazı, etik, demokratik bir seviyede mi? Öyle mi diyorsun?

AHMED
Aynen öyle diyorum! Mini minnacık bir zerreyi, bir elektronu hattâ bir atomu on binle çarpsan bile yine mini minnacık bir şey çıkar ortaya! Tersi de aynıdır, devasa bir kütleyi, bir galaksiyi, hattâ güneşi bile on bine bölsen de yine çok ama çok büyük bir şey olur neticesi. Büyük bir şeyi küçük bir şeye bölsen bile neticede büyük bir şey çıkar ortaya. Keza çok büyük bir şeyi büyük bir şeye bölsen de yine büyük bir şey kalır geriye. Ve aynı şekilde küçük bir şeyi küçük bir şeye böldüğünde netice olarak küçük bir şey elde edeceğin gibi çok küçük bir şeyi büyük bir şeye bölsen de netice değişmez, yine küçük bir şey çıkar ortaya.

RHUBARBE *halen endişelidir*
Peki sence götüm yeteri kadar aşağıda mı, yani deniz seviyesine göre, mesela şöyle sağlam bir osursam da havalansa çok mu yukarı çıkar?

AHMED
Bir daha bir alayım ölçüleri.

Bir önceki doğaçlamanın varyasyonları.

Şüpheye hiç lüzum yok. Ne kadar osurursan osur, istersen osurukta dünya rekorunu kır, götünün deniz seviyesine göre çok fazla yükselmesine ihtimal yok. Senin götünün fazla havalanma riski bulunmuyor sevgili Rhubarbe.

RHUBARBE

Harika! Şimdi görürsünüz bakalım alçak namussuzlar sizi! Beni, Rhubarbe'ı totaliter olmakla itham etmek neymiş göstereceğim ben size! Kimse beni bununla itham edemez! Benim ayaklarım yere basar yere! Yerim halkın yanıdır! Fikrim bile mini minnacıktır benim!

AHMED

Aşağı yukarı sıfır seviyesinde osuruyorsun. Makul bir rakım. Mont Blanc büyüktür, yüksektir mesela ama senin bütün anlattıkların küçücük şeyler. Üstelik yaptıkları kaba kıyaslamalarla bunu bizzat kendileri kanıtlamış oldular.

RHUBARBE

Haklısın, her şeyi ölçmek gerek, her şeyi, her şeyi, her şeyi!

AHMED

Ölçü mühimdir, işlevi sonra gelir. Doğru ölçüyü bulmaktır etiğin, estetiğin ve elastiğin özü.

RHUBARBE

Ben toplantıya dönüyorum. O meymenetsiz suratlarına bir osurayım da görsünler!

AHMED

Haydi yolun açık ola.

Rhubarbe çıkar... Ahmed sopasını seyre dalar.

Ey sen! Ölçülerin ölçüsü! Büyük müsün? Küçük müsün? Madem ki sensin büyüğü küçüğü ölçen, sen ne büyüksün, ne küçüksün. Ne büyüksün, ne küçük yahut hem büyük, hem küçüksün. Koy sopayı atomun yanına, dev gibi kalır sopa. Koy sopayı güneşin yanına, minicik kalır sopa. Aman neyse! Sevgili Rhubarbe! Sahici küçük Rhubarbe sildi çakma büyük Rhubarbe'ın gözyaşlarını.

Ahmed sopasıyla kendi kıçının yüksekliğini ölçer.

A ah göte bak, utanmasa yere değecek! Olur mu canım, sopa uzun aslında! Tabii, sopa çok uzun! Sopa dev gibi bir şey! Ahmed, sen osursan yıldızları vurursun be!

12. Sonsuzluk

Ahmed.

Ahmed, bir hoca gibi sahnenin ortasında dikilmektedir. Didaktik bir tonla seyircilere seslenir.

AHMED

Kaç kişi var bakayım burada?

Yüz diyelim. Ben öyle abuk sabuk sayıları sevmem. Sayı dediğin yuvarlak olacak, hesap işi öyle laubaliliğe gelmez. Bin yedi yüz seksen yedi virgül üç bin dokuz yüz iki, eh ne bu şimdi? Dibi tutmuş kuskus gibi bir şey. Yuvarlak sayılar güzeldir, nettir. Güzel bir kadına benzer yuvarlak sayılar, bilmem anlatabiliyor muyum?

Yuvarlak sayılar ve dişi formlar üzerine doğaçlama.

Tabii bu, burada bulunan yüz kişinin güzel bir kadına benzediği anlamına gelmiyor. Valla yanından bile geçmiyor maalesef. Lâkin elimizdeki malzeme bu. Ne yazık ki bu dünyada yalnızca güzel kadınlar yok. Dediklerine göre cennette tam tersiymiş, güzel kadından başka bir şey yokmuş. O kadarı da fazla aslında. Bir milyon güzel kadın, tek bir adam için fazla. Bilmem anlatabiliyor muyum?

Doğaçlama: Ahmed, bir milyon güzel kadının pençesinde.

Neyse, cennet beklesin azıcık. Şimdi bu salona bir sıfırın girdiğini düşünelim. Tahayyül etmek kolay değil tabii bir sıfırın salona girdiğini ama biraz gayretle olmayacak iş değil! Tahayyül edilemez olanı tahayyül etmeyi öğrenmek gerek! Haydi bakalım! Konsantre olun! Salona muhteşem bir sıfır giriyor. Yusyuvarlak, şahane bir sıfır.

Ahmed sahneye sıfırın girişini canlandırır.

Bakalım ne olacak şimdi? Diyelim ki sıfır gitti yüzün yanına, en uca oturdu. Ne oldu şimdi, tabii ki bin oldu. Yüzün sonuna sıfır koydunuz mu bin olur, doğru. Bakın ama gördünüz mü, güzel bir sıfır yüzünden durduk yere bin oluverdiniz! Ay bende sahne korkusu var ama! Bin kişinin önünde nasıl oynayacağım şimdi? A ah o ne? Bir sıfır daha giriyor içeri. Biraz daha zayıf öbürüne göre ama bu da tombul sayılır. Belli ki az bir, iki, üç falan götürmemiş. Valla bir doksan bile gömmüş gibi arada. Eh normal, sıfır dediğin iyi yiyecek, sıfır olmayan her şeyi götürecek ki şanına lâyık olsun. Ondan böyle yuvarlaktır zaten sıfırlar. Boğazlarına düşkün olurlar, sabahtan akşama kadar sayı hüpletirler. Sırf sıfır kalabilmek için. Yine de bu geç kalmaları için bir gerekçe olamaz. Hişt! Sıfır! Size diyorum! Bu saatte mi gelinir! Siz gelene kadar bin oldular! Geçin bakayım oturun en arkaya! Beşle de gevezelik etmeyin orada!

Sahne korkum var diyorum! Şimdi gidecek o sıfır, oturacak binin sonuna, ne olacak, on bin olacak! Ay oldu bile! Buyurun curcunaya! Sanki Majestuous Brown Egg konseri! Geçmişler olsun mütevazı tiyatromuza! A ah… ne oluyor yahu? Aman aman! Dev bir sıfır daha! Vallahi bu yedi yüz kırk iki yemiş! Ay bir tane daha! Valla bir tane daha geliyor, a ah şuna bak… Hop! Durdurun şunları! Nöbetçiler! Polis yok mu polis?

Sıfırların istilasına karşı umutsuz mücadelenin doğaçlaması. Ahmed, sonunda, tükenmiş halde yerde kalır.

Geliyorlar, geliyorlar, durmadan geliyorlar... Milyonlar, milyarlar, trilyonlar, trilyarlar, katrilyonlar, katrilyarlar... Sürüyle gelip kıç kıça ekleniyorlar, sayılamayacak kadar çok sıfır... Yaşayanları burada, ölüleri burada, daha doğmamış olanları bile burada... Eyvahlar olsun! Bütün seyircileri topladı gelen sıfırlar yuvarlak sonsuzluklarında! Bütün bir insanlık, geçmişiyle, şimdisiyle, geleceğiyle, bütün bir insanlık benim tiyatromda...

Ahmed doğrulur ve salonun arka tarafına doğru dikkatlice bakar.

O ne biçim bir şey oradaki öyle? Bir sıfır daha var orada ama tipi bir tuhaf... Çift sıfır gibi bir şey... İkizler mi acaba? İkiz sıfırlar mı? Siyam ikizi de olabilirler... Birbirine yapışmış iki sıfır... Sekize de benziyorlar aslında, anlatamıyorum ki, görmeniz lâzım, sıfırın üstüne başka bir sıfır binmiş gibi... Ama ayakta da durmuyorlar. Yatmış bir sekiz bu. Bak sen şu uyuşuk sekize! Tiyatroda uyunmaz! Aç bakayım gözlerini! Yok yahu yok, sekiz de değil ki bu. İyi de ne peki, nasıl bir şey bu böyle? A ah! Vallahi buldum! Sonsuzluk bu! O kadar şişko sıfırdan sonra olacağı buydu tabii, sonsuzluk geldi! Haydi şimdi göreyim bakayım o sıfırları! Nasıl tüydüler iki dakkada sonsuzluğu görünce! Sıfırlara koca bir sıfır!

Evet, olacağı buydu neticede. O kadar fazla sıfır geldi ki, uzaklara, en uzaklara gitmek gerekti, katrilyon kere milyar kere milyonlardan daha uzağa! Sayıların ötesine geçtiğimiz yere, saymaya gücümüzün yetmediği yere! Ve sonunda, tam ona ihtiyaç olduğu anda, o vakur tavrıyla sonsuzluk çıkageldi. Ve şöyle dedi: "Çok değerli sayın sıfırlar, ben geldim, boşuna eklenmeyin, boşuna sıralanmayın, boşuna dizilmeyin yan yana, nafiledir gayretiniz bundan sonra." Tabii bu durumdan hiç hoşlanmayan sıfırlar salonu terk ettiler. Sıfır alıp kaldılar bu dersten.

Çok memnun oldum sonsuzluk beyefendi. Sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Sizden başka kimin elinden gelirdi onca sıfırı şu salondan dışarı atmak? Başlayabilir miyim müsaadenizle? Teşekkür ederim.

Kaç kişi var bakayım burada? Yüz kişi var. Tabii yani yüz artı sonsuzluk. İyi de yüz artı sonsuzluk, sonsuzluk eder! Çünkü yüzü sonsuzluğun yanına koyarsanız sıfırdan farkı kalmaz. Demek ki sonsuz sayıda bir kalabalık var karşımda. Hanımlar, beyler, bu kadar kalabalık geldiğiniz için sizlere ne kadar teşekkür etsem az! O kadar kalabalıksınız ki aranıza densiz bir sıfır kaynasa bile bir zarar gelmez. Katiyen bir zarar gelmez. Ah ne huzur! Sonsuzluğun huzuru. Hişş! Sessiz olun! Sonsuzluk uyumuş. Salonun arkasında kestiriyor. Sonsuzluk çok uyur. Uyanmasını bekleyelim. Sonsuzluk uyurken, sonluluk susar. Hişş!

13. Zaman

Ahmed, Fenda.

Ahmed ve Fenda cilveleşerek sahneye girerler.

AHMED
Olmaz. Olmaz. Olmaz benim ışık saçan Kara Güneşim, benim palmiye hiperbolüm, benim meydanları kalçasıyla sallayanım, benim binaları, gökdelenleri titretenim, benim Sarges-les-Corneilles'in kaslı kuşbeyinlilerini peşinde koşturanım... Bir erkeğin böyle konuları düşünmek için zamana ihtiyacı vardır.

FENDA
Zaman dediğin nedir ki meteliğe kurşun atan numaracı Arap'ım benim? Güneşle yıkanan iki ada arasına çöreklenmiş pis kokulu bir bataklıktan başka bir şey midir sanki zaman? Bir yanımız şimdidir, öbür yanımız da şimdidir biz fanilerin, peki arasındaki neye yarar söyler misin? Kadın dediğin benim gibi şimdide verir kararını, senin gibilerse, iki karar arasını mesken beller, yüzsüz kiracılar gibi çıkmak bilmezler bir türlü.

AHMED *sopasını alarak*
Düşün ki bu sopanın ucu senin şimdinmiş benim kızgın tavam. Sopanın geri kalanı ne olacak o zaman? Sopanın önündeki boşluk ne olacak? Peki ya göğsünün ucuna, şu içinde şehvet saklı yuvarlak sığınağa dokunacak olursam, *(dediğini*

yapar, Fenda içini çeker) sopam hareketimin geçmişi, göğsünse hareketimin geleceği olmaz mı? İnsan, zaman içinde, epeyce bir zamanını alan ince bir hesaba binaen geçmişten geleceğe doğru ağır ağır ilerler.

FENDA
Ama insan denen o türün erkeği, illa ki bir yolunu bulup, ne sözler yeminler verilmiş kadının dirayetle beklediği şimdiden kaytarır. Daha zaman var diye diye her şeyi ağırdan alır. Hayret ki bazıları da siz erkeklerin çöldeki akbabalar gibi kadınların üstüne atladığınızı zannediyor. Valla ben de sizi tanıyorsam, sizin bütün bildiğiniz bir ileri bir geri, bir o yana bir bu yana gitmek, bir adım atabilmek için bütün bir şimdiyi harcayıp, gecenin çökmesini beklemek. Ben şimdiyi istiyorum benim iki arada bir derede kalmış akıl küpüm! Senin o uzun sopanın, bir zürafanın boynundan bile daha yavaş ve daha lekeli bir geleceği beklerken büzüşüp kalmasına gönlüm el vermez.

Fenda, Ahmed'in üzerine atılır, ona sarılır, onu öper, yere yatırır ve sonunda ata biner gibi üzerine oturur.

Gördün mü geçmişimin tavşanı, yatırdım mı şimdi seni şimdiye...

AHMED
İnsan yatınca hareketsiz kalıyor ve zamanı ölçmeye başlıyor. Sen nereye varmak istiyorsun bakayım şimdimin safkan kısrağı?

FENDA
Evlenince yapacaklarımıza. Bir kadın karar verdi mi, ne geçmişi kurtarabilir erkeği, ne geleceği canım benim.

AHMED
Evlilik mi! İşte asıl mesele! Peki şimdi yere yatırıp, üzerine çıktığın bu adamı ben yapan, benim geçmişim değil mi? Ve geleceğimizde var olmasını istediğin şey şimdiki sadakatimiz değil mi?

Ahmed hışımla Fenda'yı üzerinden atar ve ayağa kalkar.

Dur bir hesaplayayım bakalım. Unutma ki şimdinin cazibesine teslim olan insan, gerçek arzusunu, geçmişten gelen ve geleceğe talip olan arzusunu yitirir.

FENDA *o da ayağa kalkar*
Koca bir ömrü heba etmekte üstünüze yok. Anca bekleyin, hesap yapın, harcayın kısacık ömrünüzü. Bari değecek bir şey olsa sonunda, o da yok ki. Ben sana söyleyeyim sonunu: Yaşlanacaksın, dişlerin dökülecek, bütün gün tüyleri yolunmuş murabutkuşu gibi yağmurun altında tek ayak üstünde durup beni bekleyeceksin, görünce de o keçi melemesine dönmüş sesinle biraz daha zamana ihtiyacın olduğunu söyleyeceksin.

AHMED
Fakat mülayim ve bilge bir insan olmuş olacağım! Hayatın bütün iniş ve çıkışlarını tecrübe etmiş olacağım! Zamanın dolambaçlı sokaklarında dolaşan dalgın ve yalnız bir adam olacağım! Arzularımla barışacağım, şimdinin uğursuz coşkuları ve husumetleriyle barışacağım!

FENDA
Yani diyorsun ki içine hava basılmış eski bir lastiğe döneceğim! Bir tarafın delinsin de görürsün o zaman nasıl kaçıyor bütün havan pısss diye... Zamanın iki ucu arasında kalan her şey uçup gitmiş olacak, geriye bir avuç pas, bir avuç toz kalacak.

Somurtarak bir müddet susarlar.

Haydi gel dolanalım azıcık meydana inip, bak hava da güzel, çimenlerin üzerine masmavi bir örtü gibi yayılmasını izleriz akşamın.

AHMED
Aman boş ver şimdi! Başka zaman izleriz!

FENDA *öfkelenerek*
Al o zamanını da sok bir tarafına! Zaman katili domuz seni! Zaman hırsızı! Zaman kılıklı namussuz! Başka zamancı yalancı düzenbaz!

Fenda çıkar gider.

AHMED
Ey zaman! Durdur uçuşunu! Aptal kafam, yaptın yine yapacağını. Anla şunu artık, kadınlar ne isterse istesin, sen "şimdi efendim" diyeceksin! Sen böyle söyle, sonrası kolay, ister çekersin geçmişi sorguya, ister önlemini alırsın geleceğe.

Ahmed, Fenda'nın ardından bağırarak, koşarak çıkar.

Fenda! Fenda! Şimdi geliyorum canım, şimdi!

14. Hakikat (1)

Ahmed.

Ahmed sahneye girer, yürürken sopasından destek alıyordur. Yaşlanmış, acı çeker gibi bir hali vardır.

AHMED
Vallahi durduk yere yaşlandım. Neden mi? Hayatta aklınıza gelmez! Rhubarbe'ın yüzünden! Etik ve dinamik derneklerin aranan ismi dostum Rhubarbe! Bütün insan, kadın, engelli, Yahudi, Zenci, Arap, köpek, papağan haklarının, cinsel ve ergensel azınlıkların, çok çalışanların, dar gelirlilerin, küçük yaştaki çocukların ve büyük yaştaki mamutların savunucusu! Tanır mısınız Rhubarbe'ı?

Rhubarbe üzerine doğaçlama.

Dün Sarges-les-Corneilles belediyesinin önündeki meydanda ona rastladım, üzgün bir hali vardı. "Rhubarbe", dedim ona, "dünkü neşeli halinden eser yok bugün. Dünkü neşenle bugünkü halini kıyaslayınca bir ıstırabın olduğu neticesine varıyorum. Karalar bağlamış gibisin." – Dünden beri ıstırap çekiyorum, dedi gerçekten hüzünlü bir sesle, o yüzden bu haldeyim. – Peki niçin ıstırap çekiyorsun Rhubarbe? diye mırıldandım şefkatle. – Hakikatle karşılaştım da ondan, diye yanıt verdi. Yıldırım çarpmışa döndüm o an. Düşünebiliyor musunuz! Hakikat! Bu korkunç bir şey! Rhubarbe ve hakikat!

Düşman başına! Al birini vur ötekine! Demek buydu Rhubarbe'ın karalar bağlamasının sebebi. Dedim ki içimden: Ahmed, adımlarını sağlam atman lâzım. Durum son derece ciddi. Nabza göre şerbet ver, felsefeni ölçülü kullan. Bu yüzden nazikçe sordum sorumu: "Peki hangi şartlar altında hakikatle karşılaştın Rhubarbe?" Kaygılı gözlerle, nice zamandır gerçekten ıstırap içinde olan biri gibi baktı bana. "Bir toplantıya başkanlık ediyordum", dedi boş bakan gözleri, yumuşacık sakalıyla, "dostlar arasında, gerçekten yaşanmış, özel şeylerin dahi paylaşıldığı, demokratik, hararetli, somut bir tartışma ortamındaydık. Tam benim hizamda, salonun arkalarına doğru, iriyarı, simsiyah bıyıklı bir adam oturuyordu, galiba bir Türk'tü. Kollarını kavuşturmuş, gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Ben konuşuyordum bu arada, durmadan konuşuyordum, tartışmayı yönetiyordum, konu dış ticaret etiğine gelmişti. Harika gidiyordu her şey! Çok kibar bir hanımefendi, Madam Pompestan, işçi ücretlerinde sabit bir asgari tutar belirlenmesi durumunda insan haklarının ihlal edilmiş olacağını, zira işverenin elinden, işçisine dilediği gibi bir kontrat önerme hakkının alınmış olacağını söylüyordu. Tartışmaya açıktı tabii ama ilginç bir fikirdi neticede! Ücretlendirme etiğini doğrudan ilgilendiren bir konuydu! Ücretlerin özgürlüğünün kısıtlanması halinde etik bir ücretlendirmeden bahsetmek mümkün olmaz değil mi! Ücretler düşük olabilmeli, çok düşük, hattâ kelimenin tam anlamıyla üç kuruş bile olabilmeli, özgürlük bunu gerektirir! Neyse, bu arada Türk hâlâ bana bakıyordu, üstelik baktığı yetmezmiş gibi, vahşi bir tavırla bıyığının uçlarını kıvırıyordu. Dedim ki içimden: Rhubarbe, salonun arka tarafındaki Türk hiç hoşnut değil. Tartışmaya katılmıyor, paylaşımda bulunmuyor. Bu arada Türk'ün bakışları giderek daha fazla üzerime çöküyor, iyice rahatsız oluyordum. Sonunda olan oldu, dilim dolanmaya başladı. Ben zaten normalde de tartışmaya katılmayan birini görünce rahatsız olurum. Ama o sanki bütün rahatsızlığının sorumlusu benmişim gibi pis pis bana bakıyordu. Dilim iyice dolandı sonunda,

ipin ucu kaçtı gitti. Bir cümleye başladım, "asgari ücret etiği, azami ücret etiğini gölgede bırakmamalıdır" gibi bir şeyler dedim, fena da değildi aslında, sonuçta makul bir simetriden söz edecektim ama devamını bir türlü getiremedim. Resmen bozuldum kaldım. Herkes bana bakıyordu. Bir ölüm sessizliği çöktü salona, sanki tartışma demokratik bir dinamizmden yoksunmuş gibi oldu. Tam bunun üzerine, durup dururken, Türk kalktı ayağa, bakışlarını üzerimden bir milim ayırmadan, sesini yükseltmeden, aynen şunları söyledi: "Rhubarbe beyefendi, yıllardan beri zırvalamanıza alıştık ama sizi artık kesmiyor olacak ki iyice saçmalamaya başladınız." Düşünebiliyor musun o ânı! Herkes ona baktı, sonra birbirine baktı, sonra bana baktı... Ve işte tam o sırada, tam o anda, zavallı aklım duyduğum bir cümleye esir düştü. Bana boyun eğdirdi o cümle! İrademi hiçe sayıp, aklımın her köşesini ele geçirdi. Neydi biliyor musun o cümle, şuydu: "Türk hakikati söyledi." Beynimin kıvrımlarından çıkmak bilmiyordu bir türlü! "Türk hakikati söyledi." Son gücümle kendimi topladım, çişim gelmiş gibi yaptım ve arka kapıdan kendimi dışarı attım. İşte o zamandan beri bu gördüğün halde, ne yapacağımı bilmeden dolanıyorum."

İşte bana bunları anlattı Rhubarbe. Düşündüm. Ona dedim ki: "Sen önce gelenle sonra geleni karıştırıyorsun. –Ne? diye mırıldandı. – Tamam, Türk senin demokratik hayatına bir şekilde girmiş, dedim. Ama o, yani Türk, hakikatin kendisi değil ki! Hakikat bir insan değildir zaten! Hakikat, sonrasıdır, çok sonrasıdır, senin kafanda Türk'ü döndürüp durmandan sonrasıdır! Türk'ü düşünmeye zaman ayırmaya başladığın andan ötesidir! Türk'ten sonuçlar çıkarmaya başladığın zamandır! Aklında Türk'le birlikte yaşlanmaya başladığın zamandır! Türk'ün yüzünden kendini değiştirmeye başladığın zamandır! Türk'ün söylediklerinin, hareketlerinin, düşüncelerinin, senin Rhubarbe oluşunu şekillendirmeye başladığı zamandır! Bir Türk'ün dünyana bedel olmaya başladığı zamandır! Sen

hakikatle karşılaşmadın Rhubarbe! Sen bir gıdım hakikatin açığa çıkmasına sebep olan şeyle karşılaştın! Azıcık da olsa hakikatle tanışma şansı bir Türk kılığında senin karşına çıktı! Sen kendinle karşılaştın Rhubarbe, bir Türk kılığında karşısına çıkan şeyden hakikati inşa etmeye kadir olan kendinle karşılaştın! Hakikat, Türk'ün musallat olacağı bütün ömrün boyunca, Türk'ten sonra gelecek! Bak gör! İçinde Türk'ün sana söylediklerinin damgasını, izini, tesirini taşıyarak yaşlanacak, hasbelkader Rhubarbe adı verilmiş, bir hakikat parçası olup çıkacaksın sonunda!" Ona bunları söyledim ve iyice anlayabilsin diye geçip giden zamanın mutlak hakikatini, asırların değişmez hakikatini gösterdim! Aynen şöyle gösterdim bakın.

Doğaçlama: Kendi hakikatini kendi içinde bulmasının tesiriyle Ahmed'in yaşlanması.

Ve ben yaşlandıkça, Rhubarbe gençleşmeye başladı! O ıstıraplı halinden sıyrılıverdi birden! Sakalında çiçekler açtı, yanakları kıpkırmızı oldu, çenesine kuvvet geldi! Bense giderek elden ayaktan düşmeye başlamıştım. Fakat inanır mısınız, yaşlandıkça doğruları daha iyi görür olmuştum sanki. Bu sırada zavallım Rhubarbe, eyvahlar olsun, gencecik bir adama dönüşmüş, cevval bir delikanlı olup çıkmış, yanlışların pençesine düşmüştü bile! Öylesine vahimdi ki durumu, şu sonuca bile vardı: "Ah haa! Şimdi her şeyi anladım! O Türk'tü asıl saçma sapan şeyler söyleyen! Demokratik bir tartışma nasıl yapılır ondan bile haberi yok! Cahiller, kendileri geldikleri yetmiyormuş gibi o arkaik kültürlerini de getiriyorlar, olacağı bu tabii! Ben bilirim size yapacağımı! Türklerin entegrasyonunu görüşmek üzere derhal bir toplantı düzenlenmesini önereceğim dernekte! Entegrasyon! İşin tek çıkar yolu bu! Entegre olan olur, olamayana güle güle! Antidemokratik kültürler tarafından salak yerine konulduğumuz yeter! Hakikati görmek gerek! Hoşçakal Ahmed!"

İşte dostum Rhubarbe'ı böyle iyileştirdim! Tüm kariyerimin en başarısız felsefe dersi! On yaş yaşlandığımla kaldım! Bütün hakikatini yuttum Türk'ün, sırf beyefendinin iyiliği için! Resmen arındırdım Rhubarbe efendiyi! Onu Türk'ünden arındırdım! Zavallım Ahmed, başkalarının hakikati uğruna kendini feda ettin. Yüzünü şeytan göresice Türk! Sırtıma yük gibi bindi vallahi.

Ahmed, sanki sırtında çok ağır bir yük taşıyormuş gibi güç bela sahneden çıkar. Çıkmadan hemen önce:

Bundan sonra herkes kendi ilgilensin hakikatleriyle! Hiç bana gelmeyin!

Günün birinde Türk'ünüz çıkarsa karşınıza, sakın ola öyle çişim var falan deyip kaçmayın dışarı! Gelip benim sırtıma yüklemeye de kalkışmayın. Bana güvenmeyin bundan sonra! Herkesin derdi kendine! Herkesin Türk'ü kendine! Haydi kolay gelsin.

15. Millet

Madam Pompestan, Ahmed.

Madam Pompestan ve Ahmed hışımla sahneye girerler.

MADAM POMPESTAN

Hayatta olmaz! Mümkünatı yok! Bakın size Sarges-les-Corneilles bağyan vekili olarak, Fransa Birlik ve İntizam Partisi Merkez Yürütme Kurulu üyesi olarak, Mecliste Görev Yapan İş Kadınları Birliği başkanı ve sekreteri olarak, dünya krom karbon yiv açıcılı çark piyasasının üçte ikisini elinde bulunduran Bombasan Grubu'nun genel müdürü Edouard Pompestan'ın karısı ve danışmanı olarak, aydın bir vatandaş olarak, göz kamaştırıcı, kendine güvenli, dudak ısırtmaktan henüz vazgeçmemiş lâkin gerektiği takdirde mide bulandırmasını da gayet iyi bilen sıradan bir kadın olarak söylüyorum ki bunu kabul etmemiz katiyen mümkün değildir. Olmaz, hayır, *nyet*, çıkarın bunu aklınızdan.

AHMED

Madam Pompestan! Ne vekil olan, ne de olacak olan naçizane Ahmed olarak müsaade ederseniz size enine boyuna izah edeyim durumu, zira Ahmed, saklı cevherleriyle, vekil olmasa da, olmayacak olsa da, bir iş kadını olmasa da, olmayacak olsa da... Gerçi...

Ahmed'in iş kadını doğaçlaması.

Neyse geçelim. Fransız çarklarının kurtarıcısıyla evlenmemiş olan, evlenmeyecek olan, başka çarkların arasına sıkışmış, yeryüzündeki dişi bir yıldıza ya da ona yakın bir şeye sevdalı solucan Ahmed olarak, eşsiz zekâsını yanık teninin altında gizleyen Ahmed olarak...

MADAM POMPESTAN
Durun bakalım orada! Sevgili Ahmedciğim, konumuzun ten rengiyle hiç ama hiç ilgisi yok. Bu ülkede tüm vatandaşlık haklarına sahip olan siyah derilitwo, yabancı olan beyaz deriliiler, gözümüzü üzerlerinden ayırmadığımız sarı deriliiler, kafa derisi yüzen kızıl deriliiler ve belgelerinde bir eksik bulunmayan yeşilimsi deriliiler birlikte yaşamaktadırlar. Mesela benim temizlikçim Filipinli olmasına rağmen çok iyi kalpli, çok terbiyeli bir kadın, buzdolabından tek bir yumurta çaldığına şahit olmadım bugüne dek.

AHMED
Buzdolabını komple götürmeyi planlıyordur belki.

MADAM POMPESTAN *afallamıştır*
Saçmalamayın rica ederim! Nasıl da hazır bekliyorsunuz karşınızdakini bir kaşık suda boğmak için! O fanatik geçmişinizden kurtulamıyorsunuz bir türlü! Ayrıca tekrar söylüyorum, yanıtım hayır, bir kere de hayır, bin kere de hayır. Konu kapanmıştır.

AHMED
Bir şeye "hayır" diyebilmek için, öncelikle "evet"in ne anlama geldiğini bilmemiz gerekir. "Evet" olmazsa "hayır" da olmaz. Ne demişler, bana "evet"ini söyle, sana "hayır"ının ne demek olduğunu söyleyeyim, "evet"ini duyayım ki, "hayır"ının adını koyayım, "evet"ini duymazsam, "hayır"ın adsız kalır, ne "evet"siz "hayır"dan, ne "hayır"sız "evet"ten hayır gelir!

Sadede gelelim. Siz değerli, göz kamaştırıcı, çark döndürücü, iş bitirici bağyan vekilimiz Madam Pompestan, rica ediyorum lütfedin bana, görüştüğümüz hususta, siz neye "evet" diyorsunuz?

MADAM POMPESTAN

Ben Fransız yasalarına "evet" diyorum. Halkımız, benim vekilliğim aracılığıyla, kimin kim olduğuna, kimin neye hakkı olduğuna, kimin neye hakkı olmadığına, kimin pek bir şeye hakkı olmadığına ve kimin hiçbir şeye hakkı olmadığına karar veren yasanın yürürlüğe girmesine onay verir. Yasa, bir tarafa resmî olanı, meşru olanı, Edouard Pompestan'ın fabrikalarında ağırladığı belgeli işçileri, öbür tarafaysa, yasadışı olanı, senedi sepeti bulunmayanı, fazlalığa sebep olanı, şüphe çekeni, nereden geldiği belli olmayanı koyar, bunları birbirlerinden ayırır.

AHMED

Ki o son saydıklarınızı da polislerimiz karakollarda misafir ederler ve coplarıyla dertlerine derman olmaya çalışırlar. Yasaya evet diyorsunuz demek, pekâlâ... O halde, sizin "evet"inize göre, yanlış anlamadıysam eğer, buralı birinin gerçekten buralı sayılması için, buranın yasası tarafından burada olduğunun onaylanması gerekiyor. İyi de kabak gibi burada olan biri için yasanın burada değildir demesi biraz abes değil midir? Zira öyle diyecek olursa, sizin "evet"iniz, evet değil, hayır olur. "Hayır"a "evet" demiş olursunuz. Buralı olmadığı söylenen buralı birine "evet" demiş olursunuz. Buranın yasasına uygun olan "evet"inizde, "hayır", "evet"ten önce gelir. Zira bu yasa ve onun peşine takılan şeytan suratlı polisler, buralı olanların peşine takılır, buralı olmadıklarını bağıra bağıra onları kovalarlar!

MADAM POMPESTAN *biraz şaşırmıştır*

Buralı olanları ve neyin peşinde buralara geldiklerini bilmiyorum ama buralı olmayanları birbirlerinden iyi ayırmak gerek.

AHMED

İyi de buradalar işte. Zaten mesele onların burada olmaları. Ama siz, buralı olmadıklarını bahane ederek, onların burada olmamalarına "evet" diyorsunuz. Eh peki madem öyle, sizin "evet"inize göre burada olan insanlar, doğru anladıysam, buralı değillerse, o halde kim buralı?

MADAM POMPESTAN

Tabii ki Fransızlar sevgili Ahmedciğim. Ve tabii Fransız kadınları. Fransız erkekleri ve kadınları buralıdırlar ve buradadırlar.

AHMED

İyi de kim bu Fransızlar?

MADAM POMPESTAN

Yasalara göre, tıpkı ben ve Edouard gibi, Ortaçağ'dan, hattâ daha eski çağlardan beri Fransız oldukları kabul edilen insanlar.

AHMED

Ortaçağ'dan önceki Fransızlar! Vay be! Yasalara göre üstelik? Vallahi amma da cahilmişiz meğer! Desenize Fransa'yı da, yasalarını da Pompestanlar keşfetmiş! Valla iyi kıvırıyorsunuz hanımefendi ama boşuna kıvranmasanız diyorum.

MADAM POMPESTAN *biraz cilveli*

Edouard hep der ki: Kıvırdıkça kıvrandırıyorsun adamı.

AHMED

Bu kadar kıvırmaya iyi dayanmış adam öyleyse!

Ahmed'in kıvırma ve kıvrandırma üzerine doğaçlaması.

Yasa günün birinde dedi ki: "Burada olanlar buralıdırlar, Fransızdırlar." Ama sonra başka bir gün de şöyle dedi: "Burada olan bazıları var, onlar da buradalar ama buralı değiller, Fransız değiller." Ama "Fransız değil" demek "burada değil" demek değildir ki! Rengi başka, ırkı başka, kokusu başka demektir... Siz o buzdolabı çalan Filipinli kız hakkında hayır deseniz bile, ben o tatlı dudaklarınızdan çıkan "hayır"ı "evet" olarak duyarım. Çünkü renge değil, ırka değil, kokuya değil, yasaya bakarım ben! Ve o yasa, burada olan herkesin Fransız olduğunu, Fransızların burada olduğunu ve buradaysak belli bir zaman ya da her zaman buralı olduğumuzu söylüyor. Mevcut yasa, her ne kadar yıpranmış, her ne kadar çürümüş olsa da, istediğiniz kadar kıvırın kıvrandırın, buranın burada olduğunu ya da buralı olmanın burada olduğunu ya da bambaşka yerlerin buraya gelmiş olduğunu inkâr edemez!

MADAM POMPESTAN *afallamıştır*
Peki sizin öneriniz nedir canım?

AHMED
İçinde "hayır"ı barındırmayan basit bir "evet" Burada olan buralıdır. Burada her kim yaşıyorsa, bırakın rahat rahat yaşasın. Bir ülke, bu ülke ya da başka bir ülke, içinde yaşayan insanlardan oluşur. O kadar.

MADAM POMPESTAN
Asla! Bu "evet"e asla evet demem! Hayır, hayır, hayır! Bu programla çıkacak olursam sandığa gömerler beni! Yahu kulağınız duyuyor mu ağzınızdan çıkanı! Başka yerden gelen herkese sen buralısın mı diyelim yani! Ay resmen kâbus! Fransız ırkının sonu!

AHMED
Buyurun işte! Irk değil mi asıl mesele! Kendiniz söylediniz işte! Hani yasaya "evet" diyordunuz sadece?

MADAM POMPESTAN
Defol kaybol gözümden! Şeyimin Arap'ı!

AHMED
Neyinizin acaba?

MADAM POMPESTAN *üzerine atlayarak*
Göstereyim de gör! Bıktım buradan da, buralısından da!

AHMED *sopasını çıkararak*
Sopama anlat sen derdini! Buralı olan benim ben! Buradayım, burada da kalacağım! Hahayt! Sevsinler yasasını! Anca kıvırırsın öyle! Sen kimsin de beni kıvrandıracaksın! Al sana yasanın kralı! Al bakalım! Al!

Ahmed, sopayla vura vura Madam Pompestan'ı sahnenin dışına kovalar.

AHMED *nefes nefese geri gelir*
Çarklara karşı emeğin mücadelesinde zafer emeğin! Bu millet meselesi sahiden karışık bir mesele. Demek ki buralı olmak için, yani resmen buralı olmak için… *(kafasını göstererek)* bir bu gerekiyor… *(sopasını göstererek)* bir de bu. Akıl ve kuvvet. Sırf buralı olabilmek için, üstelik zaten buradayken. Olduğumuz yerde olabilmek için verdiğimiz şu mücadeleye bakın! O kadar gayrete değiyor mu, orası da meçhul. Bizlerin, burada ya da başka bir yerde doğmuş olan filozofların, burada kalmaya kararlı oldukları açıkça görülebilir. Peki niye bu kadar kararlıyız bunda sorarım size! Çünkü biz buradayız. Bileğimizin hakkıyla buradayız. Keskin zekânın ve karmaşık varoluşun yadsınamaz yardımıyla buradayız. İşte buradayız.

Buradayız ve burada kalacağız. Kıvıran ve kıvrandıran yasanın elinden hiçbir şey gelmez. Akıl daima nöbette. Sopa da. Düşünen sopa. Zamanında büyük bir filozof, Pascal, insanın düşünen bir saz olduğunu söylemişti. İşte bendeniz Ahmed de, buralı olabilmek için ne yapıyorum, düşünen bir sopaya dönüşüyorum! Sizler de örnek alın beni. Tabiattaki en güçlü şeye dönüşün. Haydi uğurlar olsun buralılar! Burada kalın. Bozmayın rahatınızı. Ben nöbetteyim.

16. Ölüm

Ahmed.

Ahmed seyircilerin arasındadır. Sahnenin üzerinde kimse yoktur.

AHMED

Görüyor musunuz, sahne hâlâ boş. Kimse gelmiyor. Demek ki korktuğum başıma geldi: Hepsi öldü. Arka tarafta, kuliste, hepsi öldü. Kesin içeri gaz attılar, sinir gazı, Japonya'da attıklarından. Dostlarım arkada sohbet ediyorlardı, makyajları yapılmıştı, hafif hafif heyecan duymaya başlamışlardı, karşınıza çıkacakları ânın gelmesini bekliyorlardı ama sonra birden, zehirli bir gaz, plastik bir şişenin içinden sinsice yayılmaya başladı kulise, bir Japon bırakmıştı o şişeyi oraya, arka tarafta, sahneye çıkan boşluğa kahrolası şişeyi bırakmış, tuvaletlerin o taraftan kaçıp gitmişti Japon, tuvaletin camından çıkmıştı dışarı, ufak tefek bir Japon'du bu, şişeyi gayet kibar bir şekilde görev başındaki itfaiyecinin yanına, yere bırakmış, ona yangın ihtimaline karşı su bulundurmakta her zaman fayda vardır demiş, itfaiyeci de ona, çok naziksiniz, bunu düşünmeniz çok güzel ama bu kadarı bir işe yaramaz demiş, bunun üzerine Japon, itfaiyeciye, küçük bir yangın ihtimaline karşı bırakıyorum zaten, hani birisi sigarasını düşürür, maytabını yanlışlıkla patlatırsa diye demiş, itfaiyeci buna pek bir gülmüş, akrobat Japon tuvaletin penceresinden süzülüp kayıplara karışmış, muhtemelen uçağına binmiş, koltuğuna yayılmıştı. Bu sırada gaz kulise yayılmış ve hepsi ölmüştü, oyuncu

dostlarımın hepsi. O yüzden sahne boş kaldı. Rhubarbe öldü, Moustache öldü, Madam Pompestan öldü, Fenda... hayır, Fenda ölmedi. Saçma sapan fikirlerini herkes kendine saklasın, herkes başka, o başka, Fenda ölmedi, hayır, o ölemez. Fenda geç kalmıştı bir kere. Japon'u tuvaletin penceresinden çıkarken gördü ve gözü açık rüya görmeye bayıldığından, bir ağacın altına geçip, bir Japon'un akşamın bu saatinde, bir akrobat gibi, bir tiyatronun tuvaletinin penceresinden niçin çıktığını düşünmeye başladı. Hayallerde geziniyor, neşesi her halinden belli oluyordu benim ışık saçan Kara Fenda'mın, eh ne de olsa akşam vakti bir Japon'u tuvalet penceresinden çıkarken görmüştü ve bu insanın başına ömrü boyunca yalnızca bir kere gelebilecek bir olaydı. Düşündü taşındı ve sonunda bunun Japonlara özgü bir nezaket kuralı olduğuna kanaat getirdi: Kapıdan çıkmak ayıp bir şeydi Japonlarda, zira tuvalete girmek için sırada bekleyenlerle karşılaşma riski taşıyordu, son derece hayvani bir ihtiyacı karşıladıktan sonra başkalarına görünmüş olacaktı, ulu orta çişini yapmak, hattâ daha kötüsü bile akla geliyordu, bir Japon için bir şeref meselesiydi bu diye düşündü Fenda, işeyenin yalnızlığı kutsaldı! Ve dedi ki içinden, medeni bir Japon elbette tuvalet penceresinden çıkar. İşte Fenda'yı kurtaran da bu oldu, o hayallerde gezinmekle meşgulken, sinir gazı diğerlerini katletti. Ve sahne boş kaldı.

Öldüler. İyi de bu ne demek? Yani sahnenin boş kalmasının haricinde? Ve onların ölmüş olduklarını varsaydığımdan dolayı duyduğum korkunç ıstırabın haricinde? Ölüm, boş bir sahneyle bir ıstırabın arasında, ortadan birini kaldıran şey midir? Bu mudur? Peki ölmüş olan için nedir ölüm? Şöyle söyleyen filozoflar vardı mesela tarihte: İnsan, ölmeden önce, canlıdır. Ve ölümden sonra, hiçbir şey yoktur. Demek ki ölüm hiçbir şeydir. Hayatla hiçlik arasında bir sigara kâğıdı gibidir. Stoacılar deniyordu bu filozoflara. İşin tuhafı, aynı bu tipler şöyle de söylüyorlardı: Felsefe, ölmeyi öğrenmektir. Yani neticede hiçi öğrenmektir, hayatla hiçlik arasındaki gö-

rünmez bir saç telinden korktuğumuzu öğrenmektir... Valla bir ömrü hiçin içinde ölmeyi öğrenmekle geçirmek fikri bana pek bir şey ifade etmiyor. Çünkü acı diye bir şey de var hayatta. Burada olanı, sahne ışığının altında olanı bir daha asla göremeyeceğim. Bir daha asla. Ve o da kendini bir daha göremeyecek. Sahnede ne olacaksa onsuz olacak bundan sonra. Fenda'yı sahne ışıkları altında bir daha göremeyecek olduğumu düşünmek bile... Hayır. Acıyla boş sahne arasında hiçlik yoktur, ölüm için mekân vardır. Ama bunu düşünemem. Düşünecek bir şey yok. Acım benim yerime düşünür. Daima.

Peki ya ölmüş olan için ölüm nedir? Görelim bakalım. Bir deneyelim. Tiyatroda her şey deneye tabidir.

Ahmed sahneye çıkar.

Ölüyorum. Ölüyorum.

Ölüm üzerine doğaçlama.

Hayır, katiyen düşünecek hiçbir şey yok. Yalnızca kendi başına düşünen acı, "bir daha asla" diye düşünen acı var ki bu da bir düşünce değil. Bu, bedeni kıvrandıran, ruhu boşaltan boş ve karanlık şey tarafından her şeyin zapt edilmesi. "Bir daha asla" tarafından ziyaret edilmek ve kıvranan beden ve ruh.

Aman canım neyse! Ölmediler ki zaten! Fenda, göğün yıldızları saçlarına serpilmiş güzellik, bir ağacın altında hayallerde... Sinir gazı da, Japon da, itfaiyeci de, hepsi hikâye... Tuvaletlerin penceresi bile yok zaten. Tuvaletlerimiz, bir gıdım hava geçirmeyen, ne penceresi ne aynası olan, tuvalet kâğıdı bulunmayan ve sifonun hiçbir zaman çalışmadığı halis muhlis Fransız tuvaletleridir! Vatanını seven, asayişi bozmayan milli tuvaletler! Herkese açıktır kapıları! Rhubarbe'a da! Moustache'a da! Madam Pompestan'a da!

Tuvalete gitmekte olan bu üç sağlığı yerinde kişi üzerine doğaçlama.

Başka bir filozofun, ki bir Stoacı olmadığı kesin, söylediği gibi: Felsefe, ölümü değil, hayatı düşünmektir. Istırabı tatmamız ve ruhumuzun kıvranması için ölümün bize dokunması yetecektir zaten! Anlamı olan her şeyi içinde barındıran bu uğursuz aralıkta, şükürler olsun ki, düşünecek bir şey yok! Tiyatro da aynı böyledir işte! Niceleri ölür gibi yapar tiyatroda, her akşam ölür, sonra ayağa kalkar ve selam verirler! Şükürler olsun ki! Çünkü tiyatro da hayatı düşünmektir, ölümü değil. Rhubarbe'ın hayatını, Madam Pompestan'ın hayatını, Ahmed'in hayatını! Daima! Ve sizlerin, ölüyormuş gibi yapanları izlemeye gelen sizlerin hayatlarınızı! Sonsuza kadar hayat! Kahrolsun ölüm! Haydi, önce ben, sonra siz: "Kahrolsun ölüm!"

17. Özne (2)

Ahmed, Moustache.

Ahmed ve Moustache nefes nefese, koşarak sahneye girerler.

MOUSTACHE
Ektik mi, emin misin?

AHMED *her yere bakarak*
Valla kimse yok gibi.

MOUSTACHE
Sarges-les-Corneilles'de böyle bir şeyin olabileceğine hayatta inanmazdım. Hele benim başıma geleceğine!

AHMED
Sizin mi? Benim başıma geldi bir kere!

MOUSTACHE
Senin mi? Git de bir aynaya bak sen! Böyle bir şeyin senin gibi sefil bir işçinin başına gelecek hali yok herhalde! Benim, Moustahce'ın peşindeydi, normali de bu zaten! Onu gördüğüm zaman, içimden bir şey dedi ki: Moustache, bu senin peşinde. Gördün mü ama nasıl koştuğumu! Dünya rekorunu kırıyordum az kalsın.

AHMED

Vahim bir hata içinde olduğunuzu düşünüyorum... o içinizdeki şey yanılmış olmasın sakın? Çünkü bu ne idüğü belirsiz korkunç şeyin hedefi yüzde doksan dokuz bendim. Siz söylesenize bana, bu içinizdeki şey tam olarak nasıl bir şey oluyor?

MOUSTACHE kıvranarak

Benim acil işemem lâzım.

AHMED

Aman diyeyim! Sakın işemeyin! Valla bir geri gelecek olursa işerken yakalanır, daha fermuarı çekemeden patatese dönersiniz. Siz şu içinizi anlatın bakayım bana. Vallahi çok merak ediyorum Moustahce'ın içinin nasıl bir şey olduğunu.

MOUSTACHE

Nasıl bir şey olacak canım... ne bileyim... benim gibi bir şey işte.

AHMED

Hım anladım... Dışınız, o güzel bıyıklarınız falan siz değilsiniz yani?

MOUSTACHE

Altıma yapacağım altıma!

AHMED

İşemeniz dışınızla alakalı bir durum, yani sizinle bir alakası yok. Siz, içinizdeki şey, gerçek siz, "ben" diyen şey, "o uğursuz şey benim peşimdeydi, Ahmed'in değil" diyen şey, neticede, işeyen bir şey değil.

MOUSTACHE *iyice kıvranarak*

Ben onu bunu bilmem, işemem lâzım diyorum sana, benim, Moustache'ın işemesi lâzım!

AHMED

Siz değil, içinizdeki gerçek "ben" işemek istiyor. İşeyecek olsanız bile dışınız işeyecek, içinizdeki gerçek "ben" değil. "Ben, Moustache, işemek istiyorum" diyebilirsiniz pekâlâ, bunu siz, içiniz, zihniniz söyleyebilir. Lâkin iş işemeye gelince, herkesin işediği gibi işeyecek olursanız, bu sizin bir başarınız olmaz, olduğunuz hayvanın fizyolojik bir işlevinden ibaret olur. İçinizde saklı olan gerçek Moustache öznesinin bu konuyla bir ilgisi bulunmuyor.

MOUSTACHE

Gene de bal gibi derim "işiyorum" diye! Zaten diyeceğime yapmam lâzım şu anda!

AHMED

Katiyen olmaz! Valla o şey her an damlayabilir buraya! Dışınızı işerken yakalarsa hapı yutarsınız, içinize çöküverir valla! Tabii benim değil, sizin peşinizdeyse sahiden. Aman neyse canım, kimin kim olduğu belli değil zaten!

Benim aklım deminki hadiseye takıldı, haydi diyelim sizin peşinizdeymiş o şey, peki nasıl oldu da anladı sizin siz olduğunuzu, yani içinizdeki gerçek sizi nasıl fark edebildi? Valla size de bana da dışarından bakınca, gerçek sizle gerçek ben içimizde saklı olduğu için, ne sizin siz, ne benim ben olduğum anlaşılıyor! Bizi deli gibi koşturan o şey bizi birbirimizden nasıl ayırdı, hiç anlamadım ben.

MOUSTACHE

Kimin çişi varsa onu kovalıyor işte. Bu kadar basit!

AHMED

İyi de benim değil de sizin çişinizin olduğunu nereden biliyor?

MOUSTACHE
Senin gibi kör değilse anlar herhalde! İki saattir girmediğim şekil kalmadı! Gözlerin var, kullansana!

AHMED
Sevgili Moustache, girdiğiniz şekiller tamamen dışarınızla ilgili. O şey girdiğiniz şekillerin içinizdeki işime arzusuyla alakalı olduğunu nereden bilebilir? Bu lanet şeyin kullanacak gözleri bile yok! Sizi benimle karıştırması işten bile değil!... Amanın, vallahi yakalandık galiba!

Ahmed kulise doğru gider, bakar ve sopasını savurur.

MOUSTACHE
Hay lanet olsun böyle işe! Bir dur da iki dakika işeyeyim! Bak koşmamız gerekirse kesin altıma yaparım!

Ahmed sopasıyla dövüşüyormuş gibi yapar.

AHMED *bir yandan sopasını savurarak*
İşeyin haydi! Başka çaremiz kalmadı! Yalnızca dışınızı görürse bir hayvan sanır sizi! İçinizdeki şey yalnızca işeme isteği! İçinizi göremezse tanıyamaz sizi, gerçek sizi! Kurtulun çabuk o istekten! Çabuk, hemen işeyin, hemen!

Moustache gürültülü bir şekilde işer. Ahmed birden dövüşmeyi keser, şaşırmış gibidir.

Gitti! Gördünüz mü olanı! Sahiden sizin peşinizdeymiş demek! Siz işemeye başlayınca, içinizdeki şeyi göremez oldu ve defoldu gitti. Demek onu peşimize takan sizin işeme ihtiyacınızmış! Yani içinizdeki gerçek siz!

MOUSTACHE *vakur bir havayla fermuarını çeker*
Ben demiştim sana! Böyle bir şey ancak benim gibi insanların başına gelebilir.

AHMED
Valla sizi nasıl tanıdı hâlâ kafam almıyor. Nasıl tanıdı ki sizin içinizi?

MOUSTACHE
Belki de içim dışım bir olduğu içindir?

AHMED
Hım! Gayet mümkün! Tabii işediğiniz zamanlar hariç.

MOUSTACHE
Neyse ne, nasıl kurtulacağımızı bulduk işte: Geldiğini gördük mü işeyeceğim! Suratına işeyeceğim hem de, görür o gününü, kim olduğumu anlasın da görelim bakalım!

AHMED
Çünkü o esnada içinizdeki istek dışarıya doğru akacak ve bu sayede gerçek sizin nerede olduğunu kimse bilemeyecek.

MOUSTACHE
Yani evet, o da var tabii, neyse şimdi saklanalım da.

AHMED
Niye saklanıyoruz ki yine? Çekti gitti işte, tanımadı bile kim olduğunuzu!

MOUSTACHE
Ya birden geri gelirse? Angut gibi düşelim mi eline?

AHMED
Yahu ne olacak, bulduk işte nasıl kurtulacağımızı! Saldınız mı tamamdır.

MOUSTACHE
Yalnız bir şeyi unutuyorsun Ahmedciğim.

AHMED
Neymiş o?

MOUSTACHE
Çişim yok çişim! Damlası kalmadı yeminle!

AHMED
Aman Yarabbi! Çabuk, derhal uzayalım buradan! Valla işemek istemediğinizi fark edecek olursa ânında tanır içinizi! Üstelik işemek istememenizi dışarı da atamazsınız. Yakaladı mı suyunuzu çıkarır vallahi!

MOUSTACHE *yüksek sesle gülerek*
O biraz zor! Su mu kalmadı ki bende! Hepsini boşalttım!

AHMED
Geliyor! Vallahi geliyor! İşemek istemediğinizi, içinizdeki o yokluğu fark etti demek! İçinizdeki gerçek sizi tanıdı!

MOUSTACHE
Vay başıma gelenler! Dikkat! *İki Renkli Şemsiye*'de buluşuyoruz! Acil bira içmem lâzım!

AHMED
Tamamdır! Valla bunun nereden çıkacağı belli değil, çişiniz bir an evvel gelse iyi olur! İçinizdeki isteği görebilir, gerçek sizi tanıyabilir ama siz nasıl kurtulacağınızı biliyorsunuz artık! Allah mesanenize kuvvet versin Moustache!

Ahmed ve Moustache koşarak çıkarlar.

18. Ahlâk

Ahmed, Rhubarbe.

Ahmed ve Rhubarbe sandalyelerinde oturmaktadırlar. Başta bir müddet sessiz kalırlar.

RHUBARBE

Sen ne dersen de, benim ahlâk anlayışıma sığmıyor bu. Burada oturmuş sandalyede, insanların, çocukların önünde oyun oynuyorum. Dışarıda ne oluyor peki? Nelerle uğraşıyor insanlar dünyada? Açlık, diktatörlük kol geziyor, muhafazakârlık artıyor, kadınlar zorla kapatılıyor, iç savaşlar, etnik katliamlar, ozon tabakası deliniyor, mavi balinalar yok oluyor, Ruanda, Bosna, Çernobil, Cezayir, ayrımcılık, evsizler, gençler işsiz, kadınlar işsiz, işi olanları işten çıkarıyorlar, böcek ilaçları, tarım ilaçları, sera etkisi, kadın sünneti, çok-eşlilik, fuhuşa zorlanan çocuklar, Çeçenler, Aids, tükenen enerji kaynakları, toplumsal eşitsizlik, homoseksüel papazların evliliğine onay vermeyen Vatikan'daki gericiler, uyuşturucu, banliyöler, geylerin ve lezbiyenlerin albay rütbesine yükselme haklarını yok sayan Washington'daki dangalaklar, Akdeniz'in bozulan kimyası, kirlenen Kuzey Kutbu, kirlenen Güney Kutbu, denize dökülen petroller, Kızıl Kmerler, Aydınlık Yol, yerinde yeller esen dostluklar… Peki ben ne yapıyorum, kıçımı yaymışım sandalyeye, yumurcaklar gülsün diye palavralar anlatıyorum! Neresi sığar bunun ahlâka? Hani nerede etik?

AHMED

İşte doğru soruyu sordun nihayet! Etik ya da ahlâkın ne olduğunu gayet iyi biliyoruz. Ama nerede bulunur bunlar, nerede saklanırlar, işte onu bilen yok! Nelerin kötü gittiğini çok güzel dile getirdin. Listen dokunaklıydı. Kalbim sıkıştı, bunaldım, sen felaketleri sıraladıkça, karın boşluğuma ağrılar girdi. Mesela güneş enerjisi, o da eklenebilir listeye. Büyük güçler ne yapıyorlar güneş enerjisi için? Yanıt korkunç: Hiçbir şey! Dünyada bunlar olurken ahlâkı ara ki bulasın, kim bilir nerelerde başıboş, amaçsızca dolaşıyor...

Ahmed'in, mümkünse sandalyeden kalkmadan, ahlâkın başıboşluğu üzerine doğaçlaması.

Ama bu böyle diye, şuracıkta, sandalyesinde oturan senin ahlâktan yoksun olduğunu kimse iddia edemez, asla olmaz öyle şey! Hayır Rhubarbe, bir kere sen, dünyamızın, dünya dediğimiz şu mini minnacık köyümüzün Kötülük'ün pençesinde olduğunu haykırmak için buradasın ve bunu inan bana, çok ama çok iyi yapıyorsun! Sen toplum bilincinin sesisin! Sen olmasan bütün bu insanlar uyuyor olurdu! Sen onları uyandırıyorsun Rhubarbe, onlara diyorsun ki: "Duyun, görün, okuyun, anlayın." Yeller esiyor dostlukların yerinde, dehşet verici bir şey bu. Senin sayende korkuyorlar! Hem bak onlar da sandalyelerinde oturuyorlar. Ama en azından olanlardan korkuyorlar artık. Buraya mangal gibi yürekle gelmişlerdi ama karınları korkudan ağrıyarak dönecekler evlerine. Bu devasa bir gelişme! Her şeyin kötüye gittiğini ve hiçbir şey yapmadıklarını biliyorlar artık.

RHUBARBE

Sorun da bu zaten.

AHMED

Nasıl sorun da bu zaten?

RHUBARBE

Ben de bir şey yapmıyorum ki. Bütün bu kötülüklere karşı samimi, demokratik bir çözüm, köyümüz için gerçek bir ahlâk, medeni bir etik çerçevesi arıyorum ama nerede bulacağımı bilmiyorum. Korkuyorum Ahmed.

AHMED

Yapma ama Rhubarbe! Edmond Rhubarbe! Pes etmek yok! Her neredeyse bulacağız o ahlâkı! Korkman güzel bir şey, korku iyi bir başlangıçtır ahlâka uzanan yolda. Bir çabadır! İndirme yelkenleri hemen suya! Gel bakalım, şu harika listeni bir daha gözden geçirelim ve madde madde ilerleyip, hem uzlaşmaya açık, hem de tesirli ahlâki ilkeler belirleyelim. En baştan başlayalım. Mavi balinalar, haydi bakalım, balinaların etiği, ne diyorsun, ne lâzım?

RHUBARBE

Balinaları kurtaracak uluslararası bir komite, slaytlarla desteklenecek medyatik bir propaganda. Müthiş bir slogan var aklımda: "Balinama dokunma!"

AHMED

Eh bak gördün mü! Süper başladık! Peşindeyiz ahlâkın! Sıra evsizlerde. Haydi göreyim seni!

RHUBARBE

Televizyonda, akşam saatlerinde bir program ayarlayalım, Sarges-les-Corneilles piskoposu iki evsizle sohbet etsin. İkisi de erkek olmasın ama, biri erkek biri kadın olsun. Kadın kotasına her zaman, her dakika, her yerde dikkat etmek gerek.

AHMED

Mükemmel! Bir vuruşta hem evsizler sorunu, hem cinsiyet ayrımcılığı, iki etik değer birden! İyi gidiyoruz Rhubarbe, iyi gidiyoruz. Gelelim şimdi Afrika'daki açlığa ve katliamlara. Ne yapmalı dersin?

RHUBARBE
Her Fransız erkeği ve her Fransız kadınından, kullanmadıkları ya da artan ilaçlarını streç filmlere sarıp paketlemelerini isteyeceğiz. Tonlarca ilaç toplayacağız! Her şeyi alacağız, aspirinleri, gerekirse tane tane, öksürük şuruplarının dibinde kalanları, C vitaminlerini, vazelinleri, kremleri, iyice sıkılmış, yuvarlanmış olan tüpleri bile alacağız, mutlaka dibinde kalmıştır biraz! Sonra da hoop! Oluşturacağımız komite bunları ihtiyacı olan bölgelere götürüp dağıtacak.

AHMED
Vallahi ağzım açık kaldı. Streç filmine kadar düşünmüşsün. İşte budur! Öyle müphem etikle işimiz yok! Biz en somut ahlâkın peşindeyiz. Peki etnik savaşlar, ırk savaşları, din savaşları, neresinden tutacağız bunların?

RHUBARBE *ciddileşir*
Bak o kolay değil işte, epey uğraşmamız gerekecek. Herkesin sonuna kadar sorumluluk alması icap ediyor. Evrensel bir farkındalık komitesi kurulmalı, bu komite sponsorlar tarafından desteklenmeli, televizyonda yayınlanacak kliplerin masrafını bu sponsorlar karşılamalı, bu kliplerde yaşanmakta olan bütün dehşet gösterilmeli ve hükümetler sorumluluklarıyla yüzleştirilmeli; hükümetler, uluslararası camia ve Birleşmiş Milletler ortak bir duruş sergileyip, savaş suçlularına yönelik, lazer destekli ve ısı güdümlü füzelerle, tamamen tıbbi amaçlı hava saldırıları düzenlemeli, kliplerde görülen korkunçlukların failleri bir bir vurulmalı ve böylece uluslararası camianın, insan haklarına karşı yapılacak olan hiçbir saldırıya kayıtsız kalmayacağı vurgulanmalı. Bu sorunun çözümü ancak itidalli bir kararlılığa sahip olmak ve iletişim teknolojilerinden faydalanmakla mümkün.

AHMED
Çok açık. Çok net. Çok çarpıcı. Tam anlamıyla vurucu bir ahlâk. Peki neden bugüne kadar yapılmadı sence bu?

RHUBARBE

Bence zayıf halka kliplere destek vermesi gereken sponsorlar. Potansiyel sponsorlara sorumluluk yüklemek lâzım. Toplumsal bir seferberliğe ihtiyacımız var.

AHMED

Sen onu da halledersin. Çözüm sende. Ahlâk sende. Gördün mü bak! Şuracıkta, oturduğumuz yerde, ahlâkı bulduk çıkardık saklandığı yerden. Son bir mesele. Ozon tabakası, kontrolsüz sanayi atıkları yüzünden köyümüzün atmosferinin aşırı derecede ısınması. Bu ciddi bir sorun. On bin yıl sonra, Eiffel Kulesinin altında hava altmış üç derece olduğu zaman çocuklarımız ne diyecekler arkamızdan? Ozon tabakasının delinmesine ve kirliliğe karşı duracak bir ahlâk neler içermeli sence?

RHUBARBE

Bisiklet. Sırt çantası. Tıraş köpüğünü sprey tüplere değil, geri dönüşümlü alüminyum tüplere doldurmalı. Tehlikeli, yakıcı sinek ilaçlarını değil, emektar sinek ağlarını kullanmalı. Her türlü pisliği barındıran abuk sabuk aletlerde yapılan iğrenç *chantilly* peynirini değil, doğal keçi peynirini tüketmeli. Zehirli gübreler yerine, çayırda beslenen ineklerin gübresini kullanmalı. Gezegen ölçeğinde sorumluluk taşıyan, kadınların ve bölge köylülerinin de yer aldığı, ozon tabakasının delinmesine karşı fikir üretecek bir komite oluşturulmalı. Farklı kültürden bireylerin katılımıyla devasa bir eylem düzenlenmeli! Bak bir getir gözünün önüne! Şu sloganla yürüyen bir güruh: "Bir arada olacağız, deliği tıkayacağız!" Bundan daha çarpıcı bir ahlâk resmi gelmiyor benim aklıma.

AHMED

Sen ahlâkınla tüm delikleri kapadın Rhubarbe. Ben sana bu akşam neyi başardığını, keşfetmiş olduğun şeyin adını söyleyeyim mi?

RHUBARBE
Evet, söyle, soyut ilkelerin ötesine geçip somut hedeflere ulaştığımız, ahlâkın kendinden sorumlu ve ne yapması gerektiğini bilen her bireyin içinde bulunduğuna şahit olduğumuz ve bu neticeye dostane bir tartışma zemininde, oturduğumuz yerden, işleri ne çirkinleştirerek ne bürokratikleştirerek, mütevazı bir düşünceyle, naif bir düşünceyle, doğal bir tedavi sayesinde vardığımız, Kötülük'ün teknolojik sefahatine karşı duran bu evrensel dayanışma ahlâkının adı nedir?

AHMED
Adını sen zaten söyledin Edmond Rhubarbe, güzel de söyledin üstelik: Tıkaç-ahlâk.

RHUBARBE *düşüncelerde*
Tıkaç-ahlâk... Tıkaç-ahlâk... Kulağa güzel geliyor sahiden!

AHMED
Bütün çözümü içinde barındırıyor. Ahlâkımız vardı ama nerede olduğunu, nerede saklandığını bilmiyorduk. Artık biliyoruz.

RHUBARBE
Eh neredeymiş peki? Nerede senin ahlâkın?

AHMED
Deliği buldun mu onu da bulursun. Delik neredeyse, ahlâk da oradadır. Zira ahlâk bir tıkaçtır.

RHUBARBE
Yani yerimizde oturuyor olsak bile, ahlâki deliği görmek için uzaklara bakmaya, salonun en gerisine doğru bakmaya karar vermemiz yeter. Ahlâk o kararda başlar çünkü.

AHMED
Daha da iyisi var! Eğer oturduğumuz sandalyenin deliği varsa… eğer bunlar delikli sandalyelerdense… o halde… o halde Rhubarbe…

RHUBARBE
O halde ahlâki olan kıçımızdır.

AHMED
Çünkü deliği tıkıyor.

RHUBARBE
Ne kadar da basitmiş! Ne kadar da açıkmış!

AHMED
Haydi varalım öyleyse deliği tıkamanın, ahlâkın keyfine!

Ahmed ve Rhubarbe sandalyeleri üzerinde geriye kaykılır, ses çıkarmadan ânın keyfini çıkarırlar.

19. Toplum

Madam Pompestan, Ahmed.

Madam Pompestan bağyan vekil masasında oturuyordur. Masadaki devasa telefon sık sık çalmaktadır. Ahmed girer, elinde, klasik komedyalardaki evrak rulolarına benzeyen, upuzun bir form vardır. Son derece ciddi görünmektedir. Madam Pompestan o sırada telefonla görüşmektedir.

MADAM POMPESTAN *telefonda*
O halde söyle ona defolsun gitsin çamaşır makinesine atsın kendini, belki temizlenir… Ne? Çamaşır makinesi yok muymuş?... Bu devirde? Kadına bak! Ne?... Temiz insanlardan hoşlanmıyor muymuşum? Hiç de bile! Söyleyin ona, şanlı bayrağımızın renklerini taşıyan ne kadar çorabı varsa getirsin, Fransa Birlik ve İntizam Partisi hepsini yıkayacaktır. Düşsün ama artık yakamdan, bıktım canım. *(Telefonu kapatır.)* Ahmed! Filozof Ahmed! Yine siz demek!

AHMED *paçalarını yukarı çekerek*
Bu görüşme için en vatansever çoraplarımı giydim de geldim.

MADAM POMPESTAN
İyi etmişsiniz arkadaşım, çok iyi etmişsiniz. Konuya gelin.

AHMED
Kırk Yedi Yıl Evvel Fransa'da Doğmuş Olan Cezayirliler Derneği, bendenizi, toplumun elit kesimine yönelik bir anket yapmakla görevlendirdi ve ben de doğal olarak…

Telefon çalar.

MADAM POMPESTAN *telefonu açar*
Affedersiniz. Alo?... Ne? Vergi bonusu mu? Siz benim tepemi iyice attırmaya başladınız ama! Edouard'la görüşeceksiniz o konuları, benimle değil… Ne? Hiçbir şey anlamıyor mu? İzah ederseniz anlar arkadaşım. Kocam gayet hızlı anlayan birisidir, uzun uzun izah ederseniz hızlıca anlar. Şu an meşgulüm, topluma hizmet etmekteyim, vergi bonusuyla falan… Otuz milyon mu! Pekâlâ. Siz bilirsiniz o halde. Ama beni iyi dinleyin Robertciğim, tefecilerin defterlerine bakmaya kalkarlarsa, sizi kendi ellerimle gebertirim. Kendi başınıza halledeceksiniz, ona göre. Sağlıcakla. *(Telefonu kapatır.)* Vergi bonusuymuş! Ne ayıp bir tabir.

AHMED
Ayıp tabirde değil herhalde.

MADAM POMPESTAN
Ay aman çok biliyorsunuz! Bu mu yapacağınız anket?

AHMED
Özür dilerim. Hayır, tabii ki bu değil, ülkemizin en önde gelen, toplumun yönelimlerini gözünden anlayan sosyologları tarafından derneğimiz için özel olarak hazırlanmış olan bir soru listem var. Yüz on dört soru soracağım size.

MADAM POMPESTAN
Yüz on dört mü? Siz benim Fransa'da doğan Cezayirlilerden başka işim olmadığını falan sanıyorsunuz herhalde. Başka seç-

menler de var bu memlekette! Her lobi bana yüz on dört soru sormaya kalkacaksa, kapatalım dükkânı gitsin! *(Telefon çalar.)* Alo?... Hasta olduğumu söyleyin demedim mi ben size, istemiyorum bu saçmalıkla uğraşmak!... Hayır efendim, yetmiş tane petank oyuncusuyla el sıkışmaya ve o iğrenç pastislerinden içmeye hiç niyetim yok, kusura bakmasınlar ama ben almayayım…

Madam Pompestan'ın telefonu her çaldığında, Ahmed, teftişe gelmiş bir polis gibi etrafı inceler.

…Size daha evvel de söyledim: Köpek tuvaletlerine yönelik devlet desteği bütün seçim bölgesinde üç katına çıkarılmalı. Bu son derece kritik bir hamle… Olmaz, hayır, olmaz. Bütçe oynamaları ve Casimir üzerinden aklama işlemleri için Robert ile görüşmeniz gerekiyor. Sakın yazılı bir şey göndermeyin… Nasıl yani? Ay siz resmen gerizekâlısınız! Yargıçlar izmaritleri bile topluyorlar Küba'yla iş yapıyor muyuz diye. Gidin Robert'in arabasında görüşün Casimir'le. Hoşçakalın. *(Telefonu kapatır.)* Seçin bakalım sorularınızı. Bir iki tane önemli olanı sorun, yanıtını vereyim. Ben mesaimi verimli şekilde kullanmaya çalışan bir kadınım, kayıp zamandan tasarruf ederek verimimi artırıyorum.

AHMED
İlk sorudan başlayalım o halde. *(Koca rulodan okur.)* Geliyor. Sanayi sonrası makro sistemlerin toplumsal karmaşıklığı hakkında elitlerin görüşlerine yönelik anketin giriş bölümünün büyük A kısmının birinci alt başlığının ilk sorusu. Soru: "Bernard, Lucie ve İbrahim adındaki üç kalifiye eleman bir araya geldikleri takdirde bir üçgen oluştururlar mı?"

MADAM POMPESTAN
Bir ömre fazlasıyla yetecek kadar röportajda bulundum ama bu kadar aptalca bir soruyla ilk defa karşılaşıyorum. Tabii ki bir üçgen oluştururlar!

AHMED
Peki. Eksi.

MADAM POMPESTAN
Nasıl yani! Ne demek eksi! Niyeymiş yarı-zamanlı çakma sosyolog seni?

AHMED
Çünkü Bernard, Lucie ve İbrahim, mesela diyelim ip gibi dizilirlerse ya da mesela kadrolu bir iş için formalite icabı yapılan bir mülakatın girişinde arka arkaya sıraya geçerlerse bir üçgen oluşturamazlar.

Telefon çalar.

MADAM POMPESTAN
Alo?... Ay bıktım ama artık! Bununla mı uğraşacağım ben!... Nerede?... O halde Robertciğim, kılıfını uydurmak da size düşüyor... Ne diyorsunuz? Casimir öttü mü? Ne kadar öttü peki?... Epey ötmüş desenize... Az daha ötse, ötecek bir şey kalmayacakmış... Kalanları ona mı bırakalım?... Aman öyle yapalım, görsün gününü... Arayın beni sonra, şu an yasal göçmenlik üzerine mesai harcıyorum. Görüşürüz. *(Telefonu kapatır.)* Saçmasalak anketinize dönecek olursak Ahmed beyefendiciğim, size şunu hatırlatmak isterim ki bu ülkenin politik elitleri geometriye göre seçilmiyorlar.

AHMED
Öyle demeyin, öyle demeyin! Yunan filozof Platon, ileride kenti yönetecek olan kralların eğitimi için, yıllarca geometri dersi vermenin şart olduğunu söylemişti. Hattâ somut geometri. Boş iş değil bunlar. Neyse, eksiyi aldınız neticede, şimdi geçiyorum... hangi soruya, hangi soruya... hah buyurun bakalım, doksan beşinci soru. "Merkezî bölgelerde kültürel üstünlük ve ayrımcılıkların faktöriyel analizi" başlıklı kısmın dördüncü bölümünün on sekizinci alt başlığından geliyor. Soru şu:

Telefon çalar.

MADAM POMPESTAN *sinirlenir*

Alo?... Tabii ki canım, tabii ki... olur mu öyle şey... stereoskopik tarayıcınız bütçede görünüyor, endişeniz olmasın... Villanız için mi? Hayhay, tabii ki, memnuniyetle... Öyle tabii, öyle, Edouard olmasaydı uyuyamazdı geceleri... Tabii ki canım, her şeyin bir adabı var, kuralı var... Serbest cerrahlar dergisindeki yazıyı unutmayın lütfen... Benim için zevk efendim, hoşçakalın.

Telefonu kapatır.

AHMED

Soru şu *(zorlanarak okur)*: "Yolda bir otobüsün bir köpeği ezdiğini görseniz, keşke bir kediyi ezmiş olsaydı diye düşünür müsünüz?" Bence zor bir soru bu.

MADAM POMPESTAN

Elitlere sorulacak soru diye bunları mı buldunuz! Ay şu alt sınıfların sosyolojik dertleri resmen midemi bulandırıyor! Ahmedciğim, eğer bir köpeğin ezildiğini görürsem, aklıma kediler ya da papağanlar gelmez. Koca bir mektup döşenip, Sarges-les-Corneilles'in yollarının tehlikeli olduğunu, emniyetsiz olduğunu ve bunun benim kabahatim olduğunu yüzüme yüzüme çemkirecek olan köpeğin sahibini düşünürüm. Çöplüğünü iyi tanıyan bir bağyan vekilin, otobüsün altında bir köpek kaldığı vakit düşüneceği şey bu olur.

AHMED

Eksi.

MADAM POMPESTAN

Ay manyak mısınız nesiniz be! Sanki ben sosyolojiden anlamıyorum! Üçgenlermiş, köpeklermiş, bu saçmalıklarla yürümüyor bu işler canım!

AHMED

Kültürel anlamda gerçekten seçkin bir birey, kedilere, bilhassa siyam yahut Ankara kedilerine, dostum Moustahce'ın, yani sizin dediğiniz gibi alt sınıftan bir vatandaşın köpeği olan Pisişer gibi kurt köpeklerinden çok daha fazla kıymet verir. Siyasi kariyeriniz seçkin kişiliğinizi zayıflatıyor sanıyorum. Neyse, bunu da not alıyorum...

Telefon çalar.

MADAM POMPESTAN

Alo... *(kahrolur)* O da mı? Casimir bütün her şeyi öttü mü?... Ay Robert'i cezaevinde düşünemiyorum bile... Ne? Tekrar söyleyin... Demek ki o da öttü, kesin o da öttü... Doğru diyorsunuz, ötecek bir şey kalmadı... O halde bütün köprüleri kaldırın ortadan, gerekirse dinamit koyup havaya uçurun... Yargıç Balthasar Comprené mi? Yandık ki ne yandık!... Robert de öttüyse şapa oturduk demektir... Tamam tamam, dinamit espriydi de köprüler ne olacak... Ne demek köprü de kalmadı? Eh kimden bilgi alacağız?... Ay çıldırtacaksınız beni... Casimir, Robert'in aleyhine tanık mı olacakmış? Bak sen anasının gözüne! Pis işler dönüyor...

AHMED

Eh biz de sorulara dönelim madem. Son bir soru sorayım mı müsaadenizle? Yüz on dördüncü soru...

MADAM POMPESTAN *hâlâ telefonda*

Tepemin tasını attırmayın benim!... Hayır Stéphane-Louis, size demedim, göçmenler ve güvensizlik üzerine bir ankete yanıt veriyorum... Ne? Ne demek "tepemin tasını attırmayın" çok komik bir tabir? Ama... evet, evet, güvende değiliz artık. Derhal avukatımla temasa geçin, Pézard du Tertre. Sizi arayacağım. *(Telefonu kapatır.)* Pekâlâ, bitirelim artık şunu. Kolay lokma değilim ben öyle. Kim kimi haklayacak görürüz! Pabuçlarını ters giydiririm ben onlara!

AHMED

Soru yüz on dört, aciliyet arz eden durumlara dair ek protokolün beşinci bölümünün son kısmı. Uzun bir soru: "Evinizde oturuyorsunuz, eviniz giriş katında, yola bakıyor, bir yaz gecesi ve pencere açık. Tarih 14 Temmuz. Birden, çocuğun biri, yıldızlı gece göğünden ışıltılı bir kareyi kesip çıkaran pencerenizin önünden koşarak geçiyor. Tam geçerken havaya doğru rastgele bir fişek sallıyor ve fişek gelip ayağınızın dibinde patlıyor. Cumhuriyet kutlamalarında bunun normal olduğunu mu düşünürsünüz? Yoksa pencereden atlayıp, küfür kıyamet, saldırının failinin peşine mi düşersiniz?" Dikkat, bu hileli bir psiko-sosyolojik soru.

MADAM POMPESTAN *kafası başka yerdedir, parmaklarını masaya vurarak*

Cumhuriyet... Cumhuriyet'in yasaları... ben ne yaptıysam Cumhuriyet için yaptım. Casimir ve Robert isimli beyleri katiyen tanımıyorum... Fişeği yiyince donakaldım efendim, yoksa ben gece gündüz sadece Cumhuriyet'i düşünüyorum. Eğer sizi incittiysem...

AHMED

Eksi.

MADAM POMPESTAN *bu sefer öfkelenmez, hüzünlenir*

Yine mi... Onca fedakârlığın sonu buymuş demek... Cumhuriyet beni çağırıyor... Yine neyi yanlış yaptım?

AHMED

Bakın burada yazıyor: Elit kesime mensup olan bir kimse, soyut bir fikre kapılmaya tenezzül etmeden evvel – "tenezzül etmek" ifadesinin altı çizilmiş – her daim olduğu üzere, saygınlığını korumayı ön planda tutmak zorundadır. Şöyle de bir not düşülmüş: "Cumhuriyet" soyut bir fikirdir.

MADAM POMPESTAN
Siz sosyologlar ne kadar da tatlısınız… Hazır sizi yakalamışken, ben de bir soru sorayım size, banliyöde Casimir Pertineuf ve Robert Mochardon beyler hakkında bir şeyler geldi mi kulağınıza?

Kapı sertçe defalarca vurulur, "polis, polis" sesleri duyulur.

Tanrım! Ne oluyor?

AHMED
Yolsuzlukla mücadele dairesi. Gelirken gördüydüm sokağın başında.

MADAM POMPESTAN
Eh sıçtığımın Müslüman filozofu, köpeklerle, fişeklerle kafamı ütüleyeceğinize uyarsaydınız ya daha önce!

AHMED
Kızmayın canım! Biz fakirlerin de eğlenmeye hakkı olmasın mı azıcık! Valla bu arada sosyoloji denen garabet umurumda bile değil! Öyle olan şeyin öyle olduğunu söylemekten başka bir halta yaramayan bir nane! Hiç işim olmaz!

MADAM POMPESTAN
Ama anketiniz…

AHMED
Bu mu? Önde gelen Fransız şarapları ve peynirlerinin sıralı tam listesi! Casimir Pertineuf'ün restoranından dün yürütmüştüm! Ha bu arada dostunuz Casimir'in dün keyfi yerindeydi ama valla bana sorarsanız şimdi hepiniz hapı yuttunuz. Yargıç Balthazar Comprené'nin elinde bir dosya var, içinde bir ben yokum vallahi!

Gürültü patırtı artar, telefon çalar, Madam Pompestan açmaya korkar.

MADAM POMPESTAN
Domuzlar! Beni yakalayamayacaklar! O pis, vergili ellerini, narin nazenin FRABİP bağyan vekili omuzlarıma dokundurtmayacağım! Ay ne yapacağım ben şimdi, ay nasıl kurtulacağım?... Hepsi ötmüş korkak heriflerin...

AHMED
Pencere.

MADAM POMPESTAN
Harika fikir, pencere! Gerekirse ta Güney Amerika'ya kaçarım. Ben özgür bir kadınım.

AHMED
Valla taraf tutmaya hiç niyetim yok. Bu etle beslenen toplumda, bendeniz, Ahmed, İsviçre kadar tarafsız kalmayı yeğliyorum. Yalnız pencereyi seçecekseniz, derim ki acele edin.

MADAM POMPESTAN *güç bela pencereye çıkar, atlamaya hazırlanırken*
Bu boktan şehirde göreceğim son insan evladı siz mi olacaktınız!

Gürültü iyice artar, kapı açılmak üzeredir.

AHMED *bir Mağriplinin incecik ses tonuyla*
Pompestin hağnım yoktur burada yok! Gitti de gelmez geri! Bir ben varım burada! Casimir Bey'in yanına gitti hağnım başına! *(pencereye koşar, sarkarak)* Madam Pompestan! Madam Pompestan! Son soru için artı veriyorum size! Fişek vardı ama siz pencereyi seçtiniz! Cumhuriyet'i değil! Pencereyi seçtiniz! Kocaman artı!

20. Tanrı

Ahmed.

AHMED
Geçen pazar, çan seslerinin org ezgileriyle buluşmasının keyfine varmak, tütsülerin güzel güzel tütüşüne şahit olmak ve Vietnamlı küçük koro çocuklarının beyaz elbiseleri içinde debelendiğini izlemek için Sarges-les-Corneilles katedraline gittim. İnanın yahu, vallahi gittim! Sarges-les-Corneilles'de bir katedral var! Küçük bir katedral. Minicik. Sivri çatılı bir gecekonduya benziyor. Ama sonuçta bir katedral. Madam Pompestan bizzat törenle açtı zamanında: Azize Meryem-Madeleine-Pompestan katedrali. Bağyan vekilimizin adı Mathilde Pompestan'dır ve kendisi Edouard Pompestan'ın karısı olurlar. Ama katedralin adı Azize Meryem-Madeleine-Pompestan. Fransa Birlik ve İntizam Partisi FRABİP'e bağlı vekilimiz günahkâr ruhunu bu şekilde göstermeyi uygun bulmuş. Tabii soracaksınız şimdi Edouard Pompestan'ın ayaklarını da yıkıyor muymuş diye ama ayaklarını yıkıyor mu, sonra önünde diz çöküp, onları kuruluyor mu, her ne kadar biliyor olsam da size söyleyemem. Bildiğim her şeyi size anlatmaya niyetim yok. Ahmed o kadar çok şey bilir ki, hepsini anlatacak olursa, dünyevi yaşamlarımız felce, toplum düzenimiz felakete uğrar.

Ahmed'in bildikleri ve yıkıcı etkileri üzerine doğaçlama.

Her neyse. Giriş kapısı vazifesi gören dar bir tünelden Sarges-les-Corneilles katedraline girdim. Kutsanmış sudan bir avuç alıp kafaya diktim. Ahmed kutsanmış olan şeyleri sever, katedrallerdeki suyu, sinagoglardaki yedi kollu şamdanları, mollaların, imamların ve Ayetullahların sakallarını, papazların cilalı İncillerini... Kutsal olan her şey kendimi iyi hissettirir. İçerim, yerim, pipoma koyar çekerim... Valla içim dışım kutsanmıştır herhalde bugüne kadar. Neyse, içerisi ana baba günüydü, koro çocukları koşturuyor, rahip gürlüyor, orglar kükrüyor, inananlar diz çöküyor, benim gibi kâfirler de çaktırmadan araya kaynıyorlardı... Eğer Tanrı varsa, diye geçirdim içimden, memnundur herhalde halinden. Ve dedim eğer Tanrı yoksa, eh buna da Ahmed memnun olur. İyi olur hani. Yani daha iyi olur öylesi. Çünkü Tanrı, eğer varsa, her zaman memnun olmalıdır, zira o kusursuzdur, görkemlidir, sonsuz ve kutsal mevcudiyetinin her ânında mutlak kudretinin keyfini sürüyordur. Yok bir bayram eksik kutlandı, yok biri diz çökmeyi unuttu, yok katedrale bir kâfir sızdı diye Tanrı'nın keyfi kaçacak değildir herhalde. Tanrı'nın mutsuz olduğunu düşünebiliyor musunuz! Neye benzer ki bu acaba? Kusursuz mutlak kudretin, karısından boynuzu yemiş sümsük bir herif gibi inim inim inleyecek hali yoktur herhalde! Tiyatroda bile mutsuz bir Tanrı'yı oynamak imkânsızdır.

Ahmed mutsuz Tanrı üzerine doğaçlamaya girişir.

Hiç olmadı, boynuz yemiş bir kocaya benzedi. Bağyan vekilimiz ayaklarını yıkamak istemediği zaman Edouard Pompestan aynı böyle oluyor işte. Ay ağzımdan kaçtı! Neyse aramızda kalsın.

Ne diyordum, hah, kâfir Ahmed memnun olsun diye orgun ötüşünü dinliyordum ki Mathilde Pompestan'ın, örtüsü mörtüsü fora vaziyette çıkış tünelinden sıvışmakta olduğunu gördüm. Bir bardak dolusu kutsanmış suyu kafaya dikmiş ol-

duğumdan, kendimi ta bağırsaklarıma kadar ölümsüz ve kutsal hissediyordum. Midenizi güzelce kutsadınız mı imkânsız anca lafta kalır. Yerimden fırlayıp Mathilde'in yanına koştum ve lafı hiç dolandırmadan Tanrı'dan açtım sözü. Dedim ki "Madam Pompestan, çok güzel bir katedral yaptırdınız fakat Tanrı'ya inanıyor musunuz acaba?" Kulaklarına inanamadı bizimki. Topuklayıp fırladı dışarı, ben de düştüm peşine, tabii halen kutsanmış suyun cüretkâr etkisi altındaydım. "Eğer bana yanıt vermeyecek olursanız, her yerde sizin ikiyüzlü bir kâfir olduğunuzu söylerim" diye bağırdım bunun arkasından. Valla aynen böyle bağırdım. Madam Pompestan kurduğum tuzağın sandığa yansıyabilecek muhtemel etkisini düşünüp, "Ahmedciğim" dedi, "ben üstün bir Güce elbette inanıyorum. – Dünyada o kadar kötü şey oluyor, sizse hâlâ bir Güce inanıyorsunuz demek? Valla hiç akıl işi değil! diye yanıt verdim kendisine. Bu Tanrı demek ki ya deli, ya vicdansız ya da kötü kalpli. Peki sizce, diye guruldadım –ki kutsal mide suyumun etkisiyle guruldamadan duramıyordum– Tanrı'nın olan bitenden mutsuz olduğu oluyor mudur sizce? – Ben nereden bileyim, dedi öfke kusarak, zira böyle ani röportajlara pek alışkın değildi kendisi, "Ev arkadaşı değilim ya! Hem üstelik –yine o cadı çıkmıştı içinden– Tanrı'nın niyetlerine bizim aklımız ermez. – Ama, diye ısrar ettim, şayet öyle diyorsanız, madem niyetlerine aklınız ermiyormuş, o halde var olduğuna da aklınızın ermemesi lâzım. Aklınız varlığına eriyor da niyetlerine neden ermiyor? Ya Tanrı'nın sonsuz varlığında aralanan bir pencereden O'nu görüp, niyetlerine şahit oluyor olmalısınız, ya da O'nun niyetleri, ki her biri ayrı saçmalık, sizin aklınızın almayacağı şeyler olmalı ki bunlara Tanrı da, Tanrı'nın varlığı da dâhildir." Bunun üzerine Madam Pompestan alev topuna dönmüş kem gözleriyle bana baktı. Kutsanmış midem ağzıma geldi. O da bundan faydalandı ve bana şöyle dedi: "Salak Ahmedciğim, canım benim, bir FRABİP vekilinin, halkın huzurunda, inançsız olduğunu söyleyebileceğini falan mı zannediyorsunuz siz? Benim kemik seçmenim

Katoliklerden oluşuyor. Bana oy verenler Tanrı'ya inandıklarına göre, ben de onlar bana oy versinler diye Tanrı'ya pekâlâ inanabilirim. Dolayısıyla Tanrı vardır." Bunun üzerine "vay be!" dedim içimden ve ruhen kutsanmış olduğumdan dolayı bir itirafta bulunmakta mahsur görmedim. "Bu sandık yoluyla Tanrı'nın var olduğunun kanıtıdır" diyerek hak verdim kendisine, "hiç de fena bir kanıt sayılmaz üstelik! Ontolojik kanıtlardan, teleolojik kanıtlardan, ahlâki kanıtlardan, midevi kanıtlardan aşağı kalır yanı yok... Ama siz de bana hak verin ki Tanrı ne mutsuz, ne olumsuz, ne çelişkili, ne de görünür olabilir ve niyetleri meçhul oldukları kadar korkunçturlar her daim." – Aman iyi tamam, dedi Madam Pompestan, acelem var benim, iyidir hoştur Tanrı ama Edouard beni bekliyor, görme engelliler yurduna yıllık ziyaretimizde bulunacağız. Sizin derdiniz ne asıl, onu söyleyin bana bakayım. – Bu ahenkle dalgalanan dağınık saçları göremeyecek olanları mı ziyarete gideceksiniz? diye laf soktum kendisine. Ay bu ne terbiyesizlik! diye bağırdı Madam Pompestan, "benim saçlarımın Tanrı'yla ne alakası var? – Marie-Madelaine Pompestan, diye ciyakladım, damarlarımda dolanan kutsanmış suyun neden olduğu sarhoşluk bütün bedenimi esir almıştı, "ah bu Tanrı" dedim, "arzuları böylesine karanlık olan bu Tanrı nasıldır biliyor musunuz, bu Tanrı şuursuzdur." Bunun üzerine topukları kıçına vura vura kaçtı. Vallahi öyle kaçtı, mecazen değil. Örtü falan hak getire zaten. Ey kutsal Mathilde! Bedenin Tanrı'ya mesken! Kutsal Marie-Madelaine Pompestan! Şuursuz tanrının badigardı!

21. Hakikat (2)

Fenda, Ahmed.

FENDA

Benim her işin hakkından gelen ama sıra bana geldi mi eli ayağına dolanan ödlek tavuğum, haydi gel beni uğraştırma, hakikati söyle bana.

AHMED

Hakikat ha! Ben hak ettim mi ki hakikati sana söyleyeyim? Lâyık mıyımdır ki hakikate? Bilir misin ne ağırdır hakikatin yükü! Ah şu bedenimde mahpus ruhumun tutulduğu göz alıcı zalim güzelliğin benden istediği hakikate hangi hakla hangi katta hangi atla ulaşılır? Hakikat! Nedir hakikat? Ruhunda mı saklıdır kara gözlerinden ışıl ışıl katreler damlayan altın kapsülüm? Bedeninde mi saklıdır kayıtsız göklerin altında silahsız çarpıştığım ey emsalsiz ipek kalkan? Yoksa şair Rimbaud'nun dediği gibi hem ruhta hem bedende sen misin hakikat baştan ayağa, yeryüzünün mucizesi Fenda, sen misin o hakikat de benden istiyorsun şimdi bedelini ödememi?

FENDA

Ay aman aman! Siz yok musunuz erkekler, bir kadın karşınıza geçip de kazık sorular sormaya başlayınca, nasıl da kuvvet geliyor dilinize! Çölde kum fırtınasına yakalanmış gibi retoriğin o korkunç, o aşılmaz duvarları ardına saklanıyorsunuz

hemen! Hakikate senin o kurnaz kelime oyunlarınla varılmaz Ahmedciğim benim. Tilki de değildir ki peşinden gelsin. Hakikat gelir geçer, bize de izini sürmek düşer, bak böyle…

Fenda'nın doğaçlaması: Ahmed'i bir hakikatin ortaya çıkması gibi öne çıkarır ve onu oynatarak, bu hakikati sürdürür.

AHMED *şaşkına dönmüştür*

O la la! Merhamet eyle şu sefile! Böyle olur mu hiç! Çok fazla bu kadarı! Bir defada bu kadar hakikati nasıl kaldırsın aklım! Küçük dozlarla almak lâzım hakikati! Küçük küçük, hap gibi! Gel seninle bir hakikat oyunu oynayalım. Hakikatin tiyatrosunu yapalım.

FENDA

Haydi oradan! Taşların altında saklanan pis çöl tilkisi seni! Tiyatroymuş! Ne arar hakikat tiyatroda? Hakikat yüreğin kuyusunda gizlidir, yalancı maskenin ardında değil! Sen gayet ortada olan şeyleri döndüre döndüre başka bir şekle sok, sonra da kimse bunun gerçekten hakikat mi yoksa büyücü maskesi mi olduğunu anlayamasın, yok öyle numara! Hakikat yürekten kopma bir kuştur kanatlanan!

AHMED

Fakat o hakikat binlerce yanılgıyı, binlerce yalanı aşarak, yılları, asırları arşınlayarak varmamış mıdır bugünlere? İşte benim oyunum da bu asırları özetliyor! Bak çok basit! Ben sana bir şeyi, konuşmadan, sadece oynayarak anlatacağım, sen de bana onun ne olduğunu söyleyeceksin. Böylece, sözcükler vasıtasıyla, maskeli bedenimin gizlediği ya da açığa vurduğu gerçeklere ulaşacaksın.

FENDA *somurtarak*

Olanı olduğu gibi söyleyeceğin o güzel günleri hiç göremeyecek anlaşılan ruhumun bahtsız takvimi.

AHMED
O günler maskemin hamurunda saklı güzelim. Haydi başlayalım bakalım, geliyor ilki.

Ahmed'in doğaçlaması ve Fenda'nın tahminleri.

FENDA
Aşkın çok zor olduğunu anlatıyorsun.

AHMED
Eh bu bir hakikat değil midir? Peki ya bu, izle bakalım.

Doğaçlama, aynı oyun.

FENDA
Söylediğinden anladığım çirkin kertenkelem benim, eğer bir erkek bir kadını severse, illa ki ilk adımı karşı taraftan beklermiş, o adım gelmezse de aşk tenceresinde dibi tutana kadar havuç gibi yanarmış.

AHMED
Yanmadan yaşanır mı aşk! Kusursuz bir hakikat değil mi bu? Geliyor bir tane daha.

Doğaçlama, aynı oyun.

FENDA
Oh! Seni gidi meymenetsiz palmiye maymunu seni! Seni gidi aşk marketinin üçkâğıtçı kasiyeri! Demek güzel bir kadının ateşli bedenine duyulan şehvet aşkla karışacak olursa, durum o kadar tehlikeli bir hal alır ki, başka bir kadının varlığı aradaki mesafeyi korumak için şart olur! Şeytan domuz! Çok-eşli zebra!

AHMED

Yapma benim güzel gözlü cinsel adaletim! Ne demiş Rus romanının kralı Tolstoy, bir erkek illa ki kadınlar hakkındaki fikrini söylemek istiyorsa, tabuta girmeden az evvel söylemeliymiş. Son söz niyetine. Anladın değil mi?

"Tabuta girmeden evvel son söz" üzerine doğaçlama.

Lâkin ben, Ahmed, Tolstoy'dan daha cesurum. Yeryüzündeki en kavurucu kadının kıvrımlarında vücut bulmuş adaletin huzurunda düşüncemi şimdi açıklıyorum. Çıplak, cıbıldak, çırılçıplak hakikati ifşa ediyorum!

FENDA

Pis işgüzar! Aklın fikrin çıplak hakikatlerde! Ölüp bitiyorsun cıbıldak hakikatlerin peşinde koşmak için! Kim olacakmış peki o mesafeyi korumanı sağlayacak öbür çıplak kadın? Pompestan denen şıllığın eteklerine mi sarılacaksın? Eh tabii, aşktan korkan her erkek, kaltakların koynuna sığınır! Vallahi senin gibi tırsık hırsıza çok yakışır Pompestan, seni gidi tescilli kaçak, git de saklasın o dandik hakikatlerini bir yerlerinde!

AHMED

Bunu bil o zaman.

Doğaçlama, aynı oyun.

FENDA

Ooo beyimiz hakikatin zirvesine vardı vallahi! Sefil erkekliğin çakma piri seni! Yani o kadar büyük bir aşkla seviyorsun ki beni dilin tutuluyor, bu aşkın capcanlı ateşine dair tek kelime bile edemiyorsun? Bu mudur? Gür bir ağaç gibi dal salıp, göklere yükseldikçe, gizemli bir inzivaya dalmak zorunda mıdır insan?

Ahmed biraz daha doğaçlama yapar.

Bak hâlâ ne diyor ödlek laf cambazı seni! Demek aşk denilen şey hareketlerle ve sözlerle beslenir, kaçamaklar ve hatalar da aşkın gücüne güç katar ha! Bir maskenin ardına gizlenip de bu kadar alçaklığa cüret edebilmek vallahi kolay iş değil! Diyecek lafım kalmadı sana, al o güzeller güzeli hakikatini, git pis domuzların kıllı burnunu aydınlat!

AHMED

Kim demiş ki hakikat güzel olmalı diye? Ya da iyi? Eh diyenler belli, etrafına ışıklar saçan, adaletin timsali, yürekleri hoplatan siyahî bir kadına ömürleri boyunca bir kez olsun rastlamamış, vurulmamış olan birkaç antik filozof! Yargıç önüne bile çıkmamışlar! Oturdukları yerden demişler ki Hakiki dediğin hem Güzel olmalı hem de İyi! Ah bir senin karşına çıksalardı da görseydim hallerini parıldayan yaz akşamım benim! Dünyadan bihaber, pembe gözlüklü zibidiler ne derlerdi acaba?

FENDA

Bak aynen şunu derlerdi.

Fenda, Ahmed'in yaptığı gibi doğaçlama yapar. Ahmed giderek artan bir endişeyle izler.

AHMED

İblisler aşkına! Aşkın, hakikati bir kadına sunmaya her zaman hazır olduğunu mu söylüyorsun?

FENDA

Tam olarak onu söylemiyorum.

Fenda yeniden doğaçlama yapar.

AHMED

Vay anasını! Demek bir kadın hakikaten severse, istediği adamı alır, onu hakikat kılabilir ha?

FENDA
Hiç yaklaşamadın Ahmedciğim, kafan anca hinliğe çalışıyor tabii, gerçek zekâyı ara ki bulasın o kafanda.

Fenda biraz daha doğaçlama yapar.

AHMED
Vay tahta kafalı saftirikler aşkına! Diyorsun ki erkek ne yaparsa yapsın, istediği kadar uyanık olsun, becerikli olsun, âşık bir kadın, hakikatinin yılmaz bekçisidir? İyi de kimin hakikatinin? Erkeğin hakikatinin mi? Bu kritik noktayı acilen aydınlatman gerekiyor canım. Yani bizzat bana ait olan, her gün itinayla en kuytu köşelerde sakladığım, biricik erkek hakikatimin bekçisi sen misin?

FENDA
Yaklaştın sayılır, ha gayret.

Fenda son bir kez doğaçlama yapar.

AHMED *Fenda'nın önünde diz çökerek*
Şimdi anladım! Bravo! Pes ediyorum! Bükemediğin eli öpmek gerek! Teslim oluyorum sana, ister soy beni, ister içliğimle bırak, ister dola ipi boynuma!

FENDA
Iyy! İçlik giymiş bir de! Erkek adam azıcık utanır içlik giymeye! Ne yapayım seni öyle! Çıplak olsan haydi neyse. İpi de duruma göre düşünürüz! Sen anladın mı bu sefer hakikati, onu söyle. Anladın mı nerede bulacağını, anladın mı nerede sürdüğünü o hakikatin, kadınla erkeğin birbirini bulduğu, birbirine düğümlendiği sokaklarda bir tohum gibi nasıl yeşerdiğini görebildin mi?

AHMED
En gizlimde sakladığım, sen görmeyesin diye o kadar uğraştığım şeyleri görebilmeyi nasıl başardın?

FENDA *onu öperek*
Eh boşuna söylememişler. Üstelik senin gibi çenesi kuvvetli, filozof kılıklı, hınzır çapkınların bile aklına gelmiş zamanında.

AHMED
Neymiş o akıllarına gelen?

FENDA
Hakikatin bir kadın olduğu.

AHMED
Tabii ya! Kuyudan çıkan çıplak bir kadındır hakikat!

FENDA
Valla ben dönerim istersen.

AHMED
Nereye dönersin?

FENDA
Kuyuya. Hem de çıplak. Seninle birlikte.

AHMED
Birlikte! Çıplak! Yatağa! Gelmem mi hakikatin ardındaki kör edici parıltım! Doğru gidelim çırılçıplak yatağın kuyusuna!

FENDA
Ama unutma sakın! Ne kadar sıkı tutarsan tut, engel olamazsın hakikatin büyümesine, tıpkı yağmurun esir alamayacağı gibi bir gölü!

Fenda cilve yaparak çıkar. Ahmed, onun peşinden gitmeden önce, seyircilere göz kırparak:

AHMED

Ne yaparsa yapsın, ne derse desin umurumda değil, istediği kadar kazandım zannetsin. Ben beklemeye kararlıyım, yenilmeye de varım, diz çökmeye de, sonuna kadar sabredeceğim. Ve ona hakiki hakikati, o gün geldiğinde, tam tabuta girerken söyleyeceğim!

Çıkar.

22. Felsefe

Ahmed, Fenda, Moustache, Madam Pompestan, Rhubarbe.

Sahne bir sınıf, Ahmed sınıfın hocasıdır – elinde sopasıyla kürsüyü arşınlar – dört öğrencisi: Moustache, Rhubarbe, Madam Pompestan ve Fenda.

AHMED

Evet bakalım, nihayet sıra geldi, bugüne kadar size bütün anlattıklarımın, bir o kadar önemli olan anlatmadıklarımın, dün gece uyumadan evvel ellerinizi açıp, develerin ve boğaz kesenlerin tanrısına ya da kıtlık yaşanırken bile kurbağalara zarar gelmesin diye su içmeyen Buda'ya ya da halkını bedeninde barındıran ve çok şükür öbür halklara ilişmemiş olan Yehova'ya ya da kıçını tekmelediklerinde sol yanağını dönen ve sağ yanağını dönenleri kızartmak için odun ateşini harlayan İsa'ya ettiğiniz dualarda ya da beğenseniz de beğenmeseniz de burada hepimiz laik olduğumuzdan ötürü etmemiş olmanız icap eden dualarda söylediklerinizin ve aynı bokun soyu bir sürü bir şeylerin ardından, üst sınıfa geçme notunuzun sekizde biri yerine geçecek olan sözlü sınava. Okulumuzun cumhuriyetçi ilkelerinin başında gelen eşit sınav hakkı ilkesi gereği herkese aynı soru sorulacak ve demokratik ve katılımcı pedagojik ilkelerin başında gelen "ben söylüyorsam doğrudur" ilkesi gereği, herkes sırayla, bir önceki aday cevabını verdikten sonra söz alacak. Önemli bir ânın eşiğindeyiz. Her şeyinizi vermeye bakın, eleştirel düşüncenin disiplinli

uyanışına adanmış iki sömestrin ardından, beyinlerinizde o yaratıcı kıvılcımın çakmasını ne yapıp edip sağlamanız gerek şu saat itibariyle. İşte başlıyoruz. Sorunuz şu: "Felsefe nedir?" Öğrenci Rhubarbe, sizi dinliyorum.

RHUBARBE
Felsefe bilgelik aşkıdır. Bilgelik, bütün insan ilişkilerinde insan olmaktır. İnsan ilişkileri, başkasının farklı oluşuna saygı duymaktır. Başkasının farklı oluşu, benim gibi olmamasıdır. Ve ben, varoluşun temelinde mevcut olan şeyimdir. O halde felsefe, varoluşun temelinde mevcut olan şeyden farklı olan şeye duyulan aşktır.

AHMED *tehditkârca*
Rica ediyorum bu Rhubarbist yanıt hakkında düşündüklerimi söylemeden evvel biri acilen araya girsin!

MOUSTACHE *yere tükürerek*
Sevmezsem ne olurmuş benden farklı olanı? Ne yaparmış suratına tükürürsem? Var mıymış buna diyeceği felsefenin?

FENDA
Bak bence sen en iyisi o çeneni kapa, yoksa o dilini kuşbaşı doğrar sana yedirirler.

AHMED
Konuşmayın aranızda! Rhubarbe, yirmi üzerinden üç. Gazetelerden falan çalıştınız herhalde bu sınava! Öğrenci Pompestan, nedir felsefe?

MADAM POMPESTAN
Edouard hep şöyle söyler: "Felsefe, elde kalanlardan faydalanma sanatıdır." Ben de ona hep şöyle yanıt veririm: "Yeter ki elimde sizden bir şey olsun Edouardcığım, ben seve seve faydalanırım."

Madam Pompestan güler, diğerleri ona bakarak kıkırdarlar.

RHUBARBE

Elde kalan bir şey mi varmış ki? Neyin kalanından faydalanacakmış felsefe? Nükleer atıklardan mı? Çöpe atılan yemeklerden mi? Ne oldu, haydi buna cevap verin!

MADAM POMPESTAN

Gerizekâlı şey! Kültürden bahsediyorum ben, her şey unutulduğu zaman geriye kültür kalır. Demek ki felsefe, kültürden kalanlardan faydalanma, her şey unutulduğu zaman geriye kalan şeyden geriye kalanlardan faydalanma sanatıdır. Kapak oldu mu!

MOUSTACHE *yere tükürerek*

Sıçayım böyle kültürün içine! Götüne koyduğumun şeysi! Mahalle entelden geçilmez oldu. Alayı Arap, alayı ibne, alayı Arap ibnesi, daha hâlâ kültür diyor! Çok güzel felsefe yapıyorsunuz, çok güzel, aynen devam Fransızlar!

FENDA

Bu gerizekâlı domuzu birisi susturmazsa, şimdi kafasını kopartacağım! Boşuna taşıyor zaten, bir gram beyin yok içinde!

AHMED

Sakin olun lütfen. Madam Pompestan, yirmi üzerinden üç. "Kültür" kelimesi modern zamanların en içi boş ve en uyduruk kelimesidir. Dilerseniz "sanat" deyin, "bilim" deyin, "politika" deyin, "aşk" deyin, hattâ dilerseniz "şehvet" deyin ki dileyeceğinize eminim, "fikir" deyin, ne dilerseniz deyin ama bu her boka maydanoz olan "kültür" kelimesini kullanmaktan sizi men ediyorum. Bu kelime zaten çoktan hazmedilmiş bir artıktır, hele ki artığın artığını artık siz düşünün, aman uzak olsun! Peki siz, Fenda, ne güzel hazır çalışırken çeneniz, söyler misiniz bize nedir felsefe?

FENDA

Felsefe, kibar erkeklerin icat etmiş olduğu, tavuskuşunun kabarması ya da güvercinin gurklaması misali her şeyden evvel kadınları memnun etmek amacı taşıyan dâhiyane bir buluştur. Ayrıca, halis muhlis bir öküz derisini, yaldızlı bir ipek kumaşmış gibi göstermeye yarayan bir alçaklık vasıtası olarak da kullanılır.

MADAM POMPESTAN *sinsice*

Ay bakın aklıma cahil bir kızcağız geliverdi şimdi. Okumamış tabii bu zavallım, kıytırık bir filozofa vurulmuş, adam düdüğü öttürüyor, bu da duydu mu düşüyor peşine, giriyor koynuna. Neyse ki modern ve savaşçı kadın bunun gibi tuzakları çok uzun zaman önce boşa çıkardı!

FENDA

Tabii tabii! Sen git de sevgili Edouard'ının ofisindeki delikanlıların önünde eteğini sallamaya devam et bağyan Pompestan, belki bakan olur! Sen o filozofun aşkla kavrulmuş nağmelerini rüyanda dinlersin ancak!

MOUSTACHE

İki tane yollu kaşar için düdük mü öttürülür be! Ha ha! Taşaklarımı yesin onlar benim! Ne dersiniz hanımlar? Göstereyim mi malları?

RHUBARBE

Ahmed beyefendi! Bu aşağılık, kadın düşmanı tutuma bir dur deyin lütfen! Tartışmayı başkalarına saygı çerçevesinde, köyümüzde huzur içinde, bir arada yaşamak için ihtiyacımız olan kültürleri anlamak amacını koruyarak sürdürelim.

FENDA

Taşakların kültürünü de es geçme!

Fenda, Moustache'ın testislerine tekme atar, Moustache acıyla kıvranır.

AHMED
Tartışma ilerliyor. Savlar derinlik kazanıyor. Öğrenci Fenda! Yanıtınız gerçekleri barındırıyor. Zarafet ve lezzet açısından da bir eksiği yok. Yalnızca bu kıstaslar söz konusu olsaydı yirmi üzerinden on altıyı hak ederdi. Lâkin, bir başka açıdan değerlendirdiğim vakit, mide bulandırıcı, felsefe karşıtı bir yönelimle yoğrulmuş bir düşünce olduğunu görüyorum ve bu rezil düşünceye, karşısına koca bir sıfır koymak suretiyle engel olmamak için kendimi zor tutuyorum. Çalışmanız için süre veriyorum size, sonra tekrar sınava alacağım.

FENDA
Yıllardır beklettiği yetmiyor da süre veriyor hâlâ!

AHMED
Konu dışına çıkmayalım. Öğrenci Moustache, felsefe nedir?

MOUSTACHE
Felsefe, insanın sağlam bir işinin olması, kendini güvende hissetmesi, Fransa'nın Fransızların olması ve tıpkı bu kokuşmuş devirden önceki zamanlarda veremlilerin sanatoryumlara kapatılması gibi Aidslilerin Aidstoryumlara kapatılmasıdır. Ortadoğu'dan ve Ortaçağ'dan kopup gelen bir avuç izbandut herifin futbolda götümüze koymamasıdır. O beğenmediğiniz devirlerde ne uyuşturucu vardı, ne ibneler vardı, ne Araplar vardı, ne rock-n-roll vardı, ne Çinli bebeler vardı, ne sorun vardı, ne kürtaj vardı, ne de ibnetor enteller vardı. Hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey yokken de gerçek felsefe vardı. Yalnızca Fransızlar ve Fransız ordusu vardı.

FENDA
Hay sana da, senin o dingil milletine de! Dingilin felsefeden anladığı bu kadar olur işte!

RHUBARBE
Fenda hanımefendi, bu tartışma boyunca göstermiş olduğunuz şiddetli ve yıkıcı tavrı katiyen tasvip etmiyorum! Moustache beyefendinin söylediklerine kulak vermemiz, sözlerin ardında yatan acıyı anlamamız gerekiyor! Köklerini yitirmiş bir dünyanın ıstırabını çekiyor beyefendi!

MADAM POMPESTAN *ıslık çalarak, tırnaklarını törpüleyerek*
Boşuna yormayın kendinizi Rhubarbe, bir şey neyse odur. Buna özdeşlik ilkesi deniyor değil mi Ahmed hocam? A, A'dır.

FENDA
Aynen öyle, develerin yürüdüğü tepelerin ardından güneşin her sabah yükselecek olmasını hiçbir şey değiştiremez: Kaltak, kaltaktır.

AHMED
Hanımlar! Beyler! Uzaklarda, çok uzaklardayız felsefeden… Öğrenci Moustache, sıfır aldınız. Nihilist kahvehane felsefeniz çuvalladı. Varoluşçu bir kakaya benzedi. Demek istediğimi anladınız umarım.

MOUSTACHE
Hayır, ne demek istediğinizi anlamadım.

MADAM POMPESTAN
Sıçtınız diyor.

RHUBARBE
Hocam! İnsanların fikirlerini özgürce dile getirmelerine müsaade etmiyorsunuz ama!

FENDA
Ahmed! Sabaha kadar bu naylon beyinlilerle tartışmayı falan mı düşünüyorsun sen?

AHMED

Felsefe, sevgili öğrencilerim, ben size izah edeyim, tam olarak şudur: Bütün içeriği düşüncenin kendisinden ibaret olan bir düşüncedir. Daha doğrusu düşüncelerdir. Zira bir sürü farklı düşünce vardır. Matematikte vardır, şiirde vardır, aşkta vardır, hattâ siyaset mevcutsa onda bile vardır ama nadiren görülür. Ve felsefe, düşüncenin, bütün bu farklı düşüncelerle yüzleşmeyi kabul etmesidir. Farklı düşüncelerle yüzleşen düşünce. İşte felsefe budur. Ayrıca felsefe, düşüncenin, hem aniden olanı, hem sürüp gideni, hem de üretilmesi gerekeni barındırdığının farkındadır. Sonsuz bir inşa sürecinin parçaları olan sonlu anlar vardır. Ve düşüncede neşe vardır, coşku vardır, mutluluk vardır, zevk vardır. Ki bu da demektir ki felsefe, düşünmekten zevk almak, bu zevkin alınmasına müsaade etmektir. Bu sözlü sınavdan iyi sonuçlar alamadınız. Ve bunun asıl sebebi bana göre şudur: Yeteri kadar neşeli değildiniz. Düşünmenin neşesine kucak açmadınız. Münakaşaya, dargınlığa, rekabete prim verdiniz. Dünya ne kadar nefret edilesi bir yer olursa olsun, ki şüphesiz öyledir, herkesin içinde, mutlaka, derinlerde, karanlıkta kalmış, eşine başkasında rastlanmayan, şaşkınlık verici bir nokta vardır ve işte o nokta, var olan şeyi düşünmeye başlama noktasıdır. Tutunun o noktaya! Onu bulun ve ona tutunun! Felsefenin bundan başka amacı yoktur! Herkesin kendi noktasını bulması ve ona tutunmasıdır felsefenin amacı! Düşüncenin pınarı, düşünmenin neşesi o noktadır. İnsana bakış açısı kazandıran, insanı tekrara düşmekten kurtarıp, ona yaratma gücü verendir. Çünkü tekrar etmek, sahtekârlığa ve ıstıraba giden yolun başlangıcıdır. Tekrar etmeyin, yerinizde saymayın. Yerinizi bir başkası dolduramasın, ama sırf siz, siz olduğunuz için değil, sizi bitkinliğinizden ve tekdüzeliğinizden sıyıracak olan faal noktayı içinizde bulduğunuz için.

FENDA

Kara bulutları delip geçen güneş, kara kışın ardından ilk çığlığı atan kuş gibi mi olalım Ahmedim benim?

AHMED
Ne güzel söyledin ışık saçanım! Felsefe tekrarı kırmamız için bize yardım edendir. Sıyrılın! Kendinizden sıyrılın! Sıyrılın ki yüreğinizi darlayan gerçeğe, düşünce ve neşe eklensin içinizde. Kalkın şimdi ayağa ölüler!

23. Karar

Ahmed, Camille.

Camille, bir yandan sigarasını içerek, sahnenin kenarında oturuyordur. Radyosundan son derece hüzünlü bir şarkı dinliyordur. Ahmed girer, bir müddet ona bakar ve sonra:

AHMED
Camille! Ne zaman karar vereceksin?

CAMILLE
Pöf! Ay ne kararı şimdi! Neye yarayacak sanki karar versem?

AHMED
Neye mi yarayacak "karar versen"? Karar vermekten başka ne yarar ki gerçekten bir işe? Karar verme kabiliyetinden faydalanmazsan, işine yarayabilecek olan şeyler bile yaramaz tabii bir işine Camille. Öyle oturursun oturduğun yerde! Hiçbir şeyin de faydasını göremezsin! Karar ver! Bir şeye karar ver ki kararın bir işe yarasın! Kararsızlığın kölesi olma! Karar veren yol alır, kararsız kalan yolda kalır! Karar vermek ya da yolda kalmak! İşte bütün mesele bu.

"Karar vermek" ve "yolda kalmak" üzerine doğaçlama.

CAMILLE
Kuzum bir rahat ol ya! Anlamadım ki niye tutturdun şimdi? Karar verip de ne olacak? Bir sigara içirtmedin adama.

AHMED
Heyhat, sarmış sigarasına kararları tüttürüyor gamsız! Üfür Camille, üfür dumanları bir halta yaramayan! Zavallı Ahmed, vaktin doldu.

CAMILLE
Sendeki de ne vakitmiş canım, her gün doluyor! Sen kendi derdine yan canım, benim keyfim yerinde, hiç işim olmaz zamanla falan. Ay bak *Blue Eye of the Red Tiger* çalıyor, rahat dur da şunu dinleyeyim bari.

AHMED
Hayır hayır! Karar ver! Karar ver! Deniz için ayın çekimi neyse düşünce için karar odur, hareketin gücüdür, düşünen gelgitin soluğudur! Düşüncenin durgun bir göle, ölü bir denize dönmesini mi istiyorsun?

CAMILLE
Dönsün. Bana uyar.

AHMED
Yok canım öyle şey! Sen görürsün! Şimdi, burada, benim karşımda, karar vereceksin!

CAMILLE
Haydi buyurun bakalım! Benim karar verip vermeyeceğime sen karar vereceksin yani! Senin kararın benim kararımın şeysi olacak! Ay bir de özgürlükten falan bahseder!

AHMED
İnsan, işine yarayan her kararı, bir başkasının almış olduğu ve kendisinde sıkıntı yaratan bir karara tepki olarak alır. Faydalanmayı tercih etmediği takdirde kendisinde sıkıntı yaratacak olan bir başkasının kararından kendini kurtarmaya yaramayacaksa neye yarar ki karar vermek? Zaten o bir başkasının kararı da bir başkasının kararına tepki olarak doğmuştur ve bu böyle bir zincir gibi uzayıp gider. Her insan, sonradan başının ağrımasına engel olmak için bir karar verir ve bu karar da bir başkasının kendisinin ümüğünü sıkmasına müsaade etmemektir.

CAMILLE
Ay yeter be! Sus yoksa ben sıkacağım o ümüğünü! Diyorsun ki yani, kararları sardalye gibi yan yana istiflemişler yandığımın dünyasında. Vay be! Sen söyle bakayım kimin başının altından çıkmış bu nane?

AHMED
İlk kim kendi menfaati için bir karar vermişse, onun başının altından çıkmış tabii ki. İlk menfaatçinin. Canı sıkılınca kâinatı yaratmaya karar veren Tanrı'nın. İlk kararı, başkasının kararına tepki sonucu doğmayan ilk ve saf kararı o vermiş.

Dünyanın yaratılışına dair doğaçlama.

CAMILLE
Vay anasını! Sardalye kutusunu yaratan dev sardalye! Aman iyi bok yemiş Tanrın, şu dünyanın haline bak, canı sıkıldığıyla kalsaymış keşke.

AHMED
Sen de onun gibi karar vereceksin şimdi. Başkasına karşılık vermeye mecbur olmadan, başkasının elinden kurtulmaya çalışmadan, sıfırdan başlayacaksın. Çünkü ben uyuyor olacağım, burada olmayacağım. Camille, beni hipnotize edeceksin.

CAMILLE
Seni hipnotize mi edeceğim? Ay adam iyice yedi kafayı.

AHMED
Hipnotize olmuş olan karar verme gücünü yitirir, dünyanın karar zincirinin dışına çıkmış olur. Boşlukta savrulur. Ve işte sen, bendeki bu karar boşluğundan faydalanıp, müthiş bir karar vereceksin. Tanrısal saflıkta bir karar vermiş olacaksın böylece. Haydi bakalım! Al sopamı. Güzel. Şimdi suratıma doğrult ve aynen şunları söyle: "Kaçıp uçamasın çekirdek, donakalsın mercimek."

CAMILLE
Neymiş neymiş! Ay sen benimle dalga mı geçiyorsun! Kaça kalsın mercimek, uçsun donun çekirdek!" "Uçsun donsun çekirdek, kıça kaçsın mercimek!"

Camille deli gibi gülmeye başlar.

AHMED
Ciddi olsana kızım! Senin özgür iradenin kanıtlanması söz konusu burada! Öncesiz bir karar söz konusu! Karar vermeye karar vermek söz konusu! Haydi! Hipnotize et beni! Tut sopayı suratıma ve üç kere söyle: "Kaçıp uçamasın çekirdek, donakalsın mercimek."

Doğaçlama: Kahkahalarla gülen Camille, Ahmed tarafından istenilen hareketi yapmayı dener fakat ya hareketi yapmakta ya da sözü söylemekte başarısız olur, baştan başlar vs. Ahmed sakinliğini korur, en sonunda tepesi atar.

Yeter be! Beni hemen hipnotize et yoksa ben seni hipnotize eder, sen mışıl mışıl uyurken, her yerinden ayrı ayrı faydalanırım.

CAMILLE
İt oğlu it! Her yerimden mi?

AHMED
İstisnasız.

CAMILLE *sopayı Ahmed'in suratına tutarak*
Üf al o zaman… "Kaçıp uçamasın çekirdek, donakalsın mercimek. Kaçıp uçamasın çekirdek, donakalsın mercimek."

Ahmed gözü açık, dimdik, kolları aşağı sallanarak, sanki ayakta uyuyormuş gibi donar kalır. Camille onun etrafında döner, onu inceler, ona dokunur, biraz iter kakar ama hiçbir tepki alamaz.

Ahmed! Ahmed! Bırak saçmalamayı! Korkutma beni Ahmed!

Aynı oyun.

Öf! Ne halin varsa gör. Öyle ölü gibi durmak istiyorsan sen bilirsin, hiç uğraşamam.

Camille tekrar oturur. Bir sigara yakar, aldırmıyormuş gibi yapar.

Böyle gerçekten çok çirkin görünüyorsun. Görenler o sopanı sonunda yutturdular sana zannedecek.

Aldırmazlık oyunu. Sonra Camille ayağa kalkar, donmuş Ahmed'in etrafında döner, ona dokunur, sonra yine oturur. Ona hiç bakmamaya çalışır ama arada bir göz atmaktan kendini alamaz. Ahmed, Camille'in ona bakmadığından emin olduğu anlarda, seyirciye doğru çeşitli maymunluklar yapar, Camille'in ona bakacağını hissettiği anda durur. Bu oyun bir süre devam eder.

Hiç öyle sandığın kadar komik değil!

Aynı oyun.
Ay gerçekten hipnotize mi oldu bu nedir?

Camille sopayı Ahmed'e doğrultur.

"Kaçıp uçamasın çekirdek, donakalsın mercimek."

Camille, Ahmed'in etrafında dönerek ve sopayı çeşitli açılardan ona doğrultarak, aynı sözleri tekrar eder. Hiçbir tepki gelmez – en azından Camille'in görebildiği kadarıyla.

Ahmed! Ahmed! Hipnotize değilsin artık! Ay ne inatçı herif bu ya!

Camille aldırmazlık oyununa yine başlar. Fakat iyiden iyiye endişelendiği belli oluyordur.

Ay şu Uyuyan Güzel'deki numara işe yarar mı ki acaba? Güzel de değil ki ama bu. Yakışıklı da değil. Uyuyan Öküz bu! Ahmed! Uyan! Bak ben geldim, beyaz atlı prensin!

Camille Ahmed'e yaklaşır, başta birkaç öpücük kondurur, sonra şehvetle dudaklarından öper.

AHMED
İşte bu! Karar verdin! Saf kararın ölümsüz emsali!

CAMILLE
Karar mı verdim? Neye karar verdim?

AHMED
Beni öpmeye karar verdin! Benimle hiç ilgisi olmadan, ben hipnotize olmuş bir haldeyken, kararsız bir maddeden ibaret-

ken, ulaşılmaz bir varoluşta sığınmacıyken! Öpüşün dünyanın yaratılışı kadar saf bir karardı! Yokluğun içinden doğan bir öpücüktü!

CAMILLE *öfkeli*
Medet umduğu numaralara bak şunun! Ezik herif! Al bir de bu öpsün seni!

Camille ona sopayla vurur.

AHMED
Harika! Bir karar daha! Gökten Camille'in kararları yağıyor valla! Bir öpücük, bir sopa, bir öpücük, bir sopa, bir öpücük, bir sopa… Aklın alabileceği bütün kadınsı kararlar! Aşk ve nefret, ikisi bir arada!

CAMILLE
Filozof Ahmed! Tam bir üçkâğıtçısın sen!

24. Aynısı ve Başkası

Ahmed, Ahmed'in birinci dublörü, Ahmed'in ikinci dublörü.

Ahmed çok mühim biri havalarında, bir ustaymış gibi sahneye girer. Tıpkı onun gibi giyinmiş olan iki dublörü peşinden gelirler.

AHMED
Büyük gün geldi beyler. Aylarca süren çalışmaların ve zihinsel hazırlıkların ardından, bugün ilk defa olarak, Ahmed'i oynamayı deneyeceksiniz. Sizden istediğim, kendinize sürekli olarak, her ne kadar imkânsız olduğu aşikâr olsa da Ahmed olduğunuzu, Ahmed gibi yürüdüğünüzü, Ahmed gibi konuştuğunuzu hatırlatmanız. Tabii ki Ahmed gibi düşünemezsiniz fakat tiyatroda bunun bir önemi yoktur. Söylediklerimi iyice anladınız umarım.

2. DUBLÖR
Evet usta. Hepsini anladım.

1. DUBLÖR
Hayır efendim. Hiçbir şey anlamadım.

2. DUBLÖR
Evet meslektaşım. Hiçbir şey anlamadım.

AHMED
Sen hem hepsini anlayıp, hem nasıl hiçbir şey anlamamış olabiliyorsun bakayım?

1. DUBLÖR
Normal hali bu bunun. Basmaz ki kafası bir şeye.

2. DUBLÖR
Evet usta. Benim kafam hiçbir şeye basmaz.

AHMED
Eh daha demin anladım dedin.

2. DUBLÖR
Siz anlamış olmam gerektiğini söylediniz. Ben de Ahmed olduğum için, yani sizin aynınız olduğum için, söylediklerinizin hepsini anladım. Sonra meslektaşım hiçbir şey anlamadığını söyledi. Ama o da Ahmed yani o da sizin aynınız olduğuna göre o da benim aynım demektir. Aynı olanın öbürüdür yani. Eh ben de onun aynısı, yani öbürünün aynısı olduğuma göre, mecburen hiçbir şey anlamamış oldum.

AHMED *1. Dublöre*
Eh size sorayım öyleyse, siz niçin hiçbir şey anlamadınız?

1. DUBLÖR
Çünkü saçma sapan şeyler anlatıyorsunuz. Sizin Ahmed'inizin o boktan banliyölerde yaşayan Ahmed'lerle alakası bile yok. Bambaşka insanlar onlar. Mutsuzlar, kandırılmışlar, acınacak haldeler. Ama siz bize sizin gibi olmamızı söylüyorsunuz, sizin gibi neşeli, cıvıl cıvıl, şen şakrak, ayrıca bir o kadar

da gaddar ve heybetli bir insan olmamızı istiyorsunuz. Onlar daha okuma yazma bilmiyor, siz bizden filozof olmamızı, Fransız dilinin üstadı olmamızı bekliyorsunuz. O yüzden sizinle aynı olmak demek, orada yaşayanlarla alakası olmayan, bambaşka biri olmak demek. Bu da aptalca.

AHMED *2. Dublöre*
Ya siz ne düşünüyorsunuz tiyatral yorumum hakkında?

2. DUBLÖR
Ne mi düşünüyorum?

1. DUBLÖR
Dolandırma lafı, ne düşündüğünü soruyor işte, gerizekâlı!

2. DUBLÖR
Aptalca olduklarını düşünüyorum.

AHMED *öfkeli*
Neden aptalcaymış peki benim yorumum?

2. DUBLÖR
Çünkü ben bir gerizekâlıyım.

1. DUBLÖR
Gerçek Ahmed'in değil de bambaşka Ahmed'lerin aynısı olan bir dublörün dublörü kaçınılmaz olarak gerizekâlıdır.

2. DUBLÖR
Ve şayet benim aynım, benim bir gerizekâlı olduğumu söylüyorsa, muhakkak biliyordur da söylüyordur. Eğer onun, yani kendisinin bir gerizekâlı olduğunu bilmeseydi, aslında bir başkası olması rağmen onun aynısı olan benim de bir gerizekâlı olduğumu bilemezdi.

1. DUBLÖR
Sen benim gerzek olduğumu mu ima ediyorsun?

2. DUBLÖR
Gerzek olup olmadığını bilmiyorum. Ama gerizekâlı olduğun kesin. Zira demin kendin söyledin.

1. DUBLÖR
Ben sana senin bir gerizekâlı olduğunu söyledim, sıçtığımın gerzeği, benim değil!

2. DUBLÖR
Demek ki sen de bir gerzeksin, tabii gerizekâlı olmana ilave olarak.

AHMED
Bir susun bakayım artık! *(2. Dublöre)* Gerizekâlı mısınız yoksa gerzek misiniz bilmiyorum ama söylediklerimi niçin aptalca bulduğunuzu derhal öğrenmek istiyorum.

2. DUBLÖR
Çünkü bize harika şeyler anlattınız ve bir Ahmed'in ne olduğunu anlamamızı sağladınız.

1. DUBLÖR
Hay senin kendini Ahmed sanan mağara adamı kafana tüküreyim! Beyefendinin söyledikleri aptalcaymış çünkü harika şeyler söylemiş! Kafayı yedirtir bu adama!

AHMED
Hiç de bile! Üstelik son derece haklı! Eğer size harika şeyler anlatmışsam ve o da bir gerizekâlıysa, anlattıklarımın aptalca olduğunu düşünecektir. Zira gerizekâlılık, bir şeyi olduğu gibi değil, başka bir şeymiş gibi anlamayı gerektirir. *(1. Dublöre)*

Buna karşılık, eğer siz benim söylediğim harika şeyleri aptalca buluyorsanız, o sizin gerizekâlı olmanızdan ileri geliyordur.

1. DUBLÖR
İyi de harika şeyler değiller ki, aptalca şeyler!

2. Dublöre.

Ayrıca sen de aptalsın çünkü ustan olacak Ahmed'in bütün diğer Ahmed'lerle aynı olduğunu sanıyorsun ama o olsa olsa senin aynın olur. Öbür Ahmed'lerin aynısı olan biri varsa, o da benim.

2. DUBLÖR
Evet evet. Anladım.

AHMED
Ne anladınız?

2. DUBLÖR
Şimdi bir, öbür Ahmed'lerin aynısı olan Ahmed var, iki, öbür Ahmed'lerle alakası olmayan Ahmed var, üç, aynı Ahmed'lerle alakası olmayan Ahmed var ve dört, aynı Ahmed'lerin aynısı olan Ahmed var.

1. DUBLÖR
Ama bilhassa ben varım, Ahmed rolündeki şahsımın aynısı olan ben varım ve bir de siz, öbürleriyle uzaktan yakından alakası olmayan ikiniz varsınız.

AHMED
Öyle mi! Eh haydi hodri meydan! Denemesini yaptık mı anlarız kim neymiş. Şimdi herkes Ahmed olacak sahnede, çıkıp en iyi performansını sahneleyecek. Ahmed gibi yürüyecek, Ahmed gibi konuşacak, yürürken de diyecek ki: "Ben filozof

Ahmed'im ve kim Ahmed'in aynısı, kim ondan başkası, ayırt etmeye kadirim." Hepsini izleyip, sonunda karar vereceğiz en iyi Ahmed'in kim olduğuna.

1. DUBLÖR
Peki rica etsem söyler misiniz beyefendiciğim, nasıl karar vereceğiz en iyi Ahmed'in kim olduğuna?

AHMED
Demokrasilerde nasıl yapılıyorsa öyle. Oylayacağız. Üçümüz de jüri olup, oylama yapacağız.

2. DUBLÖR
Anladım! Kimin Ahmed'in aynısı olduğunu oylayacağız.

1. DUBLÖR
Peki hangi Ahmed'in aynısını gerizekâlı herif?

2. DUBLÖR
Ben en son gerzek olmuştum, gerizekâlı değil.

AHMED
Gerizekâlı da, gerzek de, aptal da olsanız demokrasinin saygınlığını, oylamanın üstünlüğünü tartışacak değilsinizdir herhalde?

2. DUBLÖR
Ben hayatta tartışmam. Aynısı olan kimse ona oy vereceğiz. Azıcık başkası olanın da kıçına basacağız tekmeyi.

1. DUBLÖR *aklına bir fikir gelir, 2. Dublöre*
Sen gel bakayım şöyle yanıma. Sen Ahmed'sin, yani benim aynımsın öyle değil mi?

2. DUBLÖR
Ben senin aynın olan Ahmed'in aynısı olan öbür Ahmed'im.

1. DUBLÖR
Tamam, nasıl istersen. Bak şimdi, oylamada ben kendime oy vereceğim. Sen de benim aynım olduğuna göre sen de bana oy vereceksin. Bana oy vermezsen, başka birisin demektir, Ahmed değilsin demektir ve şayet öyleysen, yersin tekmeyi...

2. DUBLÖR
... kıçıma. Anladım.

1. DUBLÖR
Tekrar edebilir misin?

2. DUBLÖR
Neyi sevgili Ahmedciğim?

1. DUBLÖR
Anladığın şeyi.

2. DUBLÖR
Oylamada sen sana oy vereceksin. Ve ben de senin aynın olduğum için kendime oy vereceğim.

1. DUBLÖR
Sıçtığımın gerzeği! Benim gibi oy vereceksen, bana oy vereceksin!

2. DUBLÖR
Sıçtığımın gerizekâlısı! Senin aynın olduğuma göre ve sen, kendi ben'ine oy veriyorken, ben neden benden başkasına oy vereyim? Sana oy verirsem, senden başkası olurum, sonra da kıçıma tekmeyi yerim.

AHMED
Kesin bakayım komploculuğu tiksinç öğrenciler sizi! Sınava başlıyoruz.

Üçü birden sahneyi "Ahmed olmaya" gayret ederek ve "Ben filozof Ahmed'im ve kim Ahmed'in aynısı, kim ondan başkası, ayırt etmeye kadirim" cümlesini söyleyerek geçerler. 1. Dublörün oyunu çok abartılı olduğundan onun geçişi uzun sürer, ki bu da sıradaki repliğin oynanmasına fırsat verir.

AHMED
Sen gel bakıyım azıcık şöyle.

2. DUBLÖR
Evet ustacığım, ne istemiştiniz?

AHMED
Oylamada ben sana oy vereceğim. Ve sen de benim en iyi öğrencim olduğun için, ustan Ahmed'in sahiden aynısı olduğun için aynı şeyi yapacaksın ve bana oy vereceksin.

2. DUBLÖR
Anladım usta.

AHMED
Tekrar et bakayım söylediğimi.

2. DUBLÖR
Her birimiz öbürünün aynısı olduğumuz için her birimiz öbürüne oy vereceğiz.

AHMED
Harika! Mükemmel!

1. Dublör konuşmayı gizlice dinlemek için pusuya yatar.

1. DUBLÖR *kendi kendine*
Ne olacağı belli oldu. Ben kendime oy vereceğim, gerizekâlı Ahmed'e oy verecek, Ahmed de gerizekâlıya oy verecek. Herkese bir oy. Neticede hoca rezil olmuş olacak, eh hiç yoktan iyidir.

AHMED
Jüri toplansın! 1 numaralı dublör, kime oy veriyorsun?

1. DUBLÖR
Kendime oy veriyorum. Gerçekçi sanatım sizlerin ve sizin o aptalca yorumlarınızın çok ötesinde.

AHMED
2 numaralı dublör, senin oyun kime?

2. DUBLÖR
Anladım usta! Gayet güzel anlattınız! Size oy veriyorum.

AHMED
Ve ben de bana oy veriyorum! Sonuç: İkiye karşı bir oyla, tek ve gerçek Ahmed benim!

1. DUBLÖR *öfkeyle 2. Dublöre*
Gerzek herif! Gerizekâlı aptal! Kandırdı ustan seni!

2. DUBLÖR
Anladım!

1. DUBLÖR
Gene ne anladın söyler misin kıçımın kenarının Ahmed'i?

2. DUBLÖR
Gerçek Ahmed, Ahmed'in aynısı olan Ahmed, öbürlerini kandırmasını bilen Ahmed'dir!

AHMED
Teveccühünüz canım, lâyık olmaya çalışıyorum!

25. Aile

Ahmed, Fatima.

Fatima büyük bir leğende patates ve soğan soyuyordur.

FATIMA

Adı filozofa çıkmış bütün mahallede. Doktormuş bir çeşit. Neymiş yani, merak etsem de sorsam patates soymanın felsefesi nedir, git Ahmed'e mi sor diyecekler Allah-u Teâla'nın toprağa büyüsün diye nakşettiği patateslerin doktoru oymuş gibi sanki, tövbeler olsun? Cıbıl halini bilirim ben bunun be, küvette yıkadım kaç yaşına kadar, filozofmuş, doktormuş, ay nerede, Allah şahidim olsun, doktor olacak olsa kızamık geçirdiği zamanki gibi domateslerin doktoru olurdu, kabarmalara doyamadı yaramaz evladım benim, Allah'ıma şükürler olsun bir sabah geçti kabartılar da kavuştuk o beyaz poposuna. Valla kimse bana masal anlatmasın, yok "filozofmuş da", gerekirse Allah'ın her günü o çuvalları patatesle, soğanla doldurmasını bilirmiş de, nerede o günler, bir kere iki kere değil ki, Allah'ın her günü yapılacak bu işler, biz analarla kızların önünde uzayıp gidiyor o günler, oğlanlara sorsan tek bir gün var, o da yaşadıkları gün, yetiyor vallahi onlara, hepsi böyle bu devirde, işleri güçleri boş boş otursunlar, karın kaslarını şişirsinler, motora binip mahallede dönsünler, sonra da her

şeyi bildiklerini iddia etsinler. Zavallı babasını gece vakti fabrikadan çağırırlardı da o koskoca adam, o evladı olacak iblisi, altına işediğini felsefik olarak unutmak için felsefik başparmağını emmekten başka bir halta yaramayan o şeytan tohumu filozofu uyandırmamak için ayakuçlarında çıkardı kapıdan. Neler çekti zavallı kocam, Allah rahmet eylesin, sabaha kadar fabrikada çalışırdı da döndüğünde iki kelime fazla etmezdi, gerektiği kadar konuşurdu, bir de şu oğlunun haline bak, bütün mahallenin en çenesi düşük herifi oldu çıktı. Ah Fatima ah, alışmış kadınsın tabii dilini tutmaya, başını işinden kaldırmamaya ama bak gör şu zalim kaderin sana ettiğini, filozofum diye ortada gezinen haydudun bir ömür boyu anası olmaya mecbur kaldın, bari hakkaten bir iki bir şey biliyor olsa birilerine faydası dokunsa, o da yok ki haspamda! Çulsuzundan mühim makamdaki insanına kadar herkes ondan şikâyetçi, kimi saysan aynı, mesela şu dibi tutmuş keke benzeyen adam, Mösyö Rhubarbe, sonra Madam Pompestan, bizim buranın vekili, tabii bitpazarından alınmış o eflatun tayyörüyle siyasetçilik oynaması utanç verici ama ne yaparsın, kendi bilir, sonra şu çatlak adam, Moustache, ay aman o da uzak olsun zaten, azıcık cesareti olsa Arapları tek tek vurur vallahi, Allah'tan ödleğin teki de zararı dokunmuyor, ay sonra şu güzelim kız Fenda bile, vallahi o kadar siyah olmasa, bir de belgeleri falan tamam olsa evlendirirdim bunları ne güzel, bizimki ayrılmıyor zaten bunun kıçından, kabara kabara gidiyor peşinden, ay haydi geç hepsini, şu küçük Camille bile, aman onun da tek bildiği kıçını devirip uyumak bütün gün, hayatta onun eline bırakmam evladımı, bir gün tencere kaynamaz o evde, canım oğlum o sivrisineğin yanında iki aya kalmaz iskelet felsefesine döner vallahi; ay neyse, hepsi illallah demiş işte Ahmed'in felsefesinden, ay bir de rezil ediyormuş bunları bizimki, maskara ediyormuş milletin içinde. Valla milletin canı burnunda zaten, benim canım oğlum gibi filozofu, gevezeyi, tilkiyi barındırmaz bunlar burada, erkeği kadını, bütün yetkililerle dalaşıp duruyor, başına bir iş gelmese bari yavrumun!

AHMED *içeri girerek*
Merhaba anne.

FATIMA
Aman da filozofum gelmiş! Gel de bir göreyim yüzünü! Gene neler yaptın bakalım felsefenle, zavallı dünyaya bir faydan dokundu mu, çalışması ayrı dert, işsizliği ayrı dert vallahi bugünlerde, derman olabildin mi insanlara?

AHMED
Anne! Canım anneciğim! Evde felsefe yok demedim mi sana? Ailenin kapıları felsefeye kapalıdır. Zaten felsefe de aileden nefret eder. Sana tavuk getirdim.

Ceketinin içinden tavuğu çıkarır.

FATIMA
Ay yoldurmadan getirmiş hayvanı! Erkek değil mi işte! Tutar eve devekuşu getirirler, sonra da zavallı anasıyla kızları oturur, artık geceyi mi bulur, sabahı mı bulur meçhul, bütün mahalleye yastık çıkacak kadar tüy yolarlar mecbur! Felsefeye göre tavukların tüyleri kendi başlarına mı dökülüyor evladım? Öyleyse vay haline sonbaharda tavukların!

AHMED
Filozofların sayesinde başka şeyler dökülmüştür anneciğim, devekuşlarının tüyleri değil.

FATIMA
Neymiş o başka şeyler yavrum? Rhubarbe ve Moustache beylerin başlarından aşağı dökülen kaynar sulardan başka neler dökülebiliyormuş senin o şeytan kılıklı felsefen yüzünden? İlla Madam Pompestan'a çıkmalarını mı istiyorsun insanların, mahallenin ortasında mahkeme kurup, sallandıralım bunu dedikleri zaman rahatlayacak mısın?

AHMED

Filozofların sayesinde, insanların farklı görünmek için ardına gizlendiği perdeler gözler önüne dökülmüştür canım anneciğim.

FATIMA

Ne çıkmış peki arkasından o perdelerin? Kesin o serserilerin dilleri dışarıda bekledikleri şey çıkmıştır: Açık saçık giyinmiş, namussuz bir kadın. Allah cezalarını versin hepsinin!

AHMED

Hayır canım! Ne dedim ben sana, felsefenin, aileyle, evlilikle, libidoyla falan işi olmaz. Filozoflar, o perdeler düşünce görmüşler ki, ardında başka perdeler daha var!

FATIMA

Aman ne güzel, hiç güneş girmesin içerisi de görsünler! Çok meraklılarmış karanlığa senin bu filozoflar, ne haltlar karıştırıyorlarsa artık! Sen bırak onları da kendine bir aile kurmanın yoluna bak, kendi ağzınla söyledin demin, felsefenin kesin çözümü aileymiş, evlen de kurtul işte, peşine de takmamış olursun yetkilileri.

AHMED

Canım anneciğim! İnan bana, benim de aklımda evlenmek var. Ben de bırakıp şu felsefeyi, büyük bir aile kurmak, eşsiz dehamı taşıyan tohumlar bırakmak istiyorum dünyaya. Lâkin kadın olmadan aile de olmuyor ki. Şu dünyada felsefenin kökünü kazıyabilecek yegâne güç, kadının aile içindeki otoritesi ve buna destek veren kadının annesinin otoritesidir. Fenda'ya ne dersin?

FATIMA

Demin onu düşünüyordum. Vallahi ben o her şeye hâkim tavrıyla, tek kelime etmeye lüzum duymadan her işini gören babanın yerinde olsaydım…

AHMED

Anne, anneciğim… Gayet iyi biliyorsun ki, benim namuslu ve akıl almaz derecede sessiz işçi babam Mustafa, mutlak kudretin yalnızca süslerini taşıyordu. Lâkin aile meseleleri mevzubahis olduğunda, o farkına dahi varmadan, her şeyi ayarlayan, söz sahibi olan hep sen oldun. Oğlun Ahmed'le samimi konuş lütfen.

FATIMA

Valla bence o kız fazla siyah, fazla fingirdek, azıcık da fazla felsefik.

AHMED

Peki ya Camille hakkında ne düşünüyorsun?

FATIMA

Onu da düşündüm. O kız sana kafayı yedirtir oğlum, müziği duydu mu kıçını başını aça aça dans ediyor, üstelik herkesin önünde püfür püfür sigara içiyor. Adını da beğenmiyorum ayrıca, Ayşe ya da Cemile olsaymış keşke.

AHMED

Gördün mü bak, bir aile kurmak ne kadar da zormuş bir filozof için.

FATIMA

Filozofmuş! Başlayacağım şimdi felsefene senin! Ah Ahmed ah, hem derdim hem neşemsin vallahi! Otur da şu tavuğun tüylerini yol! Egzersiz olur felsefeye karşı.

AHMED

Heyhat! Aile dediğin tavuktur. Felsefeyse ancak bir tüy…

26. Şiddet

Ahmed, İblis.

İBLİS

En çok neyi seviyorum biliyor musunuz? İspiyonlamayı. İsim falan yazmadan, güzel bir mektup döşenip, bir masumu ihbar etmeyi. Sonra başlasın şamata! Sabaha doğru evini basıp yakalarlar bunu, bu ağlar, yalvarır, polisler, jandarmalar gülüşürler aralarında, sonra diz çöktürürler buna, karnına basarlar tekmeyi, parmaklarına ya da dizine indirirler copu, hele diz nasıl pis kıvrandırır, sonra duvarın önüne götürürler bunu, tabii bu hâlâ yalvarmalarda, başına gelecekten haberi yok ki enayinin, sonra da bam bam bam, yağsın kurşunlar! Ah ne büyük keyif! Ben bir perdenin ardına gizlenmiş, seyrettiğimi hayal ederim. Ağzımın suyu akar! İhbarı benim yaptığımı kimseler bilmez! Ama asıl neye bayılırım söyleyeyim mi? Gebertemeyip ıskalamalarına! Yaralanır bu, kanlar akar her tarafından, inim inim inler, hayvan gibi bağırır. Sonra jandarma gider bunun yanına, yapışır kulaklarına, sallar da sallar, sonra fırlatır yere! Tabancasını alnına dayar, tabii bu arada küfür kıyamet, bizimkinin bacaklar kırıktır çünkü kurşunlardan biri dizine saplanmıştır, debelenir, yalvarır ama ne gelir ki elinden! En sonunda tetiği çeker jandarma ve bizimkinin o güzelim beyni etrafa saçılır. Ve bütün bunlar, sırf ben bir akşam, hünerlerimi kullanıp, tüy kalemimi yalamak suretiyle, yetkililere gerçeğe benzeyen, yalanlarla dolu bir ihbar dilekçesi yazdım diye olur.

Bakın okuyayım size bir tanesini, en son yazdığımı: "Sayın iç güvenlikten sorumlu vali yardımcısı beyefendinin dikkatine. Sarges-les-Corneilles, Sıçanköpek sokağı 5 numarada bulunan apartmanın yedinci katındaki tavan arasında ikamet eden Ahmed ben Malhouf isimli şahsın, gözlemlerim sonucu, evden çıkarken sürekli sağına soluna baktığını tespit etmiş bulunuyor ve buna istinaden bu Arap'ın izin belgelerinin bulunmadığına dair kanaatimi bilgilerinize sunmayı kendimde bir borç biliyorum. Senatör Pitroquoi'nın büyük emekleri sonucu kabul edilen ikamet ve çalışma yasasına göre söz konusu şahıs, yasadışı olarak bu adreste ikamet etmekte ve bu mahallede yaşamaktadır. Kasaptan edindiğim bilgilere göre, bu Ahmed ben Malhouf, bir iki ufak iş yapmak için dükkâna uğradığı zamanlarda çok tuhaf hareketlerde bulunmakta, mesela deli danaların kemiklerini, akıllı danaların kemiklerine karışsın diye aynı torbaya koymakta ısrar etmekteymiş. Kasabın şahsıma söyledikleri şüphelerimi haklı çıkarmıştır zira bu Ahmed ben Malhouf kendisine bir ikamet belgesi ya da bir çalışma izni gösterememiştir. Yine kasabın anlattığına göre, mazeret olarak, otuz üç yıl sekiz aydır ülkemizde bulunduğunu fakat senatör Pitroquoi'nın yasası yüzünden belgelerini yenileyemediğini öne sürmüştür, ki bu da parantez içinde Pitroquoi yasasının ne kadar etkili olduğunun ve ne kadar ulusalcı bir karaktere sahip olduğunun önemli bir göstergesidir. Ahmed ben Malhouf isimli şahısla aramda şahsi bir husumet bulunmadığını ve kendisiyle bugüne kadar hiç konuşmamış olduğumu belirtmek isterim. Lâkin bir Fransız olarak, suç niteliği taşıyan bu olayları bilgilerinize sunmayı vazifem olarak görüyorum. Ayrıca Ahmed ben Malhouf isimli şahsın, mahalledeki hemen herkes tarafından namuslu, sesi soluğu çıkmayan, yardımsever ve her işe koşturan bir adam olarak tanındığını eklemek istiyorum. Öyle ki kasap bile, kendisi için deli dana kemiklerini çöpe götüren bu şahsın hareketlerinde yetkilileri uyarmasını gerektirecek herhangi bir sebep görememiştir zira yine bana söylediğine göre, günde iki yüz franka etrafı

temizleyip, kemikleri çöpe götüren birinin başını ağrıtmaya gerek görmemiştir. İşte bu olumlu intiba sayesinde, Ahmed ben Malhouf'un mahallede bir provokatöre dönüşmesi işten bile değildir. Tüm bunlara istinaden, söz konusu şahsın, şu anda, yani sabahın dördünde evinden çıkmakta ve komşu dairenin temizlikçisinin söylediğine göre Paris'teki bir Çin restoranında sebze soymaya gitmekte olduğunu bilgilerinize arz etmek isterim. Gözlemlerimden gerekli sonuçları çıkaracak olursanız, yakın bir mahalde konuşlanmak suretiyle, söz konusu şahsın, ulusal birliğimize kasteden, gerçek Fransızların huzurlu yuvalarında mışıl mışıl uyudukları şu saatte giriştiği gizli ve yasadışı faaliyetlerine derhal bir son vermeniz kanaatimce yerinde olacaktır." Nasıl ama! Öyle uyduruk bir şey değilmiş değil mi! Tabii bu, adamı sabahın köründe kurşuna dizdirmeye yetmez. Ama ona da gelecek sıra. Şimdilik elimizde Pitroquoi yasası var, adamı tutuklar, birkaç gün gözaltında tutar, sonra da kıçına tekmeyi basıp, zaten o hiç dışarı çıkmaması gereken kokuşmuş ülkesine geri postalarlar. Umuyorum zamanla gerekli düzenlemeleri yapacaklardır Pitroquoi yasasında. Alman işgali sırasında, Pétain baştayken, böyle mektuplar yazan çok eski bir dostum vardı. Öf o zamanlar ne güzeldi bu işler! Bir Yahudi'yi gözünüze kestirip, bir iki satır bir şey yazdınız mı tamamdı herifin işi! Yalnız dikkatinizi çekerim, Yahudi olmuş, Arap olmuş, Senegalli olmuş, hattâ Levanten olmuş, benim için hiç önemli değil. Benim hoşuma giden şey harekete geçmek. Tabii ki gizlice harekete geçmek. Ben kendimi katiyen göstermem. Kendini göstermek çok tehlikeli şeydir. Bakın Ahmed ben Malhouf'a, herkese gösterdi kendini enayi, kasaba, hizmetçiye, bana... Ne olacak peki şimdi? İnsanlar yeteri kadar korkmuyorlar, hep bunu düşünüyorum. Korkmuyorlar, o yüzden gecenin kör vaktinde döşeneceksin bir mektup, sonra da gidip eve uzak bir posta kutusuna atacaksın. Gerisi gelir zaten kendiliğinden, salak postacı elinde bir bomba taşıdığından habersiz götürür mektubu ama sonra ne olur, bom! O bomba bir sabah Ahmed ben

Malhouf'un tekinin kıçında patlayıverir! Canıma değsin! Al sana kendini o kadar göstermenin mükâfatı! Ben gösteriyor muyum kendimi? O kadar yasadışı mülteci var memlekette, hiç gösteriyorlar mı kendilerini, gösterseler adım atacak yer kalmaz, millet de bayılıyor zaten bunlara, mutlu mesut yaşarlar burada. Ama ben ne yapıyorum, deneyimlerim ışığında, yüzümü kimselere göstermiyorum. Sadece burada yaşasalar gene iyi, Fransız olmamalarına rağmen korkmuyor da bunlar üstelik. Eh peki ya ben, Fransız oğlu Fransız olan ben, niçin bütün gün korkudan altıma sıçıyorum? Eh onlar yüzünden! Çünkü doğru felsefeye sahip, kendi gölgesinden bile korkması gerektiğini bilen bir Fransız, hiçbir şeyden korkmayan zencilerin ve Arapların sokağında cirit atmasına tahammül ve müsaade edemez! Göreceksin ben Malhouf! Sen de korkacaksın benim gibi!

AHMED *kapıya vurarak*
Açın kapıyı! Kanun namına! Açın!

İBLİS *tir tir titreyerek*
Kim o?

AHMED
Komşunuz Ahmed Ben Malhouf.

İBLİS
Tanrım! İhbar ettiğim adam.

Bayılır.

AHMED *kapıyı zorlayarak açar, içeri girer*
Buyurun bakalım! Bayılmış aşağılık herif. Uyan bakalım seni yasal Fransız seni!

Sopasıyla onu gıdıklar.

İBLİS

Ama ama... nasıl bildiniz? Ben kendimi göstermem ki, bütün önlemleri almıştım...

AHMED

Haddinden fazla önlem almışsın demek. Her şeyin fazlası zarar! Kafan basmıyor tabii değil mi ödlek seni! Gölgeler, alçaklığın en somut işaretidir. Açığa vurmak için azıcık ışık tutmak yeter.

Şiddetli bir gün ışığı.

Lâkin kaynağını kurutmak lâzım asıl. Kötülüğün kök saldığı düşünceyi, aklı ortadan kaldırmak gerek.

İBLİS

Ne yapacaksınız bana?

AHMED

Sallandırayım diyorum ama ipe bile değmezsin ki. Bulacağız artık bir şeyler... mesela şu hünerli kaleminden faydalanalım diyorum... evet, haydi bakalım, ihbar et kendini! Valiye yasadışı bir şeyler yaptığını yaz... kanıt da göster... nakış gibi işle, iyi becerirsin sen, haydi bakalım, göreyim seni!

İBLİS *dehşete düşmüştür*

Ama başıma korkunç şeyler gelir! Polis beni yakalar!

AHMED *sopasını sallayarak*

Yaz dedim böcek!

Takip eden sahnede, İblis önce endişeyle yazmaya başlar, ama sonra kendini giderek kaptırır, tutkusuna kapılır ve zevkle kendini ihbar eder.

İBLİS
Sayın... sayın yetkili... ben... vazifem gereği... yok... kanaatim odur ki... bilgilerinize sunmak istediğim bazı şeyler... faaliyetler... yok, yasadışı faaliyetler... önlem alınız... hayır... gerekli tedbirleri almanızı rica ederim... söz konusu şahsın adı... adı... Adımı vermem gerekiyor mu?

AHMED
Adını vermeden ihbar mı olur! Benim adımı vermişsin bir güzel!

İBLİS
Ama adımı verirsem beni yakalarlar!

AHMED
Haydi canım! Valla orası senin sorunun! Yaz!

İBLİS
Söz konusu şahsın adı Maurice Charlatan'dır.

AHMED
Charlatan mı... Adın şarlatan mı bir de senin! Valla çok yakışmış! İspiyoncu Charlatan. Haydi ihbar et kendini şarlatan seni. Yazık sana, polislere yaparsın artık rezil numaralarını. İkna edici ol.

İBLİS
Bu Charlatan isimli şahıs... ne yapmış olabilirim ki?

AHMED
Seç beğen al, dükkân senin.

İBLİS
Hakkınızda yalan ihbarda bulunduğumu söyleyebilir miyim? Ben yalnız bunu yapmayı biliyorum.

AHMED
Daha ilginç bir şey bul, namussuz seni.

İBLİS
Ne bileyim ki… ne yapmış olayım… Buldum! Doğru da bir şey üstelik! Dedem merdivenden düşüp öldüğü zaman, onu itmesi için karımı zorla ikna ettiğimi söyleyebilir miyim?

AHMED *inanamamış, iğrenmiştir*
Sen dedeni zorla karına mı öldürttün? Sen ne iğrenç, aşağılık bir adamsın be! Bari kendin öldürseydin!

İBLİS
Ay cidden harika konu buldum. Çok güzel ihbar mektubu çıkar bundan. Dinleyin şimdi. Evet, Maurice Charlatan isimli şahsın gizli tertipleri. "Alkolün hafif tesiri altındaki bir komşusundan edindiğim bilgilere göre, normalde Sarges-les-Corneilles, Sıçanköpek sokağında ikamet eden Charlatan isimli şahıs, Conflans-Sainte-Honorine'de tatilde olduğu süre boyunca, karısına çok sayıda mektup yazmak suretiyle, onu, her akşam evcil bir hayvan gibi dışarı çıkarılmak zorunda olan ve vasiyetinde küçük çaplı servetini Arap Halklarıyla Kardeşlik Vakfı'na bırakmaya hazırlanan kendi öz dedesini öldürmesi için ikna etmeye çalışmıştır. Bu çişini sürekli altına kaçıran ve eli ayağı tutmayan ihtiyarın varlığı, halihazırda, Charlatan çiftinin yuvasındaki huzuru bozmakta olan bir husustur. Aileye ait olan paranın başka bir yere gidecek olması bardağı taşıran son damla olmuş, Charlatan hanımefendi, mahalle kasabının ve karşı dairenin hizmetçisinin şahitliğinde, birçok defa, "ihtiyarın her akşam altını temizlediğinden" bahsetmiş ve "artık buna dayanamadığını" bizzat dile getirmiştir. Kızlık soyadı Foutreveaux olan Maurice Charlatan'ın karısının milliyetçi fikirleri göz önüne alındığında, ihtiyarın Araplara bırakmaya niyetlendiği serveti, demin sözü geçen bardağın taşmakta olan suyuna eklenen bir başka damla olmuştur. Kocasının

mektuplarından zaten bezmiş olan Madam Charlatan, olay günü, gezdirmek üzere dışarı çıkarmaya hazırlandığı ihtiyar adamı merdivenlerden itmiş, adam aşağıya düşmüş ve bu edim sonucunda ölümü gerçekleşmiştir. Olay adli makamlarca kaza olarak nitelendirilmiştir fakat elimde, bu olayın Conflans-Sainte-Honorine'de planlanmış ve Sarges-les-Corneilles'de gerçekleştirilmiş olan bir cinayet olduğuna dair kesin deliller bulunmaktadır. Çok sayıdaki delilin yanı sıra, Madam Charlatan'a gönderilmiş ve ileride bir gün tarihe "Sıçanköpek Sokağı Cinayeti" olarak geçmeye lâyık olan bu hadiseyi aydınlatacak olan mektuplardan bir tane bulunmaktadır. Eğer nereden bulduğumu sormayacak olursanız size bu mektubu arz etmek isterim." Hah ha! Nasıl ama! Başyapıtlarımdan biri oldu! Usta işi ve sürükleyici! Sıçtı Charlatan!

AHMED

Sen sıçtın sen! Gerçekten mide bulandırıcı bir yaratıksın. Gece gidip bunu posta kutusuna atacaksın solucan seni! Eğer sonuçları kısa zamanda görmezsem başına gelecekleri sen düşün!

Ahmed çıkar ama İblis'in göremediği bir yerde, dekorun üzerinde bir yerde yeniden görülür, İblis'i gözlüyordur.

İBLİS

Ne güzel mektup oldu! Ağız sulandırıcı bir ihbar! Ama en güzeli ne biliyor musunuz?

Giderek artan kahkahalarla gülerek.

Bilmiyor musunuz? Paçayı kurtardım paçayı! Hem de nasıl kurtardım! Sanat eseri bu sanat! Başyapıtım bu benim! Maurice Charlatan ben değilim ki! Üst kattaki komşum! Polisler kapısına dayansın da bir görün o zaman yüzünü! Yalan söylemedim ki üstelik, tatildeyken dedesi gerçekten düştü merdi-

venlerden! Hah ha! Boku yedi bu yedi! Ama kendi düşen ağlamaz. Karanlık adamlarla takılan biriydi zaten. Evinde oturmak dururken kendini göstermeye pek meraklıydı. Dünyanın şu tekinsiz halinden hiç korkmuyordu. Geçenlerde barda görmüştüm bunu, Ahmed ben Malhouf'la sohbet ediyordu. O kafayı kırmış Arap'la takılırsan olacağı bu! Yaptığı suç bile sayılır. Fransızlar Araplardan bile korkmuyorlar artık, yazık yazık, nereye gidiyor bu toplum?

Kapı şiddetle vurulur.

Kim o? Burada kimse yok!

AHMED
Açın kapıyı! Kanun namına. Ben Maurice Charlatan.

İBLİS
Tanrım sen beni koru! Hepsi anlamış kim olduğumu.

İblis kapıya geçit vermemeye çalışır, Ahmed zorlar ve sopayla vurarak İblis'i yere indirir. İblis yere serilir.

AHMED *düşüncelerde*
Eğer ki Kötülük, yani korku büyüyüp devleşmişse, ta derinlere kök salmışsa, saf düşüncenin gücü ona erişmeye yetmez. Kurnazlık bile işe yaramayabilir. İşte o zaman sopa gerekir. Evet, sopa gerekir. Yani neticede şiddet. Azıcık şiddet. Bir gıdım, bir tutam şiddet. Ama asla fazlası değil, asla. Durum bu. Maalesef durum bu.

27. Maksat

Ahmed, Camille.

Camille, her zamanki gibi, sahnenin kenarına oturmuş, sigara içiyordur. Ahmed seyircilerin arasındadır. Başta Camille'in radyosu duyulur, kısık sesle.

AHMED
Söyler misin canım bana, sen ne yapıyorsun orada öyle, amacın ne senin?

Seyircilere seslenir.

Ya da sizlere sorayım hanımlar beyler, sorulan sorulara yanıt vermeye tenezzül dahi etmeyip, milletin ortasında sigarasını tüttüre tüttüre oturmakta olan şu hatunun hayattaki maksadı ne olabilir? Ne dersiniz?

CAMILLE
Of sıktın ama sen de! Ay bir düş yakamdan! Canım ne istiyorsa onu yapıyorum!

AHMED
Tamam, canının istediğini yapıyorsun ama canının istediği şeyin amacı ne? Filozoflar buna maksat adını veriyor. Çok güzel bir sözcüktür maksat. Bir sürü farklı anlam barındırır içinde.

"Maksat" kelimesi üzerine doğaçlama: Makas atmak, aksatmak, satmak, asmak, atmak vs.

(Ukalaca) Filozoflar şu anlamıyla ele alırlar bu sözcüğü: Bir şeyin maksadı, bu şeyin ulaşmaya çalıştığı son, kendi öz tabiatı gereği yöneldiği amaçtır. Mesela, benim gibi bir tilkinin maksadı, senin gibi piliçleri yakalayıp yemektir; dilin maksadı, başkalarıyla iletişim kurmaktır; seçimlerin maksadı, hükümeti kimlerin kuracağını belirlemektir. Gerçi seçmenin maksadıyla seçimin sonucu arasında sağlıklı bir bağ bulunmaz. Seçmen olarak birini seçersin, yani işleri yönetmesi maksadıyla bir adayı tercih edersin, ama sonra bir bakarsın, meğer o seçtiğin kişi, kendi maksatları için seni seçmiştir aslında. Asıl maksadı baştan göremezsen seni kimseler kurtaramaz. Mesela oturma izni hakkında düzenlenen Pitroquoi yasasının maksadı, belgelerinde eksik bulunmayan ödlek ve gerzek vatandaşların gönüllerini hoş tutmaktır. Ne der o yasa: Bana belgelerini göster, sana kim olduğunu söyleyeyim. Tabii asıl maksat, insanların beynini spagettiye çevirmektir burada. Pitroquoi yasasının Fransızlar ve yabancılarla ilgili maksadı budur, salakça bir maksat bu tabii ama yapacak bir şey yok. Peki dönelim asıl konumuza, herkesin önünde sigarasını tüttüren Camille'in maksadı ne olabilir?

Seyircilere.

Eh haydi buyurun, siz sorun hanımefendiye, deyin ki: "Camille! Senin maksadın nedir?"

CAMILLE

Başlayacağım ama sana da, maksadına da! Mis gibi zaman geçiriyorum işte, neyini beğenmiyorsun? İlla bir maksadım mı olması gerek? Haydi bu anlamıyor da bari siz anlayın! Maksadı olabilecek birisi gibi mi görünüyorum ben?

AHMED *sahneye çıkarak*
O halde seninle burada, herkesin önünde bir deney yapacağız. Maksadın neymiş, hep birlikte öğreneceğiz. Git şu köşede dur bakayım ayakta.

CAMILLE
Eh dururum, ne olacak? Maksadım mı olmuş olacak yani ayakta durmak? Hiç de öyle bir maksadım falan yok benim. Sırf sen istiyorsun diye kılımı bile kıpırdatmam ben!

AHMED
Tamam tamam! Benim de öyle bir maksadım yok zaten, seni ayakta tutmaktan ziyade yatırmakla ilgileniyorum.

CAMILLE
Bu kadar işte senin filozofluğun! Yatağa kız atmaktan başka şey geçmiyor ki aklından, bütün maksadın bu!

AHMED
Harika! Maksatların maksadını buldun vallahi! Seks, gelmiş geçmiş bütün maksatların asıl maksadıdır. Tarihe Camille prensibi olarak geçecek bu!

CAMILLE
Canım bu benim değil, senin gibi öküzlerin prensibi! Hiç atma benim üzerime! Erkeklerin maksadı aynen bu, doğru! Benim maksadım değil ama.

AHMED
Peki tamam, deneyimize devam edelim. Şimdi ben de sahnenin öbür köşesine geçiyorum. İşte geçtim. Şimdi yavaş yavaş, sahneyi yanlamasına geçerek, bana doğru geleceksin. Haydi bakalım.

CAMILLE
Aman ne dâhiyane! Sahneyi yanlamasına geçmek mi olacak şimdi benim maksadım? Bunu mu buldun bula bula? Böyle oluyorsa, koy bir ayıyı kafese, dönsün dursun içeride, al sana maksadın âlâsı!

AHMED
Kafesinin içinde dönmekte olan ayının maksadının ne olduğu sorusu felsefenin en önemli sorularından birisidir. Dönmekte olan şeyin amacı, genel anlamda, çözülmesi son derece güç bir problemdir. Misal gezegenlerin amacı nedir, galaksilerin amacı nedir, kâinatta dönüp duran bunca şeyin maksadı nedir? Büyük bir gizem, çetin bir muamma. Biz şimdilik senin üzerine yoğunlaşalım, sen hiç olmazsa dönmüyorsun.

CAMILLE *sahneyi yavaş yavaş, yanlamasına geçerek*
Deliye döndürmeye çalışan herifler var ama.

AHMED
Ah keşke onlardan biri de ben olsam! Yaklaş bakalım Camillecik, yaklaş, yaklaş… ve işte! Hareketinin maksadını bulduk: Benim!

CAMILLE *birden durur*
Hoop, yok öyle yağma! Sana doğru yürüyor olabilirim ama sırf sen çeneni kapa diye ve ayrıca yapacak işim olmadığı için yürüyorum. Fakat sen kalkar da, bütün bu insanların önünde, benim varoluş amacımın sen olduğunu iddia etmeye kalkarsan, sana açık ve net olarak söylüyorum: O lafları sana yediririm! Aptal yok senin karşında.

AHMED
Tabii ki yok, olur mu hiç öyle şey! Daha alıştırma yapıyoruz maksadını bulmak için! Şimdi arkana dön ve köşene geri git, ama yavaş yavaş.

CAMILLE
Gören de gecelik defilesine çıktım sanacak.

AHMED
O ne güzel fikir öyle! Sen gecelik giyiyor musun? Nasıl bir şeylerin var?

CAMILLE
Görebileceğini hiç zannetmiyorum.

AHMED
Heyhat! Derhal unutalım o halde bu libidinal maksatları! Şu anda yürümenin amacı, demin olduğun yere geri dönmek.

CAMILLE
Eh zaten herkesin maksadı bu değil midir çoğu zaman? "Camille, döndün işte başladığın yere", o kadar sık söylemişimdir ki bunu bugüne kadar.

AHMED
Ama eğer şikâyet ediyorsan, maksadın bu değil demektir. İnsan maksadına ulaştığı vakit mutlu olur çünkü! Tartışmaya lüzum bile yok bunu. Demek ki ne öğrenmiş olduk en azından, Camille'in maksadı başladığı yere dönmek değilmiş. Pekâlâ. Şimdi geri gel bana doğru.

CAMILLE
Bu salak şey çok sürecek mi daha?

AHMED
Maksadına ulaşıncaya, maksadını keşfedinceye kadar sürecek.

CAMILLE
Eh bak bir sonuca daha ulaştık: Benim maksadım, salak bir şeyin maksadıymış meğer.

AHMED
Dön haydi köşene.

CAMILLE
İzin verdiğin için teşekkür ederim!

Bir müddet daha gidip gelir. Farklı hareketler, farklı hızlar vs.

Ay sıkıldım ama! Ya sen nereden çıktın da geldin yine benim başıma? Bir rahat bıraksana beni be adam! Ay ne güzel müziğimi dinliyordum, hiçbir şey düşünmüyordum, unutuyordum, geldi götü boklu Arap, yapıştı kene gibi! Ya sen kendini ne sanıyorsun? Konuşa konuşa milleti canından bezdirmek mi senin amacın? İki dakika susup otursan ölür müsün? Takmış, maksat da maksat! Çok meraklıysan bırak dursun beyninin kıvrımlarında, çıkarma dışarı! Millet ömrünü senin çenenle mücadele ederek geçirmeye mecbur mu? Hayır yani tamam, kararında bıraksan iyi hoş da muhabbetin, bir süre sonra sivrisinek sürüsünün ortasına düşmüş gibi hissediyor insan kendini, olmaz ki canım, saçmalık yani bu kadarı da! Saçmalığın daniskası! Yetti be! Al o maksadını, sokacağın yeri gayet iyi biliyorsun! Bak sakın yine gelip de başıma ekşime, hiç acımam, kırarım o kafanı!

Öfkeyle çıkar.

AHMED
Vay yavrum vay, o neydi be… Neyse… Maksadını öğrenmiş olduk hiç olmazsa. Ete kemiğe bürünmüş haliyle görmüş olduk Camille'in maksadını. Arzusuna, gerçek arzusuna şahit olduk. Gerçek amacına. Korkunç amacına. Hiçbir amaca sahip olmamak! Meğer buymuş Camille'in maksadı: Hiçbir amaca sahip olmama hakkına sahip çıkmak için tüm varlığıyla mücadele etmek. Maksadı, maksatsızlıkmış… Bu bana bir Alman filozofu hatırlattı, doğu taraflarından, Polonya

steplerinin oralardan, o civarlardan. Adı Emmanuel Kant'mış bu filozofun. Demiş ki, güzel olan, bir amaca sahip olmayan fakat sahipmiş gibi görünendir. Mesela bir günbatımı. Nasıl güzeldir değil mi? Sanki bir maksadı varmış gibidir ama yoktur aslında bir maksadı. Hiçbir amacı yoktur. Demiş ki bu Kant: Maksatsız bir maksada benzeyen güzeldir. Camille gibi. İşte bu yüzden güzel Camille. Amaçsız bir maksat. Bir günbatımı. Keşke onun maksadı olsaydım. Camille'in amacı olsaydım keşke şu hayatta. Ama onun amacı olsaydım, onun amacı bir amaca sahip olmamak olduğundan dolayı, bir amaç yokluğuna benzemem gerekirdi. Mutlak bir amaç yokluğuna benzemek, sonun sonunu vücuda getirmek, kolay iş değildir.

Doğaçlama: Hiçbir şeye benzememek, amaçsızlığı vücuda getirmek.

Çalışacağım bunun üzerine. Oh be! Amma çok problemin üstesinden geldik bugün! Camille'in maksadı ve ona binaen benim maksadım, yani Camille'in, mümkün amaçların mutlak yokluğunun bende vücuda gelişini arzulaması! Çok ciddi şekilde çalışmam lâzım. Yardımınız için şimdiden teşekkür ederim hepinize! Eğer Camille'i görürseniz uygun zemini hazırlayın lütfen. Beni haşlayıp gittiğinden beri hiçbir şeye benzemeyen bir şeye döndüğümü, hiçbir şeye benzemeyen birine benzediğimi söyleyin ona. Maksatsız bir maksadın maksadına uygun olduğumu söyleyin. Ahmed'in, hiçbir amacı olmayan güzelliğin, Camille'in amacı olabileceğini söyleyin. Zira benim, Ahmed'in asıl amaçlarından biri, asla ama asla pes etmemektir. Amaç ne olursa olsun. Ve hattâ o amaca ulaşmak için, kendini harcaması gerekse bile. Haydi sağlıcakla!

28. Matematik

Ahmed, 1. Dublör, 2. Dublör.

İki dublör sahneye girerler, kuliste başlamış bir tartışmaya devam etmektedirler.

1. DUBLÖR
Tek ve gerçek Ahmed benim.

2. DUBLÖR
Anladım. Tek ve gerçek Ahmed benim.

1. DUBLÖR
Gerizekâlı! Ben "tek ve gerçek Ahmed benim" diyorsam, senin "tek ve gerçek Ahmed sensin" demen lâzım.

2. DUBLÖR
Eh biliyorum! Tek ve gerçek gerizekâlı sensin.

1. DUBLÖR
Gerzeksin sen gerzek! En basit matematikten bile anlamıyorsun! Kesin ilkokul birden terksin sen, ikiye geçmiş olman mümkün değil!

Ahmed girmiştir, görünmeden onları dinliyordur.

Bak şimdi, burada iki kişiyiz, doğru mu yanlış mı?

2. DUBLÖR *sayarak*
İki kişiyiz.

1. DUBLÖR
İki nedir peki? Bir artı birdir.

2. DUBLÖR
Anladım. İki kişi olduğumuza göre iki kere biriz. İki kere bir Ahmed. Sen bir Ahmed'sin çünkü senin olduğun Ahmed bir tane. Ve bir olan her şey tek olduğuna göre tek ve gerçek Ahmed benim.

1. DUBLÖR
Sen değilsin, benim! Kendin söyledin: "Sen bir Ahmed'sin ve bir olan her şey tek olduğuna göre" dedin ve ne demen lâzım sonuç olarak, "tek ve gerçek Ahmed sensin" demen lâzım.

2. DUBLÖR
Çok iyi anladım. Hem de nasıl yaptım? Sessiz düşünerek!

1. DUBLÖR
Sessiz düşünmek falan yok! Düşündüğünü söyleyeceksin, herkes duyacak.

2. DUBLÖR
Seni gayet iyi anlıyorum. Düşündüğünü söylemesi lâzım insanın, duyulması lâzım. Haydi o zaman! Duyul sessiz düşünce!

1. DUBLÖR
Sen gerçekten odun kafalısın.

2. DUBLÖR
Düşünceleri balta gibi indirmeli odunlara, yankılara boğmalı bütün ormanı. Bak dinle şimdi.

Doğaçlama: 2. Dublörün odunlara balta vururcasına kuvvetli düşüncelere dalması.

Her birimiz bir Ahmed olmak üzere iki Ahmed'iz. Demek ki ben birim ve bir de tek olduğuna göre tek Ahmed benim.

1. DUBLÖR
Peki ben neyim o zaman? Haydi bir de onu söyle.

AHMED *birden lafa girerek*
Bütün mesele de bu zaten ve bunu ancak yüksek matematikle çözebiliriz.

2. DUBLÖR
Hem de çok yüksek matematik lâzım ustam, çok yüksek, şimdi anladım.

1. DUBLÖR
Hiçbir şey anlamadın yapmacık gerzek! Kendini Ahmed sanan beyefendi işimize burnunu sokunca çözülecek mi sanıyorsun problemimiz?

2. DUBLÖR
Çözülecek çünkü demin her birimiz bir olmak üzere iki kişiydik fakat artık üç kişiyiz. Ve üç, ikiden çok daha fazladır. Üç aşkındır!

1. DUBLÖR
Aşkınmış! Laflara bak laflara! Nereden duyduysa!

AHMED
Haklı! Üç, ikiden çok ama çok daha fazladır. Çünkü üçün içinde, sekiz vardır.

1. DUBLÖR
Üçün içinde sekiz mi vardır? Tabii tabii! Benim içimde de sakız var, kıçımdan da balon çıkarıyorum! Şaklabanlıklarıyla Ahmed'in haysiyetini zedelemekten başka bir şey bilmiyor bu adam.

2. DUBLÖR
Anladım! O da gerizekâlı yani!

Bunu izleyen bölümde, Ahmed sahnede grupları oluşturacak, bu gruplar ve alt gruplar her seferinde belirgin olarak ayrı duracaktır.

AHMED
Birazdan göreceksiniz üçün içinde sekiz var mıymış yok muymuş. Şimdi diyelim ki, benim adım A1, yani Ahmed bir, senin adın *(1. Dublöre)* A2, yani Ahmed iki ve senin adın da *(2. Dublöre)* A3, yani Ahmed üç'müş. A1, A2 ve A3'ün üçünün de üçün içinde olduğunu kabul ediyor musunuz? Burada tam üç tane Ahmed olduğu aşikâr sanırım.

2. DUBLÖR
Anladım. Her biri bir olan Ahmed'lerin her biri üçün içindedir çünkü bir artı bir artı bir, üç eder.

AHMED
Bu da üçün içinde daha şimdiden bir üçümüz var demektir. Pekâlâ, şimdi Ahmed iki'nin yanına gidiyorum ve ona yapışıyorum, Ahmed üç'e hiç dokunmuyorum. Artık A1 ve A2 birlikteler. Bu da artık üçün içinde başka bir şey daha olduğu anlamına geliyor.

1. DUBLÖR
Nasıl yani üçün içinde?

AHMED

Eh nerede olacağız başka? Biz üçün içindeki iki Ahmed'iz, bir araya gelsek bile yine üçün içinde bulunuruz. Nereye gidebiliriz ki?

2. DUBLÖR

Doğru ya! A1 ve A2'den oluşan bir, üçün parçaları olduğuna göre üçün içinde yapışık kalmaya mecburlar!

AHMED

Ve böylece üçün içinde dört şeyimiz oldu bile. Peki eğer şimdi kendimi her şeyi şıp diye anlayan bu adamla, A3 ile yapıştırırsam ne olur? Üçün içinde olan bir başka şeyimiz daha olur. Çünkü o da başka bir şeyden değil, üçün içindeki şeylerden yapılmış bir şey olur. Neticede etti mi size üçün içinde beş şey.

1. DUBLÖR

Bu içinden beş çıkaran üçün beni çok pis kandırdığını hissediyorum.

2. DUBLÖR

Evet, kesin kandırılıyoruz. Bundan hiç şüphem yok. Hattâ çok acayip kandırılıyoruz çünkü üçün içinde altıncı bir şey daha var.

1. DUBLÖR

Altıncı bir şey daha varmış, gerizekâlı seni! Neredeymiş göster bakayım!

2. DUBLÖR

Şimdi eğer sen ve ben, yani ikimiz, saygıdeğer ustamızı bir kenara bırakıp, birbirimize yapışacak olursak, üçün içinden çıkan bir başka şey daha oluruz, yani üçün içinden bir iki-Ahmed daha çıkmış olur.

AHMED

Valla kafası çalışıyor bu çocuğun! Peki şimdi bir de üçümüz birden yapışalım birbirimize, iyice sarılalım. Ne oldu böylece, üçün içinden bir grup daha çıktı!

1. DUBLÖR

A ha! Buraya kadar! Bizi nasıl kandırdığınızı şimdi anladım! Bunu zaten saymıştık! En başta! A1, A2 ve A3 olacağız demiştiniz ve bunun üçün içindeki üç şey olduğunu söylemiştiniz.

AHMED

Hiç de bile öyle bir şey demedim! Kafanız vallahi basmıyor sizin bu işlere! En başta her birimizi ayrı ayrı saydım. Üç tane şey olduğumuzu söylediğime göre bu da bunun kanıtı zaten. Ama şimdi ne yaptım, bir blok olarak saydım bizi ve bu da üçümüzden tamamen ayrı olan bambaşka bir şey demektir.

2. DUBLÖR

Anladım. Her bir Ahmed bir eder, ama üç Ahmed'i birlikte sayarsak, o da bir eder, ki bu ikisi aynı şey değildir, zira birer Ahmed değilizdir artık, bir tane birbirine yapışmış üç Ahmed olmuşuz demektir.

1. DUBLÖR

Resmen ayaküstü adam kandırmaya çalışıyorsunuz! Üçün içindeki bu üç nerede peki?

AHMED

Nerede olacak, üçün içinde tabii! Başka bir yerde olacak olsaydı, en aşağı dört olurdu!

1. DUBLÖR

Yok yok, resmen üçkâğıt var bu işte!

AHMED
Neyse ne, nihayetinde üçün içinde yedi varmış demek.

1. DUBLÖR
Yedi varmış işte, yedi, sekiz değil! Kabul, var diyelim yedi, ama siz sekiz var dediniz! Neredeymiş hani sekizincisi? Rica etsem gösterebilir misiniz şu sekizinciyi lütfen?

AHMED *utanmış gibidir*
Gösterebilir miyim, gösterebilir miyim... Var olmasına var da... göstermek... bakın o biraz zor işte.

2. DUBLÖR
Açıkçası ben de göremiyorum sekizinci şeyin nerede olduğunu. Sekizinci! Neredesin?

Her yeri arar.

Hiçbir yerde yok.

1. DUBLÖR
Gel buraya gerizekâlı gel, baştan yapacağız hepsini, doğru düzgün sayacağız bu sefer.

2. DUBLÖR
Emredersin Ahmed.

İki dublör sahne üzerindeki üç bedenle mümkün olan bütün ihtimalleri yeniden oluştururlar ve her seferinde yüksek sesle sayarlar.

1. DUBLÖR
Yedi işte! Yedi! Demek ki neymiş, beyefendi aşkın aritmetikten çok da anlamıyormuş.

AHMED

Alaycı dublör seni! 2 numaralı Ahmed! Git öteye, dur bakayım orada bir başına. Güzel. Üçün içinde olan şeylerden biri olarak tek başına oradasın. Tamam mı? Peki, gel geri şimdi. Söyleyin bakalım, hangi işlemi yapmış olduk? Sahnede bir tane Ahmed vardı, sonra biz o sahneden bir Ahmed çıkardık…

2. DUBLÖR

Biliyorum usta biliyorum! Çıkarma yaptık! Bir Ahmed eksi bir Ahmed yaptık.

AHMED

Ve bir Ahmed eksi bir Ahmed, ne eder…

2. DUBLÖR

Sıfır Ahmed.

AHMED

Ve de sıfır Ahmed, üç Ahmed'den biriyle yapıldığına göre, işlemin adı A2 eksi A2 olduğuna göre, bu işlemin neticesi de üçün içine pek tabii ki dâhildir. Buyurun size üçün içindeki şeylerden sekizincisi.

2. DUBLÖR

Aydınlandım. Sıfır Ahmed, üç Ahmed'in içindeki şeylerden yapıldığına göre kendisi de üçün içindeki şeylerden biridir.

1. DUBLÖR

Yetişin adam dolandırıyorlar! Bir şey, bir şeydir! Bakın bakayım sahneye, ne var: Hiçbir şey! Sıfır bir şey değildir.

AHMED

Aman ağzımızdan çıkana dikkat edelim! Söz konusu olan öyle sıradan bir sıfır değil! Sıfır Ahmed bu! Sıfır Ahmed, üç

Ahmed'den gelir. Ve sahnenin boş olmasına gelince, ben size ne demiştim, sekizinci şey vardır ama gösterilemez. Onu yalnızca düşünebiliriz.

2. DUBLÖR
Düşüncelerimiz bütün ormanda yankılanıyor ustam! Düşünüyorum! Sıfır Ahmed'i düşünüyorum! Ah ne güzel, ne kadar da güzel!

1. DUBLÖR
Yine bir numaralar dönüyor burada! Eh haydi buyurun madem! Sopayı aldım koydum sahnenin üstüne. Sonra da kaldırdım. Ne oldu şimdi, sopa eksi sopa, sıfır sopa etti değil mi? Güzel, öyle olsun, peki söyler misiniz bana şimdi, boş sahneye baktığım zaman, orada duranın sıfır Ahmed mi sıfır sopa mı olduğunu nasıl ayırt edeceğim? Sıfır, her zaman sıfırdır, üç Ahmed'den çıksa da sıfırdır, kuş kafesinden çıksa da sıfırdır. Üçün içinde falan değildir sıfır.

AHMED
Bu yalnızca sıfır sopanın, bir sopanın içinde olan bir şey olduğunu kanıtlar, tıpkı sıfır Ahmed'in üç Ahmed'in içinde olması gibi. Sıfır kuş kafesine gelince, o da malum olduğu üzere kuş kafesinin içindedir.

2. DUBLÖR
O halde sıfır bir kuştur.

1. DUBLÖR
Orası kesin! Adam şapkadan çıkardı koydu önümüze.

AHMED
Üçün içinde sekiz vardır, bu da demektir ki üç, ikiden çok daha büyüktür.

2. DUBLÖR
Peki dördün içinde ne vardır?

AHMED
Dördün içinde on altı vardır. Evet, on altı. Ama bunu doğrulamak çok vakit alır, üstelik yalnızca üç kişiyiz. Onun yerine geometriye mi geçsek diyorum?

1. DUBLÖR
Çok iyi fikir. Geometrim çok kuvvetlidir. Kimsenin masalına kanmam bunda.

2. DUBLÖR
Ben hiç anlamam geometriden. Ama ben de kimsenin masalına kanmam.

AHMED
O niyeymiş?

2. DUBLÖR
Kimse bana masal anlatmak istemez de ondan. Annem bile hep başından kovardı, "işim gücüm var, masal anlatmakla uğraşamam sana" derdi hep. İnsanın masal anlatmak isteyecek birisi olmalı ki kansın anlatılan masallara. O yüzden kimsenin masalına kanmadım bugüne kadar, kanacağımı da sanmam.

1. DUBLÖR *Ahmed'i işaret ederek*
Eh daha demin kandın ya.

AHMED
Neyse, geometriye geçelim. Üçümüz, bu kare sahnenin üzerinde, bir üçgen oluşturuyoruz. Köşeleri A1, A2 ve A3 olan bir üçgen. Soru şu: Oluşturduğumuz üçgen, bu kareden daha büyük olabilir mi?

1. Dublör işlemlerin yönetimini ele alır, üç bedeni farklı, belirli noktalara yerleştirir.

1. DUBLÖR
Üçgen, kareden daha küçük olmak zorundadır. Hattâ karenin yarısından bile büyük olamaz. Mesela karenin üç köşesinde dursak bile, bu üçgenin alanı, en fazla karenin yarısına eşit olabilir. Maksimum boyutu budur.

2. DUBLÖR
Anladım. Maksimum boyutu budur.

AHMED
Siz de inandınız mı hemen? Geçin şöyle sahnenin önüne bakayım, biriniz bir köşeye, biriniz öbürüne. Aferin.

Ahmed ortadan kaybolur, sonra sahne gerisinde, yukarıda bir yerde belirir; ayakta duruyor, diğer ikisine yukarıdan bakıyordur.

Evet beyler? Üçgenin bir köşesi benim kafam, diğer iki köşesi sizin ayaklarınız olsun bakalım. Ne oldu şimdi?

2. DUBLÖR
Kare kadar büyük bir üçgen olduk. Ben anlamıştım zaten, maksimum boyutu değildi deminki.

1. DUBLÖR
Gerizekâlı yaratık! Yine kandırıyor bizi! Üçgeni karenin yüzeyinde değil ki!

AHMED
Ben öyle olması şart dedim mi?

2. DUBLÖR *1. Dublöre*
O öyle olması şart dedi mi?

AHMED

Önermeleri mutlaka çok ama çok dikkatli okuyun. Hiçbir şeyi atlamayın, hiçbir şey de eklemeyin: Ahmed'i Ahmed yapan budur! Ve sizler de *(seyircilere)* ders çıkarın bundan. Tabii ki matematikte. Ama geri kalanında da, bilhassa siyasette: Vaatleri dinleyin, söylenenleri dinleyin, ne bir şey çıkarın ne bir şey ekleyin, ne heveslerinizi ne umutlarınızı katın içine. Ne nasıl söylenmişse öyle söylenmiştir. Ve söylenen şeyleri sakın ama sakın unutmayın! Hayat sandığınızdan çok daha fazla matematiktir.

29. Tabiat

Ahmed, Fatima.

Fatima sahneye girer. Yerde, çeşitli erzakla dolu bir yığın torba ve paket vardır.

FATIMA

Ahmed! Ahmed! Gene nereye kayboldun Allah'ın cezası filozof! Ah! Allah'ım sen bana söyle, zamanın kuytularında ne günah işledim de oğul diye, gözümün nuru diye bunun gibi konuşa konuşa ancak hem kendinin, hem de torunlarının başını yakacak, çenesi Sarges-les-Corneilles'deki kadın, erkek, bütün yetkililerin tepesini attırmaktan başka bir işe yaramayan bir laf ebesi dünyaya getirdim? Ahmed! Gel azıcık şuraya da yardım et annene, tek başıma nasıl boşaltayım bunca erzakı, insan gibi yemiyorsun ki, anca bu kadarıyla doyuyor o felsefik karnınla geveze gırtlağın! Vallahi ister şehirdeki adama, ister çöldeki bedeviye sor, kimsecikler, deli gibi sağa sola koşturup, siyahı, beyazı, önüne gelen zavallıyı o felsefik sıfatlarınla, o bilmiş fiillerinle zehirlemen için bu kadar koyunu, bu kadar tavuğu, bu kadar kuskusu ve bu kadar biberi mideye indirmen gerektiğine inanmaz! Senin sırf çene çalacağım diye yediğinin azıyla develer çölü geçiyor be! Allah'ım nasıl kocaman, nasıl kuvvetli bir dil verdiysen bu Ahmed'e, kilo kilo yemek girmeden boğazına, çalışmıyor vallahi! Ahmed! Ahmed!

AHMED *esneyerek ve gerinerek içeri girer, tam uyanmamıştır*
Efendim anne. Geldim.

FATIMA *onu süzerek*
Valla hiç gelmiş gibi görünmüyorsun. Sakın uyuyordum falan deme bana. Mekânı cennet olsun, baban Malhouf fabrikada kan ter içinde çalışıyor olurdu bu saatlerde. Zavallı adamcağız, oğlu Ahmed, fare gibi deliğinde uyusun diye mi parçalamış ellerini hurdaların arasında onca sene? Yazıklar olsun!

AHMED
Canım anneciğim! Uyku doğal bir eylemdir. Tabiata aykırı olan fabrikadaki iştir.

FATIMA
Tabiatmış! Hemen tabiata at suçu! Herkesi maskara ettin, sıra tabiata mı geldi? Söyle bakayım o zaman, felsefik olarak, seni maalesef her şeyden çok seven annenin, eşek gibi sırtında yüz bin tane paketi taşırken senin kıçında pireler uçuşa uçuşa uyuman tabiata uygun bir şey mi? Git girişteki dolaba istifle şunları çabuk.

Ahmed küçük bir paket alır ve yavaş yavaş kulise götürür, sonra döner.

AHMED
Tabiat, sevgili anneciğim, senin yahut benim, birkaç parmağımızla iki kiloluk bir paketi kaldırabilmemizin anahtarıdır. Şayet paket on kilo olsaydı, iki elimizle bile zor kaldırır, kaldırmaya çalışırken sırtımızdan ter akardı. Şayet paket otuz kilo olsaydı, sırtımıza almamız gerekirdi, daha ağır olsaydı, gidip komşuyu çağırmamız gerekirdi ve çok daha ağır olsaydı, gidip bir kamyon bulmamız gerekirdi. Bütün bunlara, yani neyi yapabileceğimiz ve neyi yapamayacağımız sorusuna, tabiattan edindiğimiz tecrübeyle yaklaşırız. Sınırına ulaştığımız zaman tabiatı hissederiz.

FATIMA
Vallahi çok tabii bir şeysin öyleyse sen, tabiatını da gayet iyi tanıyor olman gerek zira el kadar bir şey belli ki! Gayretin sınırına hemencecik varıyorsun! Git daha büyük bir paket al da görelim bakalım sınırına ne kadar yaklaşmışsın.

Ahmed bir paket alır ve güçlükle kulise taşır.

Anasının tabiatında kilo kilo fasulye, kuskus ve bok yiyen makinenin sıkamadığı ıslak çamaşırları taşımak olsun, babasının tabiatında fabrikada gece gündüz hurda taşımak olsun ama veledin tabiatında kıçını yayıp, çenesini yarıştırmak olsun! Oh ne âlâ! Valla senin bu tabiat iş dağıtmaktan hiç anlamıyor!

AHMED *geri gelir, bitmiş tükenmiş bir haldedir*
Hem de nasıl anlıyor bir bilsen! Herkese yapabileceği işi verir tabiat, kimine kuvvetine göre, kimine zekâsına göre. Tabiatta farklı güçler vardır anneciğim, mesela senin gibiler vardır, yani doğal güçler. Sonra benim çok sevdiğim merhum işçi babam gibi olanlar vardır, yani namuslu, düzgün, ayıbı görülmemiş insanlar, doğanın ahlâki güçleri. Ve bir de, çok saygıdeğer oğlun Ahmed gibi, doğayla kapışacak kadar zeki ve yetenekli olanlar vardır, yani doğanın zihinsel güçleri. Anlayabildin mi dağılımı?

Bu üç tür tabiat gücü, doğal güç, ahlâki güç ve zihinsel güç üzerine doğaçlama.

FATIMA
Çok güzel anladım! Ama bana sorarsan, bu tabiat dediğin, her şeyden evvel bu paketlerin eşek ölüsü gibi ağır olmasıdır, sonra da ahlâki tabiatına kurban olduğum canımın içi merhum kocamın yaşarken rüyasında bile görmediği kadar etle Ahmed'imin zihinsel tabiatının anca doymasıdır! Hele bir de o etler istediği gibi pişmedi mi, anasının tabiatına bin tane

lafı saymaktan da geri kalmaz beyefendi! Benden sana tavsiye, karnın doysun istiyorsan tabiatımla iyi geçinmeye bak. Şu paketleri adam gibi taşımaya devam et ve sakın kendini haklı çıkaracak felsefik laflar edeyim deme.

Ahmed somurtarak bir paket daha taşır, ama her an yığılıp kalacak gibidir.

Şunun haline bak, sinsi kerata! Milletin yüzüne gülüp, işten kaytarmakta üstüne yok vallahi! Anladım ama nasıl becerdiğini. Diyor ki saftiriklere, siz tabiatınız gereği angaryaları yapacaksınız, ben de tabiatım gereği size şunu bunu izah edeceğim, süslü süslü konuşup kandırıyor bunları, saftirikler tuzağa düşmeye dünden hazırlar zaten, sonunda ne oluyor tabii, kendi yapması gereken ne kadar iş varsa hepsini başkalarına yaptırıyor. Vallahi şeytanın aklına gelmez bundaki numaralar! Şeytan doğurmuşum şeytan! Tabiat diyor bir de, işi gücü tabiattan yan çizmek.

AHMED *yorgunluktan ölmek üzereymiş gibi geri gelir*
Aynen öyle anneciğim. Doğayla bir değilim ki ben, bilakis doğaüstü bir varlığım. Zira dil, doğaüstüdür.

FATIMA
Tabii canım, kesin öyledir, benden âlâ kanıtı da yok değil mi zaten, gırtlağına kadar tabiatın içinde debelenen benim, sırf sen doğaüstü olabilesin diye sabahtan akşama kadar koşturan benim, eh tabii doğru dürüst konuşmasını da bilmiyorum, öyle değil mi? Utanmadan bir de bunları söylüyorsun değil mi öz annenin yüzüne?

AHMED
Aman anneciğim, der miyim öyle şey! Vallahi aklımın ucundan bile geçmedi! Sen bir kere tabiatın dilini doğaüstü bir şekilde kullanıyorsun.

FATIMA

Bırak şimdi, o üstün tabiatının fiziğini biraz çalıştır da işe yara! Getir bakayım şu çuvalı bana, bak şuradaki, yorulacak olursan içindeki felsefe yardım eder merak etme, bak şöyle tekrar et içinden: “Son derece doğal olarak doğaüstü bir çuvalı taşıyorum.” İşte o zaman tabiata can veren Allah sesini duyar ve yardımına gelir, tabii senin de azıcık gayret göstermen lâzım.

Ahmed çuvalı güçlükle sırtına kaldırır, birkaç adım atar, sonra yere yığılır ve çuvalın altında kalır, hareket etmez.

Allah’ım! Ezildi yavrum Ahmed’im doğaüstü çuvalın altında! Yetişin komşular, yetişin, su getirin, çabuk! Canım evladım benim, en akıllım, en kurnazım, en sevdiğim evladım benim! Hayatımın anlamı! Gurur kaynağım! Benim yücegönüllü büyük filozofum!

Fatima Ahmed’in yanına koşar, süngerle yüzünü siler vs. Bu durum üzerine doğaçlama. Sonra, çuvala:

Aptal fasulye çuvalı eziverdi oğulların en iyisini! Ne vardı o kadar ağır olacak! Hurdadan bile daha doğal bir afete kurban gitti evladım! Allah’ın cezası çuval, görmedin mi bugünlere kuskusla ve elimin tersiyle getirdiğim, felsefik aklına kurban olduğum Ahmed’imin seninle aynı fiziksel tabiata sahip olmadığını?

Çuvala birkaç defa tekme atar, sonra onu kaldırır. Şaşkınlıktan ağzı açık kalır..

A ah, ağır değilmiş ki bu! Fasulye yokmuş ki içinde! Eh ne var bu çuvalda?

Fatima çuvalı açar ve boşaltır. İçinden bir sürü tüy dökülür. Fatima, Ahmed’e:

Buyur bakalım canına yandığımın filozofu! Tüylerin altında mı ezildin sen? Aah ah, sen nesin biliyor musun, dur bak ben sana söyleyeyim ne olduğunu, benden iyi de kimse bilemez bunu çünkü seni ben dünyaya getirdim, ayak parmaklarının arasındaki kırışıklıklara kadar tanıyorum seni, ki doktor o parmakların bir işe yaramayacağını söylemişti de ben de karşısına dikilip, sanki gerisi ne işe yarayacak demiştim, o yüzden inan sözüme, kuş kadar canı olan bir gevezesin sen.

AHMED *neşeyle yerinden sıçrayarak*

Olsun anneciğim! Canı kuş kadar olanın aklı da kuş kadar olacak değil ya!

30. Fikir

Ahmed, İblis.

İblis, tek başına, dört ayak üzerinde sahnede duruyordur. Seyircilere kıçı dönüktür. Önünü döner, bir köpek gibi yeri koklayarak dört ayak üstünde yürür. Bir süre bu oyunu sürdürür.

İBLİS

Ne yaptığımı merak ediyorsunuz değil mi? Sizin gibi andavalların yapmadığı bir şeyi yapıyorum. Fikir arıyorum. Bazıları fikirlerin havalarda, göklerde falan bulunduğunu zannederler. Mesela filozofun biri, adı Platon, bir Yunanlı, yani Ortadoğulu bir kaçakçı, demiş ki fikirler göklerde, yıldızların yanı başında dolanır dururlarmış. Haydi be oradan, kuş beyinli Platon! Gerçek fikirler toprakta, yerde, çöplerin ve köpek boklarının arasında bulunur. Bir keresinde müthiş bir fikir bulmuştum mesela, nerede bulduğumu söyleyeyim mi? Bir çöp kutusunun içinde, kaka dolu bir bebek beziyle çürümüş yumurta kabuklarının arasında. Benim gibi burnuyla her çöpü karıştıranların bile kolay kolay denk gelemeyeceği bir fikirdi. Haydi haydi, bırakın numarayı! Yanıp tutuşuyorsunuz öğrenmek için! Aslında başkalarına söylemek gibi bir alışkanlığım yoktur fikirlerimi. Herkesle mesafeyi korumak lâzım, insanın azıcık aklı varsa, evinde oturup kapıyı sıkıca kapatır, fikirlerini cüzdanına koyup, cüzdanını da gece uyurken yastığının altına saklar. Ama neyse, bu bahsettiğim epey eski bir fikir zaten, çoktan kullandım. Sizinle paylaşmamda

bir sakınca yok artık. Çöpte bir köpek tasması buldum, üzerinde bir etiket vardı, etikette de köpeğin adı, adresi falan yazıyordu... Hiç şaşırmayın, iyi fikirler, demin o size bahsettiğim Levanten'in, dünyaca meşhur Platon'un ileri sürdüğü gibi şeyler değillerdir. Öyle gözle görünmez, tanrısal şeyler olduğunu zannetmeyin sakın, hepsi zatı muhteremin uydurması. Bütün Levantenler gibi, bu Platon da çokbilmiş, entel dantel bir herifti. Ben size özetle şöyle söyleyeyim, düşünsel falan bir şey değildir fikir denen şey. Uyduruk, boktan bir nesne gibi, buruşturulmuş bir kâğıt gibi ya da bir elmanın çöpü gibi somut bir şeydir, kabak gibi ortadadır... Neyse işte, bulduğum köpek tasmasının üzerinde şöyle yazıyordu: "Medor. Sahibi Maurice Charlatan. Sıçanköpek sokağı 5 numara, Sarges-les-Corneilles." Altında da telefon numarası. Aldınız mı fikrin kokusunu, hâlâ burnumda, nasıl güzel kokuyordu ama! Bir kere, en başta, bu devirde köpeğine "Medor" ismi veren bir gerizekâlının yaşadığını öğrenmiş olmuştum. Ayrıca bir köpeğin Sıçanköpek sokağında oturuyor olması da gülünç bir hadiseydi. Hele bir de bu Medor ismindeki köpek Maurice Charlatan isimli birine aitti ki, bu kadarına ben bile inanamamıştım. Ama bu fikrin en çarpıcı yanı, yani bunu gerçekten iyi bir fikir yapan şey, Maurice Charlatan'ın benim üst komşum olmasıydı! Ben de Sıçanköpek sokağında oturuyordum ama bir köpek değildim, dolayısıyla benim açımdan gülünç bir durum yoktu ortada. Neyse, gözlüklü, üçkâğıtçı, liberal bir tiptir bu Charlatan. Evinde yasadışı zencileri bile misafir eder, bu kadarı da olmaz diyorsunuz ama oluyor işte! O tarihlerde bu Charlatan denen bok kafalının yeni bir köpek aldığını hatırladım. Eskiden uzun kızıl kulaklı, korkunç tipli bir iti vardı bunun, tasmada adı yazan Medor bu olmalıydı. Sonra başka bir çirkin köpek almıştı, kısa beyaz tüylü, melül melül bakan, insanın midesini bulandıran bir şirinlik abidesi. Eee? Anladınız galiba gerisini? Çöpü karıştırıp siz bulmuşsunuz gibi oldu değil mi fikri? Hayır mı? Anlamadınız mı? Görmüyor musunuz yani güzelim fikri? Aman ne beklenir

zaten sizden, azıcık hayalgücünüz olsa şaşardım! Ben profesyonel bir idealistim, o yüzden daha ilk gördüğüm an, bu köpek tasmasının, iyi bir fikir olduğunu anladım. Charlatan'ın yeni köpeğini takibe aldım. Bir gün merdivenlerde dolanırken şeker uzatıp yanıma çektim bunu. O kadar aptal bir köpekti ki kuyruğunu sallaya sallaya eve kadar geldi peşimden. Kapıdan içeri girdi mi indirdim kafasına çekici. Fikrin en zor kısmı bu. Ama her iyi fikrin zor kısımları mevcuttur. Benim gibi profesyonel bir idealistin basit fikirlerle tatmin olması mümkün değildir. Kafasına çekiçle vurarak bir iti öldürmek oldukça karmaşık bir fikirdir ama azimle devam ederseniz netice alırsınız. Her fikre sonuna kadar sadık kalmak, her koşulda gereğini yapmak gerekir, mesela bir köpek de öyle bir vuruşta geberip gitmez. Zaten öyle olsa fikir çok basit olurdu. Can havliyle sağa sola koşturur, bütün halıyı kana bular, inler, titrer, sanki bir şeyler istiyormuş gibi gözünüzün içine bakar... Neyse işte, aklınızda olsun bunlar. Sonuçta bu yığıldı kaldı yerde, kafası yarıldı, dili dışarı çıktı falan. Nihayetinde fikir üstün gelmiş oldu. Sonra çıkardım bunun tasmasını, döndürüp okudum etiketi, sahibinin komik ismi Charlatan, adresi, telefon numarası falan, sonra bir de ne göreyim, köpeğin ismini ne koymuş: Kömür! Anladınız mı? On dokuzuncu asırda şatoda yaşadığını sanıp ilk itine Medor ismini veren gerizekâlı, pamuk gibi bembeyaz olan bu yeni itine de Kömür ismini vermiş! Çekici bunun kafaya indirmek lâzımmış asıl! Tabii ona da sıra gelecek, hele bir ülkecek akıl sağlığımıza yeniden kavuşalım, idealistler hak ettikleri değeri bir bulsunlar... Neyse. Kömür'ün pis kokan tasmasını çıkarıp, onun yerine Medor'un tasmasını taktım! Çöp kutusunda bulduğum fikri boynuna astım itin! Ve Kömür'ün cesedini, boynunda Medor'un tasmasıyla, Charlatan'ın kapısının önüne bıraktım. İşte karşınızda muhteşem bir fikrin gerçeğe dönüşmesi! Gözünüzün önüne geliyor mu Charlatan'ın hali! Açtı kapıyı, bir baktı, iti yerde, kafası yarılmış, kanlar içinde! Yaklaştı! Diz çöktü! Ağladı! Emin olmak istedi! Tasmaya baktı! Ve ne

gördü, Medor'un hayaletini! Vay Charlatan'ın haline, aklını kaçırdı zavallım! İlk köpeğini daha yeni gömmüş, yeni köpeğini daha yeni çişe çıkarmış ama işte yeni köpeği, boynunda ilkinin tasması, kafası yarılmış halde yatıyor yerde! Ben size muhteşem bir fikir demiştim. İşte o yüzden bir fikir arıyorum burada böyle. Bunun kadar iyi bir fikir arıyorum.

İblis dört ayak üzerinde avını sürdürür.

AHMED *aniden girerek*
Bende var bir fikir.

İBLİS
Siz nereden çıktınız? Ne istiyorsunuz?

AHMED *ceketinden büyük bir kemik çıkararak*
Söyle bakalım iblis, ne dersin bu fikre? Bak baştan söyleyeyim, çöp kutusunda falan bulmadım bunu. Gökte de bulmadım. Bembeyaz, leziz mi leziz, orta karar bir fikir bu, yani Ahmed'in seviyesinde bir fikir. Ne diyorsun?

İBLİS *titreyerek*
Bu bir fikir değil ki. Bir kemik.

AHMED
Bu bir fikir. Hem sen değil misin köpeklerin kemiğe bayıldığı gibi fikirlere bayılan! Herkes gördü o çöplerin, bokların arasında bulduğun fikirlere nasıl ağzının suyunun aktığını. Madem öyle, bu fikri de gırtlağına kadar sok da iyice bak bir tadına. Haydi bakalım! Isır bakalım sıçan seni! Haydi!

İblis halen dört ayak üzerindedir, kemiği ısırır.

Anlat bakalım şimdi neler yapıyormuşsun kemiklerini seven köpeklere? Ha? Köpeklerle ilgili güzel fikirlerini paylaş be-

nimle, mesela Charlatan beyefendinin köpeğiyle ilgili olanı anlat… Belki ben de senden örnek almak isterim, belki ben de senin gibi profesyonel bir idealist olmak isterim. Anlat haydi!

Ağzında kemik olduğu için konuşamayan İblis, geveler ve kemiği tükürür.

Ne o, tadını beğenmedin galiba bu fikrin! Neyse ben anladım anlayacağımı! Fikir daima üstün gelmeliymiş! O halde vasat bir fikir, şu Ahmed'in naçizane seviyesindeki bir fikir bile çöpün dibinden çıkmış bir fikirden üstün olmalı! Fikir fikirden üstündür neticede!

Ahmed İblis'e sopasıyla vurmaya başlar.

Vallahi öyleymiş! Bak nasıl çarpışıyor fikirler! Kapışıyor idealistler! Platon görse bayılırdı valla!

31. Saçma

Ahmed, Camille.

Camille dekorun üzerinden sarkmış haldedir. Radyosunu bir ipin ucuna bağlamış, aşağı sallandırmıştır.

AHMED
Bu ne şimdi Camille! İyice saçmaladın artık!

CAMILLE
Niyeymiş? Çok gürültü yapıyordu, kafamı şişirdi, ben de bağladım ipin ucuna, salladım aşağıya. Oradan sesi gayet güzel geliyor. Bence süper bir çözüm!

AHMED
Valla şu halini gören, oltanı sallamışsın da çul çaputa rast gelmişsin sanır! Nehrin kıyısında balık niyetine ayakkabı tutan tiplere benziyorsun. Gerçi Paris'in ortasında, dip dibe dizilip balık tutmak da ayrı bir saçmalık zaten!

Ahmed, Camille'i güldürmek için balık tutmak üzerine doğaçlamaya girişir, amacına da ulaşır.

Ama radyo tutanı ilk defa görüyorum! Bravo sana! Saçmalamakta zirveye oynuyorsun!

CAMILLE

Belki de nehrin hüzünlü dalgalarında radyo dalgalarını yakalamaya çalışmak hoşuma gidiyordur? Çekil git be başımdan. Radyomun tasması var bir kere, bak tutuyorum onu köpek gibi. Bu benim köpeğim ve kulağımın dibinde havlamasını istemiyorum. Anladın mı canım?

Radyo havlar.

Bak ne dedim ben sana?

AHMED

Vallahi havlıyor bu radyo! Saçmalığın dibine düşmüşüz de haberimiz yok! Daha demin balıktı, şimdi köpek oldu!

CAMILLE

Hayat böyle ne yaparsın, bir bakmışsın öyle, bir bakmışsın böyle, radyo, köpek, balık... İlla aynı şey olmak zorunda mıyız canım?

AHMED

Evet, zorundayız çünkü özdeşlik ilkesi diye bir şey var! Bir şey neyse odur! A nesnesi, her ne ise, A nesnesinin özdeşidir. Bir balık bir balıktır, bir radyo bir radyodur. Ben kimsem oyum. Yoksa iki dakikada curcunaya döner dünya... Özdeşlik ilkesi, saçmalığın dalgalarına karşı direnen kayadır.

Saçmalığın dalgalarına karşı kaya gibi direnen özdeşlik ilkesi üzerine doğaçlama.

CAMILLE

Kim kimmiş, kimin nesiymiş, o polisin bileceği iş. Kimlik diye bir şey icat etmişler zaten bunun için. Ama benim radyomun kimliği falan yok, o özgür bir radyo. Değil mi Medor?

Radyo, çınlayan bir sesle, "Gelsinler kimlik vermeye çalışsınlar da göreyim. Radyoların en özgürüyüm ben. Havam yeter alayına!" der.

AHMED
Ay konuşuyor bir de! Yok fena batmışız saçmalığa.

CAMILLE
Konuşmayan bir köpekle ne işim olur benim? Beni hiç tanımamışsın. Ben ne yapayım bana bir şey anlatmayan şeyi?

AHMED
Yalancı! Ben sana hep bir şeyler anlatıyorum ama sonunda paparayı yediğimle kalıyorum.

CAMILLE
İyi de sen köpek değilsin ki. Adam dediğin konuşur zaten, bir numarası yok. Ama konuşan köpek süper havalı bir şey.

AHMED
Saçma! Saçma! Orada öyle oltanla tuttuğuna göre, bu bir balıktır. Hem sudan çıkar, hem boynuna ip dola, sonra da bekle ki konuşsun. "Sudan çıkmış balığa dönmek" diye bir şey var bir kere.

CAMILLE
Peki sudan çıkmış balık konuşamaz diye bir kural mı var? Belki de sudan çıkınca çeneleri açılıyordur, niye olmasın?

AHMED
Çünkü bu çok saçma olurdu! Balıklar sudan çıktı mı konuşmazlar. Eğer dile her aklına geleni söyletirsen, eğer dili gerçeklik üzerine inşa etmezsen, dünyanın bütün çöpüydü, balığıydı, medoruydu, radyosuydu birbirine karışır, koca dünya bir söz çorbasına döner.

CAMILLE

Sen ne dersen de benim balığım konuşuyor. Değil mi Medor?

Radyo havlayarak: "Dil balığıyım ben, bal gibi de konuşurum!"

AHMED

Haydi buyurun bakalım! İpin ucunda konuşan bir balık tutuyorsun, adı Medor ve bir dil balığı olduğunu iddia ediyor! Sen saçmalıklar âleminin prensesi olmuşsun canım!

CAMILLE

Günde üç beş kuruşa insanı sömüren gerçek dünyanın saçmalığı yanında bu hiçbir şey.

AHMED

Sen bir getirsene şu köpek-radyo-balığını, yakından bir bakayım şuna.

CAMILLE

Al bak, çok da acayip bir şey değil yani.

Oyun: Camille radyoyu aşağı sarkıtır ve tam Ahmed yakalayacağı sırada tekrar yukarı çeker. Ahmed, oltanın ucundaki yemi yakalamaya çalışan balık gibi zıplar, hoplar.

Şimdi balığa sen benzedin asıl!

AHMED

Aman ne komik! Radyon da solucan değil mi!

Radyo mırıldanarak: "Ben ipin ucunda küçük bir solucanım, canım ister sola saparım, canım ister sağa saparım."

Seni bir elime geçireyim de gör bak ne yapıyorum geveze solucanları!

Ahmed en sonunda radyoyu yakalar. Yere atar ve ipin ucunu dişlerinin arasına alır. Camille sanki bir balık tutmuş gibi ipi çeker.

CAMILLE
Bırak şu ipi Ahmed! Geri ver radyomu! Ya bir rahat bırak müziğimi dinleyeyim, baştan kokan pis balık seni!

AHMED *konuşacak olduğu zaman ipi eline alır, sonra tekrar dişlerinin arasına koyar*
Dünyanın düzenini yeniden sağladım! Varsın avladığın ben olayım! Beni tasmanın ucunda tutmak istiyorsan, ona da tamam! Saçma bir tarafı yok hiç olmazsa bunun! Çek beni Camille! Çek beni körpe saçmalığının yüreğine! Kadının saçmalığına av olmuş bir erkek, bütün kâinattaki en mantıklı şeydir!

CAMILLE
Çıkamaz da boğulursun umarım! Senin gibi yapışkan bir filozof tutacağıma yırtık bir postal tutmayı tercih ederim!

AHMED
Avla beni Camille avla beni! Çek! Al yanına! Savrulalım anlamdan anlamsızlığa!

CAMILLE
Ah şu ip bir kopsa da tezek gibi yapışsan yere ne güzel olur!

Camille ipi çeker ve sonunda Ahmed'i dekorun tepesine kadar kaldırır.

AHMED *Camille'in yanına oturarak*
Aferin sana balıkçı prensesim, bak turnayı gözünden vurdun.

CAMILLE
Ona buna saçma deme bundan sonra, şu yaptığına saçmalığın daniskası denir çünkü. Sırf yanımda oturmak için yapmadığın maymunluk kalmadı.

AHMED
Buna saf akıl denir Camille'im benim. İlk günden beri tuhaf olagelen, her daim tuhaf olacak olan bir erkekle bir kadın arasındaki ilişkide, önemli olan hedef değil, başvurduğun yöntemlerdir. Çünkü hedef, nihayetinde, hep aynıdır.

CAMILLE
Sen hedeften epey uzaktasın canım benim, onu bil de.

AHMED
Öyle yöntemler biliyorum ki güzelim, asıl hedefe ulaşmamam saçma olur! Hem saçma diye bir şey mi kaldı artık şu dünyada?

Yavaş yavaş gece çöker. Ahmed ve Camille, duvardan sarkmış halde, hayallere dalarlar. Birden, yerde yatan radyonun sesi duyulur: "Kimsenin umurunda mıyım acaba! Şu halime bak, özgür bir radyoyum ama yerlerde sürünüyorum. Köpek kadar değerim yok."

CAMILLE
Ay beni çileden çıkaracak bu alet! Sus Medor!

AHMED
Senin bu alet bir radyo olarak bana biraz saçma görünüyor açıkçası.

CAMILLE
Ah filozof beyefendi ah! Gerçek bir âlim gibi sürekli kendinle çelişiyorsun. Hani bu dünyada saçma olan hiçbir şey yoktu?

AHMED
İyi de istisnalar olmasa canımız sıkılmaz mıydı? Bence çok sıkılırdı valla!

Perde yavaş yavaş iner.

32. Tekrar

Ahmed, Ahmed'in 1. Dublörü, Ahmed'in 2. Dublörü.

Başlangıçta uzun bir müddet sessizlik hâkimdir. Üç Ahmed, "gerçek" Ahmed'in liderliğinde, sırayla sahneye girerler, farklı bir sürü ısınma hareketi yaparlar. Ahmed ne yapılacağını gösterir, diğerleri de tekrar eder. Birinci dublör her seferinde yeni bir şeyler katmak ister, daha fazlasını ve daha iyisini yapmak ister, hareketleri süsler, abartır. İkinci dublör, sürekli başını sallayarak hepsini anladığını işaret eder ya da yapılacak hareketi iyice basitleştirir, neredeyse bir hiçe indirger ya da alakasız bir hareket yapar. Bu yöndeki doğaçlamalar mümkün olduğunca hızlı olmalıdır. Seyircide komik bir jimnastik seansı hissiyatı uyandırmalıdır.

AHMED
Bugün hiç iyi değilsiniz. Şu halinizle Ahmed'e lâyık bir performans sergilemeniz mümkün değil. Tekrar etmek çok önemlidir ama sizin bundan da anladığınız yok anlaşılan.

1. DUBLÖR
Cadı büyüsü değil neticede. Tekrar edersen tekrar olur işte.

2. DUBLÖR
Ben de öyle biliyorum. Tekrar edersen tekrar olur.

1. DUBLÖR
Ben de öyle söyledim ya gerizekâlı! Dediğimi tekrar etmene lüzum yok!

2. DUBLÖR
Eh tekrar çalışmıyor muyuz burada, niye tekrar etmeyecek mişim?

1. DUBLÖR
Tekrar etmiyoruz! Beyefendi tekrar etmekten anlayıp anlamadığımızı merak etti, ben yanıt verdim, sen de benim yanıt olarak söylediğim şeyi tekrar ettin!

2. DUBLÖR
Eh tamam işte, doğru anlamışım! Sen dedin ki: "Tekrar edersen tekrar olur." Ben de seninle aynı fikirde olduğumdan dolayı ve ustamız senin düşünceni daha iyi anlayabilsin diye senin söylemiş olduğun şeyi tekrar söyledim. Böylece o da, tekrar etmekle ilgili söylediğin şeyi tekrar ettiğime şahit olarak, bunun bir tekrar olduğunu bizzat tecrübe etmiş ve daha iyi anlamış oldu.

1. DUBLÖR
Ama benim akıllıca söylediğim şeyi sen bir gerzek gibi tekrar ettin. O yüzden sen hiçbir şey tekrar etmemiş oldun. Ortada kıymetli bir düşünce varken, sen aldın onu salakça bir şeye çevirdin!

AHMED
İşte mesele de burada zaten! Zorluğu burada bu mevzunun! Eğer birinin söylemiş olduğu bir şeyi tekrar edersek, aynı şeyi söylememiş oluruz. Çünkü o tekrar etmemiştir, o yalnızca söylemiştir. Eğer onun söylediğini tekrar söylersek, bu bir tekrar olur ama tekrar söylenen şey, zihinde söylenen şeyden başka bir şey olduğu için, nihayetinde, tekrar, tekrar etmemiş olur, değişmiş olur. Benim gibi. Ben Ahmed'im. Ben Ahmed

olarak şunu ya da bunu yaparsam ve sizler, dublörler, yaptığımı tekrar ederseniz, aynı şeyi yapmış olmazsınız, çünkü siz Ahmed değilsiniz, yalnızca onun dublörlerisiniz. Misal bakın şimdi, beyefendiye şu sopayla bir vurayım.

1. Dublöre vurur.

1. DUBLÖR
Yavaş be yavaş! Öldürseydin bari!

AHMED
Şimdi, senden *(2. Dublöre)* demin yapmış olduğum hareketi tekrar etmeni istiyorum. Haydi bakalım!

2. Dublör 1. Dublöre vurur.

1. DUBLÖR
Ah! Alçak herif! Görürsün sen!

AHMED *seyircilere*
Gördünüz mü? Fark edebildiniz mi? Ahmed gibi vurmadı ona. Daha bir sert vurdu, benim vurduğum gibi içtenlikle, zarafetle vurmadı.

2. DUBLÖR
Şimdi anladım. Tekrar mümkün değildir.

2. Dublör çeker gider.

1. DUBLÖR
Nereye gidiyorsun gerizekâlı?

2. DUBLÖR
Eve dönüyorum. Ustamız tekrar etmenin imkânsız olduğunu gösterdi bize. Burada durmanın mânâsı kalmadı.

AHMED
Ah dublör ah! Bekle! Her tekrarın, tekrar ettiği şeyi değiştirdiğini nasıl gösterdim ben sana?

2. DUBLÖR
Onu bana tekrar ettirerek gösterdiniz.

1. DUBLÖR
Doğru, sırtımda gösterttil Gerzek herif! Anlasana be gene oyuna getiriyor seni! Tekrar etmenin imkânsız olduğunu göstermek için tekrar ettirdiğini söylüyor sana! Hesabı ödemeden kaçmak yok öyle!

2. DUBLÖR *sahneye dönerek*
Haklısın, ikna oldum. Hesabı ödeyeyim de öyle gideyim. Garson!

1. DUBLÖR
Kuş beyinli! Lokanta mı burası!

AHMED
Neden olmasın? Burası da pekâlâ bir lokanta olabilir! Bir lokantada olan biten her şeyi burada tekrar edebiliriz! Bakın izleyin şimdi beni!

Ahmed'in dev lokanta doğaçlaması: Garson, müşteriler, servis vs. Diğer iki dublörü de kullanabilir. Tam bir şaklabanlık.

Anlaşıldı mı? Şimdi tekrar edin bakalım yaptıklarımı! Ama sakın aklınızdan çıkarmayın, yaptıklarımı tekrar ederken, tekrar edemezsiniz. Azami düzeyde tekrar, tekrarsızlıkta mümkündür. Tekrar yalnızca orada işler, başka yerde değil! Bir şey ne kadar iyi tekrar edilirse, o kadar değişir!

2. DUBLÖR
Hakikatin bizzat kendisi bu işte! Ninem de hep böyle söylerdi sesi titreye titreye: İstediğin kadar değiştir, kalan aynı kalır. Sonuç olarak, herhangi bir şey, herhangi bir şeyin tekrarıdır.

1. DUBLÖR
O çok saygıdeğer ustanın söylediğinin tam tersini söylüyorsun beyinsiz seni! O dedi ki, bir şey ne kadar tekrar ederse, o kadar değişir. Bir şeyi sanatınla ne kadar tekrar edersen, o kadar özgün olursun.

2. DUBLÖR
Ben ne diyorsam aynısını diyorsun işte. Bir şey ne kadar değişirse, o kadar değişir. Ne kadar aynı kalırsa, yine o kadar değişir. Sen değişmiş olan şeyi ne kadar değiştirirsen, aynı şeyi o kadar fazla yapmış olursun. Tekrar, tekrar edemez ve tekrarsızlık, hiçbir şeyi değiştiremez.

AHMED
Siz yine de tekrar etmeyi bir deneyin şu lokantada yaptıklarımı!

1. DUBLÖR
Yapalım da görsün gününü. Birazdan alacak dersini çakma Ahmed. Çünkü ne yaptı o, çoktan bayatlamış soytarı numaralarını tekrar etti. Şimdi biz de onu tekrar edeceğiz, yani onun tekrarını tekrar edeceğiz ve böylece her şeyi değiştirmiş olacağız.

2. DUBLÖR *heyecanla*
Mükemmel! Aynı ninemin söylediği gibi! Her şeyi değiştireceğiz, her şeyi, her şeyi, her şeyi!

1. DUBLÖR

Daha ninesinin söylediği şeyi bile tekrar etmesini beceremiyor ki! Hani hiçbir şey değişmiyordu, her şey aynı kalıyordu hep, öyle söylemiştin iki dakika önce! Bir insan evladı nasıl bu kadar aptal olabiliyor, hayret ediyorum!

2. DUBLÖR

Aynı şeyi söylüyoruz işte! Hiçbir şey, hiçbir şeyi, katiyen tekrar etmediğine göre, ninemin "hep aynı şey" derken kastettiği şey, aslında "tamamen başka bir şey"di.

1. DUBLÖR

Güzel, o halde ustanın yaptığından başka bir şey yapmaya çalış, o bayat numaralara milletin karnı tok.

AHMED

Aman dikkatli olun! Bir şeyi tekrar eden birini tekrar etmek istemiyorken, o kişinin, en azından tekrar ederek yaptığı şeyi değiştiremeyip, aynısını yaptığınızla kalmanız da gayet mümkündür.

1. DUBLÖR

Siz merak etmeyin beyefendi. Sizin o modası geçmiş soytarılıkları tekrar edişinizi tekrar etmek gibi bir niyetimiz yok. Hazır mısın maymun suratlı? Sen garson kız olacaksın.

İki dublörün doğaçlaması. 1. Dublörün abartması ve 2. Dublörün beceriksiz durgunluğu giderek sahneye hâkim olur, sahnede neyin olup bittiği anlaşılmaz, lokanta teması tamamen ortadan kaybolur. Sahne giderek, belirgin olarak, bir geneleve giden gülünç bir müşterinin komik hikâyesine dönüşür. Sonunda, yorulmuş olan iki dublör, soluk soluğa yerde uzanır kalırlar.

AHMED

Siz neyin tekrarını yaptınız bakayım? Neyin nesiydi bu şaklabanlık?

1. DUBLÖR
Bu salağın yüzünden! Garson olacaksın dedik, kerhane karısı oldu!

2. DUBLÖR
Aynen! Ninemin Conflans-Sainte-Honorine'de bir lokantası vardı zamanında, hep derdi ki, dizginleri garsona bırakırsan, bir bakarsın orospusu olmuşsun!

1. DUBLÖR
Hay sana da, ninene de! Ninesinden başka tanıdığı yok ki bu cahilin!

AHMED
Size ne demeli! Siz de lokanta patronunu, taşra kerhanesine gelmiş gülünç bir müşteri gibi oynadınız. Bu tür işletmelere takılan bir dedeniz falan mı vardı yoksa?

1. DUBLÖR
Büyük büyük dedem. Aziz derlermiş adama, gülerlermiş tabii bıyık altından. O gülüşmeler sanki hâlâ kulaklarımda. Ama benim sanatım, ailemin pis çamaşırlarının çok daha ötesindedir!

AHMED
Emin olmayın derim! Belki de insan yalnızca anasını, babasını, anasının anasını, babasının babasını, anasının anasının anasını, babasının babasının babasını tekrar ediyordur…

2. DUBLÖR
Demek ki hepimiz ilk insanı, Âdem'i tekrar ediyoruz.

1. DUBLÖR
Âdem'miş! Nereden çıktı bu kaz kafalı başımıza anlamadım ki! Biz maymundan geliyoruz, Âdem'den değil! Bak o ninen neye benziyordu göstereyim sana zamanında.

1. Dublör koca bir maymunu taklit eder.

2. DUBLÖR
Bak benim de gözümde orospulara giden büyük büyük deden Aziz canlandı birden!

2. Dublör de koca bir maymunu taklit eder.

AHMED
Rezalet! Bu kadar kötü maymun taklidi görmedim ömrümde! İyi izleyin beni! Yaptığımı tekrar edin!

Ahmed de koca bir maymunu taklit eder. Diğer ikisi ona bakarlar, sonra onun yaptıklarını tekrar ederler. Üç maymun gibi peş peşe sahneden çıkarlar.

33. Köken

Ahmed, Fatima.

FATIMA

Vallahi hiç hatırlamıyorum. Beynimi çamaşır bezi gibi sıkıyorum, bir damla bir şey çıkmıyor, köyün üzerine birden çöken gece kadar karanlık kafamın içi, tüh!

AHMED

Biraz daha gayret et anneciğim... Benim için çok mühim. Olduğu gibi anlatamazsam, alay ederler oğlunla.

FATIMA

Aman sanki senin gibi filozof müsveddesiyle alay etmek için sebepleri yok da! Bak ama densizin biri çıkar da alay etmeye kalkarsa, vallahi hiç acımam, alırım süpürgemi, sokarım kulağından içeri! Her Allah'ın günü canını burnundan getiren Ahmed'iyle alay etme hakkına sahip tek kişi annesidir. Allah ona sabır versin tabii, evlat diye, oğul diye, kimselere bir faydası dokunmayan, dili pabuç kadar, Sarges-les-Corneilles'deki yetkililerin tepesini attırmak için elinden geleni yapan bir şeytan doğurmuş. Neyse, hiçbir şey hatırlamıyorum ben, yapacak bir şey yok.

AHMED

Şansa bak, şu ömrümde ilk defa bir şey istedim senden...

FATIMA

İlk defa mı! İlk defa mı! Vallahi çıldırtacak bu çocuk beni, utanmazlığın bu kadarına pes artık! Sen değil misin bütün mahalleyi felsefik zırvalarla canından bezdireceğim diye dakika başı dibimde bitip, karnımı doyur diye bana bas bas bağıran! Ha tabii sen istemezsin öyle bir şey, kesin ben senden istiyorumdur karnını doyurayım diye bana bağırmanı! Soruna gelince, bilmiyorum evladım, kusura bakma, hafızamda yer etmemiş.

AHMED

Ama etmiş olmalı! Orada olmalı! Her şeyi ama her şeyi saklar bellek! Sen bulamıyorsun. Bellek eksiksiz bir bütündür, mesele o bütünün içinde istediğimizi bulabilmektir. Bütün geçmiş şimdiye eşlik eder, kâinatın bütün geçmişi, en ufak şimdi parçasında saklıdır. Bunu bir filozof muazzam bir şekilde gösterdi. Adı Bergson'du.

FATIMA

Kesin Yahudi'dir.

AHMED

Anne! Ben sana kimseye Yahudi'dir demeyeceksin demedim mi? Ne demek yani "kesin Yahudi'dir"? Sana "Arap" dediklerinde küplere binmiyor musun?

FATIMA

Tamam. Bana "Arap" demesinler, ben de kimseye "Yahudi" demem.

AHMED

Böyle şart koşmanın, sana Arap diyenler kadar aptal olmaktan bir farkı yok anneciğim.

FATIMA
Ama senin, götü boklu Ahmed'in, kendi öz annesinin, onu dünyaya getiren, onu Allah'ın belası bir filozof olana kadar büyüten annesinin yüzüne bir faşist kadar aptal olduğunu söylemeye hakkı var, öyle mi?

AHMED
Deme öyle şeyler anneciğim! Olur mu hiç! Dilim kopsun öyle bir şey demek istediysem. Ben bunun da bellekle ilgisi olduğunu söylüyorum. Çünkü herkesin kendi minicik şimdisinde, bütün bir evrenin geçmişi saklıdır ama hiçbir Arap'ın geçmişinde yeryüzündeki bütün Yahudiler ya da herhangi bir Yahudi'nin geçmişinde yeryüzündeki bütün Araplar bulunmadığına göre, bugün yani şimdinin içinde "Yahudi" ya da "Arap" gibi şeyler söylemek büyük bir aptallıktır.

Ahmed'in belleğin evrensel içeriği üzerine doğaçlaması.

Ayrıca bu da demektir ki, bahsettiğimiz şey, mutlaka senin evrensel belleğinde saklı duruyor olmalı. Sana yardım edeceğim, bulacağız beraber. Pekâlâ, söyle bakalım şimdi *(salonu göstererek)* burada mı oldu *(sahneyi göstererek)* yoksa şurada mı?

FATIMA *büyük çaba göstererek*
Hatırladığım kadarıyla, ne burada, ne şurada oldu, zira hiçbir şey hatırlamıyorum. Beynimi düğümlemene değecek kadar önemli bir şey mi bu sahiden?

AHMED
Hem de nasıl. Bütün mahallenin diline düşmem söz konusu. Devam edelim, burada ya da şurada olmadığına göre, demek ki *(kulisi göstererek)* orada olmuş. Peki kendisi şimdi her neredeyse, tabii bir yerdeyse, mutlu olmasını dilediğim çok sevgili rahmetli işçi babamla benim tohumumu attıktan çok önceleri miydi, yoksa çok sonraları mıydı?

FATIMA

O zavallı Moustahce'ın beyni kadar karanlık ve karışık hafızam beni yanıltmıyorsa, ne çok önceleri, ne çok sonralarıydı.

AHMED

Ne çok önceleri, ne çok sonraları olduğuna göre aşağı yukarı tohumumun atıldığı sıralarda olmuş olmalı. Peki sabah mıydı, akşam mı?

FATIMA

Ne sabahtı, ne akşam, tezgâha dökülmüş bir kutu spagetti kadar karışık olan zavallı hafızama güvenip, başka bir tanesiyle karıştırmıyorsam ikisi arasında bir vakitteydi galiba.

AHMED

Güzel! İlerliyoruz! Akşamla sabah arasında olduğuna göre demek ki geceymiş. Peki sıradan mıydı, yoksa tatsız mıydı?

FATIMA

Ne sıradandı, ne tatsız. Bak bundan eminim gibi. Dur azıcık da ne kadar süreceğini Allah'ın bildiği uzun ömrümde bizi köyümüzden çıkarıp, buralara getiren günlerin kilerinde biriken paketleri açıp bir bakayım içlerine. Ay vallahi buldum! Yığınla paketin arasından görüverdim şıp diye. Ama dediğim gibi, ne sıradanmış, ne tatsız.

AHMED

Harika! Teşekkürler anne! Evrensel hafızada yüce gönlünün pusulasıyla yol alıyoruz! Ne sıradan, ne tatsız olduğuna göre demek ki güzeldi. Peki kısa mı sürdü, yoksa çok kısa mı sürdü?

FATIMA

Dur bir toparlamaya çalışayım... Kısa mı sürdü, yoksa çok mu kısa... Sislerin ardında kalmış bu hikâye, görmüyor ki gözüm, çok uzun zaman geçmiş üzerinden... hah şimdi gördüm! Ya da gördüğümü sanıyorum zira ihtiyar annen, oradan

oraya, yanıp sönen kırmızı ikaz lambalarından daha hızlı atlayabilir. Valla galiba ne kısa sürdü, ne çok kısa.

AHMED
O halde uzun sürmüş demek ki!

FATIMA
Evet! Evet! Uzundu! Hiç bitmeyecek gibi!

AHMED
Başaracağız, hissediyorum! Belleğinde keşfettiğin bütün şeyleri sana tekrar bir sıralayayım şimdi: Arka tarafta, aşağı yukarı tohumum atıldığı sıralarda olmuş, geceymiş, güzelmiş ve uzun sürmüş... Haydi anneciğim, az bir gayret daha! Peki böyle sakin sakin miydi, yoksa çılgınlar gibi mi?

FATIMA
Dur bir düşüneyim! Galiba ikisi arasında bir şeydi.

AHMED
Ne sakin sakin, ne çılgınlar gibiydi demek... Yani böyle uslu uslu kudurmuş gibi ya da çılgınlar gibi dingin bir şey miydi?

FATIMA
Yok öyle değil. Hiç alakası yok. Bak şimdi daha bir yerine oturuyor her şey. Hafızamın dolambaçları arasında bir yerlerde kıpırdadığını hissediyorum canım oğlum! Sanki gece dönmemişsin de bütün gün felsefik aklında yapmış olabileceğin şeyleri düşünüp, başını derde sokmadığın bir ihtimale tutunmuş, onu düşünerek uykuya dalıyormuşum gibi. Hayır, ne çok sakindi, ne çılgınlar gibi. İkisi birdendi.

AHMED
Sakın uyumaya kalkma şimdi! Hedefe vardık sayılır! Demek hareketsizlikle hareketin bir karışımı, gece, arka tarafta, aşağı yukarı tohumum atıldığı sıradaydı ve hem uzundu, hem de güzel...

FATIMA

Allah'ım sen büyüksün! Hatırladım! Hatırladım! Geliverdi gözlerimin önüne! Bütün olayı hatırladım!

AHMED

Gördün mü! Bergson'un pusulası ve bizi seven birinin sayesinde, belleğimizde isteyip de gidemeyeceğimiz yer yoktur! Evet! Şimdi anlat bakalım şu olayı bana!

FATIMA

Bütün bu insanların önünde mi? Kıçındaki kastan, ağzının içinde sallanan o kırmızı felsefik zımbırtıya kadar her bir şeyini borçlu olduğun annenin, milletin önünde, böyle şeyler anlatmasını mı istiyorsun utanmadan?

AHMED

Gel kulağıma söyle o zaman.

Fatima bir süre Ahmed'in kulağına bir şeyler fısıldar.

Oh be! Harika! Artık kimseler alay edemez oğlunla! Üstelik hiç numara yapma, senin de hoşuna gitti hatırlamak.

FATIMA

Seni hınzır seni! Aksini söyleyemem.

AHMED

Güzel şeydir bellek…

FATIMA

Duvarına haritasını astığın bir ülke gibi.

Birbirlerine sarılırlar.

34. Çelişki

Ahmed.

AHMED

Size korkunç bir hikâye anlatacağım. Tüylerinizi diken diken edecek bir hikâye. Öyle bir hikâye ki, hemoglobinlerden, testerelerden, etleri lime lime dökülen, leş kokulu yaşayan ölülerden geçilmeyen korku filmleri, yanında vişneli kek gibi kalacak. Emin olun, benim hikâyemi dinledikten sonra, televizyonda, daha yeni yeni yürümeye başlamış, çürümüş şeftali rengi uzun saçları olan, çivi gibi sipsivri dişleriyle annesinin memelerini kemirirken etrafa kanlar fışkırtan, küçük kardeşinin gözlerini tornavidayla oyan canavar bir bebek gördüğünüz zaman kahkahalarla gülmeye başlayacaksınız.

Evvel zaman içinde Sarges-les-Corneilles'de bir iblis yaşarmış. Bu iblis Sıçanköpek sokağında otururmuş ki bu isim tam da kendisine lâyıkmış. Bir mahalle iblisiymiş bu, öyle elinde yabası, kıçında kuyruğu, Cehennemde yaşayan, papazların öykülerinde anlattığı iblislerden değilmiş. Sıradan, fazla bir numarası olmayan bir iblismiş. Çok korkakmış bu iblis, ne de olsa bütün kötülüklerin anası korkudur. Her şeyden her zaman korkanlar, zayıf olanları ezmeye bayılırlar, karşılarında zayıf birilerini gördükleri vakit, onları, tercihen hiç beklemedikleri bir anda, kolluk kuvvetlerinin elinden gelebilecek her türlü gaddarlığın pençesine düşürmeyi kendilerinde vazife görürler. Tembelmiş de bu iblis, çünkü tembeller, ömürleri

boyunca bir şeyler yapmış, bir şeyler üretmiş olan insanlara karşı, aşağılık bir nefret beslerler içlerinde. Bu iblis her yerde Fransız olduğunu haykırırmış, misal "ben Fransız'ım, efendim, Fransız'ım" dermiş, gel gör ki var olduklarına ikna olmak için bu türden bir sıfata ihtiyacı olduğunu zannedenler kaşla göz arasında ispiyoncuya ya da işkenceciye dönüşürler. Bu iblis, gizliden gizliye, kendisinden de nefret edermiş, zira kendi içinde sevgiye dair hiçbir şey bulamayan insanlar, başkalarındaki her şeyi aşağılık ve kıymetsiz bulurlar. Karısının karşısında ödlek bir tavuğa dönüşür, tir tir titrermiş; taş yürekli, cimri mi cimri, huysuz bir cadalozmuş karısı, ne var ki mahallede bar bar gezip, kasıla kasıla, bir Arap'ı nasıl indirdiğini anlatan ve taşaklarının ne kadar büyük olduğunu – ki bu en sevdikleri metafordur – kanıtlamak zorunda hisseden erkekleri eve dönerken müthiş bir korku alır zira o cadaloz karıları, heybetini anlata anlata bitiremedikleri taşaklarının gerçek boyutlarını gayet iyi bilirler. Yıllardır barlardan çıkmayıp taşaklarını pastisle doldurdukları için bu adamların taşakları ezilip büzülmüş, kuş kadar kalmış olur. Tabii eskiden devasa olduklarını iddia etmelerinde bir sakınca yoktur, nasılsa aksini kanıtlayacak kimse yoktur ortada. Kısacası bu adam, milliyetçi, gerçek bir canavarmış.

Vakti zamanında çok dövmüştüm ben bu canavarı, o aşağılık domuzluklarını bulaştırdığı ışıklı dünyadan intikamımı almak için çok sopa kırmıştım kafasında. Ama dövüp durmaktan da biraz yorulmuştum açıkçası. Şiddet de halkların adalet savaşçılarını yoran bir şeydir sonuçta. Bu yüzden onu tümüyle ortadan kaldırmanın yolunu arar olmuştum. Öldürmekten bahsetmiyorum, hayır, aklınızdan bile geçirmeyin! Hiç benim tarzım değil. Onu içeriden parçalamak istiyordum, kendi zihninin asidiyle kendini yiyip tüketmesini arzuluyordum.

Günün birinde, mahalledeki okulun kapısına çok uzak olmayan bir yerde, küçük Aïcha'yla konuşurken rastladım ona. Tatlı dilli, güleryüzlü bir hali vardı bizim iblisin. Aïcha ise, Sarges-les-Corneilles'deki bir çöpçünün, eşine benzerine

sahiden zor rastlanacak, insanın ömründe iki, bilemedin üç defa karşılaşabileceği türden bir adam olan İbrahim Boubakar'ın dünyalar tatlısı küçük kızıydı. Fikirlerle dolu, mülayim, müthiş bir hayat tecrübesine sahip, büyük bir düşünürdü bu İbrahim ve onunla sohbet edip de o muazzam kuşkusuzluğuna hayret etmemek mümkün değildi. Aïcha'nın annesi iki yıl önce ölmüş, dostum İbrahim Boubakar kızını tek başına büyütmek zorunda kalmıştı. İşte o gün, o iblisi Aïcha'ya şeker verirken görünce, doğal olarak, sizin aklınıza gelen şey benim de aklıma geldi. Ama sonra dedim ki içimden, hayır! Okul çıkışlarında dolanacak kadar da aşağılık bir herif değildir! İblis de olsa tacize falan kalkışmaz! Peki ne işi vardı orada küçücük çocukla? Ayrıntıları atlıyorum, Ahmed'in elinden hiçbir şeyin kurtulmayacağı malum, bir şekilde iblisle küçük Aïcha'nın konuştuklarına kulak misafiri olmayı başardım. Hattâ birkaç defa. Ve işte maalesef o zaman başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Hikâyenin asıl korkunç kısmı şimdi başlıyor. Duyacağımı duymuş ve anlamıştım ki iblisin, küçük Aïcha'ya dokunmak gibi bir niyeti yoktu, katiyen yoktu! Ama küçük kızın kulağına doğru eğilmiş, gayet canayakın bir tavırla, eğer gidip babasına, uzun zamandan beri okul çıkışında bir beyefendinin onu almaya geldiğini, evine götürdüğünü, sonra çırılçıplak soyunduğunu, onu yatağına yatırdığını, sonra onu da çırılçıplak soyduğunu ve işte şöyle şöyle bir şeyler yaptığını, beyefendiler ve hanımefendilerle ilgili bir sürü yeni şeyler öğrettiğini anlatırsa, bunun çok komik olacağını söylüyordu. Son derece ikna edici ses tonu ve şekerlerin zoruyla, ona dersini çalıştırıyordu. Ve görüyordum ki küçük kız inanıyordu bunlara! Görüyordum ki bu kadar olağanüstü bir hikâyeyi babasına anlatmak için yanıp tutuşuyordu! Hayatında bir kerecik olsun babacığını şaşırtmak istiyordu. Çünkü onun kendisini dünyada her şeyden daha çok sevdiğini biliyordu ama onu şaşırtıp, kendisine hayran bırakabilir miydi, bundan hiç emin değildi. Ve iblis ağını her gün ince ince örüyor, küçük kız her gün biraz daha hevesleniyordu. İblis bütün bunları anlattığı zaman babasının

ona kızabileceğini söylüyor ama bunları uydurmadığını söylemesi gerektiğine, yoksa gülünç duruma düşeceğine inandırıyordu küçük kızı. Ve Aïcha'nın şu dünyada korktuğu tek bir şey vardı, o da gülünç düşmek, bilhassa babasının önünde gülünç düşmekti. İblis her gün azar azar dolduruyordu kafasını heyecanlı, gerçekçi, giderek somutlaşan ayrıntılarla ve küçük kız, o güne dek kendisinden saklanmış Andersen masalları gibi dinliyordu iblisin anlattıklarını. Ve hissediyordum, vakit azalmıştı, çok yakında gidecek, babasını şaşırtmak için, onu hayran bırakmak için ona bu korkunç hikâyeyi anlatacaktı. O kadar ayrıntılı, o kadar korkunç bir hikâye olacaktı ki bu, kimse küçük bir kızın uydurabileceğine inanmayacaktı. Ve iblis amacına ulaşmış olacak, Aïcha'nın babasının, yeryüzünde Kötülüğün var olduğuna inanmayan dostum İbrahim Boubakar'ın bütün dünyası yerle bir olacak, o yüce ruhu her geçen dakika öldürme arzusuyla biraz daha zehirlenecek, İbrahim bu zehre direnmeye çalışacak ve sonunda aklını yitirecekti. Tabii ki bunun olmasını engelleyecektim. Ama nasıl yapacağımı düşünüyordum. Anlaşılan sopa pek bir netice vermiyordu. Gidip İbrahim'e anlatsa mıydım acaba? Ama sırf şu olanları bilmek bile, kızına el sürülmemiş olsa dahi, ömrünün geri kalanını cehenneme çevirmeye yeter de artardı. Polise ihbar etmeyi seçenekler arasından daha baştan çıkarmıştım. Zaten polise gitsem, daha ağzımı açamadan beni alırlardı içeri. Sonunda, doğrudan sonuca gitmeye karar verip, fırlayıp okulda aldım soluğu ertesi gün. Yine kapının oralarda, Aïcha'yla konuşurken buldum iblisi. Belli ki zaferin yakın olduğunu düşünüyor, küçük kıza son hatırlatmaları yapıyordu. İblis, beni karşısında görünce, yine dayak yiyeceğini zannederek kaçmaya kalkıştı. Ama bir hışımla yapıştım bunun yakasına. Bağırdım küçük kıza: "Aïcha! Bu aşağılık adamın sana anlattıklarının tek kelimesini bile babana anlatmayacaksın, yoksa gülünç duruma düşersin! Anladın mı beni? Sarges-les-Corneilles'deki herkes seninle alay eder. Şimdi doğru eve!" Nedenini sormadı ve gülünç düşme korkusuyla ağzını sımsıkı

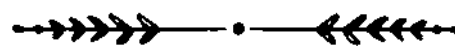
kapamaya kararlı bir şekilde evin yolunu tuttu. "Sana gelince iblis" dedim, "kaldık ikimiz baş başa. Aslında çimentoya batırıp nehirden aşağı atmam lâzım seni, lâyığını bulursun orada ama daha güzel bir ceza var benim aklımda: Eğer bütün bunları sonsuza dek unutmaya yanaşmazsan, her şeyi gider karına anlatırım, delil de var elimde, küçücük kızların, üstelik küçücük Afrikalı kızların peşinden koştuğunu öğrenir. Bununla da yetinmem, gider İbrahim Boubakar'a da anlatırım her şeyi, o da bir fare gibi gebertir seni. Gerçi fareden bir farkın da yok."
Karısına söyleme fikri gece yatarken, her yanımı felç eden dehşetten biraz olsun sıyrılmayı başardığım sıralarda aklıma gelmişti. Çünkü İbrahim Boubakar'ı öğretmenim yerine koymuş, ben de yeryüzünde Kötülüğün var olduğuna inanmaktan vazgeçmiştim kaç zamandır. Ama anladınız değil mi, iblisin karısı, iblisin çelişkisiydi aynı zamanda. Onu iblis yapan, gizli, içsel çelişkisiydi. Bir yandan, o gerçekten bir iblisti çünkü ona en yakın olan, onun şeytani varlığını paylaşan bu yaratık, nefretten, hırstan ve şiddetten ibaretti. Bakınca içinin titrediği, dünyalar tatlısı, iyi kalpli bir karısı olsaydı, iblis olabilir miydi hiç? Öte yandan, kendisinden her gün nefret etmekte gayet haklı olan karısının karşısında o kadar zayıftı ki, karısının ölümcül zehrine karşı şeytani güçlerinden hiçbir fayda göremiyordu. Cadaloz karısı, hem onun gerçek bir mahalle iblisi olması için vazgeçilmez bir unsurdu, hem de ona, bir kadının karşısında ne kadar zavallı, ne kadar korkak bir insana dönüştüğünü gösteren, onun moralini bozan, şeytanlık yapma şevkini yerle bir eden bir varlıktı. Çok büyük bir filozof vardır tarihte, her şeyi bilen, hattâ Her Şeyin her şeyini bilen Alman bir profesör, demiştir ki kendisi: Her şey, kendi çelişkisi uyarınca gelişir. İblis de kendi çelişkisine göre gelişiyor olmalı diye düşünmüştüm gece yatarken ve onun çelişkisi de karısıydı.
Bunu ona, iblise söylediğimde, ki hâlâ yakasından sımsıkı tutuyordum, bana tuhaf bir bakış attı, o küçük albino domuz gözleri iyice kısıldı ve sonra dedi ki: "Ben sizi tanırım! Gidip

Boubakar'a söylemezsiniz çünkü o zencinin hayatını mahvetmek istemezsiniz. Gidip karıma da söylemezsiniz çünkü onun bir Arap'ın söylediğine asla inanmayacağını gayet iyi biliyorsunuz." Açıkçası biraz afalladım o anda. Bir iblisin, gerçek bir iblisin, psikolojik numaralar yapmakta usta olduğunu unutmuştum. İçinde bulunduğumuz bu fiziksel ve psikolojik iletişimden iğrenerek yakasını bıraktım, o da kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırıp, kaçtı gitti hemen.
Birkaç gün sonra bir de ne göreyim? Bizim iblis yine küçük Aïcha'nın etrafında dolanıyor! Gerçi bu sefer küçük kız kendini sakınıyor gibiydi, adamdan uzak durmaya çalışıyor gibi bir hali vardı ama tabii ben hiç vakit kaybetmeden, doğruca Sıçanköpek sokağına koştum, merdivenleri dörder beşer çıktım ve iblisin dairesinin zilini çaldım. Cadı açtı kapıyı. Açar açmaz araya ayağımı soktum ve lafı hiç uzatmadan, kocasının okul çıkışında, elinde şekerle, Afrikalı küçük kızların peşinde koştuğunu söyledim. Tam ağzını açacaktı ki hemen ekledim: "Biliyorum, biliyorum, bir Arap'ın dediğine inanacak haliniz yok ama burada mesele inanmak değil, mesele şahit olmak. Gelin peşimden!" Pis pis bana bakıyor, gözünden ateş saçıyordu çünkü o, Boubakar'ın tersine, yeryüzünde yalnızca Kötülüğün var olduğuna inanıyordu ama işte Sıçanköpek sokağında düşmüş peşime, koşarak geliyordu arkamdan. Bir ağacın arkasına saklandık ve iblisi Aïcha'yı portakallı şekerlerle kandırmaya çalışırken izledik. Küçük kız, gülünç düşme korkusuyla, şüpheyle yaklaşıyordu şekerlere. "Buyurun!" dedim cadıya, "yoksullara yardım peşinde değil herhalde kocanız!" O tuhaf bakışla baktı yüzüme, iblis kocasının albino domuz gözleriyle, kafası yazarkasaymış da, gözleri bir çift bozuk paraymış gibi. Ve sonra döndü arkasını gitti. Aïcha'nın şekerleri almadığını, arkasını dönüp, iblisi mal gibi ortada bıraktığını görünce neşem iyice yerine geldi.
Peki sonra ne oldu biliyor musunuz? Birkaç gün sonra? Ne olacak, cadaloz karısı, iblisi fare zehriyle öldürdü. İblis gerçekten bir fare olduğundan, bir tutam fare ilacı hakkından

gelmeye yetti. Cadı da yirmi yıl hapse mahkûm oldu. Sonra bunu, hayatını gerçek anlamda bir zindana çeviren birkaç kaşarla aynı hücreye koydular, bu da fazla dayanamadı, birkaç güne kalmadan kendini astı.

Ve işte zafer, size demin bahsettiğim müthiş Alman profesörün, Hegel'in! Bu Hegel, yalnızca her şeyin kendi iç çelişkisi uyarınca geliştiğini söylemedi; bu gelişimin, aynı zamanda, o şeyin ölümüne yol açtığını da gösterdi. Çelişkisinden beslendiği için, şeyin kendisi, ölmek zorundadır; o yüzden şöyle diyordu: doğan her şey, yok olmayı hak eder. Çaktınız mı dalgayı! İblisin çelişkisi, karısıydı. Onunla bir iblis oldu, onunla bir iblis olarak yaşadı ve onun yüzünden bir iblis olarak öldü. Gayet mantıklı. Zaten yok olmayı hak etmek konusunda son derece başarılıydı! Durun daha bitmedi! Yine bu Hegel diyordu ki, çelişkinin kendisi, yani şeyi ölümüne götüren şey, o da yok olmak zorundadır. Çünkü çelişki, nihayetinde, kendisiyle de çelişkidedir. Cadı da bunu anlamıştı işte! İblisin çelişkisi olarak, onu öldürdü, ama sonuçta kendisi de ölmeliydi ve sonunda kendisini hücresinin demirlerine astı. Alın size çelişkinin çelişkisi! Peki Hegel buna, yani çelişkinin çelişkisine ne isim vermişti, biliyor musunuz? Ona mutlak Bilgi demişti. Ölümün ölümü olduğu için. Olur da günün birinde kendisini hücresinin demirlerine asmış korkunç bir cadı görürseniz, ne mutlu size! Mutlak'ın ufacık da olsa bir parçasına şahit oldunuz demektir.

Sonuçta neticeye bakmak gerek. Düşündüğüm kadar korkunç bir hikâye değilmiş. Uykunuzu kaçıracağını sanmam. Kusura bakmayın!

Metinde Yer Alan Özel İsimlere Dair Notlar

Yazar tarafından olayların geçtiği mekânlara ve oyun kişilerine verilmiş olan bazı özel isimlerin, metnin orijinal dili olan Fransızcada barındırdığı yan-anlamlarla ilgili birkaç not düşmekte fayda görüyoruz.

Ahmed'in yaşadığı semt olarak karşımıza çıkan Sarges-les-Corneilles, düşük gelirli, toplumsal şiddete maruz kalan, yaşam güvencesi bulunmayan göçmenlerin –bilhassa Arapların ve Afrika kökenlilerin– yaşadıkları kurgusal bir banliyö mahallesidir. Türkçede *kuzgun* anlamına gelen *corneille* sözcüğü, *boş boş, ağzı açık etrafı seyretmek, hayal kurmak* anlamı taşıyan *bayer aux corneilles* deyiminde de geçer. *Sarges-les-Corneilles*, dolayısıyla, bu banliyö mahallesinin işsiz güçsüz, hayaller kuran insanlarını, bilhassa gençlerini akla getirir.

Hoyrat bir erkek figür olarak çizilen *Moustache*'ın sözcük anlamı *bıyık*'tır. *Rhubarbe* ise, Türkçede *ravent* olarak geçen otsu bir bitki türünün adıdır.

Bağyan vekil (ki yazar, *vekil* anlamına gelen *député* sözcüğünü, her defasında *député-e* şeklinde kullanarak, vekilin zorlama dişi karakterine vurgu yapar) Madam Pompestan'ın ismi, *pompalamak, usandırmak, kopya çekmek, hile yapmak* anlamlarına gelen *pomper* fiilinden türetilmiştir.

A.E.

I II III IV
ahmed dörtlemesi

filozof ahmed

Alain Badiou

Huzurlarınızda Ahmed, yüce filozof!

Ezilenlerin dostu, zorbaların korkulu rüyası, her işin altından kalkmaya, her derde deva bulmaya kadir, annesinin kuzusu, mahallesinin gururu, yücegönüllü, gözükara bilge, modern zamanların Don Juan'ı, sözcüklerin efendisi, varoşların prensi Ahmed, keskin zekâsı, yorulmak bilmez çenesi ve karagün dostu sopasıyla, alçaklara, üçkâğıtçılara, namussuz muktedirlere, soysuz zorbalara, cahil ukalalara ve hain düzenin namert temsilcilerine karşı çarpışıyor! Varoşların betonlarında yankılanan kahkahası, dosta düşmana şapka çıkarttıran uyanık fikirleri ve bir kenar mahallenin hudutlarına sığmayan evrensel dehasıyla, antik ve çağdaş felsefenin altını üstüne getiriyor, topluma yön veren ilkeleri, kavramları, kuralları sorguluyor, saf aşkın peşinde nefes nefese koşturuyor.

Günümüzün en önemli düşünürlerinden Alain Badiou, Ahmed Dörtlemesi'nde bir oyun yazarı olarak karşımıza çıkıyor ve sahneyi Filozof Ahmed'e emanet ediyor. "Çocuklara ve diğerlerine" seslenen otuz dört kısa oyunda, felsefeden matematiğe, toplum yaşamından siyasete, şiirden sonsuzluğa nice kavrama ışık tutuyor. Badiou tiyatrosu, Filozof Ahmed'le perdesini açıyor!

[AHMED
Siz neye bakıyorsunuz? Bakacak bir şey yok ki burada. Bendeniz, Ahmed, bir şey değilim, bilakis bir hiçim. Kesinlikle bir hiçim...]

ISBN 978-605-84614-6-8

